

منتدی إقرأ الثقافی

www.iqra-ahlamontada.com

رؤمان |

یاقووی چه رموو

به کر ئاله یی |

ياقوبى چه رموو

به کر ناله یی

ياقوبى چەرموو

بابەت:	پۆمان
نووسىنى:	بەكر ئالەبى
ھەلەچن:	خالىد فاتىحى
تايپ:	رنگا ئەبۇبەكر
لەبلاوكر اوھكانى:	ناوھندى فېربوون
نۆرەي چاپ:	يەكەم
تيراژ:	500 دانە
قەبارە:	14 سم × 21 سم
نرخ:	6.000 دىنار

بەرتۇبەرايەتتى گشتى كىتبخانە گشتىيەكان،
ژمارەي سپاردنى ( ) ي سالى (۲۰۲۳) ي پى دراوھ.

.....ناوهندی فیربوون بۆ چاپ و بلاوکردنهوه

به پۆوه بهری گشتیی ناوهند: عیماد ره شید

به پۆوه بهری چاپ و بلاوکردنهوه: پهنج عیماد

.....

له بلاوکراوه کانی ناوهندی فیربوون

ناونیشان: ههولیر - بازاری کتیفرۆشان - بهرامبهر ده رگای قهلا

07504048285 - 0662231315

ktebxanay ferbwn

مافی ئەم کتیبه پارێزراوه

به بێ په زامه ندیی ناوهندی فیربوون بۆ هیچ لایه نیک رێگه پێدراو نییه بۆ له بهرگرتنه وهی ئەم کتیبه به شیوهی: ئەلیکترۆنی، کاغه زی، وێنه یی، دهنگی یان ههر شیوازیکی تری له بهرگرتنه وه.

سو پاس و پٽزائين

زور سو پاسي ٿو هاوڀڙ ٿاڙيزانه ده ڪم ڪه له گه ٽم ماندوو بوون.
مسته فا غه فوور. عومهر حاجي. هاوڀڙ حازم.

بەشى يەكەم

لە سېتىدەيەكى پۇشندا، ژيان بەھەر شىۋەيەك لىكىبىدەيتەۋە ئەستەم و دژوارە. تەنھا ئاسمان لە شىنى خۇيدا نقوم ببو، ئەۋ بەدەم گۇرانى و لاۋكى ھەستانەۋە دەدرەۋشايەۋە. ئەۋ ئەستىرانەى شەۋ نەپۇيشتن و تاك و تەرا لە بلىندايى ئاسمان مابوونەۋە، چاويان لە زەحمەتتەيەكان و ناگزوورى ھەموۋان بو، بە سرووتى نزاۋ بانگەۋازەكانيان، بە پىتمىكى نەرم و كۇفانەۋە، بە يىگەردى و مېھربانىيەۋە، گەروۋى ئاسمانيان تەپتر دەكرد، نامەۋ نزاكان دەچوونە بالاترىن تەبەقەى ئاسمان، لە پۇخ كورسىە گەۋرەكە كەۋتنە سەرچۆك، دەستيان بەچاۋەكانيانەۋە گرتبو، پېر بەۋ ئاسمانە دەپارپانەۋە و ، دەيانگوت: «خودايە تارمايى و ترسى ژيان بېۋە بۇخۇت.»

ئەستىرەۋ پوناھى مانگەشەۋىش، لە بىرى ئەۋەدابوون، دىقەتى ئەۋىندارىيان دەخستە بەپكى دادگەرى و دەبوۋ ھەموۋيان لە نىگايەكى ئاراستەكراۋدا كۆك بن، دەست بە ئايدىۋاۋ رەنگىكەۋە بگرن، دەبوۋ لە جەنگى دەستەبەركردنى زىندەگىدا دەستەۋەستان دانەنىشن. ھەر بابا بوۋ پىگەيەكى بۇخۇى ھەلېزاردبوۋ، تىكۇشان و ھەلسوۋرانى پىكېخات بۇ ئامانجىكى نەپراۋە، لەۋ پىگەيەۋە.

ياقوب لە ژىر كاريگەرى پەوتىكى چەپدا ھۆگرى پىڭخستن و كارى حىزبى بېو. زۆر ھۆگرى پىشتىندە جىماوھەكەى بابى بو، دايكى لە ھەموو ھەلات ھەلات و مال سووتان و دەر بە دەرىدا ئەو پىشتىندەى پاراستبو، بەدزى دايكىھو، پىشتىندەكەى بابى لە سەر كراس و پانتۆلەكەى دەبەست و ورەيەكى وەر دەگرت، بە بى مەنتى درووشمەكانى لە سەر دىوارو بالاخانەكاندا دەنووسى و شىلگىرەنە لە خۆپىشانەكاندا لە پىشەو بو. چەند جار ھەپەشەى گرتن و تۆقاندنيان لىدەكرد.

دايكى سەدجار بەرۆكى لەبەر دادپىبون، تخوانى كاريك نەكەون كە زيان بە شىرازەى خىزانەكەيان بگەيەنەت.

دەيگوت: «ئىمە خىزانىكى دىندارو لە خواترسىن، چ كاريكمان بەو كارانەوھەي كە لەگەل ئىمە نايەنەو»

ئەيوب كۆرە گەرەكەيان، ھۆگرى قورپان خويندن و مزگەوت و خويندەنەوھى كىتەبەكانى نەورەسى و ھەسەن بەنناو كىتەبە دىنىيەكان بو. دايكى لەگەل ئەويش ناكۆك بو، پىتخۆش نەبوو ھىچيان ئەوھەندە بە تووندى تىكەل بىن و خويان بەو كارانە سەغەت بكن.

دەيگوت: «دەترسم پۆژىك بەرۆكى يەكترى بگرن و دۆ و دوشاوى تىكەل بكن، مال ھەر لە من خراپ دەبىت، ئەوكات ئەس گوينى لى نىيە، ئىمە عەيامىكە لەو بەزم و پەزمە دىن، ۱۰۱۱ سەگ و سەگبايمان بۆ ماوھتەو، ئەوھتا سەمەدى ۱۰۱۲ م ۴۰۰ سەلە شوين بزەرەو تەنيا خوا دەزانىت چىلەتھاتوھ.

سۆراغى نىيە، كى مەنەتى پىيە؟! لە بىرتان نىيە مال و ديوەخانى سەمەدى چەرموو، چ ئاوبانگىكى ھەبوو، كەس لە قسەى دەر نەدەچوو، پياوى سولج و سەلاحەت بوو، دەيان جار بە مالى خۆى ئاگرى كوزاندۇتەو، ھەر لىنى گەپى، مەن ھەردەبى بۆ دەردى خۆم بگريم، دەى بزانم كەس دەلى كەرت بەچەندى!»

بەردەوام لەبەر خۆيەو قسەى دەکرد: «نا، نا، ھەرگىز كەس خەمى كەسى نىيە، ھەر كەسەو بۆ خۆى ئازابىت و دەستى لە ھەرىسەكەى گىرىبى.

دەمىكە بەو ھەشتووم، ئىمە قەت نابىن بەھىچ، بۆيە بە كوپىزگەكانم دەلىم تخوونى سىياسەت و مياسەت مەكەون، ھەمووى بۆ گىرفانىيەتى، ھەر تەماشائى بابى خۇتان بگەن بە چ حالىك رۆىشتوو! بۆيە پىويستە عاقل بن، با منىش رۆژىك ئۆخەى ئاسوودەبى بلىم و ھەناسەيەكى خۆشى ھەلبىزم»

ياقوب ھىندە خاترى دايكى لە كن بوو، دلى نەدەھات بەرپەرچى قسەكانى بداتەو، نەيدەھىشت نىگەران بىت، دەىگوت: «دايە گيان چى تو پىتباش بىت ئاوا دەكەم، تو دلئەنگ مەبە، ئاخىر تو ھىندە بىر لە خراپىيەكان مەكەو، ژيان ھەروايە بۆخۆى چاك نابىت، ئەو ھەولى ھەمووانە كە دونيا گۆرانی بەسەر دادىت و ھەمووان سوودى لىدەبىن»

ئەيوب سەرەتا بە ھەرموودەيەكى پىغەمبەر دروودى خوائ لىبىت دەستى پىكرد، وىستى حاليان بكات كە ئەو بەرپەگى پەرورەدگاردا دەروات خودا پىشتىوانىيەتى، گوتى: «دلناتان

دەكەم نابم بەگرفت و كىشە بۆ ئۆتە، دەبم بە ھۆكارى خىرو
چاكە.»

دايكى پاما، دىتى ئەوانە وا خەرىكن تىكەل دەبن، دونىاي
لىتويكەت، قنىياتى نەبوو، دەىگوت: «شتىك لە مېشكەدا
ماخۇلانىيتى، ئەوان چ باكيان بەۋەيە ئاخۇ من دەمرم يا چ
ھەشېك ۋەسەرى خۇم دەكەم، عەيامىكە لەسەر دەستى خۇم
دانىشتوم و دەستم بۆ كەس پان نەكردۆتەۋە، ويستومە
پووسوورېم و سەرى ئۆتە نەۋى نەكەم، بەلام ئۆتە دەتانهۋى
بمخەنە گىزاۋىكەۋە نازانم بەرەو كۆيم دەبات.

ئىۋارەيەكى سارد، تفت ھەلداپا دەيىبەست، ياقوبى چەرموو،
تەنيا بەتۋى كراسىكەۋە ئەو زستانەى بەرىكرد، دايكى لە
خەمى دابوو، بۆچى ئەو ئىۋارەيە بەو ساردو سۆلە خۆى
گنخاندوۋە!؟

لەو بىركردنەۋەيەدابوو، بەژووركەوت، ھەموو گىيانى تەپ تەپ
بېوو، شوينى وشكى ددان بوون، گوئى لىنەبوو كە ئەو
سەرمایە چ كاریگەرىيەكى ھەيە، دەروونى گەرم بوو لە
ناخەۋە دەكولا. باشە سەر بەقووپ، ئەۋە سەرمات نىيە؟
خاۋلىيەكەى دايە دەستى و دەرگەكەى پتوۋەدايەۋە. ئەيۈب
ھېچ خۆى سەغلەت نەكردو پرسىيارىشى لىينەكرد، ۋەرە
دانىشە نانەكەت بخۇ با سارد نەبىتەۋە خۇت دەزانى دەرەۋە
چەند ساردە. دايكى زۆر ھەستىارانە دەپروانىيە، ناخى
مندالەكانى، دەيزانى چۆن دەپرواننە پووداۋەكان، كەس ۋەك
دايك لە نىيەتى مندالەكانى ناگات، دەيزانى ئەيۈب ۋەك برا
گەرەيەك ھەلسوكەوت دەكات. ياقوب دەستى درىژكرد

نانەكە لەت بكات، ئەيۇب چاوينكى لىكردوو گوتى كاكە
بىسمىللاى بكە، بى بىسمىللاى ھەر شتىك دەستى بۆ بىەى
حەرام دەبىت، پىسقت سوار دەبىت، خوا ناننىكى حەلالى داوھ
با نەيشارىتەوھ!

ياقوب گوتى: «كاكە نىگەرەن مەبە ماندوو بووم، زور
بەخىرايى دەھاتم، بمبوورە كە بىسمىللايم لە ياد كردبوو.»
ئەيۇب دەستىكى لە پىشتى داو گوتى: «كىشە نىيە پەرورەدگار
بەزەيى زۆرە خوا ئاگاي لىتان بىت.»

دايكىيان چەندى پىخۆش بوو، كە تەباو پەبان، چەند شىرىن
و نەرم قسە لەگەل يەكتر دەكەن، لەبەر خۆيەوھ نزاكانى
دەگوتن و فووى پىدادەكردن.

ياقوبى چەرموو نەيويست ئەوھى دەيخوينتەوھ، ئەوھى لە
كۆبوونەوھ فىزى بوو، بە پرويان داداتەوھ، ژىرانە مامەلەى
دەكرد، خىزان و ھىمنى مالەكەى بەلاوھ گرىنگبوو،
خۆشەويستى نىوانيانى لا باشتربوو لەوھى بۆيان باسى
دىالكىتىك و پەرەسەندى مرۆف و كۆمەلگەى مرۆفايەتى بكات،
دەيگوت: «ئەوھ ھىچى لى شىن نابىتەوھ، جگە لە دلئىشان و
لىكترازان!» زەرەخەنەيەكى كردوو گوتى: «كاكى خۆم تۆ لە
جىگەى بابمى چۆن دەفەرمووى وادەكەم.»

ياقوب و چەند ھاوپرێيەكى دىكە بۆ ماوھى دە پۆژ لە
دەورەيەكدا كە پىكخستنى گروپەكايان پىكخستبوو، دەيتوانى
وھلامى دروست و لۆژىكيانەى ئەيۇب بداتەوھ. ماتريالىزمى
دىالكىتىك و دەرسەكانى ماركسىزمى دەخويند. دەيگوت: «ئاوا

چاکتر ده توانم کاریگه ری له سه ر ده ور و به رم دابنیم نه ک
هه له شه و هه ندیک قسه ی نامۆ که کۆمه لگه ی ئیمه ره نگه
نه توانی قبولی بی، دایک هه میشه به ته بایی و گونجانی
منداله کانی دلخۆش ده بی!»

خانه واده ی چه رموو، سالانیکی دوو رو ودریژه له و ناوچه یه
گیرساونه وه، له سه رده می قه له مپه وی ده سه ت لاتیکی تۆقینه ردا
له گه رمه سیزه وه کۆچیان کردووه لیزه مال و حالیان
پیکه یناوه ته وه، دوو برا له و خیزانه که وتبوونه ئه و ناوچه یه،
به شوانکاره یی و کاری پۆژانه ی خۆیان ژیا نی خۆیان
به پیده کرد. قه هاری چه رموو برا گه وره ی سیامه ندی
چه رموو، شه ویکیان ده که ویته بۆسه ی چه ته کان و چی پی
ده بیت لیده ستین، پرووت و قووتی ده که نه وه، شل و کووتی
ده که ن، ئازای به ندنی ره ش و شین ده که ن، به گوریس و
پشتینه که ی خۆی ده ست و لاقی و چاوی ده به ستنه وه، له و
دۆل و شیوه جییده هیلن، هه موو شته کانی ده به ن و
جلکه کانیشی ده سووتین، شه و له سه رمان و له ژیر زوخمی
به فرو باران دا گیانی ده رده چیت.

پو وداوه که ده نگی دایه وه، ترس و دله راوکیی خسته دلی
خه لکه که و تا ده ورانیکی زۆر ئه و شوینه ی قه هاری چه رموو ی
لئ مرد سامدار سامی لیده کرد. خه لک له هه بیه تان و په رۆشی
بۆ پیاوه غه ربه که تاسابوون و تووشی شوک ببوون. به دۆلی
چه رموو ناوی ده رکردو، زۆر جار وه که هه ره شه و ترساندن
به کارده هات، یه ک به یه کی ده یگوت: «داده ده نیشی دانیشه،
ده نا ده ته به مه دۆلی چه رموو.» ئیدی به هه زاران چیرۆکیان لئ

دەھۆنىيەۋە. ياقوبى چەرموو، لە سەرۋى خۇيەۋە نامەيەكى دەستىۋوسى بۇ ھاتىۋو، زۆر دلى بەۋنامەيە خۇش بوو. سلاۋ بەرپىز ياقوبى چەرموو، كارو چالاكىيەكانت لەبەرچاۋ دەگرىن، وپراي دەستخۇشى و لەبەرچاۋگرتنى پەۋشى تاييەتى تو، ئىمە ئەۋ ھەرەكەت و ماندوۋوبوونت گران ھەلدەسەنگىن.

ھاۋرېتان بۆرە.

۱۹۹۳/۸/۳۱

ياقوبى چەرموو شۆرەت و ناۋەكەى خۇى بىنى لە نامەكەيدا قوشقى بوو، دلى كەۋتە خوورپەۋ ھەجمىنى نەبوو، دەيگوت: (چەند خۇشە ناۋ و ناۋبانگ كە لە كارىك باشدا دەنگ دەداتەۋە) يەكەم جارى بوو بەۋ ناۋە ناۋى خۇى بىيىستىت.

ياقوبى چەرموو زۆر جار ورد، گوئى بۇ دايكى شل دەكردو دەيگۇ: دايە دەى مام چۆن كوژراۋ بابم چۆن بى سەرۋو شوين بوۋە. دەيوست ميژوو و، سەرگوزەشتەى خىزانەكەى بزانىت. دايكى ئەۋەى دەيزانى بۇى دەگىپرايەۋە تا شەجەرى باۋكى بردهۋە سەر حاجى سادقى ۋەھاب ئەمىنى چەرموو. كە عەيامىكە لەۋ ناۋچەيە گىرساۋنەۋە، كەس و كار و عەشیرەت و بنەچەكەتان لەگەرەمەسىرن، بەلام دۋاى كوژرانى مامە قەھارت و بەتەنيا مانەۋەى بابت، ئىمە داپراين و ھىندە نەتۋانراۋە ئەۋ تىكەلاۋىە دروست بكەينەۋە، بەلام بابت ھىچ كات خىزان و مندالەكانى مامە قەھارتى فەرامۇش نەكردون،

برايەتى و خوشەويستى بابت و مامت سنوورى نەبوو، كە مامت بەو حالەپرۆيشت ژيان بۆ بابت مانايەكى نەما، بەلام ھەر ددانى بەخۆى داگرت و بەردەوامبوو لە مال و مالدارى.

دايكى دەيگوت: « پۆلە وابكەن ناوو ناوبانگى چەرموو پياريزن...»

شەويكى ئەنگووستەچاو، سەردەمىكى تاريك و نا بەرامبەر بەرۆكى ولاتى گرتبوو، دەستەلاتى ئەو ناوچەيە كەسى نەدەكرەدە براى كەس.

حاجى سادقى وەھابى كە مەرجەعى ديارى ئەو ناوچەيەبوو، دەستەلاتى ناوچەكە ئەوشەوھى ليكردن بەدۆزەخ، خەلكى بەدەر لەوھى لەژيەر دەستەلاتى ناوچەكەدا بوون و بەيەتياى بەو دەستەلاتە دابوو، بەلام سەرەپراى ئەوھش ناوچەكە بە بەرپرسياتىەوھ دەيانروانيىە بنەمالەى سادقى وەھاب ئەمىنى، شيت و ھارييان لە مالى دەھاويشتن و وەك پياو چاك و فريادپرەسيك سەيردەكران. دەستيان لە دەستەلات ستاندبوو، تەكيەو مال و ميواندارى حاجى وەھاب لە گەرمين و كويستانەوھ پرويان تيدەكرد، لەو ناوچەيە جوولەكە و ئيزيدى و موسلمان، جيگەى ھەموو دين و كەسايەتەكانى تيدا دەبوو، ئەوھ قبول نەدەكرا، پاپيچى زيندان كران و پاونران. دوورخرانەوھ حاجى سادقى وەھاب شوين بزرکرا، بەشيك لەو خيزانە ئاوارەى پۆژھەلات بوون و بەشيكيان ئاوارەى پۆژ ئاوا بوون و بەشەكانى ديكەش ئاوارەى ھەندەران بوون. لە ناو خەلكدا، بە ريش سېى و پياو ماقوول و خاوەن وەجاخ تەماشادەكران، ناو و شۆرەتى چەرموويان بەسەرداېرا.

ئەو كاتە دەستەلاتى ناوچەكە سىلى نەدەكردەوہ لە سېنەوہ و نابوود كردنى كولتوورو نەرىتى نەتەوہ و مەزھەبەكان، ئەوئەندەى خەلك وابەستەى خانەوادەى حاجى سادقى بوون، ھىندە گوئىبىستى كاربەدەستانى دەولەت نەبوون. پياوہكانى دەستەلات دەيانويست ھەرچۆنىك بىت ئەو نەرىت و كولتوورە بسېنەوہ، كە مىللەتەك دەورانىكە پەپرەوى دەكەن.

حاجى سەيد حسامەدىنى چەرموو بابى قەھارو سىامەندى چەرموو، لە مزگەوت و كۆرۈكۆمەلدا دەيگىرپرايەوہ كەچ كارەساتىك بەسەر خىزانەكەياندا ھاتوۋە، چىرۆك و بەسەرھاتەكانى چەرموو، ھىندە زۆرن مىلى ھەر پىگەيەك بگرى لە قەراخ پىگەكەدا خوئىنى چەرمووى لىپزئاوہ. ھەر شاخ و دەشت و شىوئىكى ئەو گەرميانە بگرى ھەناسەساردى چەرموويەكانى لى بە جىماوہ. وەختىك باب و بابىرى ئىمە دەربەدەر كران، ئەوانەى كە لە سىبەرى ئەو بئەمالەيە ئاسوودەبوون لە خوئى و ناخۆشەكان بەيەكەوہبوون، بەرۆكى خوئان دادپى، شەپى دەستەو يەخەيان كرد، بە دەيان گەنج و لاو لەسەر جۆگەو كانى شىوودۆلەكاندا گيانيان دەرچوو بوو، دەيان كەسيان دەككى ئەسپەكانيان خستن و بەپاكىشان و شەللاق لىدانەوہ گيانيان سپاردا! شەپى مالاومال لەگەل دروئىش و موورىدەكانى تەرىقەتى چەرموودا دەرگا ناوو ناوبانگى چەرموويان لە سەر زەوى سېرپەوہ. كە حىسامەدىنى چەرموو دەكەوتە گىپرانەوہى ئەو دەرەسەريانەى تووشى خىزانەكەيان ھاتبوو، بەگشتى ئەو

خه لكانه ي له ويىوون فرمىسك به چاوياندا ده هاته خوارو تف و
نه فره تيان له ده سته لات و پياوه كاني ئه و سه رده مه ده كرد.

بەشى دووھم

ئەيۇب، سەرى خستبووھ سەر قورئانەكەو بە دەنگىكى نزم،
ئاويتەى وشەكان ببوو، لە خەلۋەتتىكى پۈحى دا وىردەكانى
دەور دەكردەوھ.

كەشكى بىدەنگ و نەرمى خوولقاندبوو، لەو بەيانىيەدا چرپەو
ھەناسەى زىندەوھرىكىش نەدەھات. پۇژانە بەدوای كىتیبە
دىنىيەكانەوھبوو، زۇرجار لەسەر چۆنىەتى نوڭزكردن و
دەستنوڭز ھەلگرتن، دەكەوتە گفتوگۆى نەرم لەگەل ئەو گەنج
و لاوانەى ھاتووچۆى مزگەوتیان دەكرد. ئەو زیاتر
پۇچووبوھ ناو ئايەتەكان، ھىچ كىتیبىك كە لەسەر دىن و
شەرىعەت و مەسەلە فىقھىيەكان ھەباو دەستى پىراگەىشتبا
دەخویندەنەوھ. خەجەى دايكى لەوھ دەترسا، ئەيۇب تووشى
كارەساتىكى پۈحى بىت، زۇر جار دەىگوت: پۇلە ھىندە
سەرت مەخەرە سەركىتبان، دە توزىك لە گەلمان دابنىشە و
دوو قسەمان لەگەل بكە. دەىگوت: دايەگيان نامەوېت كات
بەفېرۆ بدەم، خولەكىك بۆمن زۆرە، خوا پىشتىوان بىت، درىغى
ناكەم لە خویندەنەوھى قورئانى پىرۆن، ھەر بابەتتىكىش لەسەر
پىاوپاكان و سەحابە بەرپىزەكان ھەبىت ھەولەدەم
بىانخوینمەوھ، پىنوىستىمان بە زانست و زانىارى ھەيە،
پەرەزدگار زۇر شتى پىبەخشیوین پىنوىستە وەك بەھايەكى
مەزن برۋانىنە مېھرەبانى خودا!

دايەگيان پۇژانە پوو بەرووى شتگەلىكى زۆر دەبمەو، زۆر شت دەرک پىدەكەم، پرسىياری زۆرم بۇ دىنە پىش، ھارپىكانم ھەمىشە بەدوای پرسىياری گومانايدا دەگەرپىن. دەمەوئە پىشتيان بەرنەدەم كە لە ئاستى ۋەلامەكانياندايم و ۋەلاميان بدەمەو. بۇ من ۋاپتويست دەكات تەنيابم و شۆرپبمەو بۇ خويندەنەو ۋە پاقەکردنى دەقەكانى قورپئانى پىرۆز!

دايكى لە ۋەشانە ھالى نەدەبوو، سەرى بۇ دەلەقاند، خەرىكبوو بەو دەگەشست، كە تازە كارلەكار ترازاو، ئەيوب زۆر شارەزاتر لە مەلاكان دىتە ناو شەرىعەت و دىنەو، ئاخىر ئەو مندالەى من، زۆر نەرم و لە سەرەخۆ ھەلسوكەوت دەكات، بە دەنگى بەرز قسەناكات، لەگەل ياقووب پىكن و گوى لە يەكتر دەگرن، كۆرە شىرىنەكانم خاى گەورە دەست بە بالتانەو بەگريت.

دايكى ھەموو سەبەينەيەك زوو ھەلدەستا چاى ۋەسەردەناو سەردەى پادەخست و بانگى دەکردن: پۇلە ۋەرن نانەكەتان بخۆن. ئەيوب بەدل ھەزى دەکرد، سەر لەسەر قورپئانەكە ھەلنەگريت، بەلام لەبەر ماندوو بوون و خۆشحالبوونى دايكى گوتى: ۋا ھاتم توخوا زۆر خۆت ماندوو مەكە لەگەل ئىمە، تۆزىك پىشوو بدەو ئاگات لە ھالى خۆت بىت. ياقووب خەرىكى كىتپ خويندەنەو بوو، كە گوى لە دايكى بوو، كىتپەكەى لەسەر پەفەكەداناو گوتى: ۋاھاتم دايەگيان. ھىشتا ياقووب ھەر لە ژىر كۆلتوورو نەرىتى خىزانى دەرەچوو بوو، تاك و تەرا نوژىشى دەکردن، بەلام زۆرجار دەچوو گومانى قوول و بە دوای ۋەلامەكانياندا دەگەرپا، بەلام ھىشتا سەرەتابوو، ئەو

بەيانىيە بە گەرم و گووپى تىپەپراندوو نان و چايان خواردوو
دەستخوشيان بە دايكيان گوت...

كاتژمىر دەى سەر لە بەيانى، گەرمەى ھاتووچۆى خەلكى بو
بۆ سەر كارەكانيان. خەلك لە ئۆردوگاكان بە دەست بىكارى و
دەستەنگىيەو دەيان گوزەراند. ئەو كارو خۆخەرىكردنەى
خەلك لە مەيدانى چەكفرۆشتن و ھەندىك كارىدەكەبوو،
زەحمەت كارىك گىر دەكەوت، بەلام خەلك لە ناچارىدا كونجى
قەناعەتيان گرتبوو. ياقوبى چەرموو، جارجارە دواى
تەواكردنى دەرسەكانى و دواى دەوامى قوتابخانە، لەگەل
خالى كەچە تەفەنگىكى سىنى دەكپى و لە مەيدانى چەكفرۆشان
بەشتىك خىز دەيفرۆشت و پايەدەگرت. خالى، مەلاعوسمانى
حاجى ئەسكەندەر، ھاوکارو پشتىوانى ياقوبى دەكرد، بە
پارەى خۆى چەكى بۆ دەكپى و دەستى دەگرت. دواى
نيوەرۆيان دەچوو بۆ قوتابخانە، دۆستىكى تەفەنگىكى لاداناوو
بۆى بفرۆشى، لە مەيدان كپيارىكى بۆ پەيداوو، پىككەوتن و
پارەكەى لە تەكى گىرفانى ناو ھەر لەوئ خەبەرى بۆ
دۆستەكەى نارد كە تەفەنگەكەى بۆ فرۆشتوو. دواى دوو پۆژ
وەلامى بۆ ھاتەو گوتبووى: پازدە دىنار بۆ خۆت بگىرەو.
بۆ ياقوب دەستكەوتىكى باشبو، ئەو پارەى زۆر زۆر بو، ھەر
زوو مزگىنى دايە دايكى تا ئاسوودە بىت. دايكى ھەزارجار
خۆى بە قوربانى كرد. ئەو دۆستەى دەمانچەيەكى تۆپلىشى
(سميس) بۆ ناردبوو، بۆى نووسىبوو بەو نرخە بيفرۆشە، كە
فرۆشا، حىسابى تۆش دەكەم، بەلام دەبى زۆر ئاگادارى خۆت

بەيت، يارى پىن نەكەي، يارى كىردن بە چەك ناكىرەت،
بەتايىبەتەش ئەو چەكە.

ياقوبى چەرموو كىيىكى چەرمى خەنەبى بۆ دەمانچەكە
پەيداكرىدو لە قەدى خۆى بەست، قەدوبالايەكى شووشەبى و
زراف، قۇيىكى لول و چاوشىن، جلكىكى خاكى و كەتافى سەر
شانىشى جىگەي دوو قەلەمى ھەبوو، لەبەر دلان بوو، خوشكى
خۆى ھەيرانى دەبوو، كە دەھاتە دەرهو ھەزار
ئايەتلىكورسى بەسەردا دەخويند چاوى ھەمىشە لەدووى بوو.
ياقوب لە خويندن دوودل بوو، بەلام ھەمىشە دەيگوت:
«دواپۇژ گەر خاوەنى بېروانامە نەبەت ھېچ ھەسەبىكى
بۆناكرى!»

ئەو لە چەقى مەملانىتى ژيان و خويندن و عىشقدا بوو،
دەويست بېرپۇتە سەر كارى رېكخراوھەش، ھۆگرى
گرووپىكى چەپ بوو.

زۆر خۆى ماندوو دەكرد، بېركرىدەھەي ئەو بۆ ھەموو
بابەتەكان گەرم و گوربوو. لە ئەركەكانى دوا نەدەكەوت،
وھەك كەسىكى كامل و بە ئەزموون ھەلسوكەوتى دەكرد.

ئەو پۇژە دەستفروشانى مەيدان، چاويان زۆر لە سەر ياقوب
بوو، بە دەمانچەو، كەيفەي دەكردو زۆرىش كەيفى بە چەك
و تەقەمەنى نەدەھات، بەلام دەيگوت: «بەناچارىيەو دەبى
قبوولم بەت مادام لە مەيدانى چەكفروشان چەك دەكړم و
دەفروشم، نابى ئەوھەشم پىن نەنگى بەت، نابەت خۆمى لە بەر
بشارمەو.»

دەيگوت: «دەزانم چەك چەند بەدبەختىيە، چ جياوازيەكى لەگەل دەرمانى بېھۆشكەر نىيە، ھەردووكيان بۆ لەناوبردنى مەرقۇن.»

بەلام دايكم دەگىزىتەو، دەيگوت: «بابى پەحمەتپان ھەروايدەگوت، كە نان لە قورگى شىر دايە، ئەو ەي دىتە پىش بەخواستى خۇمان نىيە، بەلام ئەو چارەنوسى ئىمە، ئەو ژيان و بەرىكردنى حالمانە، دەبى ئاقلانە شانى بدەينە بەر»

يەككىك لە ھاوپىكانى ياقوبى بە دەمانچەو ەيىنى، گوتى: «ھاوپى لىت جوانە، زۆر شىكى، وەختبوو نەتناسمەو! بەلام قەت تەمەننا ناكەم خوو بە چەكەو بەگرى، خۆت دەزانى تىكۆشانى ئىمە بۆ بنەبەركردنى چەك و دونىايەكى باشتەرە، تا خەلكى بەشمەينەت و بى دەرهتان لەسايەى ئەو تىكۆشانەدا پشوو بدات.

خەجى چوو ەو نادەو ەرييەكانىەو كە لە پۆژىكى سارد ، دەنگى چۆلەكەو ەيلەى ئەسپەشىنى مالى مەلا ەوسمانى خالى ياقووب، ەك سەدايەكى نەرم، بەسەر تەم و پرووشەى بەفردا دەخزا. ئەو پۆژە دايكى ياقووب لە تۇغيان دابوو، بە بانىژەى مالەكەيانەو، كەوتە سەرنىگاي كۆرە غەوارەيەكى رۆح سىپى، شىرىن و مەشرەف خۆش، لەو ەتەى مالىباتى سەمەدى چەرموو ەاتبوونە ئەو ناوچەيە، جگە لە دلخاوپىنى و كەردەو ەي باش، شتىدىكەيان لى رەچاوەدەكرا، لە ەروەزو كارى بەيەكەو ەيى درىغيان نەدەكرد. لەسەر بانىژەكە كەوتە خوارەو، كەس بەدەروە نەبوو، ەك كۆرە لاوپكى جوان و شىلگىر، خۆى پىنەو ەستا، دلى بە ئازار كەوت، راکردنىك

پایکرد تا بتوانی هاوکاری خهجهی جوان و جحیل بی،
نزیکبووه لئی گوتی:

«هیچ شوینیکت زامدار نهبووه؟»

گوتی: «نا، نا، ئه و بانیزهیه پلیکانهیهکی شلبوتهوه، تهنها
کهمیک نازار بهدهستم گیشتووه»

«بینه دهستت ته ماشابکه م.»

به نیگایهک فری بۆ ناو چاوی، دهستی گه یانده دهستی،
گه رمیهک وهک دلی ئه وین هاته ناو دهستهکانی، دهمیکی چاک
سرووتی ئه و گورانیانهی هاته وه یاد، که سپیدهکانی ته نیایی
و هه زینی ده پزان، چ مه حشه ریکی ئاگرین و هاتنه دی
خه ونیکی شیرینبوو، ساتیکبوو له خه نیبوونی دوودل.»

«ههسته وه هیچ نییه کهمیک پرووشاوه.»

ساتیکبوو، ژیانیکی تازه ی هیتا، پوژ دوا ی پوژ،
قوولبوونه وهی ئه وین، له خهجه و سه مه د به تینتر ده بوو.
ئه و پوژه خه ونیکی په نگاله یی بوو، به لام سه مای به فر و
مه وسیمی خواستهکانی، خولقاندوو دوو کوتری خسته لای
یهک و گمه و شالوورهکانی دلایان بازیدایه سه ر هه ستیان و له
هۆگر بوونه دا عیشق گورانیهکانی له سه ما هه لده کیشا.

بهشی سییه م

له نیوه پۆیه کی پایزیدا، وهرینی گهلای تووی بهرده رگاکه، سروویتیکی هه زینی ویتا کردبوو. ههنگه شهله ی منداله کانی کولان و خوشارکیننی کچه کانی گه رکه، پیتمی موسیقایه کی نهرمیان دروست کردبوو، له ژهنینی سه مای ئاوازو پوناھی ئه و تیشکانه ی له خور جیمابوون، په لک په لک، له پروومه تی یاقوبی چه رمودا ده دره وشانه وه.

دایکی ده یگوت: (کهس به چاوی من ته ماشات نه کات، ئه و پۆژه ی دهستم دانه سه مه د، ئه و یاقووبیکی عاشق بوو.) له توغیانی ئه ودا تۆپه لیک غه می په نگاله یی داناو گوناھیتی له خه تای ئه و زه مه نه په نگ کردبوو، وهک هه میشه سه ر گوناکانی خه جه ی مالی کرد.

(ده لئی سه ری سه مه دیان هه لقه ندووه و له سه ری یاقووبیان داناوه، کتوومت خۆیه تی، له یه زدان ده پا پیمه وه چاره نووست به چاره نووسی بابت نه چیت!)

یاقووب ئه و نیوه پۆیه، به ده م نانخواردنه وه له بهر خۆیه وه قسه ی ده بزپکاند، که وتبووه ناو قوولی باوه رپیک که پیتوابوو، ئه و باوه ره زور له هه ست و پروانینه کانی نزیکه، ده یگوت: (ئا، ئا، به دووروو دریز ی ئه و به ره لایه ی ئیستا له چه ند دیر پیکدا دایه پرژم و له کۆبوونه وه قسه یان له سه ر ده که م.)

« ده ی پۆله هه ست به دلّه پراوکییه ک ده که م، له بهر خۆته وه مینگه مینگیک ده که یت؟! »

« پاستە دايە بىر لە زۆر شت دەكەمەو، دەي ئەو نەبىن بە گرت، گرتگ سەلامەتى تەبايى مەلەو، مانە، دانیاتان دەكەمەو كارىك ناكەم ئیو، نىگەرەن بن. ئەو پۆزەي تەنگە سىنىيەكەم فروشت، دوو بەشى ھۆي فروشتنى خالم بوو، بە شىعر بانگى مووشتەرىيەكانى دەکرد.

خەلگ دەورەي دابووين، دوا جار تەنگەكەم فروشت، خالم پىاويكى سەنگىن و خۆشەويستى خەلگە، ئەو پارەپەشى نىيە بەلام زۆر خاترو خايشى خالميان دەويست، منىش بە ھۆي ئەو متمانەو سەلىقەي مامەلەي كرىن و فروشتنى چەكم پەيدا کردوو. دايكم گوتى:

« پۆلە خالت نەخشى بەرچاوى ھەبوو لە بەيەك گەيشتنى من و بابت، ھەمیشە بىرکردنەو، جىابوو لەگەل خزم و كەسى ئىمە، خالت نەبراى ھەبوو نەكەس، ئىمە بە مندالى لىمان قەوما، دايك و بابمان بە نەخۆشى مردن، ماو، ھىندەي بەين نەبوو، ئىدى خوا بۆخۆي دەزانىت چۆن ژياوين و چۆن خۆمان پىگەياندوو. »

وابرىار بوو پۆزى ھەينى گەشتىكى ھاوپىيانە بکەين، بۆ دەشت و دەر. بەلام لەسەر برىارى ھاوپىيان شوپىنى دانىشتنەكەيان گۆرى بۆ مالى رىحان.

ياقوبى چەرموو، لە گىژەنى رامانىكى قول دابوو. دەبوو سەعات دە بەشدار بىت. شەش لاپەرەي لە گرت و كىشەو ئارىشەكانى ناوچەكە نووسى. يەكەم جارى نەبوو پاپۆرت و دەرەشەي كىشەكانى كۆمەلگە بنووسىت، ئەزمونىكى

پەيدا كوردى. ھاوپىكانى لە بەرامبەر توانا و سەلىقەى ياقوبدا سەرسام بوون. ھەر لە بىر كوردنەوھى كارو كاسبى و خو ژياندىشىدا بوو لەگەل كارو كاسبى و دەمى لە سياسەتەش وەردەدا، ئىدى بۇ ياقوب گرانىبوو. بەلام چىژى لەو ھەموو بزۆزى و چەلەنگىھى خۆى دەبينى. دەستخۆشى برادەرەكانى بست بە بست بالاى پىدەكرد، خەنى دەبوو وەختىك لە كۆبوونەوھ دەگەرايەوھو سەركەوتنەكانى خۆى دەدى. بەرپرسى شانەى ياقوب، كوپىكى رەش تالەى لە دلشیرين بوو، زۆر پشتىوان و دەستگىرۆى ياقوب بوو. دەيگوت: (دلنيام سياسىيەكى كارامو و سەركردەيەكى ئازاى لىدەر دەچىت).

ياقوب بەو دەست لە پشتدان و پىنمايانە ھىندەى دىكە بالاى دەكردو و خەو و خەيالى ھەر لای ھاوپىكانى بوو.

ئەو پۆژە سەعات دوانزەو نىو لە كۆبوونەوھ تەواو بوو. رىحان وەك ھاوپىتيەكى نزيكى ياقوب، مالهەكى خۆى تەرخان كوردبوو بۇ كۆرۈكۆبوونەوھ، لەگەل رىحان كەين و بەيىنكيان ھەبوو، زۆر جار دواى كۆبوونەوھ كەمىك خۆى دوا دەخست، تا بىرىك لای رىحان بىمىنيتەوھ. رىحان و دايكى و برايەكى بە يەكەوھ دەژيان، ياقوب وەك كوپى مالهەكە ئازاد بوو، خۆيان پىگەيان بۇ ئەو پەيوەندىە خۆش كوردبوو، چونكە ئەوانە ھاوپىتى يەكترى بوون و لە پىكخراوئىكا كاريان دەكرد، بەلام نەيتى بوو لای ھاوپىتيانى دىكەى پىكخراو. ئەو پۆژە تەنھا رىحان لە مال بوو، ھىندە ئۆخژنى و خۆشى لىتھات كە ياقوب تۆزىك لای دەمىنيتەوھ، ئاگر لە نىگاي ياقوب دەبارى

و ھىندە تىنۋىي دوو لەھزەي ئەوينداری بوو، چەنگى لە ھەوران دەدا گوتى:

«دەزانی چەند جوان راپۆرتەكەت حازر كردبوو، ئىرەيت پى دەبەم»

ياقوب گوتى: «ئاخر پەنگە ھۆكار گەلىك ھەبىت كە تۋانىومە ئەو بەكم.» رىحان گوتى: «چ ھۆكارىكە ھىندە وردوو بە سەلىقەو چوویتە ناو كىشەو گرتەكانى كۆمەلگە؟»

«مروڤ گەر خۆشەويستى بۆ كارىك نەبىت تىيدا سەرکەوت و نابىت.» رىحان چاۋەپوانى وشەيەكى دەكرد، ئەو لەو بارەيەو نەيوست قسە بكات، بەلكو گرئىدابوو بە تىكۆشان و ھەلسووران، رىحان دەيوست باس لە ئەوين و ھۆگرېۋونى بكات، لى ياقوب پىيوابوو نابىت كارى رېكخراۋەبى و سىياسەت تىكەلى ئەوين و ئەوينداری بكات. سەرى دەخورا بۆ گەتوۋگى لەو شىۋەيە، بەلام بىرووباۋەپى ھىندە بە پىروژ دەزانی، پى نەنگى بوو خالى لاۋازى بداتە دەست. لە سەرو ھەدى جىھىشتنى رىحاندا، دەستى مالتاۋاىي درىژ كردو پىيگوت: «دلى ياقوب دەپۆم با دوا نەكەوم دواى نىوەرۆ دەبى لەمەيدانى چەكفرۆشان بم.»

چەند شىرىن زبان بوو ئەو وشەيە، رىحان لە عىشقى ياقوبدا ئاگر لە ھەناسەكانى ھەلدەستا، لە نىتەتەكانىدا دونىايەكى باشترو ئاسوودەترى دەخوئىندەو، خەون و خەيالى رەنگاۋرەنگى دەبىنى، بۆ رىحان ئەو ساتە پىرخۆشە، بوو بە كەرەسەي پەخشانىكى نازدار...

نويژى شىئوان، دواى جەماعت و سوونەت، كۈمەلىك لاو سەريان خستبۈو سەر ئەيۈبى چەرموو. ئەو وايدەپروانى كە لە پىنگەيەكى بەرزدايەو دەبىت يەك يەك وەلامى پرسىياري ئەو گەنجانە بداتەو. يەككىك لەو گەنجانە، چوۋە بەردەمى ئەيۈب و پىنگوت: «دەتوانم پرسىياريكت عەرز بگەم؟»

ئەيۈب زۆر نەرم و لە سەر خۆ چاۋەكانى داخستن و گوتى: «براكەم خزمەتكارم، كە بتوانم لە ئاستى وەلامدانەوھى پرسىيارەكەت دابم فەخر و ستايش بۆ پەبولعەلەمىنە.»

كۆپە گەنچەكە گوتى: «بە پىتى ئەو كىتبانەى خويندوومنەو، پرسىياريك بۆم گەلالە بوو، ئايا دۆستايەتى كردن لەگەل غەيرە موسلمان، دروستە؟» ئەيۈبى چەرموو لە سەرەخۆ گوتى: «بەناۋى پەرۋەردگار، گەر وەك خۆم وەلامت بدەمەو، پىتموايە مەرفۆف كەوتۆتە سەرخۆى، چەندە بتوانىت دۆستى خەلك بىت باشترە، بەلام خۆت كاريگەرەيت ھەبىت لەسەر بەرامبەرەكەت بۆ كارى باش، ئەوجار ئەو لاي پەبولعەلەمىنە كى ئەھلى خىرەو كى ئەھلى شەر.»

كۆپە گەنچەكە ئەوھى پىشتەر بىستبۈۋى وردى كردبۆۋە، بەو جۆرە نەبوو، گومانى خستە سەر قسەكانى ئەيۈب و تىپراما، گوتى: «خۋاى گەرە پاداشتت بداتەو.»

زۆربەى ئەوانەى لە دەورو بەرى ئەيۈب بوون، دەيان پرسىيارو قسەيان ھەبوو، بەلام ئەيۈب خۆى گنخاندوو نەيۈبست بە ھەلە بچىتە ناو بابەتەكان. بەرەو مال پۇيشتەو، لە پىنگە لەگەل خۆى دەدوا، ئەو ژيانە پەر لە پرسىيارە، پەنگە

دەرەقەتى ئۇ پرسیارانە نەيەم، نزا دەكەم پەرورەدگار
 ھاوکارم بیت، تا لە ئاستی وەلامی پرسیارەکاندا بام. خودایە
 داوای ھاوکاریت لیدەكەم. دایکی لەبەر دەرگا وەستابوو، لە
 چاوەڕوانی ئەیوب دابوو، ئەوەندەش نەبوو یاقووب
 گەشتبۆو، ئەو ئیوارانەى كە منداڵەكان لە مال بوون شایى
 و لۆغان بوو بۆ دایکیان، دەيگوت: «ئەو كەلەكەم كەوتنە
 عەرزی، ئاخىر بى ئیو كە دەتوانم ئاسوودەبم و
 بەسێمەو.»

ئەيوب سلاوى كردو گوتى: «دایەگيان بۆچى ئەوەندە
 دەرەسەرى بۆ خۆت دروست دەكەیت؟ ئیمە خودا هیناوينە
 ئەو دونیایە هەر خوداش دەمانپاریزیت»

دایکی گوتى: «پراستە ئەوێ خوا بیکات هەر ئەو، بەلام دلى
 من زۆر شتیدیكە دەلێت، تا هەردووكتان لە ژوورەو نەبن
 حەجمینم لێهەلدەگریت و هەدا نادەم.»

كۆتایی پایز بوو، تووێكەى بەر دەرگا، تاك و تەرا گەلای پێو
 مابوو، چۆلەكەكان دارەوداریان دەكردو سروهى هاتنى
 سەرماو سالتىكى شوومیان هەست پێكردبوو، جریو و
 بالەفرێى چۆلەكەكان سەمفونیاى كى حەزین و نامۆى
 دروستكردبوو. خەجێ دایکیان گوتى: «دەبێت خەمى نەوتمان
 لەبەر بیت، زستانەكەى سارد دەبیت، ئەو تا خەلكى
 لێو لەرزەیان گەشتۆتى، لەو دەترسن ئەمسال نە نەوتیان
 دەست بكەوێت نەدارى لێرەواریش پەیدا بیت.» یاقوب، گوێ
 شلكردبوو، دەپروانییە گفتوو لفتى دایكى و بە حەزى كى
 قوولەو چووبوو ناو خەمخۆرییەكانى. گوتى: «ئێو هیچ

خەمتان نەبىت، بەشى چەند بەرمىل نەوت پارەم پەيدا كىردۈ،
ناھىيلىم پەكمان بىكەيت، ناھىيلىم سۆبەكە بىكۆزىتە، چۈن
دەھىيلىم ئۆتۈ سەرماتان بىت، ئۆتۈ خەمى من بىت.»

ئەيۇب بىدەنگ بو، لە چاۋانى ۋا دەخوئندرايە، كە ھىچ
شتىك بى ئىرادەى خوا مەھالە، تەنھا يەك قەسەى كىردۈ
ھىچى دى، گوتى: «خوا لە سوولتان مەھموودى گەورەترە،
خوا كىلاۋى بۆ بەرپوش دروستكىردۈ.»

ياقوب تىلەچاۋىكى دايە ئەيۇب ۋ كەنوۋىەكى شاراۋەى بۆ
دايىكى كىردۈ گوتى: «ئۆتۈ كاكىم دىلەت راستە، بەلام
ناكرىت ھەروا دەستە ۋستان دابىنىشىن.» دايىكىان، ھەمىشە
بىرى لەۋە دەكرەۋە، مىندالەكانى دىمبەدەمە نەكەن لەيەك
ھەلنەبەزەۋە. سىلەى چاۋى دايە ياقوب ۋ گوتى: «كۆپى
خۆم ئۆتۈ لەسەر سەبرانە لەسەر خىرانە دىلنىام ھەمو
شتىك بەدىلى ھەموومان دەبىت، گرنگ ئۆتۈ سەلامەت
بن» ئۆ دەمانەى كۆپەكان سەريان دەخستە
سەركىتىبەكانىان، دايىكىان لە بەر خۆيەۋە نزاى پارىزى بۆ
مىندالەكانى دەخوئندۈ لەسەر بەرمالەكەى زۆر چار خەۋ
دەبىردەۋە، زۆر چار لە تەقەى دەرگا خەبەرى دەبۆۋە.
شەۋانە ھاۋپىكانى ياقوب سەردانى يەكتىريان دەكرەۋ
جەفەنگ ۋ گۆرانى ۋ كۆپى شىعەر خوئىندەۋەيان جەمەى
دەھات. ھەرشەۋە ۋ مالىكىيان دەست نىشان دەكرە، زۆر
خۆشيان لە مالى ياقوب دەھات، دايىكى زۆر خۆشخوئىل
ۋمىھەربان بو، ئەيۇبىش ھىچ كات نەدەبۈۋە كىشە بۆ
ھاۋپىكانى ياقوب، ياقوبىش ھەروا، سۆزىكى نەرم ۋ

پرهەست لەو مالهەدا هەبوو، پوژىك لە پوژان كەس گوتى لە
دەنگى بلندى هېچ يەككە لە كۆرەكانى سەمەدى چەرموو
نەبوو، بە كاكە بانگى يەكتريان دەكردو، ئەو مالهە لەمىهرەبانى
دا نعووم ببوو.

بەشى چوار

سپىندەي ئەمپۇ كەمىك سارد بوو، خۆر لە دەمى ھەوورەكاندا خەوتبوو، ئەو بەيانىيە دەستى بارانىكى پايزى، لە سەر پوومەتى دەرو شىپانەكاندا جىمابوو، وىدەچوو، شەو ئاسمان پەيامى دابىتە دلە شەيداكان و پىنگوتىن تەپ تەرتان دەكەم، دە ئامىزى باراندا بخەون، لە دەمى مژىكى نووستودا ژوان ببەستن. لە فەكرى ئەو دەبوو جلكىكى گەرم بۇ ياقووب و ئەيووب ئامادە بكات، بە ھەوسەلەيەكى نەرم و دايكانە گوتى: «ئەمپۇ باران دەبارىت پىويست دەكات جلكىكى گەرم و بلوزىكىشى لەسەر لەبەر بكەن.»

بە جووتە سەريان ھەلپرى و سەيرىكى دايكان كرد، خەمى دايك وەك ھىچ خەمىكى دىكە نىيە، كەسىك بە ديار خەمەكانى دايكىيەو نەيەتە سەر چۆك، گومان لە پەسەنايەتى دەكرىت. ئەيووب بەدەنگىكى نەرم و تۆنىكى سەرنج پاكىش گوتى:

«دايە ئىمە گەورە بووين و ئەوھى تۆش دەيلىت سەرسەرو سەرچاۋ.» وەختىك ئەيووب دەدوا، ياقوب بىدەنگ دەبوو، بە رىزەوھ لە بەرامبەر دوان و ئاخوتنى ئەيووب پادەوھستا، بە ئامازەيەك ھالى كردن، وەك گوپرايەل و لە ژىر فەرمانەكانى ئىوھدام. ياقووب لە بىرى ئەوھ دەبوو، لەسەر كراس و پانتۆلە كوردىيەكەى بلوزىكى شىن لەبەر بكا، زۆر جار گوئى لە رىحان دەگرت، رىحان ھەزى لە پەنگى شىن بوو، دىقەتى

دەدايە قەدىلەي سەرى و جۆرى پۆشىنى جلگەكانى و
 رېڭخستى ئورور سەرچەف و خواستەكانى ھەمووى شىن
 بون، مالى رىحان لە ئاسمانىكى سامال دەچوو، لە كانىيەكى
 مەنگ و دەريايەكى شىن دەچوو، تەسرىحەكەي سەرى، لە
 كۆژىلەي ئەو ساوايە دەچوو وەك نەرىتىك دايكان لەسەر
 كۆچك و لاشانى مندالەكانيان ھەلدەواسن. ھىشتا ئەو
 دەمانچەي نەفرشتبوو، كە ھاوپرېيەكى بۆي ناردبوو، لە ژىر
 بلوزە شىنەكە لە قەدى خۆي بەست و چەترىكى بچكۆلەشى
 ھەبوو ھەلىگرت بەرھەو مەيدانى چەكفرۆشان پۆشت. ئەو
 دواينىوھەرۇيان دەچىت بۆ قوتابخانە، سەر لە بەيانىيەكە
 ھەرچەند باران و كەمىك ساردىش بوو بەلام سەرما و بارانى
 پايزان ئەو فشارە نەبوو، تا نەتوانىت نەچىتە مەيدانى
 چەكفرۆشان، بەحەزىكى زۆرەوھ بەرھەو بازارەكە چوو،
 مەيدانەكە جەمەي دەھات، چ جۆرە چەكىكت پىويستبا دەستت
 دەكەوت، سەرى ئارو مارووى لىبوو، دەنگوت پۆژى ھەشرە.

ئەو پۆژە كەس مووشتەرى دەمانچەكە نەبوو، ياقووب
 دەمانچەكەي دەھىتاو دەبرد، كەس كپيار نەبوو، خالى
 لىينزىكپوھ و گوئى لە ھات و ھاوارى ياقووب بوو، بانگەشەي
 بۆ دەمانچەكە دەكردو وەك پياويكى بە ئەزموونى دەھاتە
 بەرچاو، لەدلى خۆيدا گوتى خوايە لىتبەزىاد بىت بۆيە دەلین
 كاريلە ھەر لە بن سەوى دانابى، ئىستا ئەو ھەمەشم نەما،
 پىموابوو مندالەكانى خوشكم خۆيان پىن نازىت، پىموابوو
 دەست و پىن سىپىن، ئەوھتا نەپە نەپرى ياقووب مەيدانەكەي
 جۆش داوھ دەك لە خالت كەوئ، دەي ھاوار بكە ھاوار، با

ئاپۇراي كىرپارەكان پوو لىرە بكات، بەلكو لە ساىەى
گولەگەنمىك گولە جۆيەكىش ئاو بخواتەو.

***

كۆتايى پايزبوو، سەمەدى چەرموو خەرىكى تىك
داكوتانەوہى سەربانى خانوہەكان بوو. بارانىكى بەخۇر
دەبارى، ھەموو گيانى شەلال كەردبوو. چىژىكى خۆش لەو
باران بارىنەدا ھەبوو بۆ سەمەدى چەرموو، ھاوكات لەگەل
خەلكى ئاوايى لە خەمى ئەوہەدابوون ئەمسال وشكە سالى بىت.
چەند پوژ لەوہە پىش، خەلكى ئاوايى بە گشتى نوژە
بارانەيان كەرد، بەلكو بەزەيى پەروەردگار بۆ بنيادەم، بۆ
ژيانەوہى گزووگياو تەركەردنى پوحى زەوى بيارىت. مەترسى
ئەوہ ھەبوو ئەمسالىش ھەك سالى بوورى پەلەى نەدا.
سەمەدى چەرموو بەدەم گۆرانىەوہ راكەپاكى بوو، درزو
تىكەكانى سەربانى داپوشىن و خەمى زستانىشى خواردبوو،
قەلاشكەرى و دارىكى زورى دا كەردبوو، خەمى ئەوہى نەبوو
زستانەكە سەختىش بىت. سەمەدى چەرموو ھەموو سالىك
پىش باران بارىن خەمى داروبارو گەرمىبونەوہى دەخوارد.
بىخەم نەبوو دروست ياقووب، ھاوكات لەگەل ئەو يادەوہرىە
دايىكى بۆى گىپراوہتەوہ، غەرقى تەپبوون و باران بارىن بىوو،
ئەو لە مەيدانى چەكفرۆشەكان ھىندە نەپاندبووى كاريگەرى
لە سەر ژىكانى قووپگىشى دانابوو، ئەوہشى لە يادكەردبوو
چەترەكەى ھەلبدات، ھىندە شىلگىرانە بە تەنگ پەيداكرەنى بۈرە
نانىكى شەرەفمەندانەوہ بوو، حەزى لەوہەبوو دەست لەبەر
كەس پان نەكاتەوہ، دەيگوت: دەستى ماندوو لەسەر سكى تىز.

چىڭزى لە كارىكى خاوين دەكرد، لى بىدەستەلات بوو كە
تېكەلى چەكفرۆشتن و مەيدانى چەكفرۆشان بېوو، جگە
لەوكارە چ كارىكىدى داھاتى نەبوو، خويندن و كارى
پىكخراوېبى و كاركردن وەك كارى پۆژانەى ئەو ئازايانە
لەبەريان پاپووبوو. نيوەپۆگەپايەوہ بۆ مال، دايكى قووشقى
بوو، سەرى سوورما، بىنى ياقووب چ گيانى نەمابوو وەك
مريشكى ئاوەپوتكرائى لىھاتىبوو. تىپراماو گوتى: «پۆلە ئەى
بۆچى چەترت ھەلنەدابوو؟»

ياقووب بە زەردەخەنەيەكى پى ئومىدەوہ تىلەچاويكى دايە
دايكى و گوتى: «چ لە گۆپى نىيە، گرنگ ئەوہيە بەدەستى
بەتال نەگەراومەوہ.»

ئەمپۆ ياقووب بى دەستكەوت نەبوو، ئەو خەمەى كە دوينى
لە بىركردنەوہى دابوو كە چۆن نەوتى ئەم زستانە دابىن بكن
بەزيادەوہ دابىن كرا. ھەرچەند دلىياشى كىردبون، كە بە
زيادەوہ پارەى ئەمسالى دابىنكردوہ بۆ نەوتى زستان. ھەر
لە بىلاكە بلوزەكەى داكەندوو پانتۆلەكەشى بە ەلاقەى بىلا
داكرد و خۆى گىر نەكرد، بەدەرپى كوووتەكەو فانيلەكەيەوہ
خۆى خستە ھەمامەكە، ئاوەكە شلەتەن بوو، خۆى پاككردەوہ،
دايكى ەلادىنەكەى داگىرساندوو ژوورەكەى گەرم كرد،
يەكەم پۆژ بوو ئاگر پىتەكن، بەلام دايكى كە ياقووبى ئاوا
بىنى، چاوى چوونە پشتى سەرى، زۆر پەروشى ياقووبى بوو
نەخۆش بكەويت، بۆيە ژوورەكەى گەرم داھىتاو دلى ئاسوودە
بوو.

رەۋشى ناۋچەكە ناچوور بوو، ھەر تايغە و خېلىك قەلەم رەۋى
شارىكى پاوان دەكرد، عەشیرەت و بىنەمالە جىگەى دەستەلات
و ياسای گرتبۆۋە.

ئەۋەى بىن پىشت و بىن كەس با، نەیدەتوانى ۋەك پىتۈيست بە
كارەكانى خۆیەۋە سەرقال بیت، لەو یەكەو ئىدارەو شوینە
دەستپۆیشتوۋەكان ھىچ جىگەو مەكانىكى نەبوو، ۋەلات بە
ياسای جەنگەل و عەقلى خېل بەرپۆۋە دەچوۋە. دەنگى تەقەو
ھاتو ھاوار ھوت گەرەكى دەبىرى، دايكى بە پىرتاۋ
بەژووركەوت گوتى: «خا پەنامان بدات، لە مەيدانى
چەكفرۆشان تەقەيە، خۇتان پەنابدەن نەچنە دەرەۋە، دەچم
بزانم خالتان لە مالە.»

ھەردووكيان دەرپەزىن و توۋشى شۆك بوون، دەبىن كى
بەرکەوتىت؟

ياقوب گوتى: «ھەر مەن دەزانم ئەو خەلكە چۆن و بەچ دەرە
سەرىيەك ژيان دەكەن، لەو ۋەلاتە ھىچ ياسايەك نىيە، ھىچ
بەر پىرسىارىيەتەك نىيە، ئاخىر ئەو ھەموو بىتدەنگىيە بۆچى؟»

ئەيۈب ۋەك پىشەى ھەمىشەى لە سەرەخۇ گوتى: «كاكە
گيان خۇدا غەزەبى لەو مىللەتە گرتوۋە، ئەو خەلكە خوى
داۋەتە بىن باۋەپى، ئەۋەندەى بەدۋاى پىگەى شەيتان دەكەون
ھىندە خۇدايان لە بىر نىيە، دۇنيابە قەھرى خۇدا ھىچ ھىزو
گەلىك خۇى بۇ ناگرىت، سەيركە خۇدا چى لە قەۋمى لووت
كرد، بىيىنە چۆن سەدامى شەيتانى پىسواكرد، بىيىنە چۆن
تەخت و تاراجى شای ئىترانى وىترانكرد، ئەۋەى لە خۋاى غافلە

كافره.» ياقووب به و وتهى ئه يوب ده ماري گيرا، خه ريكيبوو به پرويدا بته قيته وه، زوري له خوي كردوو ته نها يه ك وشه ي دركاند: «دايكي من چ تاوانكي هه يه؟»

پاماني ئه يوب ئاماژه يه ك بوو بۆ ياقووب، له وه حالي بوو، يه كه م جاريه تي به و شيوه يه جوابده نكي هه بيت و نه زه ري خوي ده ربهرپيت.

له بهر خويه وه ده دوا، ژيان خه ريكه له ده ست ئه ولياو پياوچاكان ديته ده ر، ده چيته ده ستى بن باوه ران و خه لكاني بن دين، له خووه نيه ياقووب به و شيوه يه ديه گۆ، دايكي ئيمه چ گوناھيكي هه يه! ئه وه پينچه وانهي فرموده و ده سته لاته كاني په روه ردگاره، رازي نه بوونه به به شي خوا، تيگه يشتي ياقووب په نگدانه وه ي ئه و هيزگه له يه په خنه له هه موو شتيك ده گرن. ئه يوب هه ر له گومان دا بوو، كه ياقووبي براي له گه ل گروو پيكدايه، به لام دلنيا نه بوو، هه ر به لاي ئه يوبه وه ئاسايي بوو به لام هه زى نه ده كرد براكه ي تيگه لي سياست و كاري حيزبي بيت، ده يان جار گوئي له دايكي بووه، كه باوكيان به چ ده ردېك رويشتووه و گوپيشي ديارنيه، پيئوابوو نابي تخووني هيج شتيك بكه وين كه جاريكي تر دايكمان نيگه ران بكه ين.

له بير كرده وه پاچووبوون، چۆن ئه و دونيايه شه ن و كه و بكه ن، چۆن له و گومان و دله راوكتيه ده ر بچن، ياقووب جگه له پومان و بابه تي ئه ده بي، سه رو كاريكيشي هه بوو له گه ل بابه تي فكري و سياسي، ئه و كتتيبانه ي له هاوپيكانى وه رده گرت، تايبه تبوون به هه زرى چه پ و تيگۆشان، له نيو

كتىبەكاندا، گومان و ھەستکردنىكى نامۇ بە ئايدىياو كولتوورو تىكشىكاندنى نەرىتى كۆنەخوۋى دۆزىيۈ، مكوپ بوو لەسەر بەرجەستەکردن و دروستکردنى بېروايەكى پتەو بۇ گەورە بوونى كارەكانى، ھەلوۋىستەى لەسەر ئەو گومان و ئەندىشانە دەکرد، بەلام ھىچكات نەيدەويست لەگەل ئەيۈب ئەو بابەتانە باس بكات، دايكى لە مالى خالى گەپايەو، دلخۇشبوو براپەكەى سەلامەتە، بەلام ھەوالى ئەو ھى لا بوو گەنجىك لە بازار بەو تەقەيە كوژراو، گوايە بەھۆى كىشەيەكى كۆنى كۆمەلايەتى چەند سال پىش ئىستا، ئەو گەنجە بوو تە قوربانى. ياقووب بىچگە لەو ھى بەو ھەوالە زۆر نىگەرانبوو، مەترسى ئەو ھى بۇ دروست ببوو، ھەرچى زووترە مەيدانى چەكفرۆشان جىيەيلى، بىر لە كارىكىدىكە بكاتەو، كارىك لەگەل سەلىقەو رۋانين و پىنگەى ئەو بگونجى، چەند سەرى خۇى ھىناوېرد، دەرچەيەك بدۆزىتەو بۇ دەرچوون و دووركەوتتەو لەو بازار، ياقووب گوتى: «بىرىك لەو بازار بەكەينەو، بىرىك لە حالى خۇمان بەكەينەو، ئەو كارە لەگەل خواست و بۇچوونەكانى من نايەتەو، دەبى كارىك بەكەين بۇ دەر بازبوونم.»

ئەيۈب لەبەرەمبەر قسەكانى ياقووبدا شەرمەزاربوو! برا بچووكەكەم لە ھەولى ژيان و كار و كاسپى و ژيانى ئىمەدەبى، مەنىش لە مالەو دابنىشم و كارىكم لە دەست نەيە، خوا قەبوولى ناكا، دەبى دەستبارى لەگەل بگرم، بەيەكەو بىر لەكارىك بەكەينەو، كە شۆرەت و كەسايەتىمان بپارىزى. ئەيۈب گوتى: «كاكەگيان بەپشتىوانى خوا، ھاوكانت دەبم،

حەزناكەم چىدىكە بچىتە ئەو بازارە، ئەو شوئىنە ھەم جىگەى
مەترسىيە و تىيدا گوناھبارىش دەبىن، ئاسۆيەك لەو جىگەيەدا
نايىنم.»

زەحمەتتەكانى ياقوبى لە بەرچاوبوو، بەلام لە دەربىرەن و
ھاندان و پىزانىندا كەمتەرخەمبوو. گوتى: «دەبوو پىشتىرىش
لەگەلت بام، ماندوئىتت دەبىنم، دەزانم چەند بە پەرۆشى بۆ
دايىنکردنى ژيانىكى شەرەف مەندانە، ددان بە
كەمتەرخەمىيەكانم دادەنىم، پۆژىك دەستخۆشىم
پىنەگوتوى.»

ياقوب لەو قسانەى پىشتىر لەگەل ئەيوب كەردبوونى
پەشيمانبوو، لە دلى خۆيدا دەيگوت: دەبى ھەستى برىندار
نەبووبى؟ دەبى وايھەست نەكەردى، چونكە كار دەكەم مەنتى
بەسەر دابكەم؟ نا مەرج نىيە وايى، ئەو باش من دەناسى قەت
بىر كەردنەوھى واى نىيە بەرامبەر بەمن.

ياقوب بە دلىكى گەش و ئومىدەوھ گوتى: «زۆر سىپاس
كاكە، ھەردووكمەن ھەولەدەين، كاريكى شياو خاوين پەيدا
بكەين، درەنگە دەبى بچم بۆ مەكتەب، شەو دادەنىشىن و
قسەى لەسەر دەكەين.»

بەشى پىنچەم

كاتى وەرزى حاسلات بوو، سەمەدى چەرموو، لە
نيوهرۆيەكى ھاوينىدا، وەختى حاسلات و چىننەوھى
بەربوومى جوتياران بوو، ھىزىكى چەكدارى دەمامكدارو،
توقىنەر و بىويژدان بەسەر كەپرەكەى سەمەدىان داداو
گوتيان: «بە بريارى شۆپش و بە مۆرى سەركردايەتى ئىوھ
داوا كراون.»

بە بەرچاوى ژنەكەى و مندالەكەى چاويان بەستن و
ھەردووك قولى سەمەدىان لە پىشتەوھ گرىدا. خەجەى ژنى
سەمەد تووشى شۆك بوو، مندالىشى لەسكى دابوو، لەسەر
مانگ و پۆژى خۆى بوو، قەت شتىواى نەبىنيبوو، پىر بەو
دەشت و دەرە ھاوارى كرد، كەس فرىيان نەكەوت، بوو بە
گرىيان و لە خۆدان و شىن و شەپۆر، ئىدى ئەو ناوھ وەك
گۆرەستان بوو، وەك سەراب و بىابانىكى دىمەكار، وەك
گۆرەپانى جەنگىكى دۆراو دەچوو، گرىيان فوغانى ئەيوپ و
خەجى دايكى چەشنى كەپرەناى شەرىكى خويىناوى، وىنەى
كارەساتىكى سرووشتى و بىن پەنا دەچوو. دەنگى گرىيانى
ئەيوپ وەك سكالايەك و ھاناچوونىك، بەرەو قاپى خودا
پۆيشت و چاوەروانى ئەو دلانەى خەرىك بوون لەسەرابدا
بخنكىن، بۆ خودابوو، لە ئايەتىكدا جىيى بكاتەوھ، پەيامبەرىك
راسپىرى تا زەوى لە بىددادى پاك بكاتەوھ.

ھەموو تاوانى سەمەد، لە يەكيتىيەكى ھەرەوھەزى جوتيارى دابوو، ھەك مەزفۇكى ژىرو بە باوەر دەيوست داکۆكى كارى ماف و ئەركەكانى خۆى بەجىگەيەنئى. بەلام ئەو دەزگاو گرووپانەى بە ناوى شۆپش و كوردايەتى بوونيان ھەبوو، ئەوان لەو ھەلى ئەبون كە دەبى ھىزگەلىك ھەبى بۆ داکۆكى لە جوتياران و زەحمەتكىشان. ئەوان بە دەسيەسى دەرەبەگ و بىرى دواكەوتووى شۆفنى ھەليانەكوتايە سەر كاسبكاران و باج و خەراج و سەرانەيان وەرەگرت، لەگەل ئەقلىت و تىگەيشتنى جوتياران و بىرى پىشكەوتووخوازی ناكۆك بوون. لەو پۆژەو ھەمەدو كۆمەلىك جوتيارى دىكە بى سەرو شۆين و بى گۆپن.

ياقوب پاش باب بوو، ھىشتا نازانى بۆنى باوك چىيە، نازانىت دەستەكانى باوكى چۆن و قەلش و وینەى چرچ و لۆچى ناوچەوانى باوك چۆنە. تامى باوكى نەكردو دووربوو لە سۆزو پىشتىوانىيەكانى باوكى. دايكيان شىر ئاسا لەبەر ئاستەنگەكانى ژيان پاچوو بوو.

ياقوب ئەو چىرۆكانەى ھەزار جار لە زارى دايكيەو ھە گۆى لىبوو، ھەك ئەلقە لە گۆى كەردوون و شانازى بە مێژووى باوكى ھە دەكات، دەورو پىشتىشى بە مىراتگرو خوين ئەستىنى بابى دەزانن، بۆيە ھەمىشە ھەولەدەن لە پىشتى ياقوب بن و چ ھاوكارىيەكى پىويستە بۆى ئەنجام بدەن.

تا دەھات ھۆگربوونى بۆ خەباتى چىنايەتى تۆختر دەبوو، لەگەل ئەو ھەشدا ھىندە بە پەرۆشەو ھەبوو بۆ نىشتىمانەكەى، بۆ سەربەخۆيى كوردستان.

زۆر جار دەبوو بە جىڭەي پەخنە لە دىدى ھاوپىكانىيەو، دەى ئاخىر زۆر جار لە كۆپو كۆبوونەو ھەكاندا دەردەشەى نەتەو ھە ناسىئونالىزم و بىرى شۆفىنى و نەتەو پەرسى كراو، ئەو بەو دىدەو نەيدەپوانىيە نەتەو ھەكى خۆى، بۆ مەگەر پىكھاتەى خەلكى كوردستان پىكنەھاتوو لە كۆمەلىك نەتەو ھە تىرەو تايپە؟ دەى مرۆفى كورد لە ژىر بارى چەوساندنەو ھەدايە، لە پەوشىكى ئالەبارو پەر مەترسىدايە، گەر ھەك مرۆفى كورد باس لە مافە چىنايەتى و نەتەو ھەم بكەم، كارىكى نادروست نىيە. زۆر كەپەت پووبەپووى ئەو ھەبوو، پىيان دەگوت: نەتەو پەرسى شەرمەزارىە بۆ بەشەرىەت، درووست ئەو ىش ھاوپابو بەلام ياقووب ھەك مەزلوومىەتى گەلەكەى پىيوابو ئەو ئەركىكى كۆمۇنىستانە ئەنجام دەدا، دەىگوت: ھىچ كات شوورەى نىيە من داكۆكى كارىكى دلسۆزىم بۆ نەتەو ھەكەم، مەرج ئەو ھە شۆفىنىانە بىر نەكەمەو، خاوەنى بىرو باوھپىكى مرۆىى بم.

ياقووب ھەك بەرپررسىارىەتى بەو نىگەران بوو ئەو ھەالى گەلىكى بەشمەينەتە، شەپو تۆلەى خىل و عەشىرەت ناھىلىت ئەو گەلە بە ئامانجەكانى خۆى بگات، دواى چەندان سال كىشەى خىل و عەشىرەت گەنجىك دەبى باجەكەى بدا، ئەو بىسەرەو بەرىە چۆن دەتوانىت مىللەتىك بەھىتەو ھەسەر پىگای پاست، پىگای ھاتنەدەستى ماف و ئەركەكان؟ قەيران و ئالۆزىيەكان ژيانىان تەنگ كىدوو، ولاتىكى لە قەفەز كىدوو، لەجىيات ئەو ھەى خویندن و زانىارى، ئىمەى فرىداو ھەمەيدانى چەكفرۆشان، مردنى خۆم پىخۆشترە نەك مامەلە كىدن بە

چهك، ئاخىر چهك جگه بۆ كوشتنى خهلك هيچ ئامانجىكى
 پيروزى نيه، راسته چهك له سهردهمى به رهنگارى و
 شوپشدا دهوړىكى كاريگهري هه بوو، چهك ده مكووتى
 دووژمنانى كردوو، به لام بۆ من ئه و به هايه ي نيه، به لكوو
 وهك نه فره تيبهك سه يري چهك ده كه م. گهلى ئيمه پيوستى
 به شوپشى پۆشنبيريه. ئه و پۆژه ي چهك بوو به ئامرازى
 خو پارستن و داكوكي كردن له نه ته وه، زله يزه كان و
 سه ردهسته كان بچووكه كانيان خوارد، هه ز ده كه م وهك
 چه پىكى شيلگير خۆم په روه رده بكه م، به زمانى زانست و
 زانبارى خزمه تى نه ته وه و كۆمه لگه كه م و پىگه چىنايه تيبه كه م
 بكه م. راست و دروستيش وايه كريكاران نيشتمانيان نيه،
 كريكاران له مه يدانى كاردا، ده يانه ويت دونياه كى باشتر
 دهسته بهر بكه ن. وهك تاكىكى كۆمه لگه ده مه ويت به سه ر
 ئازارو مه ينه تيبه كانى نه ته وه كمدا باز نه ده م، كارى من وهك
 كوردىك خو چه كدار كردنه به ديدى تىكوشان، له و رىگه يه وه
 ده توانم دارىك له سه ر به ردىك دابنيم و خزمه تىكى چكۆله
 به گه له به شمه ينه ته كه م بكه م. ياقووب به و ته نزو ديدوه
 به شدارى كۆبوونه وه كان ده بوو، ياقووب راسته به جۆش و
 خروش بوو بۆ وه رگرتنى زانبارى و چه پىكى شيلگيرو
 خوورت بوو، به لام هاوپىكانى ده يانگوت: ياقووب چه پىكى
 كوردستانيه، واتا ئه و ته رح و نه زهرانه ي جىگه ي گومان
 بوون.

ياقووب ده يگوت: مه يدانى چه كفروشان جىده هيلم و به دواى
 كاريكىدى داده گه پيم، سه رى دونيا به پووش نه گيراوه، كاريك

هەر پهیدا دهکه م. دهیگوت: زور بلاوم، پهرشم، هالوزم، دهی
خو کوبکه مه وه.

چی دهکه ی وهختیک ئاسمان کونیکي تیدا نه بی هه موو
دهرگاگان داده خرین، کهس ئاوړ له کهس ناداته وه، وهختیک
ژیان هینده تهنگ ده بی ناتوانی هه ناسه بده ی، نه وولاته ی ئیمه
وهک ده گپړنه وه هیچ کات خوښی و ئاسووده یی به خوښه وه
نه بینیه، پوژیک کومه لگه ی عیراقی نه که وتوته خوشگوزهرانی
ئاسووده یی، دایکم ده گپړته وه چه ندجار مالمان
دروستکردوه و لیلیان پوخاندوینه وه، له وه تی هه یی هه ر له
ئەشکهوت و کونه ته یاره و پاکه پاک دابوین، ئاخر زیان
بوچی ده بی هینده گران و به زه حمهت بیت؟

مرۆځایه تی به ره و هه لدیزان و له ناوچوون ده پوات، ده بوو
ژیان بو هه موومان وهک یه ک بی، ئاخر نه وه هه ر
ئاده مییه کانن ژینگه و سروشت و ژیانیان به یه که وه ویزان
کردوه، باشه په یامیکی ئیلاهی هه یه ئاوا بی بهرپررسیاریه تی
وینا کرد بیت؟ هیچ خودایه ک هه یه دروستکراوه کانی تووشی
نیگه رانی و دلّه راوکئ بکا؟ شه ویکیان، له گه ل نه یوب و
هاوړییه کی به نه رمی له سه ر زیان و بوون و نه بوون قسه ی
زورمان کرد، ناکوکیه ک له قسه کانمان دا نه بوو، هه موومان
هه روا ده لیلین، هه ر چه نده بیرکردنه وه مان بو دنیا زور
جیاوازه، ده ی که واته گرفتیک یان کیشیه ک له کردارو
کرده وه کانمان دا هه یه. نه وه تا دایکیک پرچی سه ی
هونیوه ته وه، ژیان خوی له سه ر ئیمه داناوه، چی زه حمه ته
کیشاویه تی و تا ئیره ش وهک قه لایه ک به پشتمانه وه یه، ماندوو

ئابىي و ھەدا ئادا، دەيەيى نەھىيەت بمرين و دەستى راخستووہ تا ئىمە بەسەرى دابروين، ھەناسەى لەگەل ھەناسەمانە، لە پىناوى ئىمەدا پوحي دادەنى. كەچى ئەو تا نەبوونى كار، نەبوونى ئاسايش و مەترسىيەكانى ژيان، بەرۆكى گرتووين و دەبىي جەنگين و چۆك دا نەدەين، ئاخىر خۇ شەر لەگەل موستەحیل ناکرى، كورد دەلى: (وختىك زۆرى ھات قەوالە بەتالە). ناچارم چ رېگەيەك چەندە مەترسىداريش بى تاقى بکەمەوہ بۇ دەستکەوتنى ژيان، بۇ نە مردن و ئاسوودەيى. دايک دەيگوت: (قەت نانى سەرشۆپىم نەخواردووہ، كە بابىستان نەماوہ نەمەشتووہ بى بابىتان پىنوہ ديار بى، نەمەشتووہ کەس بە چاوى سووک سەيرتان بکا، دەبىي ئاگاتان لە کەسايەتیی و ناو و ناوبانگى بنەمالە بى، ھەزار جار لە دايەو بکەوي نانى سەرشۆپى و ھەرامم بۇ مەھىننەوہ، دەژين ھەرچۆنىك بى ناھيلىم بکەون).

گوتم: «دایە تا ئىترە تۆ بە بەر ژيان و بەخىوکردنى ئىمەدا راچووى و دەردەسەرىت زۆر بىنيوہ، بەلام تا ھەبم و لاقم ەرزى بگري لىناگەرېم تۆ خەم بخوى، لىناگەرېم تۆ چىدى ھىلاک بى ئەوجار نۆرەى ئىمەيە شەپى ژيان و ئاسوودەيى بکەين»

دايک دلى ھەر لای مندالەکانىيەتى، لە خەمیان دابوو، پىنواوو کەمتەرخەمە، گەر پىنمايى و رېگايان نیشان نەدا، دلى دايک ئەو نالى کە مندالەکان لە خەمى خۆيانداين، دايک پىنوايە دەبىي بۇ قوتابخانەش لە تەنیشتى مندالەکانى دابنىشى، دەبىي نەھيلى تىنووین، لەگەل ھەناسەى مندالەکەيەتى، پويى لە ياقووب

كرد گوتى: «ئەمپۇ دەبى جلكىكى كوردى بەدروون بەدى،
تەنھايەك دەستە جلكىكت ھەيە، ھەر لە كۆتايى پايز را ديارە
كە زستانەكە تووش دەبى. يەك دەستە جلكىش كەمە.»

ياقوب تىلەى چاوينكى دايە دايكى و پىنگوت: «ھەروادەكەم
دەچم دەستە جلكىكى جوان بەدروون دەدەم، لە بىرتە دايە
تازە خەتى سىمىڭم دابوو، زۆر شايم بەخۇ بوو، برادەرىكى
بەرگدرووم ھەبوو لە ئۆردوگا، چەند شىرىن و دلگىر بوو، بۇ
ھىچ كات لە يادىم ناچىتەو، خەبەرم ھەيە چۆتەو نەغەدە،
گەر بۇم بىكرىت دواى تەوابوونى قوتابخانە ھەرچۆنىك بىت
سەرىكى دەدەم.

ھابىرتە چەند قاتىكى جوانى بۇ درووبووم، ئەوسال ھەردەچم.
ئەو كاتىش پىيانگوتم جلكى كوردىت لىجوانە، ئىستا بىرم
دېتەو.»

بەقسەم كردو ئەو پۆژە يەكسەر چووم، جلكەكەم بەدروون
بەدەم. داوام لە دايكم كرد ھەندىك پارەم بداتى.

پۇيىشتم بەرەو بازار، بەرگدروويەكى برادەرم خەلكى
پۆژەھەلاتى كوردستان بوو، دوكانەكەى بە دوكانەكەى مەنەو
بوو، زۆرم خۆشەدەويست و دۆستايەتىمان بە ھىزبوو. سلاوم
كردو وەك پېشەى ھەمىشەى لەسەر مەكىنەى خەياتىيەكەى
ھەستا، باوەشى پىداكردم. ھەستى ئەو ھاوپیەم ھىندە جوان
بوو، كارىگەرى لەسەر منىش دانابوو، وەك كوردانى
پۆژەھەلات قسەم دەكردو زۆر ھۆگرى ئاخاوتن و
ھەلسوكەوتيان بووم، ھەر لەوانىش ئەدەبىياتى راھى كارگەر و

كۆمەلەو دېموكراتىم وەردەگرت و دەمخويندەو. گوتىم وەستا
 عەلى ھاتووم جلكىكى كوردى بەدروون بەدەم و پىشتىنىكى
 پەشى جورجياتىشىم بۇ ھەلبىدروو. گوتى: بەچاوان ئەو
 پارچەيە دراوہ بە پىشمەرگەكانى كۆمەلە لاي من ھەيە بۆت
 دەدرووم. زۆرم كەيف پىنھات و دلم ئوخۇنى ھاتى، لەدلى
 خۇمدا دەمگوت: دەبىم بەكۆمەلە ئەوان چەند شىك و لەبارو
 ھۆشمەندىن، ئەى دېموكرات بۇ نالىتى دەلىتى كادرويشىن،
 ھەرشىرىنە تەماشايان بگەى! چەند دۆستىكى راھى كارگەرم
 ھەبوون، پووخت و خاوين و لەبەردلان بوون، زىرەك و وريا،
 ھەمىشە كىتب و نامىلكەى كۆمۇنىستىيان پىنبوو، شىرىن بوون،
 يەككىيان قۇلىكى نەبوو لىبىبوو بە نەخش، سىملىكى سوور و
 قەلەمىكى خىستبوو سەر گىرفانى شانە بى قۇلەكەى،
 چاويلەكەيەكى لە چاوبو، سىگارى بەھمەنى دەكىشا زۆر
 نەرم قىسەى دەکردو شىوازى ئاخاوتنەكانى رېك بەپروخت
 وە دەنوساو ھۆگرى دووكەل و سىگارەكەى دەبووى! وەستا
 عەلى گوتى: ئەو جلكەت لەسەر حىسابى خۇم بۇ دەدرووم.
 گوتىم: شتى وا نابىت پارەم لە مالى وەرگرتووه، خۇم چى
 پارەى لە دووكان دەستم دەكەوت دەمدا بە مالەوہ و لەگەل
 پارەى مالى تىكەل دەكرا.

ھەرچۇنىك بىت، لەگەل وەستا عەلى رېككەوتىن و ئەندازەى
 گرتىم و گوتى: سبەى بۇ نىوہپۇ بۆت تەواو دەكەم، زۆر دلم
 خۇش بوو، دەمگوت: دەچىم دلى ئەو خاتوونە خۇش دەكەم،
 جارېكىان ژنىك پىنگوتىم جلكى كوردىت لى جوانە كە بىبىنم
 پىدەلېم ھا بە قىسەم كردى! بەلام ھىندەش شەرم دەكرد،

له بهر خۆمه وه ده مگوت: ده بێ پێرانه بواردیم و گالتی
پێنه کردیم؟! دلی خۆم به وه خوش ده کرد که دایکم ده بناسی
و ده مگوت: هینده کچیکێ به ریزه ئه و کچه له وانه نیه غه له ت
له بابته که مه گه.

بەشى شەشەم

خەلگ و حىزبەكان، خواخوایانبوو چەکیان دەستبەگەوى و لە ئامادەباشیدابن، بۆ ئەوەى پاشماوەکانى حیزبى بەعس لە نیشتمان وەدەرنین، بە بانگەوازی بەرەى کوردستانی خەبەرم بۆوه، ھاواری دەکردوو دەینەپراند، زۆر بە (حەماسەوه) دەیگوت: (پۆزى مەردانە پۆزى ئەوانەیه کە بۆ نیشتمانەکیان دەمرن.)

تووشى دلەپراوکی و بیرکردنەوهى بى سەرەو بەرە بووم، شتىک قەوماوه، ئاوا کتووپر، ئەو بلیندگۆیه کۆلان بە کۆلان دەگەرئ، داوا دەکات کى تەنگى هەیه، کى دەمانچە و چەکی هەیه، بىت و ناوى خۆى بنووسى شەپىکى یەکلاکەرەوهمان لە پێشە.

دەبى نەهیلین جەردەو جەلادەکانى بەعس، ترسۆنەکەکانى پۆتیم، لە نیشتمانی کوردان بمینن، پۆزى یەکلاکردنەوهیه، تۆزىک پراوەستام و لە بەر خۆمەوه گوتم: بۆ ئەو شەپە دەچم، هەرچەند ھاوپیانی ئیمە کۆک نین لەگەڵ بەرەى کوردستانی، کارو کردەوہکانى بەرەى کوردستانی پێچەوانەى خواست و داواکارییهکانى خەلک، بەلام ئەو شەپە شەپىکى پیرۆزە، چووم بۆ لای ھاوپیکانم و دانیشتىکى فراوانمانکردوو بەشىکى زۆر لە ھاوپیان ئامادەبوونيان هەبوو، ئەوەى گرفت بوو چەک و تفاقى شەپکردنمان نەبوو، چەند تەنگىکى شەپە

سىنى و ئارىيىچىك و يەك بىكەيسى ھەندىك ئىشەكى
ژەنگاۋى.

ئۆتۈمبىلىكمان ھەبوو دەستكەۋتى راپەرىن بوو، گەر رېزەى
ھاۋرپىيانمان زۆر با دەبوو خەمى ئۆتۈمبىلىكى دىكەمان
خواردبا.

دە ھاۋرپى ئامادە بوون، گوتىم: چەكم ھەيە بەلام تەنھا يەك
مەخزەنم ھەيە.

بەلاى ھاۋرپىيانەۋە زۆر خۇشبوو، دەستخۇشيان پىگوتىم، ۋەك
بۇ گەشت و سەيران بچن، بەگورانى و ھەلپەركى
سەرکەۋتىن، لەپىگا بەدەم گورانى و شاىى و لۇغانەۋە،
ھاۋرپىيان لىكيان ۋەدەگرتەۋە، پۆزىكى فرە خوش و پر
يادەۋەرىيە، نىزىكى مۆلگەكانى پۆزىم بووين و ھەۋالىك ھات
گوتيان بگەپىنەۋە، پۆزىم و بەرەى كوردستانى(ھەنە)
دانىشتىيان ھەيە، پۆزىمى عىراق لەرزى گرتىبوو. دايىك كە
بىنىمى بە تاقىم و تەنگەۋە، بە پالتۇيەكى سەربازىيەۋە،
جەمەدانىيەك لە مل و پۆزىكى زۆرەۋە، ئاخىر تەمەنم ۲۳ سال
بوو، بەلام قەت دايىك خواستى ئەۋەى نەبوو چەك ھەلگىرم
و بەدۋاى ھىچ حىزب و گروۋپىك بگەۋم، دايىك داغان داغان
بىبوو. گوتىم: (گەپامەۋە)، دىتم دايىك پەنگى پىنەماۋو، دەنگوت
لە گۆرت ھىناۋەتەدەر، ھەستت بە تىرپەكانى دلى دەكرى، مات
و مەلۇل، ھەزاران بىرى خرابى لە خەيال دابوو، لەلاى ئەو
ۋا وىنەكرابوو بۇ ئەبەد نامىيىنەۋە، ۋاقى وپما گوتى:
«چۆنبوو گەپايەۋە؟ خۇ نەھاتىايەۋە دلم دەتەقى و شىت و
ھار دەبووم.»

«دايەگيان بەرەى كوردستانى و پڙىم دانىشتىيان ھەيە و ئىمە نەگەيشىنە شوئى ديارىكراو، ھەواليان پىداين بگەپىنەو، چەند ھىزىكى كەم لەو شوئىنە دەبن و ئىمەيان ئىزندايەو تا ۋەختى پىوئىست.»

دايەم گوتى: «لەسەرسەرت گەپىم، پىوئىستى چى و ئەو شتانە نازانم نابى بە ھىچ شىۋەيەك تىخوونى ئەو كارانە بگەوئىت.» دايەم لە گەرمەى قسەكردنداىو، ئەيۈب لە مزگەوت گەپايەو ھەيىنە ياقووب خۆى بەستوۋە، بەلام نىگەران بوو پىوئىساىو نابى ئەوان لە چەك و شەپو شۆر نىزىككەوئەو، سلاۋى كردو گوتى: «شكور بەسەلامەتى گەپايەو، كاكە پىمخۆشە خۆت لەو كارانە ھەلنەقوورئىنى، چونكە ئىمە دوو براين و بابمان گورپىشى نىيە، پەنگە بەرگەى ئەو ھالە نەگرىن، ھەرچەند ئەو پڙىمە نگرىس و تاغووتە شەپكردن ۋەك غەزا وايە، بەلام خەلكى دىكە زۆرن تۆ خۆتى تىۋەمەگلىنە.

ئەو ساتانە چەند پىر بەھا و دلگىرن يار نايەوئى دووربىت و لە خەيالى دەرنەچى. بۆ ياقووب كاتەكان گونجاو نەبوون، ھەمويان پىياناىو نابى دايەم جىبەپىلئى و بە ديار كارى خۆيەو سەرقال بى، خوينيان لەو پىناۋە داۋە. لە گىرپانەوكانى ناو دەفتەرەكەى، ياقووب دەلى:

(رىحان ھەوالى منى دەزانى پىياناىو نابى بچم بۆ ئەو شوئىتەنەى مەترسىدارن). جارىكەيان بەخۆمى گوت: (ئەوئەندە خۆت مەبە پىش تۆ دايەمى قوربەسەرت ھەيە، ئەيۈبى برات كەمتر خۆى تىكەلاۋى ئەو بابەتەنە دەبىت، كورپىكى ھىمەن و لەسەرخۆ ھەقم بە دىندارىيەكەى نىيە دەلئىن زۆر پەيۋەستە بە

دەين و كىتىبەكانى خودا، ئىنە ھەردووكتان بەيەكەو دەژىن ھەولبەدە تەبايى مال تىككەنچىت، ھەز دەكەم تۆ بۆ ھەموومان بىمىنىت، رەنگە ھىندەي دايكت بەشم پىئو ھەبى. بەو ھى زانىبوو لەگەل ھاوپىيان رۆيشتووم بۆ بەرەكانى شەپ، دايكم دەيگوت: «رىحان بەيانى زوو ھات و ھەوالى منى پرسى و پىيگوتووم نىگەرەنم ياقووب بۆ وا دەكات، ئەو ھىشتا شەپرى نەدەتووە، راسە كوپىكى گورج و گۆلە بەلام تەفەنگى نەتەقاندووە، دايە خەجى بۆچى ھىشتت بچىت؟»

ئىدى منىش لە ولامى خۇمدا جارىكىيان بەرىحانم گوت: (راسە زۆر خۇم دەبەمە پىش، بەلام ئەو ھەش بزەنە دوو بەشى ھەستى تۆيە ھۆگرى ئەو جوولانەو ھى کردووم، تۆم لە ناو ئەو رىكخراو ھەدا باشتەر ناسىو، زەحمەت دەتوانم دەستبەردارى بىم، كەسايىيەتتەيەكانم زۆر خۇشەوئىن و ھەك و براى خۇم سەپىريان دەكەم. ھۆگربوونى تۆ ئەو خواستەي زياتر لاشىرىن کردووم، رۆژانە جگە لە ھەي كە دەبىن خەمى ژيان و گوزەرانى خۇم و مالەو ھە بخۇم، خەم لەو ھەش دەخۇم لەگەل تۆ مالىكى جوانمان ھەبىت. رىحان گوتى: (ئەو دەزانم ھەستم بە ھەنگاوەكانت کردووە، لىت تىدەگەم دەتەوئى چىبەكەي، ئەو ھى تۆ دەيكەي خواستى منىشە، بەلام تۆ بۆ من زۆر پىويستى. دايكم گوتى: (خۆزگە رىحان ئاواي دەبىنى كە تەفەنگ و پەخت و جەمەدانىت لە مل ئالاندووە، يان باش لىت توو پە دەبوو يا تىر تىر لە ئامىزى دەگرتى.)

ئەو قسەي دايكم بەلامەو ھە سەپىر بوو، چونكە رۆژىك لە رۆژان باسى پەيوەندى خۇم و رىحانم نەکردووە، چۆن

زانىويىيەتى؟ رىحان كە بىستوويەتى لەگەل ھاوپىكانم
پۆيشتووم بۆ بەرەكانى شەپ، خۆى وەخۆ نەگرتووه، قنىياتى
نەبووه، خۆى گەياندۆتە لای دايكم. دايكم ھەستى پىكردووه
كە پەيوەندىيەك ھەيە لە مابەينى من و رىحاندا، ئەو پەيوەندىيە
وەك پەيوەندىيەكى ئاسايى نىيە. لەو تىگەيشتم، دايكم لەو
پوانگەيەو ھە زانىويەتى. گوتم: دايە برايەكەى رىحانىشمان
لەگەل بوو، ئەو بەرپرسمان بوو، ئەى رىحان باسى نەكرد لای
تۆ؟

گوتم: (ئەرى باسى كرد، دلى لای ھەردووكتان بوو، ھەستم
دەكرد زۆر ھۆگرى تۆ بوو، واى لىحالى بووم تۆى خۆش
دەوئ، بۆيە لە ھەر قسەيەكيدا ناوى تۆى زۆر بەشیرىنى
دەھىتا و دەتگوت گۆرانى دەلى، ئاخىر پۆلە خۆ كچ ھەرديارە
كە كەسىكى خۆش بویت، كچ وەك كۆپ خۆ پاكى نىيە. گوتم:
(دايە گيان پەنگە بەھەلەدا چووبى ئىمە تەنیا ھاوپىيەكدين
و لە پىكخراوينا كار دەكەين. دايكى رىحان زۆرجار باسى
بابم بۆ دەكا، كە چەند غەدریان لە بابت كردووه، ئەوان زۆر
خۆيان بە نزیكى ئىمە دەزانن.)

دايكم گوتم: (پاستە بابتان لەگەل بابى رىحان برادەربوون،
بابى رىحانىش بەر ئەو داپلۆسىنە كەوت و وەختىك لەزىندان
گەپايەو، تەنھا چەند سالىك ژيا بەرگەى ئەو ھەموو
سووكايىيەتيەى نەگرت، زۆر بە تەنگ كەرامەتى خۆيەو،
چاوى بەرىنايى نەدەدا دواى ھاوپىكانى بۆى. دەگىرپەو
دەيانگوت: بابى رىحان گوتوويەتى پەنگە خانەوادەى
سەمەدى چەرموو وا ھەست بكەن من ھۆكارى

شۈيىن بىز كىرىدىنى سەمەد بىم، پەنگە واپزانىن من تەسلىمى ئەو دەستەيە بووبىم و بۆيە بەربووم، بەلام ئىمە ھېچ كات غايىلەي وامان بەلدە نەھاتوۋە، ئەو پىياۋىكى مەندۈ ھېتىن بوو دىقەتم دايە رىحان ھەر لە بابى دەچوو، گەرم و چووست و چالاك لە قسەكانىدا، زۆر جار لە مالى ئىمە كۆدەبوۋنەۋە، بابى رىحان قسەي بۇ دەكرىن و ئەۋانىش ھەموو لەشيان دەبوو بەگوئى، ھېندە ئار دەۋىژى خۇش بوو، ئەۋەي چىگەي داخە برادەرەكانى بابت ھېچيان نەماون تەنيا خالت نەبىت، سوپاس بۇخوا خالت تا ئىستاش ھەر لەسەر خۇيەتى و چالاكە و لەسەر پىنى خۇي ۋەستاۋە. رىحانم كەتۈتە بەر دلى، خۇشم دەۋى خۋاي كىردا واپا مالى تو و رىحانم بىنىيا، ئەۋجار مەردباشم خەمى خۇم نەدەبوو).

دايىم بەردەۋامبوو دىرژەي پىدا، وايدەزانى ھەۋت مىشى لە دارىكدا دىۋەتەۋە، زۆر بەۋردى پۇچۋوبوۋە ناۋ ھەستەكانى رىحان، دەتگوت رىحانە قسانم بۇ دەكات. لەۋە ھالى بوو كە زۆرى قسەكرە، گوتى: (پۇلەگيان ھىۋادارم ساغ و سەلامەت بن و ژيانىكى ئاسۋودەيتان ھەيى).

گوتىم: (دايە گيان ھىشتا زۋويە جارى با تۈزىك چەرمەسەرى ژيان بىبىن و بزانىن ژيان چىمان فىردەكا، چۈن مامەلە لەگەل ژياندا دەكەين، ئەۋە ئاسانە، بىر لە بابەتگەلىكى ئەۋتۈش دەكەينەۋە، ھىشتا من بى كارم، ئەۋ ئىشەي ئىستام پەنگە بەشى مال و خىزاندارى نەكات، ناپىت كارىكم ھەبىت، ئەۋجار ئەيۋى بىرام گەۋرەترە لە من، تا ئەۋ ژن نەھىتىن من پەنگە

نەتوانم ئەو كارە بكم). دايكم بە ھەستىارىيەو ھەسەرى كىردم
و گوتى: بۇ ئەيويىش خوا گەورەيە.

سامال بوو، شەنبايەك دەيدا لە پرومەتى رىحان، گوڭى پىن
نەدەدا، دلى بەو ھەو ھۆش بوو، شەپ نابىت، نە برايەكەى نە
ياقوب ناچن بۇ شەپ. پرچى بەر دابوۋە، با، بسكەكانى
دەجولاندوو تابلۇيەكى جوانى دروستكردبوو، تيشكى
زىپىنى خۆر لە چاوانى رىحانى دابوو. ئەو بەيانيان، بىن دەم
و چاوشوشتن ھەك سووراوى كىردىن وابوو، كۆلمەكانى بە
تيشكى خۆر و كزەبا ساردەكە ھىندەى ديكە سوور
ھەلگەرابوون.

پىكەوت وابوو ياقوب لەو ھەختەدا دەچۆ بۇ سەر ئىش، لە
بەر دەستكورتى وازى لە خويندن ھىتا، پىنوابوو نابى ھەوجى
كەس بى، لای برادەرەكانى گوتبووى زۆر نىگەرەنم وازم لە
خويندن ھىتاو ھەلام ناچاربووم، گەر ھالى دارايم باشبوو
دەست بە خويندن دەكەمەو.

رىحان لچكىكى شىنى لە مىلى كىردبوو، ھىندەى ديكە شىرىن
ببوو، ئاخىر دەيزانى ياقوب زوو لە ھەلەدەستىت و
دەچىتە سەر كارەكەى، ياقوب كارىكى ديكەى پەيدا كىردبوو،
لەگەل ھاوپىيەكى خۆى كىتەبخانەيەكەيان دانابوو، دەيگوت:
(لەو ھەتى ئەو كىتەبخانەيەمان داناو ھەلەدەستىت، چونكە لە
مەيدانى چەكفرۆشان و گىرتى ئەو مەيدانە نەجاتم بوو.)

نىگايەكى لاي رىحان بوو بەياني باشىكى لىكرد، ھەر ئۈەندەبوو بچىتە ئاۋ پرچەكانى و خەنى بوونى خۇى نمايش بكات.

رىحان گوتى: «زۈۈ نىيە بۆسەر ئىشەكەت دەچىت؟»

گوتى: «گيانەكەم زۈۈيە بەلام ھەزم دەكرد چاۋىكم بەتۈ بكەۋى. لەدلى خۇمدا دەمگوت: ئىستا ئۈۈ كاتانە رىحان لەدەرەۋەيە، تا دەگەرېمەۋە بۆ مالاۋە كاتىكى زۆرى دەۋى پەنگە ئۈۈ ۋەختە تۆ لەدەرەۋە نەبى.»

رىحان گوتى: «دەزانى چەند ئاسۈۈدەم، كە شەپۈشۈر نەماۋە، ئاخىر كى لە شەپ قازانجى كىدوۋە؟ بە ھەزاران كۈرى گەنج بە ختو خۇرايى تىداچۈۈن، مالى زۆر كەس خەراپ بوۋە، دەى با لە ئىشەكەت دۈا نەكەۋى، ھىۋادارم ساغ و سەلامەت بى، زۆرىشم پىخۇشە ئىشەكەت كۈرپۈۋە بەلام بەداخم كە ۋازت لە خۈيىندىن ھىناۋە.»

ياقۇوب دىلگران بوو بەدووركەۋتتەۋەى لە ھاۋپۇلەكانى و لە دلى خۇيدا دەىگوت: پۆژىك ھەر دەبى دەست بەخۈيىندىن بكەمەۋە.

لە رىحان پامۈۋ گوتى: «تۆم ھەبى بەسمە، گەر پىشتىۋانم بى ئۈۈ گىرفتەش چارەسەر دەكەم. دەزانى دايكم ھەستى بە شتىك كىدوۋە، ھىندە بە دلىايەۋە قسەى بۆ دەكردىم، پىمگوت دايە ھىشتا ھىچ پروۋى نەداۋە بۆچى بەۋ شىۋەيە قسە دەكەى؟ گوتى لەچاۋى رىحاندا ئۈۈ ھالەتە دەبىنم، ھەستەدەكەم پەيۋەندىيەكى خاۋىن لە نىۋان تۆ و رىحاندا ھەيە، زۆرىش

دەلخۇشەم. بەلى رىحان گىيانەكەم، منىش وازەيتانەم لە خوئىندن بە باش نازانەم، بەلام ژيان و بەرپۆەبردنى خىزان لە پۇژىكى وەك ئەمپۇ گەلىك سەخت و دژوارە، هيوادارم بىتانەم قەرەبوى ئەوشتانە بەگەمەو.

پىش ئەوھى بەگەمە كىتەبخانەكە، بىرم بۇ ئەو دەمانچە تۇپلىيە چوو، خستىبوو مە ژىر نوئىنەكان، دەمگوت: خۇ ئەو دەمانچەيە ھەر لەخۆو سوارە، ئەدى ئەگەر دايەم دەستكارى كرد، يان ئەيۇبى بىرام؟ تووشى حالەتتىكى خراپ بىووم، دېدۇنگ بووم، ھەر زوو بە رېگەي خۇمدا گەپامەو، بە رىحان پانەگەيشتم گوتەم، فرسەتە ھەر چاوتىكى ئەو تىرم دەكات و دەتوانم لە خەيالەكانى خۇمدا بىيەنم و بىيەم، مخابن كەمىك درەنگتر كەيشتم، گەيشتمەو مال بە پەل پەل چوومە ژوورەو، دايەم خەرىكى رېكخستنى نوئىنەكان بوو، بە ئىشى ئىمە پارى نەبوو، بەلام ھىچ كات وای نەدەگوت كە ئىشەكانتەنم بە دلى نىيە.

منى بىنى ھەپەسا گوتى: «بىسمىلا بۇ وا زوو گەپايتەو؟»
نائاگايانە دەستى خستىبوو سەر دەمانچەكە، بە خىزايى دەستىم گرت و دوورم خستەو، دايەم تووشى شۆك بوو،
«چىيە كۆپم؟»

گوتەم: «دایە شتىك نىيە ئەو چەكە تۇزىك مەترسىدارە، تىكايە بۇيە ھەر زوو گەپامەو، دەيدەم بە خالەم بەلكو لە مەيدان بىفرۆشيت و لە كۆلم بىتەو، ھەر زور ئاسان دەتەقى بۇيە ترسى ئەووم ھەبوو ئىو توشى شتىك بىكات.»

دەمانچەكەي خستە ژير كەمەري و چوو بۆ بازار، كەيشتە بەردەم دوكانەكەي و گوئی لە دەنگی تەقە بوو، هیچ خوی شلوئ نەكرد، سووك و ئاسان دوكانەكەي كردهوه، بینی نامەیهك لە سەر میزەكە دانراوه، نامەكەي خویندەوه هی هاوڕێیەكەي بوو، ئەو هاوڕێی كە بە یەكەوه كتیبخانەكەیان دانابوو. هاوڕێم سلّو هیوادارم شاد و ئارام بن.

پۆیشتم بەكارێكی حیزبی، هەر داوای منیان كردووه، كە كەپامەوه بۆت باس دەكەم، هەندێك پاره لە ناو چەكمەجەكەیه.

كاتێكی خۆش. هاوڕیت دارا.

دُنیابووم بابەتەكە پەيوەندی بەو لیژنەیه‌وه‌بوو كە دارا سەرپەرشتی دەكرد، زۆر بیرم لێتەكردهوه، دویینی لای هاوڕێیان بووم باسیان لە مەسەلەیه‌كی ئاوها كرد، هاوڕێ دارا ئاگادار بكړی، كە ئەندامانی لیژنەكە كۆ بكاتەوه، چەند قسەو باسیكمان دەبی، لە سەر پەهوشی ناوچەكە و باردۆخی حیزب تێكەوتوو. دوو گەنج خۆیان بە دوكانەكە داكردوو تەماشای كتیبخانەكەیان كرد، دڵخۆشی خۆیان ڕاگەیان و دەستخۆشیان پێگوتم. زۆر دلم خۆشبوو، سوپاسم كردن و هانمەدان كتیب بەهادهاره، خۆشحالم كە دەتانه‌وئ بخویننەوه، زۆر قسەو باسمان كرد، دواجار دوو كتیبیان كړی، جوړی كتیبه‌كان میژوویی بوون، پێشتر ئەو دوو گەنجەم بەرچاو كەوتبوون بەلام نەمەزانی لەكوئ ئەوانم بینیوه، گوتم: دەزانم دینه‌وه بۆ دووكان مادام خوینەربن ئێره دەبیتە مەنزلی ئەوانەي عاشقی كتیبن.

تەوقەيەكى گەرممان كىردوو پۇيشتىن. باشە بۇ نەمپىرسى ئەو تەقەيە چى بوو؟ دەي پەنگە ئەوان راھاتىن بەو حالە، گەر شىتېكى نەخواز او با ئىستا دەنگى دەدايەو، ھىوادارم ئەو خەلگە سەلامەت بىت. نەمتوانى بچم بۇ لای خالم، دەمانچەكەي بۇببەم، چونكە ھەر خۇم لە دووكان بووم، لە دلى خۇمدا گوتم: دەبى خالم قىبوولى بكات، چونكە ئەو چەكە ھى خۇم نىيە؟! گوتم: نا، نا، ئاخىر ئەو پۇژى مەيدانى چەكفرۇشان، دەزانى چەندم چەك و شتى خالم فرۇشت، ئەو دەستم بە بەر دەست نانى، حەتمەن بىفرۇشت چى قانزانج بكات لەگەل خالم بەشى دەكەين، خاوەنى دەمانچەكە چى دامى، نىوہ بۇ خالم، نىوہش بۇ خۇم.

لەو بىر كىردنەوہيە دابووم خالم سلاوى كىردوو گوتى: «ياخوا بىرۇزت بىت، بابم ئىرە بۇ تۇ باشە چ كارىكت بەو شىتخانەيە، ھەر ئىستا يەكيان راو نا بە تەنگان، خوا پوھمى كىرد بەر نەكەوت، خۇي لە مالان ھاويشت.»

گوتم: «خالە ياخوا بەخىر بىتى، بىروات بىت لە دلمدا بوو بىم بۇ لات. ئەو دەمانچەي ئەو ھاوپىيەم ھەر لامەو نەفرۇشراو، دەتوانى بىبەي لەگەل خۇت ئەو ھاوپىيەم چى دابىن بەشى دەكەين»

خالم گوتى: «بە سەر ھەردووك چاوان، بىخەمبە بەلام حەز دەكەم لە سەر كارى ئىستا بەردەوام بى، نەچى وازى لىبەيتى.»

بەشى ھەوتەم

چۆن كىتىب و خويندەنە ھاتە ناو ژيانى ياقووب، ئاوا لە دەفتەرى يادە ھەريەكانىد نووسرابوو: پورزايەكى دايكم مالىان لە شار بوو، مالىە ھەيان ئەھلى كىتىب و خويندەنە ھە بوون. زۆرىش پابەندبوون بەدين، سەر رەفەي كىتبەكانيان پەر بوو لە كىتبى ئاينى. گوتم: خالە دەتوانم كىتب بخوينمە ھە؟ گوتى: ھەي لە خالت كەوى، ئەريۆەللا بە ئارەزووى خۆت ئە ھە كىتبەكانن، بەلام گەر قورئانەكە دەخوينى دەبى بچى دەستىوژ ھەلبەرى.

گوتم: ناتوانم قورئان بخوينم، كوردى دەتوانم بخوينمە ھە. خۆم نزيك خستە ھە لە كىتبەكان و كىتبىكى قەبارە بچوكم ھەلگرت، دەستم كرد بەخويندەنە ھە، چىرۆكى ھابىل و قابىل بوو، تا تەواوم نەكرد وازم لىينەھينا. يەكەم ساتى خويندەنە ھەي كىتبم بوو، لەويۆە خۆم خزاندە ناو كىتبىان و پۆژ بە پۆژ كىتبم لىنزيكتر دەبوو خووم پىئەگرت و نەيھىشت دابىرىم، لەو كىتبەدا شەرى براكانم پىئاخۆش بوو، بالندەكە بكۆژەكەي فىر كرد تەرمەكە بخاتە ژىرگل.

دەچووم بۆ ھەر شوپىنىك كىتبىكم لەگەل خۆم دەبرد، ھەر ئە ھۆگر بوونەشم بۆ كىتب زياتر ھانىدام، مالىان بى كىتب نەبى، كردنە ھەي كىتبخانەش ھەك پىشەيەك و چىژوەرگرتن بەردەوامى پى بەدم. ئەيوى بىرام بەردەوام سەرى لەسەر

كتىبە ئاينىيەكانە، تەفسىرەكان چى دەستى بىكەۋى دەخوئىننىتەۋە، چەند جارىش قورئانى خەتم كىردوۋە، بەلام بۇ ساتىكىش دلى ئىمەى عاجز نەكىردوۋە، زور ھىمىن و لەسەرەخۇيە، زورجار لە چاۋەكانى پا دەمخوئىندەۋە كە پىنخۇشە لەگەل كىتب سەروكارم ھەيە، جارىك پىنگوتىم: گەر ھەز بە كىتبەكانى من دەكەى دەتوانى بيانخوئىيىتەۋە، بەلكو زورىشم پىنخۇشە كە خوئىندەۋە لە خۇتدا چىر بىكەيتەۋە، ھەر كىتپىك نووسرابى، بىن ھىكمەت نىيە، نووسەرەكەى لەخوداۋە نزىكەو سىروشى بۇ ھاتوۋە واتا خوئىندەۋەى ھەر كىتپىك بەشى خۇى زانست و زانىارى تىندايە. پىگەى بۇخۇشكىردم كە چەند قەسەيەكى پەنگخواردوۋى ناو ھەستم بىكەم و لىم پرسى گوتىم: كاكە ھەمان بۇچوونم ھەيە، وايدەيىنم نووسەرى كىتب پەيامبەرە، ئەو پەيام و ئەلگۇيانەى ناوكىتب بە دىۋىكدا قەسى خودان، ئەوانەى كىتب دەنووسن خودا سىروشىان بۇ دەنيزى، پىتوانىيە كارل ماركس پىغەمبەرىك نىيە؟ چاۋى لەسەر دەم و ئاردەۋىژى قەسەكانم دانابوو، دەستى خىستبوۋە بىن چەناگەى و رامابوو گوتى: (بۇچوونىكى جوانە بەلام ناكىرئ بلىنى پىغەمبەرە چونكە مەمەد موستەفا پىغەمبەرى ئاخىرە، ئەوانەى كىتب دەنووسن راستە دەبى ھىكمەت و مېھرەبانى خوداىان تىدا بىن، بەلام ناكىرئ بلىنى پىغەمبەرە.) گوتىم: (ئاخر ئەو كىتبەنەى كارل ماركس باس لە يەكسانى و دادپەرۋەرى دەكەن، دەى خوداش ھەر ئەۋەى ناۋى؟) گوتى: (رەنگە نەتوانم ئەۋفتوايە بدەم، بەلام لىتى ناشارمەۋە ھەموو ئەۋانى قەسە لەسەرچوانكىردنى كۆمەلگە دەكەن و بەرنامە بۇ باشتىركىردن و بەيەكەۋە ژيان دادەننىن گومانى تىدا نىيە كەلامى

خودايان پىتيە، ئىدى ھەركەسىك بى. (ياقوب ئەو دىالوكەى
لەگەل ئەيۇب پىخۇشبوو، چونكە زۆر جار تەقىيەى دەكرد
كەكتىيىكى غەيرە دىنى لەدەست دابوو، پىتوابوو ئەيۇب ۋەك
براگەورەيەك ھەزى لەو كىتپانە نىيە، بەلام لەو ھالى بوو،
خويندەنەو ەو ئەيۇب گرنگە جا ھەر كىتپىك بى.

پۆژ دواى پۆژ دلم بە كىتپخانەكەم خۆشتربوو، سەردان و
كرپنى كىتپ لە كىتپخانە ھەر بەرەو زىادى دەچوو، دايكم
دەيگوت: (ياقوب بەرەى خۆى لە ئاۋى دەرھىتاۋە، دەتوانى
ژيانى خۆى بەرپۆە ببا، زۆر بەدلخۆشىيەو دەچىتە
كىتپخانەكەى و ھەست دەكەم زۆر ئاسوودەيە). ئەو قسانەى
دايكم دەمبىستەنەو ھۆگرېوونى دووكانەكەم زىاتر بوو.

دلم بەو كىتپخانەيەى مالەو ەدەكرايەو، دواى جارىكى
راگواستن و چىگىر بوونمان لە شويىنكى دىكە گوازەگوازمان
بە كىتپەكان دەكرىو پاراستمانن لە دراندايەتى رژىم و
ھۆگرېوونى زۆرمان بۇ كىتپ، دانانەو ەى كىتپخانە خەونىك
بوو.

پۆژانىك كىتپخانەيەكى جوانمان ھەبوو، پرى كىتپى ئەدەبى
بوو. لەناو كىتپەكاندا دەيان ھىوا و خۆزگەمان ھەلچىبىو.
ئاخر لە قابىل و ھابىلەو تىگەيشتم كوشتن چەند قىزەونە،
چەند شەرمەزارىيە، ناو كىتپەكان دەنگى ھەلۋەرىنى گەلاكانم
گوئ لىدەبوو، بەخۆم نەبوو لەگەل چكە چكى ئاۋى كانى و
ھاژەى پوبارەكانى ناوكتىپ دەبووم بە سۆفى، سەدان شەو
لە خەلۋەتى كىتپدا سرووتى شىرىنم دەبىنى. ئىمە لە دەمى قات
ۋ قپى و نەبوونىيەدا، لە كاتى كە خەرىكبوو سەرمای زستان

پەقمان بىكاتهو، دايىكم لە بى دەرمىنى وەختبۇو گورچىلەكانى
 لە دەستىدا، جگە لە خەرمىنى ئەو كىتپانەى كە بە سوال و
 سەدەقە لە مالى ئىمە دابوون، دىنارىك و ئومىدىكمان نەبوو،
 لە گەل ئەيۇب پىككەوتىن كە كىتپەكانمان ببەينە سەرجادە،
 بىانبەين بۇ شارەگەورەكان. لە پىگەى دۆستىكى خالم
 گەلابەيەكى ھەبوو، كىتپەكانمان خستە ناو گونىيە و كارتون،
 خۆم لە گەلى چووم، چەند كىتپخانەيەكم كرد بەشىك لە
 كىتپەكانم ساغكردنەو، ئەو كىتپانە زۆربەيان پۆمان و
 چىرۆك بوون، بەشىك گۆفارى حىزبە چەپەكانى تىدا بوو،
 چەند كىتپىكى ھەرگىز دراوى تىدا بوون دەگمەن بوون. چەند
 پۆژ لە سەرجادە لە چاوەروانى فرۆشتنى ئەو كىتپەكاندا بووم
 و تەواوم كردن، ئەو كاتىش كىتپى زۆر باش نەبا پارەى
 نەدەكرد، ھىشتا ھەندىك كىتپم لە يادن كە خاوەنى كىتپخانەكە
 ھەر لەخۆشيان قووشقى ببوو ھىندەى پىخۆش بوو، ھەر زوو
 كردنى بەمالى خۆى. بەشىكى زۆرم ھەر زاىەكردن دەمدا بە
 ئەوانەى كە چەند كىتپىكيان دەكړى. كىتپى دايك، نىنا، شكست،
 ھەرەس و سەگۈەرۈو ژانى گەل و گولى پەش و شارى
 حوسىن عارف كە يەكىك بوون لە كىتپە ھەرە جوانەكان.
 ھەلەكشانى عەبدەللا سەپاج و چى كىتپى كە بەقاچاغ كۆم
 كرىدبوونەو، بەناچارى فرۆشتمەن و تا توانىم پىداويستىەكانى
 مالىنى پى دابىن بكەم و دايكىشم ببەم بۇ لای پزىشك. زياتر
 خووم دابووە كىتپەكانى شىرزاڊ ھەسەن، چىرۆكى ميم
 بەشىكبوو لە فەلسەفەى ماركس، لەو كىتپەكەدا ملكدارىەتى
 تايىبەتى پەت دەكردەو، زۆر جار كە لەگەل ئەيۇب قسەم
 دەكرد، ئەو ھەستى لە قسەكانم پادەگرت و دەيگوت: (خەرىكە

جوان دەتەوئ گەشە بە بىرو باوەرەكەت بەدى، لە سىنبەرى قسەكانتدا ئەو وىتانه دەبينم، كە دەتەوئ خۆت بەولايەدا ساغ بكەيتەو. (ياقوب بە هيچ شتوێهەك نەيدەويست لە بەرامبەر ئەيوبدا دىمبەدەمە بكا و بە زەردەخەنەو دەيگوت: (چاوم لە براگەورەكەمە كە هەميشە وەك كەسيكى عيرفانى عاشقى كتيب بوو. ئەيوب گرفتى ئەوێ نەبوو چۆن دەخوينييهو، ئەو هيندە بەو دونيايه خۆى ماندوو نەدەكرد، بەلام بەلايهو گرنگبوو زياتر لەتواناي خۆى بخوينييهو، ياقوب گوتى: كاتى خۆى كە كتيبەكانمان هەپاجكردن ئەيوب حەزى دەكرد كتيبەكانى خودا هەر بيمينن لە مالهەكاندا.)

گوتم: (ها كاكە ئەوە ملكدارييهتى تايبەتە، خۆ من دەزانم قورپان لەديدى موسلمانان مامەلەى پيناكړئ كړين و فروشتنى لەسەر نيه، بەلام دەكړئ تەفسيرهكان و كتيبەكانى دى ببينه سەرشەقام و لەگەل باقى كتيبەكانيدى بيانفروشين، چونكە تا بلىيى حالمان خراپە، ئەو دايەش خەريكە دەكەوئ.)

ئەيوب رازى بوو تەنها قورپانەكان ليگەپئ ئەوانى دى دەكەين بە پارە. هەرچەند جار كتيبم بۆ كتيبخانەكە دەهيتا، لە هەر كتيبيك دانەيهكم هەلدەگرت و بناغەى كتيبخانەيهكى تازەم پيدامەزراند، داراي شەريكيشم هەروايدەكرد، ورە وەرە توانيمان بپرەك كتيبخانەى مالهە درووست بكەينهو.

ئەيوبى بىرام پيش راپەرين لە ئوردووگا كتيبخانەيهكى باشى هەبوو، بە بار كتيبى لە ئيرانەو بۆ دەهات. ئاگام لىيبوو كە كتيبەكانى بۆ دەهاتن، لە فاكترىكى ئيرانيدا ژمارەو ناوى كتيبەكانى تيدا تۆمار كرابوو، كتيبەكان دەخرانە ناو كارتونى

گەورە دواتر لە ناو تەلیسیان دەھاویشتن بە ولاخ بار دەکران و دەگەیشتە دەستمان. لە بیرمە ھەندیک کتیبی قاچاغ و نەیار بەرژیمی بە عسی تیدا بوون، دەبوو تۆزیک بە ترسەو ۋە کتیبانە ببات بۆ کتیبخانە کە، خەلکی خوینەر لە شارە گەورەکان دەھاتن بۆ کتیبخانە کە ۋە یوب، ئەوکات ژیان مەترسیدار بوو ھەمووی ھەر بەرپۆنگی ژیانى بەسەر دەبرد. لە بیرمە پۆژیکیان ھەوالیک ھات گوتیان حکومەت خەریکی خۆ ئامادە کردنە بۆ کۆنترۆلکردنی تەواوی ئۆردوگا، چالیکى گەورەى بە دەوری ئۆردوگا لیتا، بۆ ئەو ۋە ئۆتۆمبیل نەتوانی بە ھیچ شوینیکدا بێتە ناو ئۆردوگا جگە لەو زالگە ھە کە لە ھاتنە ژوورەى ئۆردوگا دا ھەیبوو. لە بیرمە بیریکى ئاویمان ھەبوو، چى کتیبى قاچاغ و جینگەى مەترسى بوون بە گوریس و کەژوو شۆرمان کردنەو ناو بیرە کە، ئەیبوبى برام زۆر لیزانانە لە چەند تەلیسیکی بەستن و کارە کە ۋە ئەنجامدا، ئیدی دایکم و ئەیبوب زۆر خاترجەمبوون..

***

شاگردیم دەکرد لە کاتی دەست بە تالیمدا، زۆری پینخۆشبوو، چاوم بە کتیبەکان دادەخشاندا، تۆمارگە یە کیش ھاوسى کتیبخانە کە بوو، ئەو سروودانەیان دەخستە سەر زۆر ھەستیار بوون، ئەو کات نەجمە دینی غولامى و ناسرى پەزازی و شقان پەرور و جەمالى موفتى، ھەمە جەزا، سەمبولى شۆرپش بوون. کە سىکی دیکە ھەبوو بە ناوی فەتاحى خووپاسانى دەنگیکى چیاىى و کتوبى ھەبوو، بە شێو ھەیکى نادیار تیدا چوو. ئەو دەنگانە ھەوینى گەرمبوونی ھەستى

بەرەنگارىمان بوون. ئەيۇب لەگەل رەھوتى خويندەنەو،
شۆپبۈنەو، فەكرى بوو، ھىندە ھۆگرى شۆپش و دەنگى
ناپازى نەبوو.

بەلام زۆرجاپ دەيگوت: ئەو ئىشەي ئىمە بۆخۇ شۆپشەكە،
كتىب فرۇشتەن مەترسېشى تىدايە. دەيگوت: كىتېخانە جگە
لەو، لەپووى دەرامەتەو، سوودى ھەيە، بۆ خۆپىگەياندن و
وەرگرتنى زانىارېش كەلگى ھەيە. ئەيۇبى برام چى كىتېبى تازە
دەرچووبا دانەيەكى بۆ كىتېخانەكەي مالىن دەبردەو، ئەو
كىتېبانەي دەست منىش دەكەوتن، بۆ كىتېخانەي مالىم
دەبردەو. رەھوتى خويندەنەو، من جياواز بوو لەگەل
خويندەنەو، ئەيۇبى برام، رەھوتى دىنى و بېرکردەو، ئەيۇب
زۆر نەرمبوو، ئىرەيىم پىدەبرد، كە زۆر ژىرانە لە بەرامبەر
دەيدە جياوازەكاندا دەدوا، لەپەناي خويندەنەو، سوودم لە
ھەلسوكەوتى ئەيۇب وەرەگرت.

بەشىك لە چەپەكان سەردانى كىتېخانەيان دەكرد، جەدەل و
گۆرپىنەو، دىدى پىچەوانەيان ھەبوو، ھەمىشە بە نىگايەكى
خەندەئامىز بەرسقى دەدانەو، ھەموويان خۇشيان لىدەھات و
حەزىيان بە ھاوپىيەتى ئەيۇب دەكرد، بەلام ئەو لەسەر
كارەكەي گەتوگوى خۇشبوو، حەزى نەدەكرد تىكەلى كەس
بى، ھالى ئەو جۆرېكبوو لە فەنابوون، جاروبار گۆيم لە
دۆستەكانى بوو، دەيانگوت: (تىرپامانى ئەيۇب جياوازە لە
ھەموو ئەوانەي بەدواي دىن و خودا كەوتوون.)

من و ئەيۇب چەند سال ئەو كىتېخانەيەمان ھىتا، تا رۆژى
بەو پۆژە گەيشت. ھۆگرېوونى ئىمە بۆ كىتېبەكان لە پۇجەو

بوو، دواى پړويشتنى کتیبه‌کان، وامده‌زانی کتویک پړوخا، هیواى چهند ساله‌ی ئیمه‌یان خنکاند، له دله‌وه گریام، بڼ ئومیدی خه‌ریکبوو بمخنکیتن، به‌لام دایکیشم حالى باش نه‌بوو باشتړین بزارده بوو بۆ ده‌رچوونمان له‌و قه‌یرانه.

دواى سالانیک به‌پړوه‌بردنى کتیبخانه، ئه‌یوبى برام به‌هوى چوونه ناودونیاى عیرفانى خوى و شوپړبوونه‌وه‌ی بۆ ده‌قه دینیه‌کان، پشتى له دوو‌کانه‌که کرد. ئه‌وم وه‌ک خودا ناسیکی گه‌وره بینى، له به‌رامبه‌رى ئه‌ودا شهرم ده‌کرد، سه‌رپروومه‌ته‌کانى ده‌بریسکانه‌وه سمیله‌کانى کورته‌کرده‌وه، پینچه‌وانه‌ی موجهیده سه‌ر لیشیواوه‌کان پړیشى دا نه‌ده‌نا، خوى به‌پاک و خاوینى و جوان پاگرتنى هه‌میشه چاوى له‌سه‌ر رويشتى خويشى بوو، نه‌یده‌هیشته پتلاوه‌کانیشى پس بن. ده‌یگوت: که‌سیک خزمه‌تى خوى پینه‌کړئ ناتوانى بۆ خوداش هیچ بکا.

هه‌ر ئه‌و سارد بوونه‌وه‌یه بوو، کتیبخانه‌که به‌سه‌ر مندا به‌جئ ما. کاتى منیش ئه‌وه‌نده زور نه‌بوو، دانیک له خویندن بووم و وه‌ختیکیش له سه‌ر کتیبخانه‌که بووم، فرسه‌تم وه‌رده‌گرت بۆ چاوخساندن به‌و کتیبانه‌ی له‌گه‌ل زه‌وق و سه‌لیقه‌ی خوم ده‌هاتنه‌وه، جار و باریش هه‌ندیک کتیبى ئیسلامیم ده‌خویندنه‌وه. کتیبیکم بۆ هات ئیسلامى بوو، نووسه‌ره‌که‌ی دکتور عه‌لى شه‌ریعه‌تى بوو، به‌ناوى دایه‌ باوه‌ کئ خراوه، خویندمه‌وه، وایزانم ماموستا هه‌ژار کردوویه‌تى به‌کوردی. به‌هه‌رحال هه‌ندیک هوگړى بوم به‌لام نه‌چوومه ژیر کاریگه‌رى ئه‌و کتیبه. کتیبیکم ده‌ست که‌وت، ژيان و کورته‌و

كرده وه كانى لينين لاي من بابەتيكى تازه بوو، بە وردى خويندەمە وه، نەمەيشت دابېرېم. دواى ئەو كتيپانە كەوتم كە بەو ديدە نووسراون، بە دواى پۆمانە كاندا دەگەرام كە لە ديدى كۆمونيستىيە وه نووسراون، پۆمانى دايك وهك تاكە پۆمانىكى ديار لەو پۆژەدا بەرجەستە بوو، دەمويست پافيل ئاسا لەو ناپەزايەتيانەدا دەورو نەخشم هەيى. لەو پۆمانەدا دايك دەبينى چۆن دژى نادادىەكان تيدەكوشى. لەمەكتەيبىش مامۆستاىەكى بەرپز و لە خوا ترسمان هەبوو، بە ديدى ئيسلامى كتيپى دەنووسى، نەرم و لە سەرەخۆ بوو، لەسەر ديدو پوانىنى ميانپەوانە دەينووسى، تا قسەى دەکرد، هەستەمە کرد لەگەل ئەيوپى برام دانىشتووم.

لەبیرمە كتيپىكى دامى بە ناوى خوشكم حىجاب خوش بەختیە، دەيوست بەو نەرمیەى خۆى كاريگەرى لە سەر قوتابىيەكان دابنى، تا ئەندازەيەك ئەو كاريگەریەى دانا بوو. ئەو شوینە واتا دووكانەكەم دواى دەوامى خويندنگە دەبوو بە شوینى راگۆرپنە وهو كۆبوونە وهى هاوپۆلەكانم. بە داخە وه ئەوەندە نەمتوانى دريژە بەو كارەبدەم و دواى پشتيكردى ئەيوپ لە دووكانەكە، بۆ منیش گونجاو نەبوو. دووكانەكەم بە دۆستىكى خۆم فرۆشت.

به شی هه شته م

تاو و ساو بوو، هه لمی دوی باران بارین تابلویه کی جوانی دروستکردبوو. سهر زهوی وهک ئاپورای تهونی جالجالوکه نه خشابوو، باران کردبوویه وه ته پۆلکه و کهژ و کێو له وینهی ئه سپیکی که حیل ده چوون، که ده تروانیه شاخه کان ئاهیکت به دلدا ده هات. ههر له خۆته وه، هه ستت به دلخۆشی و دلنیا یی ده کرد. ئه و ساتانه چهند شیرین بیرت بۆ کاریکی نه خوازاو و، ناخۆش ناچی. له بهر خۆته وه گۆرانی ده لێی، خه نی بوون له ههسته کانت دایه. له دلی خۆمدا ده مگوت: ئه مپۆ ئه و شادی و خۆشیه م لێ تیک نه چی. دایکم بۆی گێراومه وه ده یگوت: (ههر کاتی دلم خۆشبووی شتیکی خراپ و ناخۆش پوویداوه.)

ده یگوت: (ئه و پۆژه ی باوکتیان بردو پفاندیان، چه ته ئاسا سیبه ری ئیمه یان دزی، پیتشت چهند دلخۆش و خۆش حال بوو، له شار گه رابۆوه، چی پتویست بوو له گه ل خۆی هیتابووی گوتی: ده مه وی هاورپیکانم بانگ بکه م ده بی خواردنیکی زه ریف و شاهانه مان بۆ دروست بکه ی، هه رچه ند خواردنه کانی تۆ هیه کات ناخۆش نه بوون، به لام ده بی ئه و بانگه یشتنه تایبه ت بی، کۆبوونه وه لیره ده که ی، شوینیکی بیتده نگ و شاراویه که س گومانمان ناخاته سهر.

ئىدى ناشكورى نەبى بەۋە رانەگەيشت باوكتيان بردوو بو
 ھەتا ھەتايە نەگەپايەۋە. ئەۋ چىرۆكە ھەر لەگەل ھەستەكاندا
 گەۋرە دەبى، كە ھەست بە دلخوشىم دەكەم ساتەكانى ئەۋ
 پروداۋەم دىتەۋە بىر و دەشكىم و سەرم نەۋى دەكەم و
 دەلیم: ئىدى ئەۋەيە ژيانى ئىمە، ئەۋەيە بىر كەرنەۋەي
 ھەشیمەتىك كە بى ئاگان لە وىرانبونى خۇيان و ملکہ چكردن
 بو باۋەرىك كە نامۆيە پىت).

بە پىكخستنى كىتەكان و تەكاندى تۆز لەسەر ئەۋ كىتەپانەي
 سەر مېزەكەۋە خەرىكبووم، گویم لە دەنگى تەقەيەك بوو،
 راپلەكىم و لە دوكانەكە چوومە دەر، دىتم گۆرەپانى
 چەكفرۆشان شلەزاۋە پرووى راکردنەكەيان بەرەو
 ناۋەپاستى گۆرەپانەكە بوو. خەمى خالم بوو، ئەۋ ھىشتا ۋازى
 لە گۆرەپانى چەكفرۆشان نەھىتابوو، ھىشتا لەۋ بازاردا
 بژىۋى ژيانى خۆى پەيدا دەكرد، زۆر جار بە منى دەگوت:
 كەسى خالى نانى ھەلال نىعمەتى خوايە، ھەردەبى لىزە
 خەرىكى ئەۋ ئىشەبم، راستىيەكەي بەدلەم نىيە، بەلام ھىچ
 ئىشىكى دىم بىن شك نايە دەنا ۋازم لىدەھىتا، لە خالت كەۋى
 تۆمەگەپتەۋە بو گۆرەپانى چەكفرۆشان، ئىشى تۆ ھىچ نەبى
 خاۋىنەۋ پىت شەرم نىيە، بەلكو خزمەتىكى زۆر باشىشە بە
 ۋەلاتەكەمان، خالم ھۆكارو پىشتىۋانىيەكى زۆر چاكبوو.
 دەمانچە تۆپلىيەكەش ھەر لايبوو، نەفرۆشابوو، ئەۋ دۆستەشم
 ھەر چاۋەپوانى فروشتنى بوو، كەي بفروشتى زوو پارەكەي
 بو بگىرەمەۋە، خالم لەۋ پروژانەدا گوتى: ياقووب كەسى خالى
 كەم كەس دەۋىرئى خۆ لەۋ دەمانچەيە بدا، ئەۋ چەكە ۋەك

شەيتان واىە، ھەر زۆر وريا نەبى دەتەقى، بۆيە تا ئىستا ھەر ماوئەتەوہ. لەو تەقەيە كەوتمە خەيالى خالم و دلم ئۆقرەى نەگرت، وەك پىمبلىن يەكسەر بە راكردن خۆم گەياندە گۆرەپانى چەكفرۆشان، دىتم يەكىك بەدەست خەلكەكەوہيە، خوينى لىدەچۆرى، جەمەدانىيەكەيان لە لاقى ئالاندبوو، تەپلە سەرىم دى دلم خورپەى كرد، خالم كەچەل بوو مووى بەسەريەوہ نەمابوو پىشەسەرى تەواو پروتاپووە، گوتم: ئاى ئەوہ خالم بەدەست خەلكەوہيە، خۆم گەياندى چوومە پىش، بانگم كرد، گوتم: خالە گيان قوربانت بم ئەوہ چىت بەسەرھاتوہ؟

چاوى ھەلىتاو گوتى: «باشم لىت دەپاريمەوہ خەتاي كەس نەبوو، ئەو پياوہ ھىچ قسەى پىمەلىن و زوو بمگەيەننە نەخۆشخانە خوينىكى زۆرم لىرۆيشتوہ.»

ئەو پياوى فىشەكەكەى لەدەست دەرچوو بوو ھەردووك دەستى خالمى گرتبوو دەستەكانى خۆشى شەلالى خوين ببوون لە حىرس و پەرۆشى و شەرمەزارىدا وەسەرخۆى نەھيتا دەستى خۆى پىكاوہ، گوتى: «كاكە من بووم بۆ ھەمووشتيك بخوازن حازرم، ملم كەچە.»

بەتورپەيەوہ گوتم: «ئاخر بۆچى وات لە خالم كرد؟»

ھەلدەلەرزى و پەنگى پىتەمابوو، بە خەمباريەوہ گوتى: «دەزانم تاوانبارم بەلام ئەو دەمانچەيە خۆى ھەر سوارە، منىش ئەو شارەزاييەم نەبوو دەستم پىداھيتاوانى ئەو پياوہ بىچارەيەم پىكا، ئىستاش ملم كەچەو چى دەلىن وادەكەم، بۆ

ههچ شونينىك ناچم، له گهل ئۆوه ده بم و چيم لىده كه ن ناماده م.»
خالم گوتى: «كوپى خۆم كه سى خالى ئازادى بكه، بشمرم
نابى ههچ قسه يه كى ناخۆش به و پياوه بلۆن، ئه و موشته رى
ده مانچه كه بوو، ئه وه قه ده ره و پرووى تىكردووين و ده بى ددان
به خۆتاندا بگرن، گهر له خه مى منن ئه و پياوه با بروات و ههچ
حه قىكتان له سه رى نيه فېشه كه كه بهر ده ستى خۆشى
كه وتوه.»

به هه والى بريندار بوونى خالم، دايم هينده نىگه ران بوو له
پىكه وت و قه له مى ده ست و پىيانى شكا، نه يتوانى دوو ههنگاو
بروات، ئه و ژنانه ي هاوسيمان فرىاى كه وتن و راستيان
كردبووه. ئه و پۆژه بۆ من كاره سات بوو، ده مگوت: بۆچى
ئه و ده مانچه يه م دا به خالم؟! نه ده بوو كارى وام كردبا،
به هه ر حال ده ستهنگى و رهوشى ناله بارى خىزانه كه مان
وايده خواست ده ست له هه موو كوونىك پۆكه م، تا
سه ربه رزان، ژيان به رپى بكه ين ده ست له كه س پان نه كه ينه وه.
كاتى گولله كه له ده ستى ئه و پياوه ده رچوو، بهر ده ستى
خۆشى كه وت و لاقى راستى خالىشم برينداربوو، كاتى
برينداربوونى خالم، تفهنگى سىنى و ده مانچه كه شى دزران،
خه لكه كه له بهر په له پهل و مه شغولى برينداره كان، ئاگايان له
وشتانه نه بوو كه به ده ست خالم وه بوون، خالم زۆرجار له
گۆرپه پانى چه كفروشان چه ند چه كى به شانيداده كرد بۆ
فروشتن، خوولق و خۆى خۆشبوو له گهل مووشته ريه كان،
زۆر خۆشه ويستى خه لك بوو. ئه و پياوه ي فېشه كى له ده ست
ده رچوو، نه مانه يشت له گه لمان بى بۆ هه ولير، هه ر له

نەخۇشخانەى ئۆردوۈگا ئەويان چارەسەر كىرد. ئەو مەترسى لەسەر نەبوو، بەلام خالم مەترسى مردنى لەسەر بوو، لەناوئۆتۈمبىلەكە بوورايەو، تا گەيەنرايە نەخۇشخانەى پزگارى خوينىكى زورى لەبەر پۇيى، ھەرزوو نەخۇشخانە لىيان ۋەرگرتىن و بردىان بۇ ژوورى نەشتەرگەرى، مقۇ مقۇ دىكتۇرەكان ئىمەى زۇر نىگەرەن كىرد، ئىمە چەند كەسىك بووين دەگرىاين و پەرۋشى و نىگەرەنى ئىمە كارىگەرى لەسەر دىكتۇرەكان دانا، يەكىك لە دىكتۇرەكان ھات بۆلامان و گوتى: «سوپاس بۇخوا نەخۇشەكەتان لە مردن پزگارى بوو، بەلام بەداخەو دەبى لاقى بېرىتەو، بەلام ھەولى خۇمان دەدەين تا بۇمان بىرى نەبېرىنەو، بە ئومىدى خوا سەرکەوت و دەبىن.»

دواى چەند كارمىرىك، دىكتۇر ھاتەدەر لە سالۋنى نەشتەرگەرىيەكە بە دلخۇشىيەو نىكىبۇو لىمان و گوتى: «سوپاس بۇخوا سەرکەوتو بووين، لاقى نەخۇشەكەمان نەبېرىيەو، تا چەند پۇزى دىكە ئەنجامەكەى دەر دەكەوئ، ھىواى باشبوونى بۇ دەخوام.»

ھەموومان لە خۇشيان نەماندەزانى چى بىكەين! پەلامارى دەستەكانى دىكتۇرم دا تا دەستەكانى ماچ بىكەم، خۇى نووشتاندەو نەبېرىشت، دەستى بەسەر سەرم داھىنا، گوتى: «تەنيا ئەركى پېشەبى خۇم جىبەجى كىدو، ئىمە لەگەل دىكتۇرە بەرپزەكان بە ئەركى خۇمانى دەزانن، نابى مەنە بەسەر كەسىشدا بىكەين.»

هەلۆيىستى دىكتورەكان ھەسانە ۋە يەككى جوانى دەروونى بە ئىمە بەخشى. ھىشتا بەنج بەرى نەدابوو، دىگوت: «تكاىە ئەو پياۋە تاۋەنبار نىيە، گەردنتان ئازا ناكەم توۋشى نىگەرانى بىكەن.»

ھىشتا ھەر خەمى ئەو پياۋەى بوو كە فېشەكەكەى لە دەست دەرچوو بوو. كۈرەكانى خالْم و منىش بە گریانە ۋە لەسەر سەرى ۋە ستابوۋىن و ئەۋىش بە ئازارە كانىيە ۋە ھەر دەينالاند، نىگەرانىيەكى قوۋل پوۋى تىكردبوۋىن.

لە تەنيابى، نەخۇشخانەدا كەۋتە خەيال و بىر كرنەۋە، دەچۆۋە سەر يادگار يىيەكانى پىحان، ئەو ساتانەى رىحانى تىدا ناسىۋە. پۆچۈۋوبوۋە ناۋ خەيالىكى قوۋل، پىكەۋت بوو چاۋم تىيەلەنگوت، كەۋتمە زەينىكى مىدالانە، سەير گۈيْم لە ھەستە شىتەكانى ناخم بوو. ئەو بە ديار تىكئالانى لاق و لەتەرم و چۈنىيەتى پۇيشتىنى مەن پىدەكەنى. لە خۆمەۋە كەۋتمە داۋى و بە خۆم گوت: لە دەست خۆتى مەدە، فرسەتەكە ۋە ھاتۆتە پىش. سەلم نەكردەۋە داۋى كەۋتم، خەرىك بوو دەبووم بە ساۋايەكى گرىنۇك و گرنەم دەگرت و خۆم بە شاقەلەكانىدا ھەلدەۋاسى، زۆر جار دەكەۋتمە ژىر پىيەكانى، ئەو بە ئەسپاى پىيەكانى ھەلدەۋىناۋ زامى لە جەستەم درووست نەدەكرد بەلام دل و ھەستەكانىمى وىران كىردبوو. كە دەھاتمەۋە سەرخۆ، گالتم بەۋ كارانەى خۆم دەھات، لە ناخەۋە شەرمەزار دەبووم و بەخۆمدا دەشكامەۋە! كەسىكى نەدىۋو، نەناس چۆن ئاۋا ھۆگرى بوۋىت؟ نا، نا چۆن نايناسم، باۋكى لەگەل باۋكى مەن ھاۋپىي يەكتىرى بوون، چەندەھا

يادەۋەرەيم لە دەمى دايكەمەۋە گويى لىتۈۋە كە شەۋانە باۋكى
 ريحان و باۋكى من گۇرانىيان گوتۈۋە. پەنگە ئەۋە جۇرىكىڭى
 لە نەخۇشى، يان بىن عەقلى و نەفامىيە! ئەۋ ھەست و
 پوانىنانەم لە بەر خۇمەۋە چەند جار دەگوتتەۋە، كەسپىكى دى
 لە ناخمدا دەيگوت: گويى بەۋىستانە مەدە، ئەۋە عىشقە دەبى
 تىيدا سەرگەردان بى، دەبى لە ژىر تريفەي نىگانىدا گۇرانى
 بلىي، دەبى نەھىلى خولياۋ خەۋنە پۇمانسىيەكانت بە زايە
 بچى و بىانخنىكىنى، خۇت بە ئاگرى دلت بىسپىرە، لى نەگەپى
 مالى دلت ويران بى. دەكەۋتم ھەلدەستامەۋە لە بەر قاپى
 چاۋەكانىدا دەبووم بە كۈتەلىك و سەر مەستانە بە سەر دىدى
 شىۋاي مندا دەپۇيشت و خۇي شلويى نەدەكرد، لە پەنگ و
 پوويىدا دەخويندەۋە دەيەۋىت عەزايمى بىدات، دەيەۋى چاۋى
 خەمەكانم لاي خۇي ھەلبىگىرت و بىيانخاتە ناۋ دەستەسپە
 مەخمەرىيەكەي، لىم دەخويندەۋە نايەۋى پىمبلى: خۇت ماندوۋ
 مەكە، ئەۋ پىگەيە قەرەبالغ مەكە، ئەۋ گۇرانىيانە خىپكەۋە، ئەۋ
 چرىكانەي تو ناتوانن بىن بە يادەۋەرى. خۇم ھەلايساند و
 پىگەكەم پتر ئالۆزكرد، خۇم لە ژىر تەرىقەتى ئەۋدا تۈاندەۋە،
 لە بەر دەمى ئەۋدا دەبووم بە قەترەيەك ئاۋ، دەبووم بە
 شوشەيەكى شكاۋ، دەبووم بە سەفەرىكى ترساۋ. دەلىنگى
 دەۋارە توۋپەكانم گرت و بە گرىانەۋە گل بوومەۋە، سەر
 پوومەتى ئەۋ نىگايەيى كە پايكىشام و پەلكىشى كردووم،
 بىردىمى بەردەمى مەرگىكى نەخۋازراۋ، لە پەناي چرايەكى
 شىتى دانام، پەروانەي بىر كىردنەۋە كانم بى ھەدادان بەدەۋرى
 شىتىدا دەسوۋتان. تەنيا ئاۋپىكى پەرجوۋى سەراپا داگىرى
 كردم، ھەنگاۋ بە ھەنگاۋ، نەمدەھىشت سىبەرەكەي ونىي،

نەمدەھىشت بۆنى ھەناسەكانى بەزايە بچن، نەمدەھىشت لەرىنەۋەى پرچى رەدووى (با) بگەۋى، پىگەم بەرنەدا بو ئەۋەى ئەو بخەمە گىرفانى موحىبەتەۋە. پۆيشتىم و سات دواى سات ھىزى زياترم لە پۆحم ۋەردەگرت، قەيدى ناکا ئەو دەنگە دەنۋوسمەۋە، كە لەبن گويم پىندەلى: (دوا جار سووتەرۆ و خاپەرۆى ئەوينىكى ويران دەبىتەۋە بو يادگارپىيەكانت). ئاخىر سووتەرۆى دلىكى شىت نامرى درەنگىر دواى ئادەمىيەكان دەچىتەۋە حزوورى مەرگ. ئەو ھەر دەپوات، تەنھا ئاوپىكى تىنوو، خىشپەى ئەو يارىيانەى گال داو لە دامىنى سرووتىكى شىرىندا خستى. ياقوب لەو پۆژەۋە بە دامىنى ئەو نىسپىەدا رەت دەبى، كە (رىحان) بە ئاوپىكى حەزىن و نىگاپەكى بى ئاگا، داغان بوو.

ئەو چەند پۆژەى لە نەخۆشخانە لای خالم بووم، پىگەم نەدا ھىچ يەكىك لە كۆرەكانى خالم لای بىمىننەۋە، خۆم لە خزمەتى دابووم. خالم دواى چەند پۆژ ھاتبۆۋە سەر حال دەيگوت: «چەند نىگەرانم كە بووم بە كىشە بۆ ئىۋە، ئاخىر بۆ دەبى ھەر تو لام بى؟»

گوتم: «ئەۋە ئەركى منە، من ھۆكارى ئەو حالەى تۆم، ناھىتم كەسى دىكە لەلات بى.»

بە نىگەرانىيەۋە تىلەى چاۋىكى دامى و گوتى: «حەقى ئەۋەت نىيە ئەو قسانە دەكەى، ئەۋە قەدەرە و ھاتۆتە پىش، كەس دەستەلاتى كارەسات و پروداۋەكانى نىيە ھەر دەبوو وابى.»

لەۋيۈە لەگەل خالم كۆك نەبووم، كەۋتمە بىر كىردنەۋەۋە
 لىككەنەۋەۋە ئەۋ پوانىنەۋەۋە خالم بۇ ژيان، نەمويست بۇچوۋنى
 خۇمى پىيلىم، ھەرچەند خالم پىۋىكى كراۋە بو، زۇرجار كە
 ئايەتەكانى قورپئانى دەخويندەۋە، پامانى بۇ دروست دەبوۋ،
 دەيگوت: خەرىكە دەكەۋمە گۇمانەۋە، بۇچى دەبى مەۋف
 بتوانى ئەۋ بۇچوۋنە پىچەۋانىيە بىيىنى كە لە كەلامى خودا دا
 حزوورىان ھەيە؟ قولتەر دەچۆ سەر ئەۋ كىتپانەۋە كە شەپ و
 كوشتن و كىتەركىنى نا ئاقلانى تىدايە. خالم لە گوماندا بو،
 بەلام نەيدەۋيست ئەۋ گومان و تىگەيشتانەۋە خۇى لاي ئىمە
 بەيان بكا، پىيۋابوۋ نابى ئەۋ ھەقىقەتەنە بلى كە بىنە ھۇى
 ھەلۋەشاندەۋەۋە خىزان و كىتەركىنى من و ئەيۈب. خالم بۇ
 ئىمە باۋك بو، تامى سەمەدى چەرموۋى دەدا.

زۇر جار خالم خەۋى لىدەكەۋت روخسارىم دەھاتە بەر چاۋ،
 قسەم لەگەل رىحان دەكرد. ئەۋ پۇژەم لە ياد ناچى كە بە
 دەسمالىكى شىن و بلوزىكى شىنى ئاۋىت لەبەركىدبوۋ، لام
 ۋابوۋ ئەۋىنىك دنەم دەدا بۇ ژيانىكى نوئ، ئەۋ پىگەيەم زۇر
 خۇش دەۋيست كە لەپۇخى و لە دەۋرو بەرىدا دەگلام و
 بەردەبوۋمەۋە سەر چاۋەپوانىيەكانت، دەيان گولدانى پەنگاۋ
 پەنگ بە سۋانەكان و بە قەراغ بىرەنەكاندا ھەلۋاسراۋون.
 ئىستا چەند پۇژىكە بەلای گولدانەكاندا نايەم، بەلام گريانىكىم
 لە پەنا تۆ داناۋە، ئۇخۇن و چىژىكىم لايە خەرىكە لە خۇشيان
 بەردەبمەۋە.

ھەر پۇژىكىم لى بوۋە بەسالىك، دەزانم بوۋىت بە دلخۇشى
 دايكىم و دلنەۋايى دەدەيتەۋە، دايكىم لە نامورادىيەكى خراپ

دايە، ئەو بۇ تاقە براكەي پۇخى دەيى بە ئاو، بۇ خەمى منىش
دۆش داماو، دايكم سەرى لەو ھەموو نىگەرانيانە ئەستور
بوو، بەلام كۆل نادا، كاتى پانتولى پياوانە لەسەر جلکەکانى
ھەلدەكىشى و دىخوونەكەى تووند دەکا دەلنى خانزادى
سۆرانە. دەستەکانى زىر بوون و قلشى زەحمەت و
كوپرەوهرىيەکانى كتيپىكن، ھىچ فالگرەوهرىك ناتوانى
بەرەدەستى دايكم بخوينتەو، ساتىكى كامەرانى لە گيانى
دايكم دانىيە، ئەو پىكەننە كانىشى لە قوولپى گریانەکانىو
دەپژا. ريحان وەك ديارىيەكى جوان بە تەنىشت دايكمەو، بۇ
ئاوهدانى مالهە، بۇ بەشدارى گریانەکانى دايكم كەلنىكى
باشى بۇ گرتبووم. ئەو چەند پۆژە لە ريحان دوور بووم،
كتىبخانەكەم و نووسىنى ناو كتيبەكانىشم فەرامۆش كردبوو،
دلم لە تاوى زەردەخەنەکانى ريحاندا خەرىكبوو دەتەقى.

بەشى نۆيەم

ئەو پۇرژانەى نەخۇشخانە، بەشىكى زۆرى نىگەرانى و دلە
 راوكتى ياقوب بوو. چەند دەيھىناو دەيىرد لىكى دەدايەو،
 بۆى پىك نەدەخرا نەيدەتوانى رووداوەكان بخوینتەو. بىرى
 دەچۆو لای دایكى، ئاوا ياداشتى کردبوو: دەمدى دایکم جلکە
 پەشەکانى تۆختەر دەبوون و بەديار توانەو
 چەوسانەوہيەكى پۇچيدا دەتلايەو. زەحمەتەکانى وەک
 لەوحەيەكى بېرۇنزی پەنگى دەدايەو. لەلایەكى دى، ريحان
 وەک ئامانەتلىكى شيرين و بە سۆز، لەسەر دلم دەبوو بەو
 سىبەرە کە نەمدەتوانى پشوويەكى جاويدانى بدەم.
 نەمدەهيشت ئەو لە ھەستەکانم دەر بکەم، وەک سورپەتلىكى
 پېرۇز دەمخستە ناو دەمارەکانمەو، جوولە و ھەست و نەستم
 لە ريحان سەرچاوەى دەگرت.

ريحان راستە ئومىدىكى گەورەيە، بەلام خەمىكىشە کە تەنيا
 دل دەتوانى ويتاي بکا. کە خالم بەو ئازارەو دەيىنى، لە پىستى
 خۆم دەچوومە دەر، لە ئاخرو ئۆخرى تەمەنيدا تووشى
 حالەتلىكى خراپم کردووە. گەر ئەو دەمانچە نەگريسە نەبا، بەو
 دەرەو نەيدەنالاند.

ياقوب پووداوەکانى بۇ کۆنەکرانەو، لىتى بلاو بېوون و
 پىويستى بە کەسىكى دلسۆز ھەبوو.

دهیگوت: زۆر جار ان که گرفتیک یا کیشیه کم ده بوو جار ان په نام بۆ خالم ده برد، ئیستا خالم له بهر دهم که وتوو، که له که و که له که شی بۆ نا کرئ چونکه قاچی، زامیکی قولی پیوه یه، کوا به و نه شته رگه ریه که وره یه وه ده توانی خوی وهر گئړئ؟ گویم له دهنگی ریحان بوو، مه شغوولی لیکدانه وه ی ئاریشه کانم بووم. ئاخر دهنگی ریحان میقاتی ههسته وه ریه کانم بوو، که له راپه وه که بوون هیشتا نه که یشتبوونه ژووره که ی ئیمه، گویم لیبوو گوتی: (ئیره یه دلنایم ئیره یه). دلم خورپه ی کرد، راپه لکیم و ههستم به حه سانه وه یه ک کرد. به پیر دایکه وه چووم، ئامیزی بۆ کردم وه، پرومه تم به فرمیسکه کانی دایکم ته پ بوو، ته راپیه ک بهر دهم که وت و سویر بوو، گوتم: (پهنگه کاری نه وه ی بئ، چهند رۆژیکه ئاو به جهستم نه که وتوو هه موو گیانم چلکن و پیسه)، دهی دایکیشم هه روا دژوین و ئالوز بوو، له چکیکی شه دهی رهشی به سه ره وه بوو غه رقی برینه کانی زه مانه و ده رده سه ریه کانی بوو، بۆنی قه نه فل و ریحانی لیده هات، نه و میخه ک به ندو و بۆنه سرووشتیانه ی دایک هه ر له بۆنی به هه شت ده چن، کئ هه یه به بۆنی قه نه فل و ریحانی بهر پشتینی دایکی نه خه وتبئ؟ فرمیسکه کانیا ن بینیم دایکم و ریحان و ئه یوب و برایه که ی ریحان بۆ سه ردانی خالم هاتبوون، له شوینی خۆم وشک بووم، دهستم به خۆمدا بهردانه وه، تووشی شوک بووم. دایکم باوهشی به خالم داکر، تیر تیر پرومه ته چرچه کانی ماچ کرد، به گریانیکی حه زینه وه، به ههستیکی قولی بیکه سییه وه گوتی: «به قووربانی چاوه کانت بم، دهی وا ئیمه هاتووین، چاوه کانتم بۆ هه لینه.»

به چاوى پر فرميسكه وه پرووى له من كردوو گوته: «ريحان و ئه يوب و براهه كيشى هاتوون، له و پوژده منيان جي نه هيشتوو، مه منو نيام.»

كه دايكم چاوى له من بوو، سلم كرده وه ترسام بلئى برينداربوونى خالم خه تاي تو بوو. وام ليكه ده دايه وه ئيستا دايكم شري جنيوانم ده كا، ده مكا به په پوي بن نويز. ده مگوت: حه قى خو يه ته، له دارى ده دونيا يه ئه و تاقه براهه شك ده با، چون ده هري نابي؟ به و پرسى ارانه ميشكم پر بيوو، به لام زور پيچه وان، دايكم به خوولقه ته شيريني جاراني له ئاميزى گرم و گوته: «ئه من به قورباني تو بم، كه هينده به په روشى خالت و هه موومانى.»

دايكم بوو وهك خويى به حره كانى بيروون، سويزى پونده كه كان هه ژاندى و قوولپى گريانم ده ئه وكن ما، نه متوانى ددان به خوم دابگرم و ده مويست وا خوم نيشان بدهم كه ناكه وم و له بهر ده مى ريحاندا شهرم ده كه م بگريم! بينيم ريحان، له ژير پرچه كانيه وه نيگاي خه ماوى نيشان دام و چه ند دلۆپ فرميسكم به پروومه ته كانيه وه بينى، ئه و شهرمى له ئه يوب ده كرد، براهه كه ي به لاوه ئاسايى بوو، براهى ريحان هه موو په يوه نديه كانى ئيمه ي ده زانى به لام زور خوى له و باسه نه ده دا، ده يزاني نه تمان خاوينه، به يه كه وه له حيزب دا كارمان ده كرد، ئيمه له وه گه يشتبويين كه خوشه ويستى پاك ياساغ نيه و ئه و حيزبه ي ئيمه ي كارمان تيدا ده كرد ئه و ئاريشانه ي چاره سه ر كرد بوو. ئه يوب وهك برا گه و ره يهك به تو نيكى نه رم و له سه رخو هاته پيش، پرووى له من و له خالم

كردوو گوتى: «بەئومىدى خوا باش دەبى و خواى گەورە
گوناهەكانت بۆ پاك بىكاتهو. ئىدى ئەو قەدەرى خوابوو
دەبوايە ھەر بەو شىۋەيە بى.»

من و رىحان و برايەكەى سەيرى يەكتىرمان كردوو لە
يەكتىر حالى بووين، بەلام گرفتىكمان نەبوو، ھىچ خۇمان
لەوباسە نەدا، نەمانەشت ئەيۇب ھەست بەھىچ بىكا. خالم بە
دەلخۇشەيەو چاوى بە ھەمووماندا دەگىرا، بە دەنگىكى
نوساۋ ھەزىنەو گوتى: «دەلم خۇش بوو بە ھاتتەن توخوا
بۆچى ئەو زەحمەتەن كىشا، ئەيۇب گيان سوپاس بۆخوا كە
بە سەرى كردووينەو، ئىو نىگەران مەبن زۆر باشم،
دوئىنش كۆرەكان و مالاو لىرە بوون، بە ئەوانىشم گوتوۋە،
ئەو پىاۋەى دەمانچەكەى لە دەست دەرچوۋە نەچن نىگەرانى
بىكەن، ئەيۇب گيان بە تۇش دەلەم ئەو پىاۋە پىۋىستى بە
دەدانەو بە با نىگەران نەبى.»

لە ژىر لىۋىو ھە رىحان پىنگوتى: «كەى دىتەو؟»

بە دلئەنگىيەو، مەلم بەلەى چەپ دا لاركرەو ە لىۋم بۆ
خواركر، تىمگەيان د رەنگە ئەو ھەفتەيە دىكتۆرەكان ئىزىمان
بەدەنەو، برايەكەى رىحان لە ئىمە باشتر لە ئامازەكانم گەشت
پوۋى تىكرەم گوتى: «ھاۋرى داۋات لىدەكەم با من لىرەبم،
تۆ بچۆۋە پىۋىو بەدە.»

گوتى: «نەمەشتوۋە كۆرەكانى خالىشم لىرەبن، زۆر سىپاس
خۇم لە خزمەتى دادەبم، زەحمەتەن كىشا ئىمە لەو ھەفتەيەدا

ئىزن دەدرىننەو، دىكتورەكان پىيان راگەياندىن كە خالى بەرو
باشى دەچى، چەند پۇژى دى دەپۇنەو. .

ياقوب دەيوست سەر زەنشتى خۇى بىكات، چۇن لەو ساتە
ناھەمواردە، ئەوین و ئەویندارى جىگەى دەبىتتەو، زۇر پەرش
و ناجىگىر بوو، واى لە دەفتەرى پۇژانەى خۇیدا نووسیووی:

ساتىكى ئالوز و پەرەستىار، لە نىوان دوو ھەلوست دا خۇم
دیتەو. پىموابوو دەبى جۇرىكىدى لەگەل رىحان ھەلس و
كەوتم كىردە، ئەوانەى لەوئى بوون ھەموویان خالى بوون كە
چەندە ھۆگرى رىحانم. دایكەم دەیزانى بەلام تا ئەوساتەش
نەمەشتىبوو ئەیوب بەو پەیوەندىیەى لەگەل رىحانم ھەیە
ھەست پى بىكا. لە چاوانىم خویندەو كە دەمەوئى چىبىكەم،
نىگایەكى دایە من و گوتى: زۇر باشت كىرد خالىم بەجى ناھىلى،
تۇنىگەرانى دایكەم و ھىچ شىتىك مەبە، تەنىایان ناكەم و جىيان
ناھىلىم، كىتىخانەكەش كراوہیە، ھاورپىكەت سلاوى ھەبوو بۇت.
گرىپكە لە ئاخاوتنەكەى ئەیوب دا ھەبوو، گوتى: نىگەرانى ھىچ
مەبە. ئەوہم كەوتەوہ یاد كە چۇن پىگەى بەردەرگەى مالى
رىحان بووہ بە یادگارپىیەكى نازدار، لە دلى خۇمدا دەمگوت:
ھەبى و نەبى ھەستى بەو خۇشەوېستىیەى ئىمە كىردوہ! دەى
بزانى خۇ من كارپكى خراپ ناكەم دەمەوئى لەگەل ھەموویان
پاستىگۇ بىم، كارپك ناكەم ھاورپىكانىشىم لىم نىگەران بىن.
تىگەىشتى ئەیوب، لەو پەیوەندىیەى من و رىحان، تۇزىك
سەخت بوو، ئەو پىاوپكى دىندار و لە خوا ترس، پەنگە واى
بخوینىتەوہ كە بىروو باوہپى ئىمە ئاوايە ناپرىنگىتەوہ لە
كارى بەد پەوشتى. بەلام بەوہ دلخۇشى خۇم دەدایەوہ، نا

ھەرگىز ئەيىبى بىرام ھەلۋىستى نا بە جىيى نەبوو، راستە ئاسمان و پرىسمانمان جىياواز بو، ھەر يەكەمان بە پىگە يەكدا دەپۋىن و ھىچمان ناچىنە ناو بابەتى يەكتىرىيەو. بە يەكەو ھەولمان داو، ئەو پىزە پابگرىن، دايكىشم ھەمىشە ھاوكارىكى باش بوو. دەي ئاخىر ناھەقم نەبو، ھىندە ھەستم بە تەنبايى دەکرد، سەرى كىوانم لى وىكھاتىبو، دەتگوت لە بن دارىكم شتاقە گەلای پىتو ىيە، دارىان لە پۇچى داوم، لە فكران پاچوو بووم و خەرىكى پىگە چارەيەك بووم. بەغەمگىنىيەو دايكم تىمپامو گوتى: «ھەر پەنگت لە بەر نەماو، بابى بابم، خۆت دل تووند مەكە گەلىك حالەتى خراپترو ناخۆشترم ھاتوتە پىگە، بەلام دەستم بە خۆمدا بەرنەداونەو، دەبى چاويك لە دايكى خۆت بکەي.»

دەستى لە مل کردم و تىر ماچى کردم: «گەر لىرەبم بۆ تۆش باش دەبى.»

گوتم: «دايە گيان ياساى نەخۆشخانە پىگە نادەن دووگەس لای نەخۆش بى، ئەوجار تۆ دەبى بچىتەو، ئىو ىگەرانى من مەبى.»

پىش ئەو ەي دەستم لى بەر بدا، گوتى: «باشە دەپۋىنەو، بەلام بەلنىم پىتدە كە خەم لە ھىچ شتىك نەخۆي.»

خەم بە ھىچ نەخۆم زۆر ئالۋىكىيە، لەگەل ھەر چاويكى پۇشتووى رىحان، دەپۋم و ناھىلم ئەو نىگايانە بزر بن، ناھىلم سۆزى دەرويشانەم بەرىتەو ناو دەريا، خنكانى ئەو ىنى رىحان ھەلگەندنى پىشەي ھەموو ژيانمە. لەبەر

خۇمەۋەدەمگوت: دايە گەلىك غەمگىنم و ئاسان نىيە خەم نەمگريەنئ، ئاسان نىيە ساتەكانى ئەوينم بۇ رىحان لە ياد بكم، خەمى ھەمووتان دەخۇم، خۇ تۇ دەزانى لەو پۇژدە ھەستم بەۋە كردوۋە دەبى خەمخۇرىكى جددى بىم و نەھىلئم ئەو مالە كۆيۈر بىتتەۋە، خەم خواردوۋە بىن خەم نەبووم، ئىستا دەزانم لە ھاتتقان بۇ ئىرە پارەتان بىن نەبوۋە قەررتان كردوۋە. دايە خەمى ئىۋە، خەمى خالئ، خەمى رىحان خەمى ھەموو ئەو ئاريشانەى دىنە پىش خەمى منن. ھەولم دا ددان بە خۇم دابگرم و واى نىشان نەدەم كە بارى سەرشانم گرانە، بە پىكەنىنىكى ھەلخەلەتتەرانە پووم تىكردن گوتم: «دلنيا بن چۇنى دەتانەۋى و دەبم.»

رىحان ۋەك من بىرى دەكردەۋە، ئەۋىش ھەزى دەكرد بچمەۋە، بەلام زۇر ژىرانە گوتى: «ئەۋەى تۇ دەيكەى كارىكى زۇر باشە، ئىمە بەلئنت بىن دەدەين دايە خەجى جى نەھىلئىن، جى بە ئىمە بكرى دەيكەين خۇت ھەراسان مەكە.»

تيلەى چاۋىكى دامى و تىيگەيشتم كە دەبى خۇ پاكىرم. دەمگوت: ئەۋ چەند پۇژە چىيە قابىلە خۇ زىندان نىيە، دەى با زىندان بىن خۇ دونيا وىران نابى، گرنگ ئەۋەيە ھىز بدمە بەرخۇم و بىن بىنم بەسەر ھەموو ئەۋ نىگەرانيانە و لىيان ھالى بكم كە كىشەيەكم نىيە.

ئىزنم دان و پۇيشتەۋە، ۋەك پەرچوۋىەك وىنە و ھەلسوۋكەۋتى رىحانم لە بەر چاولا نە دەچوۋ. چووم بۇ سەر دەستشۇرى دەستم شوشت و ئاۋىكم بە دەم و چاۋم داكرد، دەستىكى تەرم بە سەرۋ پرچم دا ھىنا، سەرم ھىندە چەۋر

بوو بۆگەنى كىردىبوو. خۆم لە ئاوينەكەدا بىنى، دايكم راستى دەكرد، دەنگو پەنگى مردوانم لىنىشتووه، سەر پرومەتم لە چلك و ئارەقەدا غەرق بىوو، لە بەر خۆمەو دەمگوت: رىحان كۆيى منى كەوتۆتە بەردل؟ خۆزگە رىحان ئاواى نەبىنىيام، ئەو پوژانەى يەكترمان دەبىنى سەرو پرچىكى خاوين، جلكىكى جوان و پىلاوىكى شايەستە، ئىستا لەگەل ئەوكات ئەرز و ئاسمانم جىاوازه. دلى خۆم بە قسەى دايكم دەدايهو، دەيگوت: پۆلە كەچەل لە قورپىشدا بى ھەر ئى شىرىنە. ئەو بۆ عاشق و مەعشوق درووستە، بەلام پرسىارەكە لىزە دايه! بەخۆم دەگوت: پىتوايه رىحان جگە لەمن كەسىكى دىكەى لە ژيان دانييه؟ ئىرەيىم دەكرد، كە رىحان دلخاوىكى دىكەى ھەبى، يان گەر بەو پىس و پۆخلىە منى دىتووه لە ھەموو ئەو بەلەين و قەرارانەى داومانن ژەوان دەبىتەو. پەنگە بەزەيى پىمدايىتەو، بلى ئەوانە جىگەى بەزەيى و دلدانەو، باوكيان ون بوو و بى گورپىشە، دايكىكى زەحمەتكىش و پرووت و پەجال، لەدەم و چاوياندا دەيان كارەسات دەخوينىتەو. ئاخىر ئەو حالەتانەم ھەمووى دەبىنى لە گوزەرانى مالى خۆماندا، جگە لە خالم ھىچ كەسىكى دىكەمان نەبوو، بۆيە كە دايكم ھەوالى برىنداربوونى خالمى زانىبوو، ھەردووك چەپۆكى بەخۆى دادابوو گوتبووى: ئەى سەلاو قەت كەسم نەما، چاوى خوشكت كۆيزبى، پشتوو پەناى ھەموومان بووى. پەنگە رىحان كە گۆيى لەو سىرووتەى دايكم بووبى زياتر ئەو حەقىقەتەى بۆ دەر كەوتبى، كە خىزانىكى بى كەس و بى دەرىن. بە ھەزاران چىرۆكى لەو وىنەيەم دا تاشىبوو، ئەو دەم زۆر پىناخۆش بوو، بەزەيى پىدا ھاتنەو ھەك نەرىتىكى كەمى

و بىن ھىزىم تەماشىا دەکرد. بەلام لە دەم و چاوى رىحاندا، جگە لە موحىبەت و سۆز شتىكىدىم نەخويندەو، كەچى كە سەيرى خۆم دەکرد لە ئاوينەكە، ئەو گومان و دلەخورپەيەم بۆ درووست دەبوو. ھاتمەو ھەزورەكەى خالم و بىنىم خالم چۆتە خەويكى قوول، دەبىزپكاند و دەيگوت: «بەلئى لەگەل ياقووب بەيەكەوھەين تۆ بۆچى ھاتووى بۆ ئىرە؟ ئەى تۆ بىزبىووى، ئىستا لائى ھەموان تۆ مردوويت و تەنيا ئەوھەيە گۆرەكەت پى نازانىن!»

بە گريانەوھە گوتى: «تكاىە مەپۆوھە لەگەل ئىمە وەرەوھە سەيرى ياقووب بکە دەلئى پياويكى تەواوھە، بەژنى دارى خەنەيە. ئەوھە كۆرى تۆيە، تكايە مەپۆ.» ھالى بووم لە خەون داىە، بابم لايەتى و نەمويست خەونەكەى لە بار بەرم، تا لەوھە ھالى بووم دەستى بۆ بلىند کردوو گوتى: «خوات لەگەل.»

بەشى دەيەم

دوای يەك مانگ، لە نەخۆشخانە ئیزن درايەنەو. ئەو پۇژەى ھاوپىيەكى خۆم ئۆتۆمبىلى مەقەرى ھىنا، بە ھەردووکمان چووبووينە بن ھەنگلى خالم، تا بىردمانە ناو ئۆتۆمبىلەكە. پىكەوتىكى جوان بوو، ئەو ھاوپىيەم بۆ سەردانى ئىمە ھاتبوو. دىكتور ھاتە لامان و بە پىكەنينەو بە خالمى گوت: ھىچ كىشەيەكت نەماو، تەواو لە مەترسىيەكان دەرچووى، ئەمپۇ دەپۆيتەو دەوعاى بە خىرمان بۆ بكە. ئەو ھەوالەم زۆر بە لاوہ خۆش بوو. ھاوپى چاوپكى لىكرىم و گوتى: لەوہ باشتر نابى خۆم و ئۆتۆمبىلەكە لە خزمەتتان دايىن، پىويست ناكەس ئاگادار بكەن، مەن دەتانبەمەو. زۆر سوپاسى ھەلوئىستى ھاوپىكەم كردوو خالم بە تونىكى ھەزىن و پىر لە خۆشەويستىيەو گوتى: ياقووب چەند ھاوپى باشت ھەن، ئەوہ خدرى زىندە بوو، ئەو ھاوپىيەت فرىشتەى خودايە. ھىندەى پىخۆشبوو شاىى لە دلىدا دەگەپا. ھاوپىيەكەم گوتى: مامۆستاي ئازىز مەن و ھاوپىم ياقووب جياوازيەكمان نىيە، مەن بە ئەركى خۆمى دەزانم و ھىچ مەنەتلىكىشى تىدا نىيە، مالى ھاوپىيان بۆ ھەموومان وەك يەكە ئىوہش كەمتان نەكردووہ. ئاخىر ئەو ھەلوئىستە بۆ مەن زۆر خۆش بوو، لە دلى خۇمدا دەمگوت: چەند سەر بەرزيە بۆ مەن، لە مالەوہ دايكەم و ئىيوب ئەوہ بەگرنىگ دەزانن، پىگە بۆ مەن ئاسايى تر دەبى زياتر بچمە ناو كايەى سياسى. نزيكبوونەوہم لە ھىزب، بەشىكى زۆرى گرتنى پىگەى بابم بوو، رىحانش زياتر ھۆكارەكە بەردەوامىم

زىياتر بى، زۆر جار ھاۋپىكانم پىم دەلەن: تۆ بەروو پىشت
 ئەلەسى، واتا تۆ بابىشت ھەر لەو رېگەيەدا گىيانى سپاردوۋە
 بە سەنگىنى و رېزەۋە سەيرى خىزانى ئىۋە دەكرى. روانىن
 و تىگەيشتنى ئەو ھاۋپىيانەم بۆ من فەرامۆشى و سەربەرزى
 بوو، بۆ من زۆر ئاسايى بوو ھەر داخوازىيەكم ھەبا بە پىتى
 دەستپۇشستىيان درىغيان نەدەكرى، دەيانگوت: ھەرچەند
 سەمەدى چەرموو لەگەل حىزبى شىۋى عىراق بوو، بەلام
 بۆ ئىمەى كۆمۇنىست، ئەو جىاۋازىيە نابىنىن، ئەو ۋەك
 مۇۋەپپەقىيەتلىك ھەقخاۋىز تىگۈشەر بەدەستى بۆرژواۋ
 نەتەۋەپەرستەكانەۋە گىيانى بەخشىۋە، بۆ ئىمە جىگەى رېز و
 تەقدىرە. ئاخىر ھەستىشىيان بەۋە كىردىبوو، من دۆستايەتتەيەكى
 پتەۋم لەگەل حىزبەكەى بابم ھەيە، ئەوان بە لىپرسراۋەتتەيەۋە
 دەيانرۋانىيە پىنگە و مامەلەكرىم لەگەل ھاۋپىيانى شىۋى.
 رىحانش و برايەكەشى ۋەك من خىزانىكى شىۋى بوون،
 بەلام كارى رېكخراۋەيى و سىياسىيان لەگەل ھاۋپىيانى حىزبى
 كۆمۇنىست بوو، لە بەينى كۆمۇنىستەكان و حىزبى شىۋى
 دا، دەخولامەۋە. حىزبەكەى بابم، ۋەك مىرات و بە جىمانى
 يادگارىيەكانى بۆ ئىمە جىگەى ھەلۋەستە كىردى بوو.
 ھاۋپىيانى كۆمۇنىستىش بەشىكى زۆريان لە
 ھەستەۋەرىيەكانم داگىر كىردوۋە، ئىدى ئەۋە بۆ من ھەمىشە
 ۋەك دووپىيانىك دەبىنرا. ئەۋانەى دېدۇنگ و قەلەقن ناتۋان
 ئاسۋودە بن، چەند ھۆكارىك ھەن بۆ ئەو ھالەتە. بەشى
 يەكەمى دەگەرپتەۋە سەر دەۋرو بەرو پەرۋەردە، لە كاتىكدا
 ئاستى تىگەيشتن و فەراھەم كىردى لە ناۋەند دابى، تاكىش ۋەك
 ئەو دەۋرو بەرە كارىگەرى لەسەر دەبن، بەدەر نىيە لەو

ئالوگۇرپو پرووداوانەى دىنە پىش. وەختى سەمەدى چەرموو دەچوۋە قوپكى شىز بۇ دادگەرى، رەنگە كەسانىك خەرىكى تەسلىمىبون و خۇ بەدەستەۋەدان بوون، ھىچ خەمى دادپەرۋەرى و دونىايەكى جۈانتريان نەبى. بابم، مۆركى پرووتانەۋە و نابوود كىردنى ئاغا و دەرەبەگ و سىستەمى پاۋانخۈۋازىبوو، دايكم بەۋ نە خۈندەۋارىيەى خۇيەۋە، ھەمىشە سەرى بەرز و پىر شەھامەت بو.

ۋەختى باۋىكم شوين بزر بو، ئاغا كان ھەۋالىيان بۇ دايكم ناردبوو، گەر بتۈانى نان بۇ بارەگەى حىزب بكا، موۋچەى تەۋاۋى بۇ دەبىرەنەۋە، ناھىيلىن بى مىزدى پىۋە ديار بى، دايكم لە ۋەلامى حىزب و دەرەبەگەكاندا كۈتۈبوۋى: غەلەت دەكەن بەبەر دەرگاگەشم دادبىن، پۇژىكم مابى بۇ بكۈژانى سەمەدى چەرمووم ماۋە، چۆن ئەۋ پۇژەم لە ياد دەچى، لەسەر مەزراۋ تۈۋتن و چۈرادىخ دا، ئىمەيان ۋەك پۇپى خوراۋ لىكرد، مەحالە بتۈانم خىانەت بە پىۋاۋىك بكام، گىانى بەخشىۋە، پۇژىك خۇشى نەدىۋە، تا ئەۋ ھەبوو بە راستگۈبى و دلخاۋىنى ژيا، بېرۆن بەر نەفرەتى خۇدا بكام. ۋەختىك، ئەۋ پەيامە گەيشتەۋە بە كار بەدەستانى شۆپش و ئەۋ دەرەبەگانەى لە پىزى ئەۋ پارتە دابوون، بەشىكىان شلەژان و نىگەران بوون، زەحمەت پىيان قىۋول دەكرا، ئەۋ دەرەبەگانە لوۋتى جۈتیارىكىان بېبوو، فىر بېوون كلكى كەرى جۈتیارەكانيان دەبېرى، فەرھەنگى دەرەبەگ و دەرھاۋىشتەى ئەۋ جۈۋلانەۋەيە سەقەتە بو، كە جۈۋلانەۋەكە ئەۋەندەى پىشتىگىرى دەرەبەگ و بۇرژۋاكان بو نىۋ ئەۋەندە ماكى

شۆڭرەشكىزى و نىشتىمان پەرورەرى تىدا نەبوو. دايكم
 ھەلقوولايى ئەو دەورو بەرە بوو، چەندان شەو كۆبوونەو
 لە مالى ئەو داكرارە، ھىچ كاتى نەخەجلىو، گومانى نەكردو
 ھاوپىكانى سەمەدى چەرموو خىانەتكار و پىاوى خراپ بن،
 ھەولیشى داو، ھەردووك كۆرەكەى بەو پەرەوردەى
 پەرورەردە بكا. من نەمتوانى خەون و خەيالى دايكم و
 چاوەپوانى بابم لە بىربەكم، زۆرىك لە ھاوپى و دۆستەكانم
 لەگەل ئەو حىزب و گرووپانە بوون كە داىە و ئىمەش
 چارەمان نەدەويستن، بەلام ئەو ھاوپىيانەمان خۆش
 دەويستن، كەسانىكى شىرىن بوون، بەلام لە گفتوو گو و
 قسەكانماندا پۆژانە لەيەكتى ھەلدەبەزىنەو، لە قسەكانيان
 نىگەرەن دەبووم، بەلام ئەوان ھەمىشە دلى ئىمەيان دەويست
 و لەو ھالى بىوون كە ئىمە خىزانىكى غەدر لىكراوين، بىرم
 دەكردەو، ناتوانم ئەو موحىبەت و پشتىوانىيە لە ياد بكەم.
 ئەو پاىە و مېژووەى بابم ھەك نەخشی بەرد، لە
 بىرکردنەو ھەمدا جىگىر بوو، بەلام تىگەيشتم بۆ ئايدىاو
 بىرووباو ھەپى چەپ جىاوازی ھەبوو لەگەل پىگەى بابم، بابم
 و پىيازەكەى بىرىك لەگەل بۆچوونى من جىاوازی ھەبوو،
 بەلام ھۆگرېوونم بۆ موحىبەت و دەستگىرۆى ھاوپىيانى بابم
 مكوپترى دەكرەم و ئەو پىيازەم خۆشتر دەويست، سەرەپاى
 ئەو ناشرىنەى كارەكتەرەكانى، بۆمن ھەك پالېشتىەكى پىروژ
 وابوو.

پۆژەكەى سارد بوو، بەلام زۆر بە دلخۆشى گەراينەو پىگەو
 بان بەستبووى، لە پىگە بەو ھاوپىيەم دەگوت: (پەلە مەكە)،

ھەموو جارىڭ داڭىم دەڭوت: دوور بېرۇ سەلامەت بگەريو. پىموابوو بە ھىواشى بېرۇن زۆر زۆر نيو كاژمىز درەنگەر دەگەينەو، زۆر جار كە سەيارەكە لە تاسەي دەدا خالم ئاھىكى ھەلدەكېشاو لەبەر ئىمەش دەنگى بەرز نەدەكرد، بە ھىواشى نووزەيەكى دەھات و دەربېرىنكى ھىواش و بەلام ئازار بەخش، كە گەيشتەنەو مالى خالم بەلايەنەو سەير بوو! كەسمان ئاگادار نەكردبوو ئەمرو دەگەريئەنەو، وا بېريارش بوو لەو ھەفتەيەدا بىن سەردانمان بگەن و نۆبەتم لەگەل بگەن، ھەرچەند بە ھىچ شىوہەك قەبوولم نەبوو جگە لە خۆم كەس لای بىمىتتەو. پەيوەندى ھن و خالم، ھەك خال و خوارزايەتیش نەبوو، پەيوەندىيەكى قوول و پېر لە خۆشەويستى بوو، گرىي دلى خوى بۇ باس دەكردم، ھەندىك حالەتى نەيتى و سەرنج راكېشى بۇ دەگېرامەو. متمانەي زۆرى بەمن بوو. جارېكىيان لە بېرم ناچىتەو كوتى: لەگەل بابى پەحمەتت زۆر ھەزمان لە شايى و ھەلپەركى بوو، شەويكىيان لەو گوندەي دراوسيمان كە دوورى نىوان گوندى ئىمەو ئەو گوندە كاژمىرىك بوو، كات دووى شەو بوو گويم لە دەنگى دەھۆل بوو، بابى تۆم لە خەو ھەستان رۆيشتووین بە پېر دەنگى دەھۆلەو، ھەرچەند بابت دەڭوت: دەنگى ھىچ نايە! دەڭوت: كاكە وەلا گویت دەزرىنگىتەو، منىش دەمگوت: (ئەو دەترسى دەنا چ قەيدىيە دەچىن گەر شايى بوو گەرىك شايى دەگرين و دەگەريئەنەو). بابىشت دەڭوت: (بەو نيوەشەو شايى چى و حالى چى، دلى تۆم دەوئ دەنا بېروات بى دەنگى تەپۆش نايە نەك دەھۆل). دەڭوت: (كە چووينە ناو گوندى چى سەگى گوندى ھەبوو دەورەيان داین، بە حالە حال

دهرباز بووين). ئيدى خالم وهك برادهرو هاوپئ سهرى دهكردم، بۆ خۆم چهزم دهكرد لاي بمينمهوه. كه خاوينم دهكردهوه زهرديهكى دههاتى و دهيكوت: به كهيفى خوت گهل و گونم دهبينى، بن دهسته لاتم و هيچ چارهيه كم نيه، باشيه كهى له وهى دايه تو لاي منى دهنه بپوات بن شهرم دهكه م بهو حاله. مالىان گهرم كردبوو كترى له سهر سۆبهى دهكولا، هيندهى نه خه ياند دايمك هات و تير تير گريا، فرميسكى ئوخزنى دهپرشت و زورى پيخوش بوو. چهند باوه شيكى چه زين و پر برينى به خالم داكرد و گوتى: «باش بوو خوايه گيان بن كهس و كارت نه كردم، له دونياى پروون ئو تاقه برايه شك ده بهم، تو م بۆ بمينى هه موو دونيا هى منه، ئاخىر دواى بزر بوون و نه مانى سه مه د هه موو پرشت و په ناو ئوميدى كورپه كانم و من بووى!»

ورده ورده دهرو دراوسى هاتن و مالى خالم جمهى دههات، كه چكى قولهى تن نه دهچوو، هه ر بابا بوو زوو خوى بگه يه نيته خالم، ئو پياوانهى رۆژانه له گهل خالم له كورپه پانى چه كفروشى مامه له يان پيكه وه دهكرد، دهسته دهسته دههاتن بۆ هه وال پرسين. ئو پياوهى ده مانچه كه شى له دهست ده رچوو، هيشتا له فافى له دهستى نه كردبووه، ريشيكى ماش و برينجى، چلكن، يه خه ي كراسه كهى توپيخى چلك له سهر كه وتبوو، خوى خزانه لاي خالم ويستى دهستى ماچ بكا، په لامارى دا خالم قبوولى نه بوو، گريا فرميسك به چاوه كانى دا هاته خوار گوتى: «هه رگيز له خۆم خۆش نابم، چييكه م ئه وه قه ده رى خوا بوو توخوا ماموستا گه ردنم ئازا بكه!»

ئەو خەلگە ھەموويان تووشى سەرسوپمان بوون، بينىيان خالم و ئەو پياۋەى دەمانچەكەى لە دەست دەرچوو بوو، پىكدا دەگرييان. خالم بە سۆز و غەرىبى ئەو پياۋە تەواو دارما، پىيگوت: «تكا دەكەم خۆت مەخە ئەو حالەۋە بەرگە ناگرم، تو ھىچ تاوانىكت نىيە، ئەۋەتا زۆر باشم، سوپاس بۇ ئەو ھەموو خۆشەۋىستىيەى خەلگ، مادام ئىۋە دەبينم بەو دلسۆزىيەۋە، من تەواو باشم بروتان بىن لە خۆشى ھاتنى ئەو ھەموو دۆستانە ھىچ جىم لە جىيان نىيە، تۆش گەردنت ئازادبى.»

ئەو قسانەى خالم بەس نەبوون بۇ سوكنايى و دلنەۋايى كابرا، ئەو پياۋە پىيوابوو گوناھىكى گەۋرە و تاۋانىكى خراپى ئەنجام داۋە. لىك، لىك ئارەقەى دەسپى و شەرمى دەكرد، ۋاى خۆ دەھاتە بەرچاۋ لە بەردەم دادگا ۋەستاۋە و لىپرسىنەۋەى لەگەل دەكەن. خالم بە راۋىژىكى نەرم گوتى: «دەستت چۆنە؟ ھەر لەكاتى برىنداربوونىشم بە ھەموويانم گوتوۋە، تو ئازاد بكن كەس لە گول كالتىرت پىن نەلىت.»

پياۋەكەش بەشەرمەۋە، سەرى دەبەر خۆى نابوو ۋەلامى دايەۋە گوتى: «سوپاس بۇ خوا زۆر باشم، خۆزگە فېشەكەكە بەر سەرم كەوتبا بەلام بەر تو نەكەوتبا.»

خالم نىگەران بوو ۋە پىيگوتى تىكردوو گوتى: «تكايە ئەو خەمە لە سەرى خۆت دەرېھىنە بەو ھەلسوكەۋتەى تو تەواو قالېم دادەھىزى، ئەۋە نىيە زۆر باشم و ھىچ كىشەيەكم نەماۋە، گەر خالم خراپ با دكتور نەيدەھىشت بىنمەۋە مالى.»

به شى يازدهم

دايكم له گه‌ل دايكى ريحان له بى‌لايه كه دانىشتبوون، ريحان و كچه خاله كه شىم، سه‌رگه‌رمى چالينان و كارى چىشتخانه بوون، منىش زور چلكن و بى‌حال بووم، يارمه تيم له ئه‌يووبى برام و كوره‌كانى خالم وه‌رگرت، بچمه وه خۆم بشۆم و تۆزىك پوويى ناو مه‌جليسم هه‌بى. دىقه‌تم دايه ريحان، تيله‌ى چاوى دابوو ه‌من، ده‌يوست، پىم بلئ: جارى مه‌پۆ، ئاخىر ئه‌و ماوه‌يه زور هه‌ستم به ته‌نيايى ده‌كرد، ساته‌كانم بژاردوون، هه‌ز ده‌كم باوه‌شت پىدا بكه‌م. ئه‌وه هه‌ر ريحان نه‌بوو كه وتبووه ئه‌و حاله‌ته‌وه، منىش وه‌ك مه‌نجه‌ل ده‌كولام، له ناو خۆمدا ورد ورد ببووم. ئه‌و ماوه‌يه توانيم ئه‌زموونىك و وانىه‌ك بۆ ژيانم ببينم، ئه‌و قسه‌يى دايكم ده‌هاته‌وه بىر كه ته‌نگانه‌يه‌ك په‌يدا ده‌بوو، روويى تى ده‌كردىن و ده‌يگوت: سه‌بر كىلى په‌حمه‌ته، ته‌نگانان به‌ريان كورته، بۆيه بۆ گرفته‌كان ددانم به‌خۆم داده‌گرت. ئه‌و ئىشانه‌ى كه بۆ خىزانه‌كه‌مان ده‌هاته‌ پىش، نه‌مده‌هيشت ئه‌يووب تخوونىيان بكه‌وى، خۆم په‌پىش ده‌خست، ئه‌يووب هه‌موو جارى ده‌يگوت: تو خه‌رىكه پى لىهه‌لبىرى، په‌نگه دايكم وا بزانى من خۆم ده‌دزمه‌وه. نه‌مده‌ويست دمبه‌دمه له‌گه‌ل بكه‌م، به پىكه‌نينه‌وه ده‌مگوت: بۆ مه‌گه‌ر پىزگرتن و هاوكارى كردنى دايه و تو پى لىهه‌لبىرينه؟ به‌و وه‌لامه شه‌رمى ده‌كرد و هه‌ستم ده‌كرد سه‌رزه‌نشتى خۆى ده‌كرد، به بى تاقه‌تبه‌يه‌وه جىن ده‌هيشتم. به ئاماژه‌يه‌كى

هاورپتيانە رىحانم حالى كۆردۈم ۋا پىتويست دەكا بچم خۇم بشوم
ۋ دوايى دەگەرپىمەۋە.

چووم بە دايكم گوتى: «دەچم خۇم دەشۇم؟» دايكم ھەستاۋ
بەدەنگىكى نەرم. گوتى: «كە ھاتم تەباخم خىستوتە ژىر
بەرمىلەكە ئىستا بە دۇنيايىيەۋە باش گەرم بوۋە، ئاگات لە خۇت
بى پۇژەكە زۆر ساردە، جوان خۇت وشك بىكەۋە، پىمخۇشە
پشووۋىك بەدى ئەۋە كاكت ۋ كورەكان ھەموۋيان لىزەن،
خەمى ئىرەت نەبى، دەزانم جەرگم پىتانەۋە پەش بوۋە
بەقسەم ناكەن.»

پروۋى لە دايكى رىحان كۆردى، گوتى: «ياقووب ھەموۋ
بەيانىيەك دەبى كىرىيەك ئاۋى بۇ گەرم بىكەم، بى سەر
شوشىن ناچىتە دوۋكان، ئەۋەندە پىندەلەيم ھەر بە قسەي
خۇي دەكا.»

ۋامزانى لەگەل دايكى رىحان باسى من دەكا، پامام! بىرم
كۆردەۋە، ئەۋە دايكم دەيەۋى، سىكالا لاي دايكى رىحان بىكا،
گوتى: «دايە بىخەمبە چۆنى بىتەۋى ئاۋا دەكەم.»

پۇتتىم نىگا ۋ تەماشەكۆردى رىحان، زەمەنىكى جوان ۋ
ۋروۋژىنەرى دروۋست كۆردى، دەتگوت يەكەم پۇژە رىحانم
بىنيۋە دىلم ئۇقرەي نەبوۋ، پەنگە دە جار ئاۋرپم دابىتەۋە،
داسەكىنىم نەبوۋ، ھىندە دىلم بەۋ قەرەبالغىيە خۇش بوۋ ھەزم
لى نەبوۋ جىيىيەلەم، بەلام ھىندە دۇۋىن بوۋم بىزىم لە خۇم
دەكۆردەۋە. ددانم بە خۇم داگرت، لىۋى خۇم گەست ۋ بە
زەردەخەنەيەكى شاراۋا گوتىم، دەپۇم ۋ خۇم دەشۇم ۋ

دەگەپىمەۋە. ۋەختى پۇيشتىن چەند مېۋانى دىكە ھاتىن نەگەپامەۋە سەريان، تىژ پۇيشتىم تا مالى گىرنەبووم، گەيشتەۋە كىلىلى دەرگاي ھەۋشەم پىتەبوو، بەسەر ھەۋشەكەدا خۇم ھەلدا، كىلىلى ژوورەۋە ۋەك ھەمىشە لەسەر روۋخى دەرگا دانرابوون ھەموو گەرەك شارەزا بېوون دايىك كىلەكانى لە چ شۋىنىك دادەنى، چوومە ژوورەۋە، ژوور ھالاۋى لىپەلەستە، خەنى بووم لە خۇشيان، وام وينا كىرەبوو ژوورىكى سارد و سۆل، دەمگوت بى نەۋتى و سوۋتەمەنى، لەۋەيە، دايىك و ئەيۈب لە سەرمان پەق بىنەۋە، بەلام پىچەۋانە بوو. دايىك جىلەكانى بۇ دانابووم و خاۋلىيەكەم ھەلگرت، چووم بۇ گەرماۋەكە، گوتىم: دەبى خۇم بىشۇم تا ئاۋى روونم لىدى، سەرم شانە دەكەم، خۇم تىف تىفە دەدەم و بۇنىش بە خۇم دادەكەم.

ئىۋارە دۋاي مەلابانگدان، پۇشتەۋ پەرداخ، ھەناسەيەكى خۇشم ھەلمزى، گوتىم ئۇخەي كە توانىم ئەركەكانى سەر شانم بەجىيەنىم. ئاخىر لەۋە خۇشتر نىيە مرۇف بىكەۋىتە بەرچاۋى كەس و كار، پازى بوونى دايىك و ئەيۈب و مالى خالم، گەلىك خۇشى پى بەخشىم. ئەۋەشم لەچاۋى رىحان خويندەۋە كە ھىچ نىگەران نىيە لەۋەي كە ھاۋكارى خالم بووم، ئەۋ ھاۋپىيانەشم ھەموۋيان پىشتىۋانىكى جوان بوون، ھاۋپى جوامىر لە ھاۋپىيانى شىۋەي، كە دلى زور بە من دەكرايەۋە، ئۇتۇمۋىيلەكەي تەرخان كىرەبوو، دەيگوت: پازى نابم ئۇتۇمۋىيل بەكرى گەر بىيەنەۋە بۇ نەخۇشخانە خۇم و سەيارەكەم لەخزمەت دابىن، لاي ھاۋپىيانى حىزب باس

كردووه كه دەچم سەردانى ياقووب و خالى دەكەم، ھەموويان
 يەك دەنگ ھاوړاېوون، كەس نارازى نەبوو بۆيە خەيالت
 تەخت بڼ. ھاوړپياني كۆمونيستيش زۆر به پەرۆشهوه بوون،
 گوتيان خۆمان و سەيارەكەمان چيمان له دەست بڼ دريغى
 ناكەين، زۆر دلم بهو ھاوكرارى و به دەنگەوه ھاتنەى خەلك و
 ھاوړپياني خۆش بوو. خيرا دواى ئەوھى پشووېهكى باشم
 وەرگرت، بەلام وەك لەسەر ئاو و ئاگران بم، ئەو ھەموو
 ماندوو بوون و بېرکردنەوھى، ئەوجار نەمتوانى چركەيەكيش
 بخەوم، به پەلە بووم تا دەگەمەوھ مالى خالم، تا دەچمەوھ
 ريحان نەپوښتېڼ و تەندروستى خاليشم بۆم گرنگ بوو.
 وەك با، تيژ كۆلانەكەم بېرى و بۆنى خۆشى جلگەكانم
 پڼگەكەى غەرقى سەمايەكى روحي كردبوو، بەرامەى ئەو بۆن
 و ئەو ئوخژن و دلخوشيەى ئىوارەيەم، كەشيكي پەنگالەيى
 دروست كرد، سەمايەكى مەستانەى بەخشىبوو به پوچ،
 لەبەر خۆمەوھ سروودەكانى سەرگەوتنم دەگوت، به ديار
 ئاويزەوھ گويم له شيعر و لاوك و سرووتەكانى باران
 دەرگرت. گەيشتم به ھەوشەى مالى خالم، ريحان و دايكى
 خەريكى پوښتن بوون، له بەردەرگە تېكھەلەنگوتين،
 پڼگەوتىكى جوان و ھەلىكى باش بوو، ريحان ھەناسەيەكى
 قولى ھەلمژى، بۆنەكەى ناسيپەوھ، نىگاي دلخوشي پژاند و
 خەريكبوو بەسەر دايكىدا بەر بېيتەوھ، دايكى ريحان چاويكى
 ليكردم و گوتى: «ئېمە درەنگمان كرد دەپۆين، له وەختىكى
 دىكەدا دېمەوھ، سەرتان لى نابېرم، چاوم لەسەرتان دەبى،
 ئىوھش وەك مندالى خۆم وان.»

گوتى سەرتان دەدەمەۋە، نەيگوت سەرتان دەدەينەۋە! چا ئەۋە ۋەك گرى پوچكەيەك بە بىرکردنەۋەم ۋە نووسا، ئاخىر دەبى رىحانش بىتەۋە نابى، خۇ نىگەرەن نەبوۋە؟! نا، نا ئەۋەتا چۆن شاگەشكە بوۋە، ھىچى خراپ لە چاۋەكانى ناخوينمەۋە، ئەۋ عىشقى لە پروكارى دەخوينمەۋە كە پۇخى بە پۇم گرېدراۋە، رەنگە دايكى بەۋ شىۋەيە قسەى نەكردىن، زۆر جار مەۋزۇ لە پەلە پەلى دا ناتوانى ۋەك خۇى دەيەۋى ئاۋا بدوئى، مەن رىحانم لە خۇم خۇشتەر دەۋى، دلىاشم لە راستگۇيى و دلىاۋىنى رىحان.

بەژووركەۋتم، دىتم داراى شەرىكم ھاتوۋە بۇ سەردان و لىپرسىن، شاگەشكەبوۋم، ئاخىر بۇ مانگىك دەبوۋ نەمىنبىۋو، ئەۋىش زۆر دلىخۇش و ئاسوۋدەبوۋ، ھەستم كەرد پىنى خۇشە باۋەشم پىدا بكا، دەستم بۇ درىژ كەرد، تەۋقەيەكى توۋندم لەگەل كەرد، رامكىشا بە ئامىزمەۋە نووساند، تىر، تىر ماچم كەرد. گوتى: «ھاۋرى، ۋەپەزى ئەۋ بۆنەم كەردبوۋ، پۇژم دەژماردن، دەزانى چەند ھۇگرى توم؟»

گوتم: «دەى ئەۋ پۇژانەت چۆن بەپى كەردوۋن، چۆن بوۋى لە ئىش و كارەكانت، ھالى كىتېخانەكەمان چۆنە؟ دەبى بمبوۋرى لەۋەى كە ئەۋ ماۋەيە تەنيا كارەكانى دوۋكانت بەپىۋە بردوۋە.»

دارا، سەرى دلىا بوۋنى بۇ لەقاندەم، كە خەيالم ئاسوۋدە بى ھەموو شتىك بەدلى خۇمان دەبى. دىقەتم دايە ژوۋرى مالى خالم يەكى دىكەى نەدەبرد. بەخىرھاتنى ھەموانم كەرد. خالم تىم راماو گوتى: «ھاتىنەۋە؟ چەند پۇژە ئاۋ بە لەشت

نەكە وتووه، ھۆكارەكەى من بووم، ياخوا پېرۇزت بىن چەندم
 حەز لىتوو چووى خۆت شووشت و چەند پىت سەربەرزىم
 كۆپى بابى خۆتى!»

ئەو گۆتەيەم لەزۆر شوپىن گۆي لى بوو، دەللىن كۆپى بابى
 خۆتى! بۆم جىگەى دلخۆشى بوو كە بابم پياوئىكى بە بەزەيى
 و راستگو و دلسۆزى وەلاتەكەى خۆى بوو، لەوئ بىستىك
 بالام كرد، خەرىك بوو ھەستەكانم ئازاد بكەم و دەست بە
 قسەكردن بكەم، زمانى خۆم گەست گۆتم نا، تا كەمتر قسە
 بكەم باشتر دەبمە جىئ سەرنج و پازى بوونى خىزانەكەمان،
 جارى ھىچ پىتوئىستىت بەو گەفتو گۆيانە نىيە، ئىرە مالى خالتهو
 نابى بىكەيتە پۆژى خۆت، دلخۆشى خۆم نىشانى ئامادەبووان
 دا، بە پىكەننەو گۆتم: «خالە گيان ھىشتا نەمتوانىو ئەو بەم
 كە ئىو لەمنتان دەوئ.»

پۆژ خەرىكى ئاوابوون بوو، ھەور و تەم و مژ بوو، دونيا
 بەرەو تارىكى دەچوو، كارەبا زوو زوو دەكوژايەو،
 ميوانەكان مەجلىسيان گەرم كردبوو، يەككە لە ميوانەكان
 تەماشاي كاتژمىرەكەى كرد، گۆتى: «كاتمان زۆر درەنگ كرد،
 ھەلبىستىن خراپ نىيە، با ئەوانىش پشووئەك بەدەن، چوونكە
 دلنىام ماندوون و پىتوئىستىيان بە ھەسانەوئەكەى باش ھەيە.»

ھەرچەند راستىيەكەى وابوو، بەتايبەتى خالەم پىتوئىستى بەو
 بوو شوئىنكى ھىمەن و بىدەنگى بۆ دابىن كرابا، بەلام ئىختىدار
 و مالى خالەم ھەر ئەوئەندەى لىھەلدەكەوت، جى و پىگەيان
 بەرتەسك بوو. لەگەل ئەوئەش دا، خالەم دللى ھىندە ئاودان بوو
 ھىچ كات لەبەرامبەر ميوان و خزمەتكردنى ميوان دەستە

وستان نەدەبوو چى ھەيىا ھەزى دەکرد لەگەل خزم و خەلک
 بىخوا. زۆر جار گويم لە دايکەم بوو دەيگوت کاکى من قەت
 نابى بە ھىچ، قەت نابىتە ساحىبى چوار دىنارى خۆى، نانى
 ئەو پۆى ھەيى خەمى سبەينى نىيە، خەريک بوو بە لاقى
 برىندارى، بەو ھىلاکىيەو ھەلدەستاو بەربىنگى بە ميوانەکان
 دەگرت، نەيدەھىشت برۆن، ھەر ئەو ھەندە بوو تەلاقى نەخوارد.
 دواجار يەک دەنگ گوتيان بەخوا دەپۆين، ميوانەکان پۆيشتن
 و داوام لە دارا کرد ئەو بمىننیتەو.

بەشى دوازدەم

ئەو ئىۋارەيە بۇمن تايبەت بوو، لە بن مېچى ژوورى دانىشتىنى
مالى خالم، ھەوداي دووگەلى جگەرە، ھىلىكى پىكى درووست
كردبوو، ۋەك تابلۇيەكى ھۈنەرى ئەو ناۋەى خستبۇۋە
باۋەشى خۇى، خەيالم بۇ تابلۇكانى پىحان و ھۈنەرى
تابلۇكىشان چوو، زۇرجار خۇپسكى ھەورەكان ھۈنەرىكى
جوان و سەرنج راكىش دەخولقىن، بە بن مېچى ئاسمانەۋە
ويناى ئەسپ و ماچ و پىچى درىژى پەريەكانم بينىۋە، ژوورە
بچوۋكەكى مالى خالم، بە دووگەلى جگەرە و پەستانى ھەلمى
گەرمى سۆبەكە تابلۇكان دەبينران. لى ھەناسەم تەنگ ببوو
خەرىكبوو دەنگم بلىند بكەم، كەمىك ئاگاتان لە ھالى
نەخۇشەكە بى، گەر ھەر جۇرىك لەو ھالەتەدا قسەم كردبا
زۇر بەسەر خىزانەكەماند دەشكايەۋە. ژوورەكە جگە
لەگەرمى و ھالاۋى گەرما، پىن كردنى جگەرەكانىش ۋاي
كردبوو، كەمتر بەر پىتى خۇت دەدى. دلم تووند ببوو، نىگەرانى
ئەۋە بووم كە جگەرە چەند زىانى ھەيە، كەچى كەس گوى بە
پىنمايى و تەندرووستى خۇى نادا، بۇ تەندرووستى خالىشم
باش نىيە. كەۋتمە سەر بىر كىرەنەۋەيەكى سەير، زۇر جار
بىستۈمە، دەللىن ژىنگەى پىس كارىگەرى خراپى نابى لەسەر
پىسى، بەلام پاك و خاۋىنى دەكەۋىتە ژىر مەترسى، پىسى و
خاۋىنى بە يەكەۋە تەبا نىن. دارا سەيرىكى كردم و گوتى:
ھاۋرىم زەحمەت دەتوانم ھەناسە بدەم تەماشىا بكە كەس پىز

لە پاكوخاوينى ناگرئ. دارا بابەتى زورى لەسەر پاك و خاوينى دەيخويندەو، كىتبخانەكەمان چەند سوودى مادی هەبوو دە ئەوەندە سوودى خۆ پىنگەياندى هەبوو، هەر كىتیبكى تازەمان هیتابا بۆ دووكان، بى سى و دوو دەمانخويندەو، دواتر گفتووگومان دەکرد. دارا گوتى: «دەبى يارمەتیم بدەى بپۆم دواتر دەتبینمەو.»

حەزم لى بوو نەپروا، بەلام منیش هاتمە ئەو بپروایە ناتوانى هەناسە بدا، فشارى دووكلەى جگەرە و ھالاوى گەرمى ژوورەكە ئەو پاستىيەى سەلماند. خالم كۆكەيەكى تووندى تووش ببوو، سەرەپای بریندار بوونەكەشى ئەو كۆكەيەش تەنگى پى ھەلچىنبوو. خالم لە پروو دامابوو گەر نا پى دەگوتن كە لە ژوورەو جگەرە نەكىشن، چەند سال بوو وازى لە جگەرەكىشان هیتابوو، دەيگوت: «زۆر جار خەونى پتوھ دەبینم، زۆر حەزەكەم دەست پى بكەمەو، بەلام دكتۆر لى قەدەغەكردووم.»

خالم دلنیا بوو ئەو دووكلە و ژینگەيە كاریگەرى خراپى دەبى لەسەر تەندرووستى. بەلام هیتدە بەپروان تەنك بوو لە پرووى نەدەهات بە میوانەكان بلئ جگەرە بۆ من باش نییە، پىشى وابوو سەردان كردنى ئەو دۆستانە، خۆشەويستى و دلسۆزییە، كەواتە ناكرئ قسەيەكى لەو شیۆهە بكەم، ئەو حالەتە دەبیتە دەرکردنى میوانەكان لە مالى خۆى.

دارا پۆیشت، حەزم دەکرد شەو بەیەكەوھە باين، دەمويست ھەندىك باس و خواسى ئەو چەند پۆژە لە دارا بزەم. ئاخىر ھەوالى فروشى كىتب و دەنگ و باسى بازار و هاتنى دۆستانى

كەتتەم دەوئست. چەند پۆژە نە ئاكام لە كەتتەخانە بوو نە هەيچ شەتەك كە پەيوەندى بە رەحمان و ئالوگۆرەكانى ناوچەكەو. هەبوو، چونكە يەكەم جارم بوو مانگەك دوور بكەومەو. پەيموابوو سالىك دەبى، لای خۆمەو زۆر قەسەم كە لالە كەردبوون كە لەگەل دارا باسيان بكەم، بەتايەت كارە تايەتەيەكانم، دارا وەك هاوڕەيەكى باش و برايەك ئاكاى لە هەموو ئىشتەكى من بوو، دەيزانى چى دەكەم، بۆمن گرنگ بوو لەگەل مالى رەحمان زۆر تەكەل بوو، هەر پەشتەنارى دارا بوو لەگەل رەحمان پەيوەندى بگرم، دارا خۆى پەيوەندى لەگەل هاوڕەيەكى رەحمان هەبوو، زۆر يەكتريان خۆش دەوئست، بەشەتەكى زۆر لە هاوڕەيەكانمان بەو پەيوەندەيەى دارا و دۆستەكەيان دەزانی، دارا وەك پەيكە نامەبەر دەتوانى دەور و نەخشى جوانى هەبى، دەيانجار بە كارى هاوڕەيەكانى گيانى خۆى خەستۆتە مەترەسيەو، تەنيا بۆ پارەى كەردنى هاوڕەي و كەسە نەزەكەكانى چى ئەركەك زەحمت با دەيكەرد. جارەيكەيان تازە پەيوەندەم لەگەل رەحمان درووست كەردبوو، هەشتا ئەو دڵنەيەى و ئاسوودەيە بۆمن درووست نەبوو، ئێوارە وەختى نان خواردن نەمەشت ئەو نان بخا بە پەلە نامەيەكم نووسى و دامە دەستى، گوتى: با نانى بخۆم دەچم، گوتم: نابى دەبى ئىشتا بچى ئەو نامەيەى بەدەيتە دەستى رەحمان. گوتى: كاكە ئەو پەلە پەلەى ناوئ، سەبەى دەيدەمە دەست خۆى. زانى نەگەرەنم، لەبەر دلى من نامەكەى وەرگرت و چوو بۆ مالى رەحمان. بۆى گەيرامەو چۆن چوو، گوتى: چووم سلاوم كەرد، داىكى و رەحمان لە مال بوون، هەرگەيشتم پەحانم حالى كەرد پەشويەك دەدەم، تۆزەك دەخەوم، لايان سەير بوو كاتى خەو

ئىيە، گوتىيان: وەرە نان بخۇ بۇ برسيت نىيە؟ گوتىم: برسيت نىيە تۆزىك سەرم دىشى و دوايى كە ھەستام شتىك دەخۇم. بەر بىانۋە چووم لەسەر دۆشەكەلەكە پال كەوتم و خۇم خستە ناو خەوئىكى قوول، ئەوان مەشغوولى نان خواردن بوون، رىحان تىلەي چاويكى دامى و دەيزانى ئىشەكە پەيوەندى بەخۇيەو ھەيە، چاوى لىبوو نامەكەم خستە ژىر دۆشەكەلەكە، رەزامەندى نىشان دا. ئەو ھەستەتاي يەكەمىن نامەي مەن بوو بۇ رىحان، وەك يادگار يەكەمىن جووان لەيادىم ناچىتەو، دارا ھۆكەرى بەستىنى پەيوەندى و ئەويندارىمان بوو، بۇيە ئەو ھەموو ئالۋىيەي لە ناخدا كۆم كەردبۇو ھەمىست ئەوشەو لەگەل دارا تاوتويان بىكەين.

ئەيۈب وەك ھەمىشە بى دەنگ و مات، قەسەيەكە نەدەكەرد، زۆرىش ھەزى لەشۋىنى قەرەبالغ نەبوو، بەلام ئەو رۆزە لەبەر دلى دايكەم و خالىشم، زۆرى لە خۇي كەرد بىمىنتەو، لاي قەرەوئەكەي خالىم دانىشتبوو، چاوى بە ھەمواندا دەگىزا، قولاغ بىبوو، جگە لە ژاۋەژاۋ، ھىچ شتىكى نەبىست، نەيدەتوانى بەچ بىانۋەيەك بچىتە دەرەو، ئەو جگەرەشى نەدەكىشا بەر بىانۋە بچىتە دەر ھەر چۆنىك بوو، بەناۋى دەست نوئزەو يارمەتى خواست و پۇشست بۇ مزگەوت. دايكەم دىتى ئەيۈب دەرپا گوتى: «دواي نوئز دىتەو بۇ ئىرە، لىرە نان دەخۇين.»

ئەيۈب بە ئامازەي سەر لەقاندن رەزامەندى دەرپى. ئەيۈب چەند بەپەلە بوو بۇ نوئز، ھىندەش دلى لاي خويئندەو بوو، زۆر جار كە پىشتىوانى مەن دەكەرد، سەبارەت بە خويئندەو، دىگوت: ھەر بىروو باۋەپىك كىتەي ھەبى گومانى تىدا نىيە

بۇ خداو خەلك سولجاو، چونكە كىتېبى خداش بۇ راستكردنەو، خەلكە لە خوارىكان، بۇ باشتكرىدى كۆمەلگە، دەى كەوايە خويندەو، كارىكى زۆر باشە، خداش گەر خواستى لەسەر بى و بىەو، ھىدايەتتە، ئەو خۆى خاوەنى ھەموو دياردە و ئەو كارانەيە كە دىنە پىش.

من ھەزم نەدەكرد و دلىشم نەدەھات گفتوگوئى لەو بارەيەو، لەگەل بكەم، ھەمىشە وەك برا، وەك پىزگرتن بەو ئاقاردا نەدەپۆيشتەم، بەلام زۆر جار پرسىارم ھەبوو، بۆى، جارىكىان لەبەرامبەر ئەو بۆچوونانەى دا گوتەم: باشە بەو پىنەى پوانىنەكانى تۆ بى كەسىك باوھەى بە دىن و دواپۆژ نامىنى، خۆى تاوانبار نىيە، ئەو بە قودرەتى خدا گەيشتو، بەو باوھەپە؟ زۆر لەسەرەخۆ بى ھەلچوون و بە پىكەنەو، گوتى: ئەو، من لىي ھالىم، خدا لەكارەكانت پازى بى بەسە بۇ دواپۆژ، پازى بوونى خدا، بە تەنيا نوپۆژو پۆژو نىيە، تۆ لەشوينى خۆت گونجاو، زمانت بە خەراپ نەگەپ، داوین خاوين و راستگۆ، زىادەپۆيى لە ھىچ شتىك دا مەكە، ھەمىشە دەورى خىر ببىنە لە دەور و بەرت، ولات و خەلكەكەت خۆش بوى خدا لىت بىيەرى نىيە. ئەيوب جىاواز لە دىندار و خەلكى دىكە بىرى دەكردەو، ھىچ كات لە كىتەكانى من نىگەران نەدەبوو، جارىكىان كىتەبى كاپل ماركسم پىبوو، بىنى گوتى: ئەو كىتەبەم خويندەو، بەلام ئەوكات وەك ئىستا نەبووم توندبووم، بەرچاوم تارىك بوون، بە تىگەيشتىكى دوژمنكارانە دەمخويندەو، ئەو زىانى پىگەياندم، ئىستا بەو دىدە داخراو، كىتەب ناخوينمەو،

ھەموو كىتەبھەرىكەتچىلەر ھەيە، گىرەنگ ئۇھەيە
بەدواكەوتنى ئۇھە كىتەبھەرىكەتچىلەر بىتخاتە سەر، رېگەي راستى
خىزمەتكرىن بەخەلك.

ئەيۇب بە نەرم و لەسەرەخۇيىيەي تۈنەيىۋوي جىگەي خۇي
بىكەتۈھە لەناۋ خەلك، ھەتتا چەپەكانىش زۆر رېزىيان لى دەنا.
ھەۋرەيكانى مەن لەگەل مەنيان باس دەكرى، كە ئۇھە برايەي تۈ
پىۋايىكى سەنگىنە، نەمانبىنىۋە ھەستى كەس بىرىندەر بىكا، لە
خۇشيان بالەم دەكرى، ئۇھەش ھەكرەيكى باش بو، كە ھىچ
كات دەنگەم بەسەر يەكدا بەرز نەدەكرەۋە، ئۇھەش
بەراستى لە ئاستى ئۇھە رېزە دابو.

دەنگى رىحان بۆمەن ۋەك سىنەرىك ۋابو، لەو كاتانەي خەيالەم
پەرت دەبو، دەروەمە دايىسا و شوۋەلەي دەچوۋ بۆ
دەۋارەكانى ۋەپەس بوۋ، دەپزا بۆسۈراغى بىنەنەۋەي خۆم،
بۆ رەۋەستەننى ئۇھەساتانەي دەمەم لەدەمەي ئۇۋارەدابو، رەنگەم
لەسەر پەپى كۆلكە زىپىنەدا گۆرانى سىروۋەكانى بىن تاقەتى
مەنيان دەگوت. ئۇھە ژاۋە ژاۋە و قەرەبالغىيەي مالى خالەم،
نەيتۈنەي رۆيشتەننى رىحانەم لى دۈۋر بىخاتەۋە، نەيتۈنەي
چاۋداكرەننى رىحانەم رامۆش بىكەم و لەو تابلۇيەم دۈۋر
بىخاتەۋە رۆۋزەنەك بە دەنگىكى ھىۋاش پىيگوتەم: تۈ دەتۈنەي
لەگەل مەن بىناغە ئۇھەيىك دابىرەي، دەتۈنەي ئۇھە ھەزۈۋ
ئارەزۈۋانەي ۋىنات كىرەۋەن بەيەكەۋە بىيانگەيەنە جى. ۋەك
لە بىنىكەم بەردەنەۋە، قوۋشقى بوۋم و دۈنيام لى تارىك بو.
ئاخىر بۆمەن ھەۋالەيكى سەنگىنە بو، لە ژيانى خۇمدا ھىندە
دەخۇش نەبوۋم، قەت فرىشتەيەك ئاۋا رەۋبەپوۋ پىي

نەگوتووم، كەس ئەو ھەندە سەرنجى رانەكيشاوم، كەس ھىندە عاشقانە نەيدواندووم، منىك لە بىبابانى ناموورادىدا، لە جەنگىكى كۆمەلايەتى سەختدا، لە دوورپيانىكى مەترسىداردا كەسىك ھەيە پىم دەلى با بناغەى سىنبەرىك بۆ ئەوينىك دابرىژىن، ئەو سىرووتىكى تازەيە، ئەو پەيامىكە دەيەوى ئەو چىرۆكانە بنووسىتەو، كە پۇمان نووسەكان دەستيان پىي را ناگا، پەيامەكانى ئاسمان ناتوانن ھەك خۆى، خەيالەكانى ئەو تابلۆيە بنووسنەو. من ھەك كەسىكى كەم ئەزموون، ھەك مەخلووقىكى دوور لەدەردەشە و نەرىتى خىل، بەسەر دونىايەكى تازادا كەوتم، بۆمن گرنگ بوو، پىشتەر خەيالنىكى لەو چەشنەم ھەبوو، دەمگوت: كەى بى، خان و مانىك بۆخۆم دەستنىشان بکەم و تا ھەتايە لەگەلى بژىم، دەمگوت بۆ من ژيانىكى تازە و پىر ئەزموون دەبى، دەزانم رىحان ژيانم خۆش دەكا، گۆپان بەسەر كۆى خواست و ئارەزووھەكانم دادىنى. راستە من خواستم زۆر شت بوو، لى نەدەگونجا ئەو ھى خۆت دەتەوى ئەو بى، ئەو ھەموو خەيال و بىرکردنەو، چۆن لەگەل كچىكى كراو، چۆن بتەوى ئەو بخواولقنى كە ھەستت دەركى پىدەكا، ئاخىر كوپىكى شەرمەن، ھىچ كات ماچى ناودەمى نەكردو ھەت نەيتوانىو ھەت نامەيەكى شىعەر ئامىز بنووسى چۆن بتوانى لەدەفتەرى ياداشتەكانىدا بەزمانى شىعەر بدوى. ئەو ھەستانە لە مەشكەدا دەيانگوت: پەنگە دوا بەكەوى بەدبەخت، ئەو فرسەتانە لەدەست خۆت مەدە، ژيانىك بۆ تو ھاتۆتە بوون، لەدەست خۆتى مەدە، بىستوومە دواى ژيانىكى زۆر ئەزموونىكى زۆر، ئەو فرسەتانە دىنەدەست، جارىكىدى شتى وا نابىنىتەو.

بهشی سیزده

تا زهمەن زیاتر دەپۆشت، خەیاڵەکانم پەرتتر دەبوون، دنیام زۆر لێ ئالۆز ببوو، شتەکانم لێتیکەلاو دەبوون، لایەک عیشق هانی دەدام شێعر بخوێنمەوه، هەستیکی شاعیرانەم بۆ هاتبۆپیش، هەمووشتیک سۆزی پادەکیشام و بە ناسکی دەدوام، چاوی هەموانم لەسەر بوو، دیقەتەکانیان ورد بوون، کەمتر دەپرژامە سەر کتیبخانە، دارا بەدەستمەوه هەراسان ببوو، خۆی تیکنەدەنا دەیگوت: «تۆ ماندووی هەموو کارەکانت پێکبخە ئەوجار دواي پشوودان وەرە بۆ دووکان.»

دایکم زۆر خەمی دروستکردنی خیزان و بینینی بووک و مندالی ئێمە بوو، دەیگوت: «خودایە ئەو کراسەشم لەبەردانەبێ تەنیا مندالی ئێوە ببینم.»

ئەو نوێژانەی دایکم کەشتیکی جوانیان درووست کردبوو نزاکانی، مۆزیکێ خرۆشان و ئاسوودەبیان دەبەخشی. ئاخەر لە بستیک مندالییەوه گویم بە پارانەوهو سۆز گۆش کراوه. زۆر دەچومەوه سەر یادوەرییەکانی مندالیم، لەگەڵ ئەییووب شەپمان لەسەر باوەشی دایکم بوو، ئاگام لەدایکم بوو بە چرپە بە گوێن ئەییووبیدا دەچرپاند، نەمدەزانی چی پیدەلێ، ئەوەندەم دەزانی بێ دەنگ دەبوو، لە باوەشیدا دەخەوتم. لەبەرخۆمەوه دەمگوت: ئەو پۆژەي خالم سەرەپای ئازاری پشتی چوو بوو بۆ کریکاری، چەند پۆژانیکێ ناخۆش بوون

بۆ مالى خالم، جاريكيان لەگەڵ كۆرەخالەكەم بۆيشتين بو
كەركوك، بى ئەوھى دايكم رازى بى، بى پرسى مالەوھ چوين
بۆ ھيتانى پۆن و برينج، لە قەدەر ئەو پارەيەى پيمان بوو،
زۆر لە بازار گەراين و ھەردووكمەن ھيتەدە گەورە نەبووين،
لە خۆمان دەترساين تووشمان بە تووشى خەلكى خراپ بى،
بەلام ئەو شووفتيرەى لەگەلمان بوو، زۆر ھاوکارمان بوو، بە
پشتيوانى ئەو شتەكانمان كرين و ئاسوودە بووين. خالم ھىچ
سۆراغىكى نەبوو، لەھەر كەسيكيان دەپرسى وەلامىكى وايان
دەست نەدەكەوت دلخۆش بن، كۆپى خالم بەوردى ئەو
بەسەرھاتەى بۆ ميوانەكان گىرايەوھ، لای ميوانەكانى مالى
خالم زۆر سەرنج راكيش بوو، ھەموان بە خوشحالييەوھ
گوڤيان شلكردبوو، ئىدى بلالو ببووم و دەگەرام چۆن خۆم كۆ
بكەمەوھ، ئەوئەندەى ھۆگرى خالم بووم ھيتەدە بىرم لە بى بابى
نەدەكردەوھ، جيگەى ھەموو كەسى بۆ گرتبووينەوھ.

كۆرى خالم ھيتەدە ورد ئەو سەفەرەى بۆ ميوانەكان گىرايەوھ،
دەتگوت حيكايەتيان بۆ دەكا، وەك شەوانى بەر ئاگردان،
گوڤيان قوولاغ كۆردبوو ئاردەويژى گىرايەوھى بە چيژ و پىر
وينا بوو، گوتى: «دواى شەش مانگ، بابم سۆراغى نەبوو،
تەمەنم ١٦ سال بوو، دەمخويند زۆر لە خویندن بى تاقەت و
وەرەس بووم، خواخوام بوو كاريكم دەست بكەوئ و واز لە
خویندن بەھيتم، وەختى بەدواى باوكمدا دەگەراين دايكم و
پوورم و خيزانەكەمان زۆر دلئەنگ و بى قرار بوون، لەھىچ
شوڤنيك ئۆقرەمان نەدەگرت، ئاخىر لە يادەمە كە لە گوند
دابەزين و لە ئۆردووكاى زۆرەملى لە ناو تۆزو خۆلى ئەو

دهشته فریایان داین، حکومته تی سه دام هر مایک ۵۰۰ دیناریان وهک قهره بوو دابووینی، نه مان دهزانی چون ئه و پارهیه ته و او بکهین، چونکه راستیه که ی ئیمه هیچ کات ئه و بره پارهیه مان نه بینیبوو، له ماییشماندا نه بوو. به هه رحال، ئه و پارهیه مان قرت لیبری و هیچی دیکه مان شک نه دهرد، پوژ دوا ی پوژ زیانمان ته نگتر و خراپتر ده بوو، ته نیا ئاسویه ک که هه بوو کریکاری بوو، ده بوو بۆ پهیدا کردنی کار پیاوه کان بچن بۆ شار ه گهره کان، بام به و حالی پشت ئیتشه و ئازار و موعاناته ی هه یبوو قو لی لیته لمالی و پویشته و ئیمه ی جیهیشت، ئیمه منداله کان هه موومان سه رکه و بنکه بووین، به که لکی ئه وه نه ده هاتین ده ست بۆ هیچ کاریک بیهین که زیانمان دابین بکا، راستیه که ی شاگردی دۆندرمه خانه و رسم فروشتن و بویاغ کردنی پیللو نه مده توانی پیداو یستیه کانی مالی دابین بکه م، منداله کان له خۆم بچو کتر بوون و تاقه خوشکیم له من گهره تر بوو، چاویان له دهستی من بوو، نه مده توانی پازیان بکه م، دووری بابیشم هینده ی دی ده ست و پیی به ستبووین، زور دلته نگ و نار ه حهت بووین، خویندن و یاری کردن له گهل مندالانی گه رک، خوشیه کانی مندالیمان جیهیشتن و خه میکی قول یه خه ی گرتم و به ئازاریکی زوره وه ده مگوزه راند. دلم بۆ کچی جوان لییده دا، خۆم نزیک ده کرده وه له و کچانه ی له قوتابخانه هاو پیم بوون، دلم زور شتی ده ویست، زاتی ئه وه م نه بوو بیان درکینم، خه م و ده ردو کیشه کان هه روا که له که ده بوون، به سه ر ئه و هه موو ده رده سه ریانه دا دایکم نه خۆش کهوت. خزم و دهرو درواسی گوتیان بیهن بۆ سه ر چاک و

پيران، ئەو نەخۆشىيە لە قەوامى دكتوران دا نىيە مەگەر خواو چاك و مشايخ ئەو دەردە لە قالبى ئەو ژنە دەربەكەن دەنا لە قەوەتى كەسدا نىيە، داىكم پشتى بەسكى وەنووسابوو، لاقى عەردى نەدەگرت، پوورە خەجم لەگەلى چوو بۆ سەر ئەسحابە بەقوودرەتى قادر داىكم رەنگ و پووى خۆشتر بوو پشتى بۆ راست دەكرایەو، رەنگ زەردىيەكەى تىپەپاند و ھەموومان لە خۆشيان نەمان دەزانى چى بكەين ھىندە دلخۆش بوون باس ناكړئ. برا بچووكەكەمان ھەميشە گرۈوى بۆ باوەشى بابم بوو، دەگريا بەھىچ ژير نەدەبۆو، دايش بە قوورگى پر لە گريانەو بەھەناسە ساردىيەو دەيگوت: «پۆلە گيان چى بكەم، قوورپى كۆيت بۆ وەسەرى بكەم، دیتەو بەبە دیتەو چى شتى جوانە بۆتان دیتیتەو.»

براكەم لە پرسىارەكانى خۆى نەدەكەوت و دەيگوت: «كەى دیتەو؟ تۆ ھەر دەلىنى دیتەو، ئاخىر بەبىن بابم نانوم.»

داىكم بەحالى و بىن دەستەلاتى خۆيەو ناچار بوو دەبىن قەناعەتى پىن بكا و پازى بىن. گوتى: «پۆلە گيان شەو دیتەو، دیتە خەونت و دەچیتە باوەشى بابە.»

بەوشىوھە بىانۆھەكانى كاكە چكۆلەمان دەبېرى و چاوى دەچوونە خەووە. ئىواران بابى ھەموو مندالەكان دەگەرپانەو، بە دەستى پر ميوە و زەردەخەنە و باوەشەو، مندالەكان پراكە پاكيان بوو بە غار بۆ باوەشى بابيان، تەنيا ئىمە دەوستانىن و ھىچ باوەشەك نەبوو خۆى بۆ غار بەدەين، سەرمان لەبەر خۆمان دەنا، ھىچمان نەدەگوت، لە قوولايى ناخمانەو دەگريان، من باخۆشتر بووم لە براكانم و خووشكەكەشم

لەبەر چىروسىنەۋەي مال و ھاۋكارىيەكانى دايىم،
 پىشتىۋانىيەكى باش بو، بىريارم دا ھەرچۇنىك بى بىچم ئىشىك
 بدۆزمەۋە، ھەندىك لە خىزمەكانم دوكانيان ھەبو، بىرىنج و
 شەكر و چاۋ پۇنيان بۇ دەھات لە شارەكان، ئۆردوۋگا شوپىنى
 كاسىبى بوۋ بازارىكى خۇپسك دروست بىۋو، كوردانى
 رۇژھەلاتى كوردستان دەھاتن بۇ ئۆردوۋگا پۇن و بىرىنج و
 شەكر و چاۋ جگەرەيان دەكپى و بە قاچاغى دەيانبردەۋە
 ئەۋديو، مامەلەكردن لە ئۆردوۋگا زۆر گەرم و گوۋپ بو،
 تىكە و لىكەيەك بوۋ كەس ئاگاي لەكەس نەبوۋ كەچكى
 قوۋلەي تى نەدەچۈ، بىريارم دا خۇم تىكەلى ئەۋ بازارە بكەم،
 چى فىرار و خەلكى ياخى بوۋ لە ئۆردوۋگا جىگەي بىۋو،
 ۋەك ناۋچەيەكى ئازادكراۋ ۋابو، بازارچەيەكى گەۋرەي
 لىۋو لە ھەموۋ شارەكانى عىراقەۋە خەلك پىۋى تىدەكر،
 من مىرمندالىكى فەقىر و بى دەرەتان بوۋم، خىزانەكەمان
 دەستكورت بوۋ، ھەرچۇنىك بى لەگەل ياقوب پىككەۋتىن و
 بىريارماندا لە قەدەر ئەۋ پارەيەي لە بەر دەستمانە ھەندىك
 گۆرەۋىي و مەخمەر و ھەندىك فستەق بىيەن بۇ شارەكان.
 لە شارەكان ساغمان دەكردەۋەۋ بەۋ پارەيەش لەۋىۋە شەكر
 و پۇن و بىرىنجان پىدەكپى و لە بازگەكانى حكومەت بە
 سەد قولھوۋ ۋەللاۋ ئايەتەلكورسى نەجاتمان دەبو. زۇر جار
 بازگەكان بەزەييان پىدادەھاتىنەۋە لىيان نەدەستاندىن، دايىم
 دەيگوت: «پۇلە تا ئىۋە دەگەرپىنەۋە لەسەر بەرمالى نىزاتان بۇ
 دەكەم، ئايەتەلكورسىتان لى دەخوئىم خۋاي گەۋرە چەپالەتان
 بدا.»

منیش چی ئەو ئایەت و نزای دایکم هه‌بوو هه‌موویانم له‌ به‌ر
 کردبوو که ده‌گه‌یشتینه‌ بازگه‌کان ده‌مخویندن و فووم به‌خۆم
 و به‌ یاقووب و سه‌یاره‌که‌دا ده‌کرد. زۆر زه‌حمه‌ت بوو تا
 توانیم ئایه‌ته‌لکورسی له‌به‌ر بکه‌م، چوار مانگی په‌به‌ق لای مه‌لا
 هاتووچۆم کرد تا جزووی عه‌مه‌م ته‌واوکرد. ئایه‌تلکورسیشم
 وه‌ک ئاو و دۆ له‌به‌ر بوو. له‌ بازگه‌کانی حکوومه‌ت خۆمان
 وه‌ک دیل و کۆیله‌ ده‌هاته‌ به‌رچاو، کۆتا جار بپێک پاره‌م په‌یدا
 کردبوو، بێ پرسی دایکم له‌گه‌ل یاقووب چووین بۆ که‌رکوک،
 کات ده‌ی سه‌رله‌ به‌یانی بوو به‌ بازپا‌دا ده‌گه‌پاین، وه‌ک
 تارماییه‌ک بینیم پیاویکی چلکن چۆغه‌یه‌کی ئاره‌قاوی و
 نیتاقیک له‌ پشت و هه‌ندیک شتی دیکه‌ی له‌ کۆلی خۆی
 به‌ستبوو، شپه‌ جه‌مه‌دانیه‌کی له‌سه‌ری به‌ستبوو، غه‌ریب
 غه‌ریب ته‌نیا جاده‌که‌ی ده‌پێوا، ده‌ستیکی به‌ خۆیدا به‌ردابوو،
 سیگاریک به‌ده‌میوه‌ و بیرکردنه‌وه‌ له‌ مندا‌له‌کانی خێزانیکی
 به‌ش مه‌ینه‌ت، چۆنییه‌تی گوزه‌رانی ژنیک و شه‌ش مندا‌ل که
 ته‌نیا من و خودا شک ده‌به‌ن ده‌یان ئەندیشه‌ی دیکه‌م له‌
 ئاکاریدا خوینده‌وه‌. چاویکم له‌ یاقووب کرد و گوتم: «دیوته
 ئەوه‌ بابمه‌، باب به‌ابه‌.»

که‌ ئاوپی دایه‌وه‌، به‌چاری پێ فرمیسکه‌وه‌ گوتی: «کوا‌ی
 چاوم لێت نییه‌؟» گوتم: «ئوه‌تام باب به‌لاه‌ی راست ئاو‌پ
 بده‌وه‌.»

پوانی و به‌لاه‌ی محه‌جه‌ره‌کاندا هات پێگه‌ نه‌بوو محه‌جه‌ره‌کان
 بوون به‌ به‌ربه‌ست تاب‌توانم بچه‌ باوه‌شی و ده‌ستی به‌رنه‌دام
 تا کۆتایی شه‌قامه‌که‌ و ته‌واو بوونی محه‌جه‌ره‌کان باوه‌شی

پىداكرىم و گوتى: «بۇچى ھاتووى بۇ ئىرە؟ چ كارىكت بە ئىرەيە؟»

بە ھەناسە بېكىتتە گوتى: «ژيانى ئىمە بە وشىۋەيەيە.» كە لە باسكردنى ھالى مالەۋەدا بووم. دىتم بابم گريا، گويم لە دەنگى شكانى چۆكم بوو، درز كەۋتە دلم و گريانى ۋەك كىۋىكى گەۋرە لە بەردەم ھەرەسى ھىنا، كە ئو گريا خودا ئومىدەكانى لى دەستىنەتتەۋە، ئاخىر گريانى باوك خەراپىۋونى ژيان و ھاتنى مال خرابوونت پىدەلى، مەترسى شكانى بالەكانم پىدەلى، كە فرمىسكەكانى بابم دىتن. بە بەرچاۋمەۋە دىۋارەكانى بەختەۋەرى پوۋخان، مەرگى ئاۋاتەكانم بىنى، تىنم دايە بەرخۆ، دەبى خەمى دونىام لە بەر بى، ئەۋجار جىگەي بابم بگرمەۋە، سەيرم كرد بابم بە پەنگ زەردى من نىگەرەنە و دل پېر بوو گوتى: «چۆن دەبى تۆ لە مەكتەب بى و بەو زروۋفە ناخۆشە پوۋ لىرە بگەي بەو بى كەسىي و ناشارەزايىيە ئاخىر خۆ خوا غەزەبى لىنەگرتوون، ئەۋە نىيە خۆ من لە بەر ئىۋە ھاتووم كرىكارى دەكەم، ناھىلم كەم و كوۋرپىتان ھەبى، خۆم ماندوو دەكەم بۇ ئەۋەي بە سەربەرزى بژىن، قىۋولى ناكەم جارىكى تر بىتتەۋە دەبى ئاگات لە خويندەنەكەت بى.»

دەزانى چەندم پىنخۆش بوو بابم يەكسەر لەگەل ئىمە گەرابايەۋە، دايكم و ھەموۋيان چاۋەپۋانى گەپانەۋەي بابم بوون، چونكە دەمىك بوو بابم بى سۆراغ بوو، بۇ من سەركەۋتتىكى گەۋرە بوو، ھەۋالىكى لە وشىۋەيەيە. گوتى: «بابە

حه زده كه م له گهل ئيمه بيتته وه خو ئيمه هه موومان له سويى
تو مردين.»

به نيگايه كى خه مباره وه چاويكى ليكردم و گوتى: «به لينت
پتده دم چه ند پوژم ماوه تا ئه و پارانه وه رده گرم به دايكت و
به هه مووان بلئ به ده ستي پر ده گه پيمه وه.»

هه موويان زور ورد و هيمنانه گوويان راگرتبوو، هه ر خوا
خو ايانبوو ئه و نه زيله يه ته واو نه بئ، ئه ژنويان له باوهش
گرتبوو، چاك خويان خستبووه ناو چيروكه كه. دواى ته واو
بوونى چيروكه كه، ئيزنم وه رگرت و پويشتم، ئه و شه وه له
مالئ ته نيا بووم، بيرم زور ئالوزبوو، زه ينم ده چووه سه ر
ئه و چه ند پوژهى نه خو شخانه، ويتهى هه موو نه خو شه كانم
ده ها ته به رچاو، نيگه رانى و ئازاره كانى هه مووانم ده دى، له گهل
ئه نديشه كانيان يه كانگير ببووم، چاويكيشم هه ر له ريگا بوو
ئاخو دايكم كه ي ده گه پتته وه، هه رچه ند دايكم ئيواره گوتى:
«ئه مشه و لاي خالت ده بم و ئه يووبيش ليژه ده بئ تو ماندوو
بووى و پشوو بده.»

به لام له دلى خو مدا ده مگوت: دايكم قهت قه ناعهت ناكا به
ته نيا له مالئ بم، ده يگوت: تا گه وه تر بن دلم زياتر ده ترسى،
هه ميشه چاوى له دوو مانبوو. هه رچه ند ديقه تم ده دا بژيوى و
به پيوه بردنى مال ئه ركيكى زه حمه ته، ئاوا ژيان به پيوه ناچئ،
ده بئ بيريك له حالى خو مان بكه مه وه، له گهل ئه يووب و دايكم
قسه ده كه م، به ته نيا به كتيبخانه ناتوانم پيداويستيه كانى مال
دابين بكه م، ده زانم دايكم ئه و تواناو سه ليقه يه ي جارانى
نه ماوه بتوانئ خيزانئك به پيوه ببات، ئه و به ده ردى خويه وه

دەنالىنى، شەوانە لەبەر ئازارى پىشتى ھەجمنى نىيە و ئۆقرەى
 لىتھەلگىراو، ئاخىر گەمارۆى ئابوورى كاريگەرى لەسەر
 خەلكى ھەزار و بىدەرەتان زىاتەرە، خەلكى خوا پىداو بە
 خەيالىيان دانايە، پارەيەكى زۆريان مۆل كىردووە و لەسەر
 يەكيان داناو، بەلام خىزانى ئىمە چۆن بتوانى لەو سەردەمى
 گەمارۆ و قات و قەپەدا خۆى دەرەباز بكا؟ ھەموو داھاتى ئىمە
 جلشۆرى و نانكەرى خەلكى و ئەو چەند سالەى من كارو
 كاسپىم كىردووە، ئەو ھەش بىرىكى زۆر كەم و دەرۋەستى ئەمپۆ
 نايە. پۆژانە دەمبىست، خەلكى ھەزار و كەم دەرەمەت بەدوای
 دەرەسەكانەو ەبوون بۆ خەركىرنەو ەى گۆلە گەنم، زۆر
 جاردەستيان درىژكىردووە بۆ گۆلە گەنمى ناو دەمى
 دەرەسەكە، پەنجەيان بەر كەوتوو قىرتاو، دەيانگوت ئاپۆراى
 ئەو خەلكەى بەدوای خەركىرنەو ەى گۆلە گەنمەو ەن ھىچى
 كەمتر نىيە لە كۆپەو ەكە، ئەو ەبوو بە زەنگىكى مەترسىدار و
 نا ئۆمىدىيەكى قوول. دىمزانى دايكىشم بىرى لەو ەكردەو ە
 بچىت بۆ خەركىرنەو ەى گۆلە گەنم، ئەو ەستە داغانى
 كىردبووم، دەمگوت ئەو پۆژە دەبى بىرم گەر دايكم ئەو كارە
 بكا، ھەرگىز پىگەنادەم، دەى لەو خەيالانە ئالابووم و دەمھىتاو
 دەمبەرد، بە ھىچ خەو نەدەچۆ چاوم، كەلەكو كەلەكەم دەكرد،
 بالىفەكەم دەگۆپى، جىگەكەم دەگواستەو ە، بەزۆر شىو ە تاقىم
 دەكردەو ە ئەو شەو ە تا سەعات سى ھەر بىتار بووم. وىستم
 چەند لاپەپەيەك لە گۆلى پەشى شىرزا ەسەن بخوینمەو ە،
 بەشىك لە چىرۆكانم خویندەو ە و چاوم لىل بوون بۆ خەوئ،
 بىرىك لەو دىدۆنگى و قەلەقى ەجاتم بوو، بەيانى لە دەنگى
 دەرگا خەبەرم بوو، دايكم بە ستلىك ماست و بىرىك نۆكى

کولاو به ژوور کهوت. دایکم و ئه یوب کللی خویان پینوو،
بویه پیوستی نه ده کرد ته قوولبابی ده رگا بکن، به لام جیره ی
ده رگا که گه ره کی به خه بهر ده هینا، له دهنگی جیره ی ده رگا که
خه بهرم بۆوه. به یانی نان و ماستیکمان خوارد، سفره کهم
هه لگرتوه، ئه یوب پوو خسته تی وهرگرتوو گوئی: «ده چم
بۆلای دۆستیکم نه ساغه.»

سه یریکی دایکم کردوو هیچی نه گوت، هه ر کاتیک ئیمه
ده رپۆشتین، نیگایه کی ئه و بهس بوو که ده یه وئ شتیک بلێ و
به لام نایه وئ بیدرکینێ نه باده ئیمه نیگه ران بین. دیقه تم دایه،
چوو بۆ بیلایه که دوو بنه ته لیسی گه وره ی تۆو گه سک هیناو
له بیلاکه هه لیپشتن، تییرامام و ده نگم نه کرد، ناحه قی نه بوو،
ژیان و گوزه ران زه حمه ت بوو، تا ده هات بینکاری و
ده ستهنگی پووی له خه لک کردبوو، وایله هاتبوو له بهر گرانی
شت و مه ک و پیداو یستیه کانی ژیان، ده ره قه تی هه چ شتیک
نه ده هاتی، نه ته توانی بیر له خۆت بکه یته وه، نه ده پرژایه سه ر
کاره تایبه تیه کانی خۆت.

ده م و چاوی ریحانم لیتیز نه ده بوو، ئه وم له سه ر سه ری
دالغه کانم دانابوو، زۆر جار که له ئه و په ری نا ئومیدیدا ده بووم
خه یاله کانی ئه وم لیده بوون به فریاد رهس، تووشی
نیگه رانییه کی قوول ببووم، چاوم له دایکم بوو، به دیارییه وه
دانیشتبووم، خه ریکی پاککردنی تۆو گه سک بوو، تۆو
گه سکه که به بهین له ئاشی بکهین و بیکهین به نان، سه یری
چاوه کانیم کرد فرمیسک به چاوه کانی داده هاتنه خواره وه،
نیگه رانی و بیته یزی هه راسانی کردبوو، هه چ کات دایکم ئاوا

نەبىنىيىو، تا من دايكىم بىنىيى چاۋەكانى ئومىدىيان لىدەپزا
نەك پۈندەك و خەم، بە پىكەننەۋە ھەلس و كەۋتى دەكرد
خۆرى ئاسۋودەيم لەۋدا بىنىۋە، ھەمىشە ھەستم بەدەر كەۋتى
ھىوا دەكرد كە چاۋەكانى ھەلدېتان و گنجەكانى ژىرچاۋى
دەبوون بە تابلۇيەكى بېۋىزى. ئىمە بە زەردەخەنە و
ئومىدەكانى ئەۋ گەۋرە بوۋىن، لە گەندوو گۈۋى دەرھىتاۋىن،
لەسەر پىتى خۇمان راۋەستاۋىن، نەبەشتۋە پىۋىستىمان بە
دەستى كەس بى، جارىكىان باسى گۈزەرانى خۆى بۇ كىردىن
و بە پىكەننەۋە گۈتى: «ھەموو كارىكم لەبەرخاترى ئىۋە
كردوۋە، چىرۋكى دەرەسەرىەكانى من تەۋاۋ نابىن.»

لى جەخار برسېيەتى و بىكارى وروژمىكى زۆرى ھىتابو،
خەرىكبوو دايكىم دەرۋىستى نەبىت و بىكەۋى، ئەۋ دىۋارەى
ھەلىچىنىبوو خەرىكە بېۋوختى، ئەۋ فرمىسكانەى دايكىم
مىلانىتى لەگەل زەخمەتتەكانى دىكرد، خەرىكە كۈشكى زىان
و ئومىدەكانى وىزان دەكا، بېرىك چۈۋە پىشى و لى
نەبىكۈۋە، پۈۋوۋە دەستەكانى و ماچم كىردىن، بەسىنگى
خۇمەۋە نوۋساندىن، تالە سېيەكانى پىرچى كە شىۋەى مانگىك
لەسەر ناۋچەۋانى درۋىست كىردىۋو بەدەستەكانى خۇم
لامدان و چاۋم بىرە چاۋى و پىمگۈت: پەنگە ئەۋ فرمىسكانەى
تۈ سبەنى بىن بە پۇمانىك و جەنگى ھەموو دۇنيانى تىدا
بنوۋسەۋە، چاك دەزانم ئەۋ دەستانەى تۈ چ
خۇشەۋىستىيەكىان پاراستۋە، دەزانم دەرەۋى پىمان بلى
ماندوۋم ماندوۋ، لەۋە زىاتىر بىر ناكەم، لاقەكانم لەدوۋم نايەن،
چاۋەكانم پۈۋناھىيان تىدا نەماۋە، دەستەكانم تىكەل دەبن،

برېږه ی پشتم خه ریکه لیکبلاو ده بی و چی نازای به ندهنم هیه
وه نازار که وتووه.

له خه یالما گوتم: همووی ده خوینمه وه، ئیدی دروینه ی
خه مه کانت ده که م به مه لوی ئه وین و نه مری بؤ
یاده وه رییه کانت ده هونمه وه، ږیگه نادم چیدی ژهنگی
ده رده سه رییه کان و چرووسانه وهت له بهر باری ژیان
هه راسانت بکا، ده روازه یه که ده دوزمه وه بؤ ئاسووده یی.
به شی چوارده م

ياقوب وهک هه میسه ده چوو بؤ ناو خه یالی قول، ده یروانییه
سرووشت و سپنده کانی ده دواند، وهک شیعر، ساته کانی
سپنده ی هه لده گرتو وه و ئاویتته ی ږهنگه کانی ده بوو، به
ئه وینیکی خاوینه وه ده یگوت: سپنده به دیار نازاری دایکه وه،
به سرووتیک رهنکه وه ده یویست ئومیدمان بداتی. ده یویست
نه که وین، ده یویست به دایکم بلن له روحی سه رکه ردانییه وه
هاتووی و شه ږی هه موو ناشیرنیه کانت کردو وه، نابی بکه وی
ئو سه داو هاوارانه ی دلت ده له رزینن تیده په ږن. دایکم له
که رمی ده سته کانی سپنده چی گورانی حه زین هه بوو
ده یچږی. نه رمتر له باران راده ژا، چ سپنده یه کی خه مگین بوو،
له چاوی دایمکدا زه مه نیکی ویران و ږکیشمه کیشم ده بینی.
به و ته مه نه وه، ئو ده بوو خه می نه که وتنی هه بی، ده بی ئو
نه هیلن شکان بیته ماله که ی. روویتی کردم و گوتی: ئو ده دلنی
چی ناهیلیم بستیک لیزه ږوی، دوور بکه ویه وه ده مرم. ئو

دنيايه به سهرخۇمدا ويران ده كه م، هه موو ژيانى خۆم بۆ ئيوه
داناوه. نا، نا، رۆله هيتشتا هه به پيوه م، هيتشتا ئه وانه ي بابى
ئيوه يان و نكر دووه ليم ده ترسن، دلنيا بن چوكدانده م و ناكه وم.
هه چ كات ساته كانى راپچكردى بابتانم له بير ناچيته وه، ده بى
سهرم بلندي، بيخه م بن.

له و كاته دا، راپله كيم و هه ستم خرؤشا، ده مويست پر به
كه رووم هاواربكه م، خه مى نان و ژيان بكه م به گورانى. تازه
ناميلكه شيعرى تاشكوفه ي سوورى كراسيكم ده سكه وتبوو،
شيعريك ئاويته به ژيانى زه حمه تكيستان و ديدى چه پانه ي
تيدابوو. هاته وه يادم رووم له دايمك كردو گوتم:

«له ده سته گهرمه كانى تو

كه مندالى ئاوه ل دوانه ي ناو باوه شمن

چيه ا قسه م پتیه بيه كم

ئه گه ر خه مى نان ليم گه پئ.»

شيعره كه م ته واو خوینده وه، دايمك ده ستيگرتم و گوته ي:

« ده زانم خه مى نان، خه مى گه وره ي ئيمه يه.»

رۆندك به لووزه و به چاوه كانيدا ده هاتنه خوار. ده مزاني ئه و
بۆكوئ ده روانى، ده لى منداله كانم گه وره بوون و گويم ليتاگرن،
گه نچ كه سواری سهرى خۆى بوو هه چ شتيك له به رچاو
ناگرئ، ته نيا بير له خۆى ده كاته وه، ناگه پتیه وه سهر
كويزه وه ريه كانى دايمك و باوكى. له دلى خویدا ده لئ:

ياقوب كەلگەلەي خۆشەويستى لە سەرىداو، زەحمەتە بتوانى خۆشەويستەكەي جىيەيلى. بەلام برسپىيەتى و نەبوونى وادەكا دەستبەردارى ھەندىك شت بى. ناو دلى داىكم دەخويندەو ھە چەندە لەو دەترسى ژيان زەحمەت و دژوارىيە، ھىندەش لەو دەترسى بزرېوونى ئىمەو رۆيشتنمان وىزانى دەكا، بۆيە ھەمىشە لەبىرى ئەو ھەداو و لىي دوور بگەيئەو، ئەو تەواو دەبى و قەلەمى دەست و پىيانى دەشكى. رۆژىك بە گالەتە گوتم: «دايە دەمەوي ھەك ئەو خەلگە بچم بۆ ئىران، دەلەين لەوي كورەخانە و دەواجن و كارى گاودارى زۆرە.»

قسەكەم بەشىكى راستىشى تىداو، يەكسەر دەرھەل بوو گوتى: «غەلەت دەكەي بۆچى دەتەوي بەدەستى خۆت كفنم بۆ بېرى، ئەگەر يەك رۆژ لىم دووركەو نەو ھە بىشك ئۆقرە ناگرم. ئەو چەند رۆژەي لە مالى خالت بووى لەگەل ئەيوب بۆ كارى نىسك رىنەو، ھەزار غايەلەم بەدەلدا ھەت، دەمگوت دووپشكەيەك ماريك يان ھەرشىك ئازار بە مندالەكانم بگەيەن، بەرگەي ئازاريان ناگرم. ئەو كارى ئىو ھە نىيە دووركەو نەو، ئەمەن لەدارى دنيايە ئىو ھە شك دەبەم. سۆزوخۆشەويستى بابىشتان بۆ مەن ئىو ھە.»

بابم لە نىگاي ماندووى داىكمدا، خۆي نىشان دەدام، نەيدە ھىشت چاودا بىخەم. سەمىلەكانى دەبرىسكانەو، چاوى بىرېو ھە سەر قسەكانم و دەرېرىنى ئاخاوتەكانم، دوورونزىك دەيوست بىت و دەستبختە سەرشانم و پىمبلى: «ئەو ئازارەي ئىو ھە ماندووم دەكەن، چاوم لىتەنە، شەوانە بەدەنگەو ھە دىم و تەماشاي كاسەي نان و ھەموو ژوورەكان دەكەم، رۆژبەرۆژ

سه يري جلکه کانتان ده که م، پيلاوه کانتان ده بينم خوشيم ليدئ،
چاوم له سهرتانه، چه ندهم پيخوشه گه وره بوون و خه ريکه
بالده گرن، ده تانه وي بفرن و هيلانه که جيپه يئن؟»

بابم هر ده تگوت زيندووه، قسه کاني زور به ريو جي ده کردن،
من هر گيز بابم نه بينيوه، به لام ناسيمه وه چونکه ويته ي بابم
له روومه تي دايکدا ديار بوون، روژنه بوو بابم نه بينم و له گه لم
پينه که نئ. ئه و له پرچه کاني دايکدا ده هاتوده چوو، دايکمي ماچ
ده کرد ده ستي به سهريدا دينا. به فه قيانه ي سپي و گوچانيکي
دار به لالووکه وه خوي نيشانده دام.

باوکم ده دي، روژنيک گوتم: «دايه ئه و روژه باوکم
له به رده مي قوتابخانه بيني راوه ستا بوو، مني بيني و بزر بوو،
خه ريکبوو هاوار بکه م، هينده ي نه مابوو دلم راوه ستي.»
دايکم گوتي: «ده ي بابي ئيوه هر زيندووه، له ئاسمانه
ده گه پيته وه.»

ئه و قسانه ي نه يده هينشت بي هيوابين، نه يده هينشت بکه وين. ئه و
ئوميده له گه لم گه وره بوو، ئه و شه وانه ي له گه ل ئه يوب له
باوه شي يه کتري ده خه وتين، هه ستمده کرد باوه شم له بابم
داوه، له ئاميژي ئه يوب دا خه وم ليده که وت. ئه يوب له من
باخوشتر بوو، هه ستي به زور شت ده کرد، نه يده ويست
نيگه ران بم.

ده يگوت: ياقوب تو گه وره ده بي و منيش گه وره تر، شه وانه
بو ي باسي زور شت ده کردم و بوني بابمي ليده هات، سه رنجم
ده دايه دايکم زور که يفي به و براي ته مان ده هات،

لەبەرخۆيەو دەيگوت: ياخوا بەقوربىتان بىم، ئەمەن دەمرم بەخوای لەخۆشى ئێو.

لە قوتابخانە ھاتمەو دەستم تەزى بوون پىلالوم پىر بىوون لە شلتوش، كىتەكانم لە نايلىنىك پىچابوون و بە جىرنىكى پان بەستبووم، لىم بەربوونەو ترسام كىتەكانم تەپ بووبن، ئاخىر بەسەر دەم و چاواندا كەوتم. لەپشتمەو باوكم يەخەي پالتۆكەي گرتم و بەرزى كردمەو، باوھشم لە كىتەكانم نەدەكردەو. ھەلىساندم و ھەكو غەيب بزر بوو. گوتم: (بابە، بابە.)

وام ھەست دەكرد پىندەلى: (لەھىچ شتىك مەترسى، ھەك تارمايى بەدواتەو، ھەك ھەتاو دەخزىمە ناو ھەناوتەو.)

ئەو شەوانەي دايكم نىگەرانە باوكم دىتەخەونم، بەو دەزانم دايكم كىشەيەكي ھەيە يان نەخۆشەو نايەوي لەلای ئىمە بىدركىنى، يان خەمىكى دىكەي ھەيەو پىمان نالى. ئەو ھە راستىيەكە، پىش ھەر روودانىك رووبدا، دايك دەزانى.

زۆر بىرم كردەو، چۆن بەو ھالەو دايكم جىبھىلم و لەو پەوشە خراپە بىدەمە دەستى قەدەر. ئەي پىحان، خۆ ئەويش بۆ من زۆر سۆزبەخش، دلنەوايى و ئاسوودەيم پىدەبەخشى. وىتەي پىحان كە لە نەخۆشخانە بووم لەلای خالم، بەھىواشى دەيدواندم و ھەستم نەدەكرد تەنيام، بەردەوام ئەو وشانەي ئوم لە خەيال بوو كە دەيگوت: «دەيى مالىكى رەنگىن و گەرم و گۆر دروست بكەين، دەيى منداڵەكان بە جوانى پەروەردە بكەين، ناوم بۆ منداڵەكانىش داناو، با دوو منداڵ زياتر نەبن.

تو ھەز بە مندالى زور دەكەي؟ - تو چۆنت پىباشە با وايى.
 ھەزدەكەم يەكەم مندالمان كچ بىت.»

تىرۋانىنى پىحان پىچەوانەي دەورو بەرمان بوو. بەلامەو ھە
 گرنگ نەبوو يەكەم مندال كچ بىت يان كوپ، ئەو ھەي بەلامەو ھە
 گرنگ بوو بتوانىن ئەو ژيانەي دەمانەوي ئەو ھەي. زور دلم
 نەدەھات ئەيۈب لە دنيای خۇي دابېرم، وا چووبو ھە ناو خەيال
 و فەنتازيای خۇي، ھىچ ساتىكى بەفېرۇ نەدەدا.

تىكەلى موناجات و سرووتەكانى ئاينى بېوو، مەولاناي
 دەخويندەو ھە گر ئەو ساتانەي خەرىكى خويندەو ھە ديوانى
 مەھوى دەبوو، يەكپارچە دەبوو بە سۆزو مېھرەبانى.
 دەيگوت:

«ياقوب وەرە گوى لەو شىعەرەي مەھوى بگرە»

بېرسە ھالم، ئىھمالى وەفا بەس

بترسە تو لە ھەق، جەورو جەفا بەس

بەكامى غەيرو بىنگانە، برالە!

بەرى بوونت لە يارو ئاشنا بەس

ئىلاھى بىتەلابىن نەخلى بالات

بەرى بۆ من بەلابوو، ھەر بەلا بەس

نزىكە مردنت ئەي پىرە زاھىد

وەرە با توبە كەين، ئىتر پيا بەس

خودا ئەم دەردەي عىشقەم لى نەكا كەم

هەتا ھەم بەس لەباتى ھەر دەوا بەس

ئەوھى ئەو ويلىھە بورجى زەمىنە،

دەبەس بېروا مەسحىا بۆ سەما بەس

ئەيۇب لە زىكرى خۇيدا ھەميشە بۆ جىھانىكى دىكە دەپوانى،
ئەو كۆپە گەر عىشقى خوداۋ بىروبواۋەرەكەى لەدلا نەبا،
پەناى نەدەبەردە بەر شىعر. من خەرىكە بۆ عەشقى پىحان
بالدەگرم، دەفېرم ناتوانم بۆ ھىچ كات لەبىرى بكەم. بەردەوامى
من لەگەل كىتپەكان، ھۆكارى ئەوھى پىحانم لى
دوورناكەۋىتەۋە، ئەدى ئەيۇب چۆن بتوانى لە خالقى خۆى
دووربكەۋىتەۋە. نا، نامەۋى لە ھەستى بەدەم، دەبىن
بەردەوامىن ئەو بەماناى وشە عاشقە. دەمگوت: «كاكە ھىچ
خەمى ژيانى نەبى، لەسەر بەردىش بى بەشى خۇمان پەيدا
دەكەين.» دەمزانى شعورى ھىندە بەرز بوو بە شەرمەۋە
دەيگوت: «ئاخر خۆم دەبوو ئەو ئەركەم بىنبا نەك تۆ. تۆ
لە من مندالتى بەبىرمەدى تۆ لەدايكبوۋى، تۆ پاش بابى،
نەدەبوو ھىندەم ماندوو كەردباى.»

دەمزانى نىگەرەن دەبى، منىش ھەستى ئەوم دەخویندەۋە،
دەمگوت: خۆ ھىچ نەبى پىدەزانى و سىلەنىيە، ھەموو
بەيانىيەكىش پىش ئەۋەى نانبخوات دەستى دايكە ماچ دەكات.
دايكە زۆر دلى بە ئەيۇب خۆشەۋ دەلى، كۆپەگەۋەرەكەم ھەر
لە ئەۋلىيان دەچى، زيانى بۆ مىروولەيەكىش نىيە، ھىچ
دەنگىش بەرزنالكاتەۋە، بەۋىبى بىست و چۈارسەعاتە سەر
لەسەر كىتبان ھەلنەگرى. دايكە زۆرجار پىدەگوت: دەۋلە

بەسە كەمىك واز لە كىتبان بىنە خۆ خەرىكە چاوان دادەنئى،
وا بپروا لال و كەپىش دەبى، ئەو دىنايە ئاو بىبات ھەر ئاگاشت
لەينىيە، لە بەرتۆمە كۆپى خۆم بەخوای پەرۆشى تۆمە.

ئەيووب خۆى تىكنەداو بە زەردەخەنەو سەرى بەرزكردەو
لە داىكم راما، تەماشايەكى پەنجەرەكەى كردو گوتى: «ئەو
كىتبانە باسى تۆدەكەن دايە، كى بە خويندەنەو دايكى چاوى
كوژدەبى. وا ھەستدەكەم رۆژبەرۆژ تۆ دەخوينمەو. باسى
ئەو تىشكە دەكەن كە رۆژانە خۆر دەينىرئ بۆ مالەكان. باسى
نوورى خودا دەكەن. ئاخىر خۆ من عاشقى خۆپاگرى تۆم و
دەمەوئ ئەو ھەموو لەسەرخۆيى و خۆپاگرتنەى تۆ لە
كىتبەكاندا ۋەبىنم بۆيە نامەوئ لىى دووركەومەو.»

گويم لىيوو دەيگوت: «خودا ھەموو شتىكى جوانى
پىبەخشىوم، مادام ئىوھم ھەيە لەھىچم كەم نىيە ھەر پەرۆشى
تۆمە دەنا چۆن دلت خوشدەبى وابكە.»

لەبەرخۆيەو دەيگوت: «چاوى دايەت كوژىرئ ياقووب ھەر بە
مندالى گەورەبووى نەتتوانى تامى مندالى خۆت بكەى،
ھەرۋەك بابت بەرپرسىارىتى مالدارى و خەمەكانى ئىمەت
خستە ئەستۆى خۆت. نەمردووم مال و حالى ئىوھم بىنيوھ
ئەوجار با بمرم.»

ئەوئەندە ھۆگرى ئىمە ببوو ۋەك شىتان لەبەرخۆيەو قسەى
دەكرد، جارجارەش لەبەرخۆيەو نارەنارىكى دەكرد، ھىندىك
جار لەناوھراستى گورانيدا پىدەكەنى و دەيگوت: «دەلئى جندم
لەسەرن بەو تەمەنەو بەو كاكوئە سپيانەو من و گورانى.»

دايىم عاشق بوو عاشقى ژيان و مىندالەكانى بوو. گەر ئەر
ئەوينە جوانەى نەبوايە نەيدەتوانى بەرگەبگىرى. وەلات و
نىشتىمانىشى زۆر خۆشەدەويست. وشەى ھىندە پەتى و
كوردانەى بەكاردىنا دەتگوت (ھەنبانەبۆرىنەيە) زمانىكى
شېرىن و جوانى ھەبوو، دەيزانى مەن و پىحان يەكتىرمان
خۆشەدەويى. دەيزانى چەندە ھۆگرى ئەوم. بۆيە دەيگوت: «تو
دلت نايە ئىرە جىيىلى دەنا دەزانم كەلگەلەى رۆيشتەنت چۆتە
مىشكى».

بە پىكەنىنەو: «خۇ پىمناخۆشنىيە ئەوئەندە ھۆگرى پىحانى،
ئەوان وەك خىزانى خۆمان وان، رەچەلەكيان دەناسم لەوى
چاكتىرمان دەستىناكەويى.» ئەو ھەموو خۆشەويستىيە
كارىگەرى خراپى لەسەر دايىم دروستكردبوو رۆژبەرۆژ
كىشى دادەبەزى و لاواز دەبوو. زۆرچار كە دەھاتمەو دەيىم
لە بىللايە دەخەوت جاجمەكەى بەسەرخۆى ھەلدەكىشا،
ھەرھىندەى مىندالىك قەبارەى دياربوو، ھىندە بچووك دياربوو
دەمگوت دايىم رۆژبەرۆژ لە كەمى دەدا دەترسام بەجىمانىيلى
و ھەتتوبىن. تا ئەو بىمىنى وادەزانم باوكىشىم ھەرمادە. ئاخىر
شېرەژن بوو، گويم لىتوو زۆربەى خەلكى دەيانگوت:

دايىكى ئىو ھەمىشە دژى زولم و زۆردارى بوو. لە شەپى
ئاغاو جوتياردا لەپىش پىاوان دەپۆيشت. شەدەيەكى رەشى
لەسەرى دەبەست و پىر بە گەرووى ھاوارىدەكرد، دەبى
ئاغاكان بزانن ئىمە چىدىكە قەبوولى ناكەين بمانچەوسىتەنەو،
زەوى كى رەننىوى بىنى بەرھەمەكەشى بۆ ئەو. دەيانگوت
ژنى سەمەدى چەرموو توانىويەتى كارىگەرى لەسەر ژنانى

دىكەش ھەبى. خۇي خۆشەويست كىردوۋە كەس نىيە راۋىژى
پىنەكا. بۆيان دەگىرامەۋە دەيانگوت: دايكى تۆ لە رىژى پياۋان
بوو كەس زاتى ئەۋەى نەكىردوۋە چاۋى خەيانەتى لىيكا. بست
بە بست بالام دەكىرد، ئەۋ پىناسەۋ رۋانىيە بۆ خىزانەكەمان
ھاندەرى زياترم بوون بۆ سووربوونم لەسەر باۋەپەكەم و
ھۆگربوونىشم بۆ دايكم و دەۋروبەرم.

لە دووپيانىكدا بووم، خەلك ھالى باشنەبوو، دەستەنگى و
قاتوقپى رووى لە ھەموۋان كىردبوۋە، ئەۋە ھەر مالى ئىمە
نىيە بەدەست بى ئىشى و نەبوونىەۋە ھەراسان بوۋە، دەۋرو
پشتىشمان ھەروان، ئەۋەى دەمى دەكاتەۋە لەۋ ھالە نارازىيە.

بهشی پانزدهم

خه ریکی ریکخسته وهی کتبخانه که بووم، پیاویکی بالا به رزی
 که نمپه نگ سلاوی کردو گوتی: «من خه لکی ئیره نیم، له دوای
 راه پینه وه که وتوومه ته ئه وناوه، به دوای کاریکدا ده که پریم
 هاوسه ره که م تووشی نه خووشی شیرپه نجه بووه، هیچ
 ده رانه تیکی شمان نییه، سئ مندا لیشم هه یه هه رکاریک هه بی
 ده یکه م. ناچارم بۆ ئه وهی ژنه که م نه مرئ به رده رگای
 هه رکه سیک بمالم، ده پاریمه وه ده لیم خواجه دوژمنه که شم
 به حالی من نه بی. مندا له کانیشم بی ده رنه تانن لیره که س
 شکنا به م. تو وه که گه نجیک گه ر ئاسویه کت پیشکدی ده ردی
 من ده رمان بکه ی.»

ده ستم بۆ چه که مه جه ی دوو کانه که م برد که میک پاره ی تیدا بوو
 دوو رۆژ بوو ئه وهی فروشتی بوومان هه لمان نه گرتبوو،
 جیره یه کم لیه ست و نه مژمارد، بۆم راداشت گوتم:
 «سه ره پای حالی خراپی ئیمه ش له و دوو کانه دا هه ر ئه وه نده م
 له ده ستدی.»

به نیگه رانیه وه گوتی: «سپاس، ده ستخووشبین، من پاره
 وه رناگرم ئه وه بۆ من کیفایه ت نییه، نامه وی فیزی ئه و کاره بم،
 ده مه وی کریکاری بی ئیشیکی مالان بی، حه مبالی بی، واتا
 هه ر کاریک هه بی ده یکه م، ئه وه ش ده زانم حالی که س باشنییه
 به لام ئه گه ر دوستیک پتویستی به که سیک ی وه ک من هه بوو

ئامادەم ھەموو كارىك بىكەم، لەبىرت نەچم و دىمەو ھە سەرت لىدەدەم. «بەدلىكى بى ئومىدى دەستى درىژكرد توقەيەكمان كرد، دوو دلوپ فرمىسك بە روومەتییەو ھە بوون، پەنجەى گەورەى كۆل بوو، بە پەنجە كۆلەكەى فرمىسكەكانى سىپىنەو، رووى ھەرگىزاو خواخافىزى كرد. كەوتمە بىر كەردنەو ھەيەكى قوول و خەمىكى دىكە ھاتەناو خەرمانەى خەمەكانم. نەمدەزانى نە بۆخۆم بگىریم نە بۆ ئەو خەلكە، لە ھەستى خۆمدا جوانى وینەى ئەو پیاو ھەم یاداشت كەرد تا لەبىرم نەچىتەو ھە.

دەمگوت: ئاخىر كارى چى؟ بۆ ئەو ولاتە ھىچ خىرى تىداماو ھە، تا ئومىدىكى تىدايى. پەنگە ھەزاران خىزانى ئاوا سەرگەردان لەو ناوچەيەى ئىمەدا ھەبى، ژيانى ھەر تاكىكى ئەو كۆمەلگايە تەماشىا بىكە بۆخۆى شىرپەنجەيەكە، ھەموو خىزانىك گرفتارى ئەو دىردۆنگى ھەو، ئاگر لە زۆر مالىدا ناكىتەو ھە، قات و قىرى بەربىنگى بە خەلكى گرتو ھە، دلىيى و ئاسوودەيى بەدىناكرى، باشە دەتوانم چى بىكەم؟ ئەو پیاو ھە ئومىدى لەسەرمن ھەلچىنەو، پارەكەشى لىئو ھەرنەگرتەم، خۆزگە پارەكەى لىئو ھەرگرتەم ئاسوودە دەبووم. پرسىارم لە خۆم دەكەرد ئەو پیاو ھە بۆ چى ھاناي بۆ من ھىئاو ھە؟! بەژووركەوتنى لام غەرىب نەبوو، دەتگوت ھاتو ھەكتىب و پىداو ىستى خویندەنەو ھە بویت، بەلای كىتىدەنەچوو، خودايە من كۆيم لەو ھەچى بتوانم كار بۆ خەلك پەيدا بىكەم، گومانم بۆ زۆر شتىدىكە دەچوو، دەمگوت: دەبى كارىكىدى نەبى؟! بىھەوئى خۆى لەمن نزىك بىكاتەو ھە، بۆچى من چىم تا ئەو پیاو ھە بىھەوئى خۆى نزىك

بخاته وه. دهنگه دهنگم له گهل خۆم په یدا کردبوو، بهو پرسیارانه سهری خۆم ته ستور کردبوو. ئه و پیاوه به هیزبوو، شکوی دره وشاوه ی هه بوو، قه بوولی نه کرد ئه و بره یارمه تییه م لئوه ربگری، هیچ به که سیکي خراپ نه ده چوو، یان فیلباز و سهخته چی بئ، فرمیتسکم به چاوه کانیه وه بینئ، سه غله تی کردم، ئه و فرمیتسکانه گه واهی ئه وه دهن نه ت و دلی خاویته، نا، نا، هه رگیز له که سیکي درۆزن و ته له که باز ناچی، ره سه نزاده یه، باشه گهر که سیکي سووک و فیلبازبا پری ده دایه پاره کانی دهستم.

دلم به وه خو شه دیته وه لام، که گه رایه وه دلنیا م هیچم له ده ست نایه، ده بی خه جاله تی بکیشم، ده ی خو شم زور بیکارم، ئه و کاره ی من به حال ده توانین مه مره مه زی دوو خیزان چاویان له و بره پاره یه ده ستمان ده که وئ، ده زانم ئه و جار بیته وه، هه والی مردنی هاوسه ره کهیم پیده لی، ئه وه کاره ساته بۆ خیزانه که ی، بۆ منیش جیگه ی نیگه رانیه، فرمیتسکه کانی ئه و پیاوهم له یاد ناچنه وه، هیوادارم به وشیه وه نه بی، گهر بیته وه هه والی ده سته ووتنی کار و باشتربوونی هاوسه ره کهیم بئ بلی.

به گژ ئه و خه یالانه داچووبووم، دهستم له کتیه کان وه رده دا، خه ریکی ریکه سنیا نبووم و بیرم له کۆکردنه وه ی خو شم ده کرده وه زور په رتبووم، دهستم هه ر ده کتیه کاندابوو، ده مگوت: ده بی ئیشیکی باشت ر په یدا بکه م، که لله م پر بپوو، له خه یالی ئه وه دابووم ده مگوت: ده بی ئه و خه لکه ی ده وروپشتم، وکو من سه رگه ردان و پر ئه ندیشه بن؟!

چىشتەنگاۋ بوو گوزەرەكە جىممەي دەھات، دەرزىت
 ھەلاۋىشتىبا بە ھەردى نەدەكەوت، ئەو ھەموو ئاپۇرايە
 دەرگوت پۇژى ھەشرە، دوو دوو سى سى بەيەكەۋە قىسەيان
 دەرگودو جارجارە دەنگى بلند و پەلەكەنوۋشت گوى لىدەبوو،
 گۆرەپانى بازارەكە كەسى دىكەي نەدەبرد، شان شانى
 دەسمى، ئەو خەلكە بەشى زۆرى بەدۋاي كارىك دادەگەپرا،
 لەسەر شۆستەكان جىگە نەمابوو سەرجادەكانىش پىگەي
 سەيارەيان نەھىشتىبۆۋە، خوا نەخواستە نەخۆشىك يان ژىنكى
 دووگىانت پىپا بردبات بۆ نەخۆشخانە، ئەگەر ھالى جىگەي
 مەترسىيا رەنگە گىيانى سپاردىبا، زۆر جار ھۆرنەي
 ئۆتۆمۈبىلەكان سەدايەكى ناقۇلاي دروستدەكرد، شۆفىرەكان
 بەدەنگى بەرزو كەمىك گلەبىي و توۋرە بوۋنەۋە ھەرايان لە
 خەلكەكەي دەكرد، گەلىك جارىش شۆفىرەكان دەكەۋتە بەر
 توانچ و قىسەي ناخۆشى خەلكەكە، دەي كاكە عەيب ناكەي
 ھۆرنە لىدەدەي؟ دەي باشە ئەي ئىۋە بۆچى سەرجادەكە چۆل
 ناكەن باشە ئەۋى كۈا جىكەي پاۋەستانە؟ دەي بېرۆ لەسەرى
 مەرۆ، مەن لە ھالى خۆم ۋەرەزم، بەخۈا لەخۈايەكم دەۋى،
 باشە برا باشە بمبۈورە... بە دەنگى ھۆرنەكان خەلكى
 سەرجادەكە قوۋشقى دەبوون و لىكرا ئاۋرپان دەدايەۋە،
 كۆبوۋنەۋەي ئەو خەلكە بەشى زۆرى بەدۋاي كارىك
 دادەگەپرا، بەشىكىشى ھەر راھاتىبوو، سبەينان زوو خەبەرى
 دەبۆۋە پەلەي بوو تا دەگەيشتە ناۋبازاپ، بىي ئەۋەي كارىكى
 ھەبى ۋەك خۈۋىەكى ھەمىشەبىي لىھاتىبوو. خەلك لەگەل تىرى
 خۈي بەشەپدەھات، توۋرە بىي تەبىئەت، ئەو ھالەتە پۇژ
 بەپۇژ پەرەي دەستاند، پۇژانە شەپو جىنۇدان و قىسەي

ناشیرین بازارى ته نیوو، خویان له شۆفیرهکان تووړه دهکرد
دهیانگوت: ئه ی چیبکهین بى ئیش و کارین، گهرکارینکمان
دهستبهکوه ئیمهش لیره کونابینهوه. ورد سهرنجم دابوو
بهشیک لهو خه لکه نیتاقیان بهستبوو، جلکی ئیشکردنیان
پۆشى بوو، بهردهمی دووکانه کهى منیش یه کیکیدی نهدهبرد،
دهمگوت: بهدبهخت ئه وه تا وهره ئه و ئاپورایه بیینه بۆکار تا
ئێواره له سهر جادهن، کوا ئیش دهستی تۆ دهکهوئ؟ دهی
چۆن دهتوانی ئاسووده یی به ژنه نه خوشه کهت ببه خشی؟

تلانه وه و نالین و ئازاری هاوسه ره کهت، شیرپه نجه قهراری
لینه لگرتووه، فرمیسک و بى نازی مندا له کان و خه میکی وا
گه وهره چۆن فریای ئه وه دهکهوی هه ناسه یه کی ئاسووده یی
هه لمژى؟ بۆمن خوشتر بوو، ئه و بره هاوکاریه ت وهرگرتبا،
دلم ئوقره ی دهگرت، خۆم پى سهرکه وتوو بوو، دلم به وه
خۆش ده بوو، به دهستی به تال نه چووبایته وه، هیچ نه با
هاوسه ره کهت بزه یه کی ئاسووده یی کردبا، ئه و کات مالیک
دهگه رایه وه دۆخی ئاسووده یی، بۆ من خوشتر ده بوو،
ئه وکاره ت له گه ل کردبام، ده متوانی به رده وام بم، ده متوانی
سهرم لى نه برپیان، به شى خۆم ده متوانی دهستی هاوکارى
نه برم و به رده وام بام. بۆ ئه وکاره ت له گه ل نه کردم؟ خۆمن
ئه و پۆژانه ی نیکه رانییه ک سهرم لى ده دا، بابم دیته وه،
به نیگایه ک حالیم ده کا، هیوام بۆ دهگه پینیتته وه، بابم له پرووی
دایکدا خۆی نیشان ده دا، وهختی دایکم خهفته بار ده یی بابم
دیته وه لای من دهخه وئ و به چه قسه له گه ل ئه یووب ده کا،
دهست به سهرم دادینى و دلنه وایى ده پۆژینى، هانمان ده دا بۆ

چاگە، بۆ دەستى ھاوکارى. بەنىگای دایکەمەو بەبم کەمىک
خۆى نیشاندام، وىستى قسەبکا، رەشەبا دەرگەى حەوشەکەى
ئىمەى تونۇد پىئەدا، بابم بزرېو، وەك جادوویەك دووریان
خستەو لە من! سەرەتایەك بوو بۆدروستېوونى خەمىكى
قول، ھەرەختىك بابم چرکەيەك خۆى نیشاندام، ئەو رۆژە
رېووداویك بۆمن دەھاتەپىش، بەرەنگى فرىشتەکان دەھاتە
بەرچاوم، لىمان خاقل نەدەبوو، دەستى پىئمانەوہبوو، چاوى
لەسەر ئىمە لانەدەبرد، ئەوکاتەى دەستم بۆ چەکمەجەکەى
دووکان برد، ھەستم کرد بابم پىئەدەلى چى لەدەستت دى
بىدەيە، بادەستت کراوہبى، بەوکارانەت ئاسوودە دەبم، گوتم:
بابە ئەو دوو رۆژە چىم پەيداکردووە دەيخەمە بەردەستى، تا
ھەمىشە لەگەلم بى. وا لە نىگای بابم دا دەمخویندەو، حەقم
بەسەرى وەنەبى، خەلکى کوئىيەو چ کارەيەو چىدەکا،
ھەرکەسىک داواى ھاوکارى لىکردى کەمتەرخەم مەبە، گەر
ھىچىشت لەبەردەست نەبى، دەتوانى بە دواندىكى خۆش و
دۆستانە دلخۆشى بکەى، لەپرووى پوحيەو ھەست بە
ئاسوودەيى دەکا.

پەيداېوونى ئەو پياوہ لە دووکانەکەم، وەك ئەوہ دەچوو تاقي
بکرىمەوہ، ئاخۆ دەتوانم لە ئاستى ئەو پەرۋەردەيىيەى
دايکەمدايم؟! خۆرسكى گەيشتم بەو قەناعەتە، دەبى بەردەوام
بم لە يارمەتيدان و ھاوکارى لىقەوماوان، نابى رېئمايى دايکم
و سىتېرۋ خەسلەتەکانى بابم فەرامۆش بکەم. بەداخم ئەو
پياوہ رۆيشت و لە بەرچاوم بزرېو، نەتوانى رۋحى
سەمەدى چەرموو ئارام بکەم، لەناخەوہ بابم، دنەى دەدام و

دەبىن وئىل بىم و بەدوای ئەو پیاوھدا بگەپىم، تا لە دووكانەكەم
دەرکەوت و سوپاىەوھ چاوم لەدووی بوو، بەلام نەمتوانى
چىدى ببىنم و پۆشت، دلم بەر زەبرىكى پىر ئازارکەوت، زیاتر
من دەمەویست، پىچکەى دایکم و سەمەدى چەرموو بپارىزم،
ئەوان بەوھ ئاسوودە دەبوون ئەو پیاوھ ھاوکارىەکەى
وەرگرتبا.

حەقى ئەوھى ھەبوو ناوئىشان و گەرەك و شوینى مالەكەیم
وەرگرتبا، دەى ئەوکات گەر گوتباى کاکە خۆ تۆ پۆلیس نیت،
چ کارىکت بەمال و شوینى منە؟ خەيالم ویرانى کردم، باشە
چىمپىندەکرئ، بەس پەرۇشیەکەو ھىچىدى. پاستە پەرۇشى
بوونیش بەشیکە لە تايبەتمەندى خىزانی سەرکەوتوو.

بەشى سازدە

ياقوب لـە ياداشتەکانیدا، تیرۆرکردنى ھاوپى
پۆژھەلاتیەکەى وەك کابووسىک لـە دەفتەرەکەیدا
تۆمارى کردبوو، دەنووسى:

کاتى دووکان داخستن بوو، دارای ھاوپىم گوتى: «درەنگ
ھاتمەوھ، کارىکم بۆ ھاتبۆپىش، دەبوو ئاگادارم کردباى، بەلام
زۆر بەپەلە پۆشتم. بىرتە ھاوپىیەکمان ھەبوو خەلکى
پۆژھەلاتى کوردستان بوو، دکتۆر رەسوول چەند پۆژھ دیار
نییە بى سەرۇشوینە، برادەران پىیانوايە جەمھورى ئىسلامى
ئێران دەستى لەو کارەداهەبى، لە پىگەى برادەرىکمەوھ

ئاگاداركرام، بچىن دەورو بەرى شار و دەشت و دەر بگەپىن
بەلكو سۇراغىكى بزانين.»

بەو ھەوالە داھىزام و بىرم بۇ زۆر شتى نەخواراۋ چوۋ.
لەبەر خۇمەۋە دەبىزكام، قسەى بى سەرەو بەرەم دەكرىن،
شۆك بووم، ئاخىر بۇچى دەبى كەسىكى ئاۋا ئىشخۇش و
دلىخاۋىن و ماندوو، كارى لەو شىۋەيەى لەگەل بكرى؟
ھۆگربوۋنى بۇ خەلك، بى ماندوۋبوۋن بوو. لەگەل ئازارى
ھەموو كەسىك دەژيا، زۆر جار دايكم دەيگوت: لەگەل
ژەھرىش دەخورىتەۋە، خويىن شىرىن و لەبەردلان، خۇى پى
لەكەس گەورەتر نەبوو، سەدان جار لە گفئوگۇ و
بەركەۋتەكانىدا دەيگوت نۆكەرى ھەموو كەسىكم، بچووك و
خزمەتكارى خەلكى بەشەرەفم، نىشتمان و ولاتم ۋەك دايكم
دەپارىزم. تۈزىك خۇم بەۋە پارىكر، دەمگوت: دكتور ئەو
فىلانەى ھەن، دەيەۋى تاقىمان بكاتەۋە، بزانى تا چەندە
پەرۋشى ئەوين. ھىوادارم خۇى شارەبىتەۋە، لەناكاۋ خۇى بە
ژووردا بكاۋ دلمان ئاسوۋدە بكا. دارا ۋىستى تۈزىك بابەتەكە
ھىۋىربكاۋ گوتى: «دلم بۆشتىك دەچى، پۇژىكيان لاي من
دركاندى، كە لە فرسەتىكدا سەرى دايك و براكەى بداتەۋە،
چونكە دكتور ترستۆك نىيە، دەيگوت ھىندەم خەلكى باش
دۈستمە، گەربچمەۋە پۇژەھلات سى مانگىش دەتوانم
بحاۋىمەۋە، بۇيە دلم زۆر پوۋنە.»

سەرىكم بۇ لە قاندوو گوتم: پاستە دكتور سەرەپاي كارى
پزىشكى لەبۋارى شۇرپىدا چەلەنگ و ئازاۋ لە خۇبردوو بوۋە.

سلى لە ھىچ شتىك نەدەكردەو، لە ھىچ شتىكى باش نەدەپرېنگايەو، بەلى پارتىزانىكى بە ئاگايە.

ئەو خوشەويستى ھەموو خەلكە، چۆن دەستيان دەچىتە كوشتنى؟ پەرۇشى و دلسۆزى دكتور مەزەندە ناكرى، لەسەر گىرفانى خۆى دەرمان و پىداوېستىيەكانى پزىشكى دەبەخشىە ھاوپرىكانى. مالەو مالى دەکرد، كى نەخۇشى ھەبا سەرى لىنەدەبرى، خۇ ھاوپرىك نەخۇشبووبا ئاگادارت نەکردبا، ئەو دەبوو خۆت لە دكتور شارەبايەو، تووپە دەبوو، دەيگوت: ئەو خەيانەتم لىدەكەن، لە خۆتانم دوور دەخەنەو، ئەى نەتانگوتوو كوپى مالنى؟ خۇبەخش و مروقدوستىكى عەيار بىست و چواربوو، چەندجار قسەمان لەگەل كردوو: ئەوھى تۆ دەيكەى ئىمە حەزناكەين، چونكە پەرۇشى خۆت نىت، تۆ دەبى بىر لە ژيانى خۆت بكەيتەو، كەمىك لەو ھەبلە خەرجىيەت كەم بكەو، دەيگوت: بىخەم بن، زۆرم ھەيە، مادام ئىوھم ھەيە باكم لە ھىچ نىيە، ئىوھ سەرمایەى منن، ئىوھ بە پەرۇشى ساغ و سەلامەتى منوھن ئەوھندەم بەسە، لە نەيارەكانم دەمپارىزن، وا دەزانم لە باوھشى خىزان و كەس و كارى خۆمدام، دەبىنم بى من پارووتان بى قووت نادرى، دەى گەر بۆ ئىوھم نەبى بۆ كىم دەوى. دكتور زۆر لەوھ دلىنابوو، كەس دلى نايە قسەيەكى پىللىن و پەنجەى لىندا، بەدۇستەكانى پشت ئەستووربوو، دەمانگوت: ھەر دۇست زەفەرت پىندەبەن، تىكايە ھىندە سادە مەبە سبەى مال و حالت دەبى، لە ھەولى پاشەكەوت و پىكەھانى مالدا، ئەى سبەينى ژيانى ھاوسەرى پىكەھىنى نابى شتىكت بە پەراسوانەو ھەبى؟

بە نەرمە پىنگەننىڭكەۋە سەيرى دەكردىن و دەيگوت: كاكە من باۋەرۈم نىيە پىلاۋى ژنانە لەبەر دەرگەي مالى خۇم بىيىنم، تا ئىستا كچىك پىيىنەگوتم خۇشم دەۋىيى. كۆپۈ كۆبۈنەۋەكانى ھەمىشە جەفەنگ و خۇشى بوون، زۆر جار برادەران بە شەھىد بانگيان دەكرد، چونكە گۈنى لە پىنمايىيەكان نەدەكرت، بەگالتەۋە دەيگوت: «كەس من ناكوژى، چىم تا من بكوژن، دەيان قارەمان و پياۋى تىكۈشەرى ئازا ھەيە لەو نىۋەدا ئىمە تىرا ونبووين، برۋاتان بى، جەمھورى ئىسلامى منى لە بىرچۆتەۋە، ھىندە سوارچاك و كۆپۈ كچى باش ياخىبوون لەو پىزىمە دژى گەلىيە، ھاتوونەتە پىزى ھىزە بەرھەلىستكارەكان، ئىمە مانان تىرا ونبووين، ئىستا گرەۋتان لەگەل دەكەم، ئاۋابچمەۋە كارىان بەمن نىيە، ھەزم لە خەزمەتكردن و ماندوۋبوونە، دلىيان ھاورپىيان، دۆستەكانم دەمپارىزن.»

دارا نىگەرانبوۋ گوتى: «ئەۋ پياۋە لە سادەيى و دىخاۋىنى خۇيەۋە دەروانىتە بابەتەكان، لىم پوونە خۇي دادەنى، ئەۋجار ئەگەر كارلە كار ترازە ھىچ ناكىرى، دەبى كالكى بە ئەژنۆي خۇمان بىشكىنن، ھەر ئەۋجارە سەلامەت بى، توۋشى پوۋداۋى ناخۇش نەھاتىي، پاوژ لەگەل برادەران دەكەين، ئاگەي لەخۇي بىت و ئاۋا لىي قىۋول ناكەين. دەبى سنوۋرىك بۇ ئەۋ كارانەي دابىت، نەيارەكانى ھىچ شىتەك لەبەرچاۋناگرن» چوۋبوۋمە ناۋ خەيالى قوۋلەۋە، بى ئاگا، لىك لىك پەنجەكانم دەتەقاندن، ۋەك ئەۋەي پىمبلىن تازە دەست لە دكتور بشۆن و چاۋتان پىي ناكەۋىتەۋە. ۋەختىۋو

شيتىم، چاوم تاريك ببوون، دكتورم دەهاته وه خەيال،
پوژنيكان گوتى: «نيوه پو ديمه وه، دەمىكه نه هاتووم بو لای
دايه، پنگه پامنه گريت، ئىستا دە پووم وهختى دووكان داخستن
ديمه وه.»

زورم پىخوشبوو، زورى پىنه چوو گه پايه وه تەبە قىك هيلكه
و هەندىك ميوه پىبوو، لى چوومه پيش و گوتم: «ئەو
بوچى ئەو كارەت كردووه؟»

گالتەى بە قسەكەم هات، مۆرەيه كى لىكردم، لى حالىبووم
نابى چيدى لە سەر برۆم! چاويكى لىكردم و گوتى: «هەزەكەم
ئەيووبىش لە مال بيت، چىژ لە دانىشتنەكانى دەبينم،
خواپەرسىتىكى جوانه، خۆزگه هەموو موسلمانىك ئاوا خواى
خۆى جوانكردبا، لە رهوشت و تىگەيشتنى ئەودا، تەبايى و
خۆشبهختى و بەيهكه وه ژيان دەبينم.»

گوتم: «ئەيووب بەيانى زوو بە دايكىمى گوت، نيوه پو
نايمه وه سەرى برادەرىكم دەدەم، بەلام گەر شەو بمىنيه وه
دەگه پىته وه.»

پيشهاتهكان باش نين، ئاوا دەسته وستان بين، ئاخىر ئەو
پياوهى بە دەست ژنىكى نهخۆش و گوزەرائىكى خراپ و
دەستهنگيه وه دەپووخت، ديارنەمانى دكتور، وهك يەكىك لە
ئەندامانى خىزانەكەمان، حال وا برۆا ويران دەبم، لە پەلوپو
دەكهوم، ئەو پيشهاته ناخۆشانه خەمى گرانى و قات و قبرى
و خەمى مالو حالى لە بىربردمه وه. زور گويم لە گەورهكان
دەبوو دەيانگوت: تا باخۆشترى، بىروو خەمت زياتر دەبى،

خەمەگەورەكان وائىتدەكەن بەرگە بگرى، تەكانى زياتر
 بدەيتەخۆت بۆ دەربازبوون، بگەپى بەدواى چارەسەرى
 گونجاو. زۆر ھەولم دەدا، ئەو خەم و ئارشانە لە مېشكەم
 دەربكەم، بەلام نەدەكرا يادوو يادگارپىيەكانى دكتور ھەرامۆش
 بگەم. پۇژىكيان لە كن دايكم و ئەيووب دەيگوت: «ئىوھ بىخەم
 بن، ژيان و گوزەرانى ئىوھ لەگەل ژيان و گوزەرانى منە، لە
 پۇژھەلاتى كوردستان، خاوەن كەس و كارى باشم، خۇا
 شاھىدە لە ھەموو شتىك بىمنەت بن، دلىياتان دەكەمەوھ
 زۆرشتەم پىدەكەرى.»

پرووى لە من كردوو گوتى: «ويستت بچى بۆ ئىران، مالىمان
 ئاگادار دەكەم، پىنمايت بگەن.»

دايكم لەو سەرى گوتى لىتوگوتى: «بەقوربانەت بىم ئەو
 كارەمان لەگەل مەكە، لە برسان بمرىن ناھىلەم مندالەكانم
 لىدووور بگەونەوھ، تۆش ھەر ئەولادى منى ھەرقەت نىيە لەگەل
 كورەكان، دەستم دامىنت ئەو كارەم لەگەل مەكە.»

دكتور بە پىكەنىنەوھ گوتى: «دايەگيان، خۇ منىش بى ياقووب
 پەنگە ھەلنەكەم، بەلام بچىت بۆ ئەودىو دەبى ئاكام لىتەبى.»

ئىمە دەمانزانى دكتور پەروشىبوو بۆ ئىمە دەيوست ھەر
 ھاوکارپىيەك بەوى بگرى بىكات. لەوھ گەشتبىوومە قەناعەت
 ناتوانم دايكم و ئەيووب جىنپەلەم. خۇ من ھەر بەسەرىكەوھ
 سەرگەردان نەبووبووم، بە ھەزاران فەرو غايلەم لە دلدە
 زىندانى كردووھ. دكتور بەدايكمى دەگوت: «دايە بپواتىبى
 دايكى منىش ئاوا كۆلاوھ، بى باوكىن و بە ھەتىوى گەورە

بووين، سۆزى باوكمان نەبىنيو، باوكم شەھىد بوو، جا ئەو دايكەى ئىمە چىماو نەيكا، ئەو تا من لىرە لای ئىو و ھاوپىيانم، ئەوانىش دلىنام لە خەم و نىگەرانىدا دەژىن و دايكم چاوان وشك ناكاتەو. بەلام شوپش و پووبەپووبوونەو لەگەل پژىم وەك ئەركىكى ئەخلاقى و كوردانە بە پىروژ دەزانم، دايكم لە ناچارى دەبى پابى.

دايكم ورد چووبوو ناو قسەكانى دكتور، خۆى لە ويناكردنەكەى دكتوردا دەبىنى، ناپەحەتى و دەردەسەرىيەكانى خۆى دەهاتنەو بىر، ئىمە لەو دۆخەى دكتور دابووين، دايكم فرمىسك چاوەكانى ماتكردبوون، لە ناخەو دەكولى، بەلام لەبەر ئىمە خۆى راگرت و خۆى دەخواردەو. پووى لە دكتور كردو گوتى: «پۆلە گيان جياوازىتان پىناكەم، بۆچى ھەموو جارئ ئەو زەحمەتە دەكىشى شت لەگەل خۆت دەھىنى؟ ھىندە خۆت بە غەرىب مەزانە، تۆ دلنەوايى و جىگەى ئاسوودەيى ئىمەى.

لەيادو يادگارپىيەكانى دكتوردا، مات ببووم، بىهزى كردبووم، دوودل بووم، ھىندە خۆم ھىناوېرد، نەمدەتوانى ھەوالى ديار نەمانى دكتور لای دايكم باس بكەم. دايكم بزانى شىت دەبى، بە داراى ھاوپىم گوت: «تكاىە با جارئ مالى ئىمە ئەو ھەوالە نەزانن دايكم لەو ھەبەرگە نەگرئ، دواى نىوھپۆ دەچىن بۆ سۆراغى، بزانىن برادەرانى خويان ھەوالى نازانن.

ئەو ئىوارەيە ھەموو شويىنىكمانكرد، بن دارو بەردى ئەو دەروو دەشت و شاخە نەما نەگەرپىن، چووين بۆ پۆخ رووبار و كەندو لەند نەما سۆراغىكمان دەست نەكەوت. بۆ سبەى

وہختى چىشتەنگاۋ بلىندىگۆى مزگەۋتى گەۋرە، بانگەۋازىکرد، تەرمىك دۆزراۋەتەۋە لە بنارى، بۆگەنى كىردوۋە رەحمەتى خواتان لىتىن بچن بۆسەر قەبران، بەۋ ھەۋالە چۆكم شكا. دەنگىكى نامۇ لە پىشتم ھات، يەكسەر دلم بۇ تىرۋر كىردنى دىكتۇر چوو. ھەبىن و نەبىن ئەۋە. بە غار خۆم گەياندە مزگەۋت، بۆگەن ئەۋ ناۋەى پىركىدبوو، دەستمان بە لوۋتمانەۋە گىرت و وردە وردە نىزىك كەۋتمەۋە لە تەرمەكە، ئاپۇراى خەلگ و پەرۇشيان، ئەۋناۋەى تەنىبوو كەسىكىدى نەدەبرد، بىنىم ھەلمسابوو، لاقىكى تا نىزىك ئەژنۆى دەعبا خوارىدبووى، برىن بە پىشتە سەرى و ناۋەراستى پىشتىۋە ھەبوو. ناسىمەۋە بە جلكە كەتافىەكەيەۋە، تىنپامام، وامھەستدەكرد دەمدوینى: «چەند بەمىنتان گوت خۆت بپارىزە، دەتانگوت ھەموو كەس جىگەى باۋەر نىيە خۆتى تەسلىم بکەى، بەلى دۆستىك بە حىز فرسەتانە لە دواۋە لىتىدام، ھەرچۆنىكبوو، خەلگەكەم ھالى كىرد، مەن دەيناسم و ھاۋرىنى خۆمە. دلم پىر بىوو، خەرىكبوو لە ھارژنى گىرمانى بدەم، بەلام ددانم بە خۆم داگىرت، خەرىكى شوۋشتن و كفن و دفن و بە خاكسپارنى دىكتۇر بووین. كاتىك چوۋمەۋە مالى، ھەرچەند دەمويست بە دەم و چاۋمەۋە ديار نەبىن، ئەختو چارم كىرد نەمتوانى، دايكم ھەستى بە شىۋاۋى دلتەنگى مەنى كىردبوو، خۆ ئەۋە گومانى تىدا نىيە دايك پىش ھەموو كەس دەروۋنى مىندالەكانى دەخوینىۋە، پۈچ بە پۈچى مىندالەكانىۋە گىردراۋە. دايك زىادەپۇى نىيە گەر بلىم تىرپەى دلى مىنالەكانى ھەست پىدەكا، ھەناسە تەنگىيان و خەمۇكىان بە دل دەبىنى، لەگەل نىگەرانى خەمەكانىاندا دەژى، چۆن بتوانم ھالەتىكى ۋا ھەستىار و كارەساتىكى ئەۋھا

بشارمەو، دەمويست كتوو پېر ئو ھەوالە بە دايكم نەليم، سەيرمكرد، دايكم راماو، گوتى: «شتىك ھەيە بە منى نالەي؟ ھەر لە چاوانتېر ديارە تووشى حالەتتىكى خراپ بوويت، لىم مەشارەو، پىتمخۆش نىيە لە كەسىدىكە بىزانم، تا زووە بىلى.»

كۆلەگريم لە ئەوكى مابوو، وەختبوو پېر بە ژوورەو ھاواربەكەم، بەلام ھىندە دلى شكابوو لە ژيانيدا، ددانم بەخۆم داگرت و بە قورگىكى نووساو، بە دلىكى پېر، بىخەواس و بەھىمنى گوتم: «دايە دكتورىان كوشت، بۆگەنى كردبوو، دەعبا لاقىكى خواردبوو، بىن كەس و بىدەر لە گۆرستان شاردمانەو، گۆرەكەمان پەستاوتەو، نىشانەم كردو، گەر دايكى پى لىرەكەوت، بچم گۆرى دكتورىان نىشان بەم. دەمويست لىتى بشارمەو، چەندى كردم نەمتوانى درۆت لەگەل بكەم.»

دايكم لە بانگىي دا، گوتى: «ئەي ھاوار! چۆن دەستيان چۆتە دكتور؟ بۆچى كوشتيان؟ ئاي خودايە ئو ھەموو خەمە گەورانە لەپاي چى؟!»

ئەيووب بەسەر گريانى من و دايكمدا ھاتەو، ئەويش زانىبووى دكتور تىرۆركراو، بە نىگەرانيەكى قوولەو گوتى: «زۆر بەداخەو، خوا غەزەبىان لىبگرى، پەپوولەيەكى ئاوا جگە لە چاكەو پەرۆشى بۆ خەلكى، شتىكى دىكەي نەبوو، خودا ھەقت بىستىنى.»

خۆى نزمكردو باوھىيىكى لە دايكمدا، بە ھەزىنەو گوتى: «دايە گيان تكايە بەرگە بگرە تۆ ھەموو ژيانت زام و ئازارە.»

دايىم بە ھەستىكى پىزىمە، فرمىسكەكانى سىرىن و شەدەكەى خستەو سەر سەرى و چاويكى لە ئىمە كرد، ھەستىمىر چى لە چاوەكانىدايە، من و ئەيووب زۆر جار گىفتوگومان دەكرد، دايىم گوتى دەگرت، دىمگوت: « كاكە ئىسلامىيىونى جەمھورى ئىسلامى، بە زۆرى زۆردارى داسەپاندنى بە سەر ئىترانىيەكاندا، ئەو ھەموو نا دادىيەى ئەو دەستەلاتە دروستى كردووە زيان بە ئىسلام ناگەيەن؟ »

زۆر ھىواش و نەرم لە ولامدا دەيگوت: «براى خۆم، ئىسلام و جەمھورى بەناو ئىسلامى، زۆر لە يەك جياوازن، ئەوانەى بەناوى خوداوە خەلك دەكوژن، بەناوى دىنەو ھەرام ھەلال دەكەن، زۆر دوورن لە پەيامى پەرۋەردگار.»

لە خەيال و بىر كىرەنەو ھى ئەيووبدا، گىفتوگۆكان دەھاتنەو، ئەيووب دەستى خستە سەرشانم و گوتى: «ئەو كارەساتىكى جەرگىرە، دىكتۆر كۆپى خۆمانبوو، ھىندەى تۆ لای من شىرىن بوو، خودا ھەقى بىستىنى، خۆ ھەر جەمھورى ئىسلامى ئەو كارەى نەكردووە، لە ھەموو سەردەمەكاندا كارى وا قىزەون كراو، لە سەردەمى سەحابەكانىشدا، چەندان كارى وا خراپ و ناشىرىن، دۆى فەرموودەكانى پەرۋەردگار و پىغەمبەر كراو بەناوى دىنەو، تەكايە با ئەو كارە خراپانە لە سەردىن و بەرنامەى خودا ئەژمار نەكەن.»

دەنگ نەكرد، خۆم كۆر كرد، لە تاوى دىكتۆرى چىنگىم لىماپو، لە ناوخۆدا دەسووتام و زۆر گىرام، ھىچم بەبەر وە نەماو، خۆم لەسەر لاقان را نەگرت دانىشتم. ئەيووب بە پەلە پەرداخىك ئاوى بۆ دايىم ھىناو مەنىشى بەرزكردەو دەستى

گرتم و بردمى بۆ ژووره وه پيىگوتم: «تكا ده كه م له بهر دايكم به هيز به، ده چم دايكم ده هينمه ژووره وه، خو راگر به لاي ئه مه گرى، باوه شى پيدا كردم و به لىنم پييده.»

دواى به خاكسپارنى دكتور، تووشى حاله تىكى ره شىبىنى و درپوونگى ببووم، له هيج شوينىك دانه ده سكرام، قناتم نه بوو، نه مه ده توانى خۆم كو به كه مه وه، په رش ببووم، له حه ژمه تى به ناحه ق كوژرانى دكتور خه ريكبوو لاربمه وه. سه نگىنى به ده سه ته وه بوونى ئه، ده تگوت بۆ دلنه وايى و سىبوورى ئيمه دروست ببوو، مه جلىس و دانىشته كانى هه ر ئاوه دانى بوون، به شىعرو په خشان و گىرانه وهى ياده وه رىبه كانى شه وق و زه وقىكى پر چىژى ده به خشى، بالاكورت و گه نم رىنگ بوو، قشيله و له بهر دلان بوو، چاو و برۆ ره ش، پىمانده گوت: «حه يف بۆ قولانجىكى دىكه بالات به رزبا.»

زۆر جار ده يو يست گورانيمان بۆ بلى، ده يگوت: «ده نگم خوشبا بىتامم ده كرد، ده لى مىزى به ته نه كهى داده كه م، گه ر ئيره به مالى خۆمى نه زانم، ئاوا بىتامى ناكه م.»

ئاي دكتور ئه و داخه ده مكوژى، گويت به رىنمايى و ئاگادارىه كانى براده ره كانت نه ده دا، دارا زۆر له من نىگه رانتر بوو، گوتى: «رىحانم بىنى هه والى مه رگى دكتورى بىستبوو، نه يده ده توانى قسه بكا، به حه زينه وه باسى ياده وه رىه كانى ده كرد كه له توى بىستبوون، زۆر په رووشى توى بوو. پىيوابوو زه حمه ته به رگه ي ئه و زامه قووله بگرى، رىنمايى دامى كه لىت دوور نه كه ومه وه، جا پىويسته توش به

پەرۇش ھالى خۇتەۋە بى، دەزانم زامەكە قوۋلە بەلام ئەۋە
چارەسەر نىيە.»

بەسەر خۇم نەھىنا، ئەۋ ئامۇڭگارىانەم پىخۇش نەبوون، ئەۋ
قسانە زۆر سۈۋاۋ بوون، بەلام ۋەختى ناۋى پىحانى ھىنا،
تۈزىك ھەۋلەدا ھىۋرېبىم ۋ خۇم ۋا نىشانىدەم كە بىگومان
دەبى خۇ پارگىم، گۈتم: «كاكە لە دەستدانى دىكتۇر گەمە نىيە،
بۇ ھەركۈي دەچم يادۋ يادگار يەكانى جىمناھىلن، ئەۋ ئازارە
كارىگەر يەكانى رەنگە ۋىرانم بكا، كىتب ۋ جانتاكەي لە مالى
ئىمەيە، ئەۋەتا قەلەمەكەشى ۋەك يادگار يەك ھەلم گرتوۋە،
بەلئىنت پىدەدەم دەپپارىزم، جلك ۋ بەرگ ۋ ۋىنەكان ۋ شتە
تايىبەت يەكانى دەدەمەۋە كەس ۋ كارى، ۋەختىك دلىنام دايك
ۋ براكانى پەيدا دەبن، ئاي دەبى چۈن ۋەلامى دايكى بدەمەۋە!
دارا گيان، بىرتە چەند دلى بە كىتبخانەكە دەكرايەۋە، نالەي
جودايى ھەلدەگرت ۋ بە ھەستىكى جۋانى عاشقانى شىعەرەكانى
دەخۋىندەۋە، ھىمە ئاسا، دەستەكانى لەگەل دەجوۋلاندىن.»

لەگەلمان دەگۈتەۋە، ئىمە ھىۋاشتر لەبەرمان دەگىپرايەۋە،
ھىندەي ئىمە زىياتر دلى بە كىتبخانەكە خۇشبوۋ، ھۈگرېۋونى
بۇ ئىمە ئەژمار نەدەكرا، ئاخىر ئىۋەم ھەبى چ گەۋادىك زەفەرم
پىدەبا، پىۋايىكى دىلخاۋىن ۋ بىمەنەت ۋ بە ئىرادەبوۋ، جۋرىك بە
تۈۋندى قسەت لەگەل كىردبا، دەيگۈت: «خۇ من بەقسەي تۋ
ناكەم، قەت لە تۋ توۋپە نابم، بزىانم دلىت گەردى گرتوۋە
ھەزارجار داۋاي لىتۋوردن دەكەم.»

ئەۋ ھەۋسەلە ۋ تايىبەتمەندىانەي لە دىكتۇر دا ھەبوون لە كەم
كەس دا ھەبوون، يادۋ يادەۋەرىت زىندۋو، گىانت شاد ۋ ئارام.

بپارمدا نه پۆم، بپۆم ژيان له مالى ئيمهدا ده بى به دوزهخ،
ويرانبوونى دايمك وه باله كهى به مى من ده بى، هه رچونيكى
چيمان ده ست بكوئ مه جبوورين ده بى به پيخورو ده ستى
پتوه بگري و ئيداره بكهين، زه حمه تيبه كانى ژيان قه بوول
بكهين باشتره له وهى ماله كه له دايمك خراپ بكهين، ئاخى
نيگه رانييه كانى پوژ دواى پوژ زووتر ده بن، به تيروركردى
دكتور وهك جهرگى سووتابى، پويشتنم بۆ هه ركوتيه ك بى
بۆ دايمك سه خت ده بى، قه رارم گرت جيئ نه هيلم، له ئه ندیشه و
خه يالمدا، بابم بينى، ده ستى خسيبوه سه ر جانتا كهى دكتور،
چه ند شيرين و له سه ر خو گوتى: (ئه وهى ده مويس
ئه وه تكد) سه رم به رزكرده وه، گوتم: «بابه گيان ئه وه تو هه ر
له گه لمداي، بۆ تو له ژيانداماوى؟»

به پيگه نينه وه گوتى: «تو پتويستيت به من بى بيگومان به
له وى ده بم.» ئه وهندهى گوت و بزربوو، سه رم له ئاماده بوونى
بابم ده رنه ده چوو، ديت و ده رده كه ویت و ده روا؟! وهك
بروسكه بزر ده بى، تارمايى و شيوهى فرياد ره سيك هانامان
ده دا، بيرم ده كرده وه خه ريكدەبوو شيتبم، به لى شيت ببووم.
كاتيك باسى ده ركه وتنى بابم ده كرد، ده بوومه جيگه
گالته پيكردن، ده يانگوت: «تو به قسهى خۆت وهك كو مۆنيس
و. كه سىكى دوور له خورافيات، چۆن باوه ر به وه ده كه
مردوويه ك بگه رپته وه؟»

ده هاتمه سه ر ئه و بپوايه، ده روونم تيكچوووه، ميتشم هالوز
بووه، ئاوا به رده وام بم، ده بم به گرفت بۆ ماله وه، به زووترين
كات سه رى دكتور بده م، گه ر ئه و بابه تى بينينى بابم، بچيته ناو

خه لکه وه، ئه و متمانهو بوونه ناميتنى، ئاخىر من پاش بابم
چووزانم پهنگ و شيوه و گفتم و لغت و هه لسووکه وتى چوونه!
له زگى دايکمدابووم، بابى منيان شوين بزرکردوه، نازانم
گۆره که شى له کوييه، به لى خه له فاوم، خه ريکه ته واو ده بم به
که سيکى خورافى و که سایه تيبه کى کۆنه خواز. ده مگوت: «نا،
لاى که س باس له و بابته ناکه م، پيشتر گهر باسيشم کردبى،
خۆم ناهيتمه سهر ئه و باسه، گومانى ئه و خواست و وه لامانه
ده ره وينمه وه.»

هاته وهى بابم بۆمن، وهک له دايکبوونىک و ابو، هه تيو بوون
و چه زينى له بير ده برده وه، وهک کينوىک و ابو، ليم ببوو به
تاييه تمه ندى، هيوايه کم هه با ده هات و بۆى ده سته بهر ده کردم،
بينى بابم زۆر شت ده گه يه نى، خه يالم وام لى ده کا،
بير کردنه وه و ئه ندیشه کانم، بکه م به راستى، شيعرو شانامه
بنووسم بۆ ميه ره بانى باوک، سهرم نه وى بکه م بۆ ئه و
ويتانه ي له خه يالى خۆمدا دروستم کردوون، ويته کانى بکيشم،
ئاخر بابم له ژيانى خۆيدا ويته يه کى نه بوو، ته نها ويته ي
ده فته ر خدمه که شى نه ما بوو، به لام دايکم وای پيتاسه بۆ
کردبووين ويته و پوو خسارى له به رچاومان ده دره و شانمه وه،
باوکم پرچيکى ره ش و نيوچاوانىکى گنج تىکه وتوو، بالا يه کى
مام ناوه ندى، تىکسرماو، له ديدى دايکدا که س هيتنده ي بابم
جوان و له بهر دلان نه بوو. زۆر شتم له پيتاسه کانى دايکدا
هه لى تىجا بوو، سهر برده و ژيان و حه ره کات و سه که ناتى بابم
غهرىب نه بوون له لام، ئه وه شتم لا ئاشکرا بوو بابم چۆن عاشقى
دايکم بووه، چاوى دايکم، هه مووى هه ر گۆرانى و حه يرانى

بابم بوون، ھەمووى ھەر پىكەننەن و دلخاوينى و مېھرەبانى
بابم بوون، بەرپووى دايكەمەو ۋە تابلۇيانەم دەبينن، دەمدى
كەڭال و پەنگە ئاۋىزەكانى ديدى بابم چەند پۆشكەرەوھى
مالەكەمان بوون، بوونى بابم لە پۆھى دايكەمدا جىمابوون،
ھەر دەرپرېنكى بە قسەكانى بابم ئاۋىتە بېو، بۆيە بابم
ھەمىشە لامان بوو.

به شي چه فده

قهيرانه كانى ولات هه موو كون و قووژبنىكى گرتبوو، ياقووب به ئه مانه ته وه پووداو هه كانى لاي خوى هه لده گرتن و ورده ورده په پى دهفته ره گه وره كه ي پى پر ده كردنه وه. نه يتوانى خوى له ئاستى ئه و كاره ساتانه بى دهنگ بكا، ئاوا بۆمان ده گنپيته وه:

قه ده ريكى نه خوازراو، حاله تيك خهريكه ژيان پر ده كا له نا ئوميدى. وینه يه كى واى دروو ستركدوو، هه مووان له ئه ستوى خوى داده مالن، كه س ئاماده نيه به رپرسياريه تى وه ربگرى، ئه وانى ده مى خو شيان ديننه پيش، ته نها بۆ به رژه وه ندى و خو ده وله مه ند كردن و كوشتنى هه ستى تيكوشان و سرپينه وه ي گيانى به رهنگارييه. له و نيوه نده دا هه ربابايه ئه و ولاته جيبه يلى و ريگه ي مه رگ هه لبريزى، خاك و نه ته وه و پيروزيه كانى ده بن به وینه يه كى ناشيرين و كه س خوى به خاوه نى نازانى، گه نه گه كان كه وتوونه ته ژير كاريگه رى وته به ناو بانگه كه ي موحه مه د ماغوت، كه ده لى: (جگه له پيلاوه كانم، هه چ شتيك به نيشتيما نه كه م نابه ستيته وه.)

ژيانى خه لكى واى ده خواست هه ركه س ئازابى وه لات جى به يلى، به نكي نه دراوسيمان بوو، براى چوار خوشك بوو، تارژه نيكى كارامه و چالاكوانيكى چه له نكي بوارى لاوان بوو، پوژنامه وانيكى خو پرسك و كارامه، هه ر له مندا ليه وه كه م

ئەندام بوو بى دار شەقە نەيدەتوانى ھەنگاويك بېروا، چى ھەببوو لە مال و ئەشيا كوردى بەپارە وەك زۆربەى گەنجانى ناوچەكە رېڭاى ھەندەرانى گرتە بەر، لەو كات و ساتەش رېڭەى ھەندەران پى مردن بوو پۇژ نەبوو يەختىك نقووم نەبىن، دەرياي ئىچە بېبوو بە سى گۆشەى بەرمۇدا، گەنجىكى زۆرى وەلاتەكەم بوونە خۇراكى ئەژدىھاكاني ئىچە. بەنگىنە پۇيشت و رېكەوت ئەو شەوھى وەرپىدەكەوئى، نامە بۇ ھاوپىكانى دەنيرى دەلى: پۇيشتىم ئىدى من دەمەوئى بژىم، دەمەوئى ھونەرەكەم بلىد بكام، دەمەوئى لەدەست حوتەكاني وەلات پزگارم بى، ھەول دەدەم ژيان مانايەكى دىكەى پى بىەخشم، نامەوئى ژيان وىنەيەكى ناشىرىنم پى بكىشى دەمەوئى خۇم تابلۇيەكى رەنگىن و پىر ئاويژە بكىشم.

ھەموان لە چاوەپوانى دەرچوون و سەرکەوتنى بەنگىنە دابووين، دەمانگوت: خودا بەدلى خۆى لەگەل دەكا، ئەو دەپوات بۇ ئاسوودەبى و بالابوون، لى جەخار ئەو بوو بە ميوانى قرشەكاني ئىچە، ئەو لە ناو دەريا مندالىك دەخاتە سەر سىنگى و لەگەل دارشەقەكاني دەربازدەكا، ناھىلى مندالەكە بخنكى، خۆى دەكا بە قوربانى مندالەكە، مندالەكە بوو بەو بەنگىنەى نووسىنەوھى خنكانەكاني ئىچە بكات بە كىتب، بەنگىنەى بچكۆلانە دواى دەورانىكى تر حىكايەت و وىنەى خنكاني ئىچە ياداشت دەكا، مۇرىكى رەش لە ناوچاوانى خراپكاران و ھۆكارى خنكاني ئەو گەنج و لاوانە دەدا.

دايكم له پرسه‌ی به‌نگينه كه هاته‌وه روحى له‌به‌ردا نه‌مابوو، ده‌يگوت: گهر گویت له‌نزووله و گريان و فوغانى خوشكه‌كانى دايكه به‌دبه‌خته‌كه‌ی ده‌بن جهرگت ده‌بن به‌ئاو.

دايكي ده‌يگوت: چۆن چاوم به‌رايى ده‌دا كتيبخانه‌كه‌ت ببينم؟ خوشكه‌كانى له‌به‌ر يه‌كتريان ده‌گيرايه‌وه، پۆمان و شيعر و چيرۆكه‌كانى ناو كتيبخانه‌كه‌ ئيوه جيمان مه‌هيئن، ئيوه له‌گه‌لمان بن، ئيوه ده‌توانن كه‌ميك له‌هه‌ناسه‌ی به‌نگينه‌مان بده‌نه‌وه، ئه‌ی چى له‌قه‌له‌م ده‌فته‌ره‌كانت بكه‌ين كى ده‌توانى قه‌له‌مه‌كه‌ت بگريته ده‌ست و په‌خشانيكى پى بنووسى؟ تاقانه برا هه‌ی پۆ هه‌زارجار هه‌ی پۆ!

گويم له‌جيره‌ی ده‌رگاكه‌ت ده‌بن كزه‌م له‌هه‌ناوان دى، خۆم گرمۆله‌ده‌كه‌م ده‌لیم ئه‌وه به‌نگينه‌يه دیت و ده‌لى خوشكه جوانه‌كانم قاوه‌يه‌كم بۆ دروست بكه‌ن يان چايه‌كى كه‌م په‌نگ.

به‌ديار جله‌كانته‌وه ده‌يان گۆراني و هه‌يراني سه‌رچيایی ده‌لێتين، نازانم چۆن بتوانم گوئ له‌مۆسيقا و دێري نه‌خويندروهي كتيبه‌تازه‌كانت بگرم؟ چۆن بتوانم گوئ له‌كوپو كو‌بوونه‌وه ئه‌ده‌ببيه‌كانت بگرم، براى چوار خوشكان، تاره‌كه‌ت وه‌ك پشتيواني و دلنه‌وايى له‌وه‌تاغى خۆتا پيشوازي له‌هاورپيكانت ده‌كا ده‌به‌ر هاورپيكانت بمرين، خودايه تووشى چ كاره‌ساتيک بووين؟!

شاعىرەكان نىشتىمانيان بە كەلاكى تۇپپو وينا دەكرىد، شەرى براكان و گەمارۆى ئابوورى، ھىتەنى دووژمن بۇ گىيانى يەكتىرى، چەند پەوشىكى نالەبارو قىزەونبوو، كۆمەلگە غەرقى بىن موباللاتى و بىن ئىنتىمايى بېۋو.

ژنىكى ئەسمەر و كەلەگەت، قەراغ چاۋەكانى بۆر و تارىك بېوون، لە تۇغيانى خۇيدا، ۋەك خۆر پرتىن و پېر ۋزە بوۋە، بە وىتەى مانگ درەوشاۋە بوۋە، بىنم بەدىار چەند كىلۇ ئاردىكەۋە ۋەستاۋە تف بارانى دەكا، پىاۋىكى پىشن، دەستىكى لەشانى دا، گوتى: «بۇچى تف لەو ئاردا دا دەكەى؟ ئەۋە قورئانى بۇ فروشراۋە، كارىكى باش ناكەى.»

ژنەكە گوتى: «نان پىسۋاى كردم، كەرامەتى شكاندم، ناتوانم سەرم بلىند بكەم!»

نان لای ھەموو بىروو باۋەپەكان پىرۆزە، چىرۆك و سەرگوزەشتەكانى نان، لای بەشىكى ئەۋ كۆمەلگەيە پۆشنە، دايكم زۆربەى جارەكان، لە كاتى نانخواردن بۆى باس دەكرىن، دەيگوت: «بابتان لىۋە نانى دەخوارد، ھىچ كات قەراغى نانەكانى خەسار نەدەكرىد.»

خۆكوشتنى ژنان، دزى و تالانى، گەپانەۋە بۇ دەۋرى خىل و دروستكرىدەۋەى عەشىرەت و پاشەكشەكرىد بۇ دواۋە، ئاخىر ھالەت ھەبوۋە، ژن بۇ ئەۋەى مىندالەكەى لە برسان نەمرى لەشفروشى كىردوۋو.

خەلك ھەموۋى نىگەرانبو، كەس تا ئىۋارە لەخۆى ئەمىن نەبو، وايلتەاتبو دەبى پىشت ھەبى و خاۋەنى كەس و

کاربی، تا پاریزراوی، تا کهس نه توانی بیتریزیت پیتیکا،
سهره پای تهق و توقی مهیدانی چه کفرؤشان و ئازادی
چه کهه لگرتن، ته و او ره وشه که ی ناله بار کردبوو. دهنگی
ته قه یه کی زور ده بیسترا، ده تگوت، ته پلی سهرکه وتن لیده درئ،
دایکم هه ردووک گوئی خوی تووند گرتبوو، ده یگوت: «قوت
که سم نه ما، ده بی مالی کئ خراپ بی! خوابه نه و خه لکه ی
چه پاله بده ی، زوربه ی خه لکی زاروو لیویان لیره ق بوون، نه و
تهق و توقه له پای چی؟»

رووم له دایکم کردو گوتم: «هیچ نییه، فشه یه، مهیدانی
چه کفرؤشانه، بیکه یسی تاقی ده که نه وه، ها دهنگی بیکه یسی
هه ردیاره.»

هه ر له خه یالی په یدا کردنی کاریک دابووم، کئ کتیب ده کری؟
کئ سه لیفه ی خویندنه وه ی کتیبی هه یه، نه مرق کار و
په یدا کردنی بژیوی ژیان له سه رووی هه موو شتی که وه یه.
سه یره خه ریکبوو نه و قه ناعه ته م بو درووستبی کتیب و
خویندنه وه نووسین فشه ی ته و اویش نین. نه وه ی زور
ده خوینتیه وه هیز ده بی، هه ست به بهرپر سیاریه تی و مال و
خیزان ناکا، له رووی کتیبه وه قسه ده کا، نه و سه رده مه ی
نه مرق تیکه و تووین، شه ری ژیان و په یدا کردنی پاره یه.

به بیرخوم ده هینایه وه نا، نووسین و خویندنه وه، بناغه ی
وه ده سته تانانی مافه کانه، برسبوون و سه رگه ردانی میله ته ی
ئیمه، پشتکردنه له کتیب و خویندنه وه. پتویسته کانی ئیمه به
دونای دهره وه، هۆکاره که ی نه خوینده واری و گرنگینه دانه به
زانست و زانیاری.

ئا، ھەرگىز كىتېخانىگە تىككەندەين، ھەول دەدەين لەسەر ئەو ئىشەمانەو، كارىكى شايستە بدۆزىنەو. دەمويست بۇ ئەو مەبەستە، پەنا بۇ ھەندىك كەسى ديارو شارەزا بىم، پەشىمان دەبىمەو، بە ھۆكارى ئەو، مەرج نىيە ئەوان لە من شارەزاترىن، خۇم دەبى كارى خۇم چارەسەر بگەم. خۇ ھەر من وانىم، رەنگ لە زۆر خەلگى باشتىرىم، نەمەشتوۋە مالەو ناگزوورىن، ژيان ھەر ئەو، ئەو دايگە قوۋر بەسەرەى ئىمە بە گەنجى لىنى قەوماو، چۆكىشى دانەداو، خەلگ ھەمىشە ۋەك نمونە دەيەينەو، قسەى پىشىنان چەند جوانن تەنگانان بەريان كورتە بەو حالە ناخۇش و بىن ئومىدىيە دايگم جىيەلم، ھىچ ئازايەتى نىيە، ئازايەتى ئەو، چۆك بەو زەمەنە ناشىرىنيە دابدەى، زۆر گويم لە راۋىژەكانى دەگرت، لە دلسۆزى و مېھرەبانى خۇيەو، بە ديوە خراپەكەو شتەكانى دەبىنى، پىيوابو ئىمە ھەر مىندالين، دەستى چەپ و راستى خۇمان ناناسين، بەقسەى دايگمانى، نابىن تخوۋنى زۆر شتېكەوين، ھەموو ئىشكىكى بە ئىشى ئىمەى نەدەزانى، گەر ھەلسوكەۋتەكانى ئىمەى بەدل نەبا، بە دەم و چاۋيەو ديار بوو، نىگەرانى دايدەگرت. بەتەوسەو گوتى: «دەزانم بەتەويى چىن، چىتان لەبن سەرى دايە، گەر كارىك بگەن ئاگام لىنى نەبىن گەردنتان ئازا ناكەم، قسەى ناۋدلتان دەزانم، وا مەزانن ھىندە گىلم، ئەو خورمايىيەى دەيخۇن دىنگەكانى لە گىرفانى مىندايە، لىتان دەپاريمەو، ئەو دونىايە ھى ئەو نىيە خۇتانى پىۋە ماندوو بگەن، خەمى دونياتان لە كۆل ناو، خەرىكى ژيانى خۇتان بن، بىر لە ھىچ شتىك مەكەنەو، تا من ھەم لەسەر لاقى خۇم ۋەستابم، پىۋىستتان بە كەس نابى.

ناحەقى نەبوو، وزە وزىكمان ھەبوو، پۇژ نەبوو باسى
پۇيشتىن و دوور كەوتنەو نەكەين.

ئەيووب كەلكەلەي پۇيشتىنى بۇ ئىران ھەبوو، بە مەبستى
خويىندىن و زياترچوونە ناو دىن و پەيرەوكردىنى دىن وەك
خۇي. لەبەر خۇمەو دەمگوت: «ئيمان بە ئەقلىيەتتىكى بالا،
خويىندەنەوئى ناخى بىئومىتىدى مرقۇقەكان، قەرەبووكردىنەوئى
ئەو نا ئومىتىدىي بە باوہېبوون بە پۇژى دوايى، جۇرىك لە
قەناعەتى بىيات ناوہ، كاريكى زۇر گرنگ و چارەسەرييە تا لە
پارايى گومان دەربازى بى.»

ئەيووب توانىيووي بېروابوونىكى تەواو بە دىن و فەپزو
سووننەتەكان و چى دىن و قورپان بىللى لارى نىيە. ئىرەيم
پىتى دەبرد، زۇر لەسەر دىنى خۇي موكووپ بوو، ھەموو
شىتىكى جوانى لە خودا دا دەيىنى. ئەو خوداى تەنھا لە
مىھرەبانىد دەيىنى، پووى لە من دەكرد، دەيگوت: «لېرە كەس
فىرى ھىچ نابى، ئەوئى دەشيزانىن لە بىرمان دەچىتەوہ،
دەترسم ئيمانم بەو نەزانانەي ئىرە لەق بى، بۇيە تا پۇژىك
زووتر بېرۇم ھىندە لە خودا ئيمانەكەم نزيكتر دەبمەوہ،
مەلاكانى ئىرە دۇراون، بەرژەوئەندى و تەماعارىيان دىن و
ئيمانى لە بىر بردوونەوہ.»

ئەيووب چەندەن جار بە شىعەرەكانى مەحوى و نالى كۇپى
گەرم دەكرد، دەيگوت: «تەماش، ئەوانە مەلاو عوولەماي
زەمەنى خۇيانبوون و مەلا لەسەردەمى خۇياندا، چەندە مەزن
و درەوشاوہ بوون. مەلاو پياوہكانى ئىستاي ئيمان، چەندە
جياوازيان.»

ئەو منگە منگە ئە یووب، سەرەپرای دەستەنگی و نەبوونی،
ئیمەشی لەخۆی وەرەس کردبوو، من زۆر حەزم دەکرد بچیت
و نەجاتمانیی. وزەوزی لە پێوە دانەکەیی ناخۆشتربوو، سەرە
پۆیەکانی منیش خەریکبوو دایکم وێران بکەین، دایکم دەیگوت:
«نە بەعس و نە ئەوانەیی سەمەدی چەرموویان شوین
بزرکردوو، بوو بە دیداری ئاخەرەتی، نەیاننوانی بمرۆخینن. تا
ئێستا بە پێوەم، مالم گەرم و گوڕە، چونکە چاوم لە ئێوەیە
نەکەوتووم، بەلام ئێستا خەریکە بە چۆکم دادینن، دەمشکینن،
خوا لیتان هەلناگرێ.»

قسەکانی کاریگەری هەبوو، ئە یووبی پەشیمان دەکردەوه،
دەهاتمە سەر ئەو باوەرەیی جاریکی تر بیر لە دوورکەوتنەوه
نەکەمەوه. دەیگوت: «دایکم پێیخۆش نەبی بستیکی لیدوور
ناکەومەوه، هەرچەند دەمەوێ زیاتر شارەزایم، تا زیاتر
بخوینم و بخوینمەوه، رازیبوونی خوا بە دەست دێنم، لە پێتوا
خودا دەمەوێ کام پێگەیی سەختە پێیدا برۆم، بەلام نیکەرانی
دایکم، نیکەرانی خودایە.»

پوانین و دیدی ئە یووب بۆخۆی بوو، وردبۆنەوه و بەدوا
کەوتنی زانیاری لای ئەو، پێتوابوو تەنها لە کتێبە دینیەکاندا،
مروڤەکان دیدو پوانینی جیاوازیان هەیە، لە دیدی منەوه، کە
جێ پێت بەهیزبوو، دەتوانی کتێبەکانی نامۆ بە بیرو باوەرپێشت
بخوینەوه، تا بەهیزتر بێ. ئەو درزو کە لە بەرانبەر پوونتەر دەرک
پێدەکەیی، لە زانیاریەکان دەوڵەمەندتر دەبی، ئەو پێشتر
هەموو جۆرە کتێبێکی دەخویندەوه، کتێبەکان، دەتوانن
مروڤەکان بگۆرن، ئەو دەیگوت: «خاوەن زانستیکی قوول

نه بى هموو كتيپك كارت تيدهكا، كاتي كتيب به ديدىكى
 فهلسه فى و ئه قلىه تىكى بالا نووسرابى، كه چهكى ئايدىاي تو
 به هيزتر نه بى ده تشيلى ناچارى ته سليمبون ده بى. چى كتيب
 بيته لام ده يخوينمه وه، ئه و كتيبانه ي ده نووسرين، گه رانه
 به دواي خودا، نه زهرو بيرو باوه رى هر نووسه ريك بو
 دوزينه وه ي وه لامه كانه، واتا يه قين و دلنيابون ته نها
 خويندنه وه ده دتاتى. كتيپك په رجوو يا نه يته كت بو هه لدتين،
 هه ست ده كه ي خودا له پشت ئه و په يام و نووسين و
 ده رخستنى گومانه كانه، دوزينه وه ي خودا، له كرؤك و ديږ و
 په رجوو و شه كانداه، مرؤف بى بوونى خودايه ك، ناتوانى
 ريگه راسته قينه ي خوى بدوزينه وه، خودا ئه و قه ناعه ته يه
 ده ربازت ده كا له دردونكى و نا ئارامى، كتيب دروست پيت
 ده لئى: «مرؤف ده بى وابسته بى، به و پرسته و ماناو
 په روه رده ي ده يخوينته وه، كارى ئه و ماناو وينانه، بو
 گوږين و راسته پيكردى خواسته كانى مرؤفه بو ژيانىكى
 باشتر.»

زور جار هوگر بوونم بو تيگه يشته كانى ئه يوب زياتر ده بوو،
 تايه تمه ندى و هه لسوكه وت و مامه له كردنى ئاسايى نه بوو،
 له به رخويه وه قسه ي ده كردو ده بزپكا، هر جاريك ده چوه
 ناو يادگاي خوداوه، يه ك پارچه ده بوو به درويشيكى
 راسته قينه ي خودا، ئيواره دواي نويزى شينوان، ئه و له گه ل دوو
 غه ريبه له مزگه وت گه پرايه وه، سه ره پاي ده سكتورى و
 نه بوونى، به لام دايكم به پروويه كى خوش و حورمه تىكى
 زوره وه، پيشوازي ليكردن، به خولقيكى گه نميه وه هينده گوتى:

«ياخوا به خير بين، سهر ههرتك چاوى دهمن، خير و بهر كه تتان هيتا، مالىك ميوان پروو تينه كا خوا بهر كه تيشى ناويتى.»

قسه كانى دايكم له ههر كوييهك بن ده ياننا سمه وه. پى و قه دهم و خير بى، وهك مالى حوتان وايه، جياوازي تان نيه له گهل ئه ولاده كانم. گفتم و لفتى شه كر بوو، برادره كانى ئه يووب ده ستيان له سهر سينكيان بوو، له گهل ههر قسه يه كي دايكم، سهر يان داده نه واند. فارس بوون كورد ييان نه ده زانى. ئه يووب له ئه نجامى خويندنه وهى باش فارسى فير ببوو، قسه كانى دايكمى بو ده كردن به فارسى. ئه يووب پرووى له ئيمه كردوو گوتى: «ئو دوو برادره، له وديو راهاتوون، ناو نيشانى منيان وهر گرتوه، له نويز ته و او ببووم، له دهره وهى مزگه وت ناوى منيان هيتا بوو، بانگيان كردم، ئه وانهى دهره وهى مزگه وت، لتيان حالى نه ده بوون، چووم به پيريانه وه، خومان به يه كترى ناساند، ئو خه لكه ي دهره وه م تيگه ياند، ئه وانه ميوانى من.»

له ريگه ي دوستيكمه وه هاتبوون، ناوى دوسته كه ي منيان هيتا، خوشحال بووم، ئه يووب سپاسى دايكمى كردوو ده ستيكى برايانه ي له پشتمداو تيگه يشتم دلخوشه به پيشوازي ئيمه.

به هوى خويندن و خويندنه وهى كتىبه دينيه كان به زمانى فارسى، ئو بهر هى خوى له ئاوى دهر هيتا بوو. جار جار گوتى له گورانى فارسى ده گرت، جار يك پيمكوت: «به شيك له ئيسلاميه تووندره وه كان ده لين گورانى و موسيقا حرامه، بز خوت ده ده يته موسيقا و گورانى؟»

خۇي شلۇي نەكرد چاۋەكانى لە سەريەك دانان و نەرم سەرى بلىند كردوو گوتى: «بۇ دەبى ئاسوودە بوونى پۇج بە مۇسقىقا حەرامبى؟! نا ھەرگىز، ھەر بابەتيك جوانى تىدائى و چىژ بە پۇج بەخشى بە مەرجى زىادەپۇيى تىدا نەكرى لاي من حەرام نىيە، كاتى گوى لە مۇسقىقا دەگرم بال دەگرم و دەچم بۇ لاي دروستكراۋەكانى ئىلاھى سەرسام دەبم، ۋەك نوژى ئەۋىن دەپوانمە مۇسقىقا، ئەۋىنم بۇ پاكى و مېھرەبانى خودا، لە رېتم و نۆتەكانى مۇسقىقادا دۆزىۋەتەۋە، لە فرىن و نىشتنەۋەى پەپولەدا گوتى مۇسقىم بە جۇش دى، لە دەنگى تاقگەكان و نەسىمى بەياناندا، گۇرانى و مۇسقىقا دەپژى.»

عاشقېۋونى ئەيووب بە خودا، كەشكى جوانى ئەدەبى خولقاندېۋو، ئىرەيىم پىتو دەبرد، لە بىننى ئىمە دوو غەۋارەكە دلخۇشېۋون، زۇرىش لەبەر دلان بوون. پىشكى تەك و بالا بەرزو سې پىست، پرومەتيان ھەر لەستوۋە لاسوورە دەچو، دەتگوت، دەمىكە برادەرى ئەيووبى، ئاكار و تايبەتمەندىيان لەيەك دەچوو. دلم لىيان خاۋىنېۋو، ئاخىر زەمەنەكە زۇر خراپېۋو، دەبوۋ باۋەپ بە ھەموو كەس نەكەى، ئىتلاعاتى ئىزانى دەچووۋە ناۋ ژيانى ھەموو كەس، بۇى ھەبوۋ خەلكى لەۋشېۋە بىنرېتە ناۋ خىزانەكان، بۇ ۋەرگرتنى زانىارى و دروستكردنى مۇرەى خۇي.

ئىزان سنوورەكانى كىرېۋنەۋە، دلنباۋو لە سەركەۋتەكانى لەۋە نەدەترسا، ئىمە ۋەك باشوورىيەكان ھىچ كارىگەرىيەكمان ھەبى، دەيزانى دواى ۋەدەرنانى پۇژىمى بەعس، كورد ئەۋ كارىگەرىيەى نىيە، بۇيە بىمەنت بوو.

ئەو دوو ئىرانىيە ئاۋبانىكى ئەيوۋىيان بېستېبو، نەزەرۈ دەستىنۇسەكانى ئەيوۋىيان بۇ باسكراۋو، گىفتوگۇيان دەكرى، ئەوان لە يەكتىرى دەگەشتىن، منىش كەم كەم شتىك حالى دەبووم، بەھۇى ئەۋى جارجار ئەدەبىياتى كۆمۇنىستەكانى ئىرانم دەخويندەۋە. بەلام دايكم ۋەك گويزانى بۇ بژمىرن تەقەى سەرى دەھات. ئەيوۋب خۆشەۋىستى دەورو بەرى بو، ھەندىك توۋندېرەۋ ئەۋيان دەدزا، پىئانۋابو تىكچوۋە. ئەيوۋب دەيگوت: «كاتىك پىغەمبەر قسەى بۇ خەلكرىدوۋە، بەردىان تىگرتوۋە تف بارانىانكرىدوۋە سەرى موبارەكىان شكاندوۋە، بەلام بەردەوام بوۋە، بە پۇحىكى جوان و خۇشحالىيەۋە پەيامى خۇى گەياندوۋە.»

پىئوۋابو لە پروۋى بىروۋباۋەپەرەۋ ئەيوۋب و ئەو دوو ئىرانىيە لىك دوورن، ۋەختى گۆيم گرت لە نەزەرۈ بۇچوۋنەكانىان كۆكبوون. ئەيوۋب مەيلى شىيەگەرى تىدابو، ۋابەستەبو بە ئايدىاو بۇچوۋنەكانى ئىمامى عەلى، خۆشم وتەو پەپرەۋانى ئىمامى عەلىم خۆشەۋىست، ھاۋرىكمان ھەبو، پىئوۋابو ئىمامى عەلى چەپىكى مۇسلمانە. يەككىك لەۋتەكانى ئىمامى عەلى دەلىن: (گەر ھەژارى مۇۋف بايە دەمكوشت!) ئەيوۋب كەيفى بە ئىمە دەھات، رقى لە توۋندېرەۋى دەبۇۋە، ھەندىك ھىزى ئىسلامى ھەبوون ئەو كەيفى پىتەدەھاتن، ئەۋانىش ئەۋيان دەبوغاند. رەۋتى ئىسلامى بەھىزبو لەناۋچەكە، مەملانئى توۋند ھەبو لەناۋ گروۋپە ئىسلامىيەكان، چەپ و كۆمۇنىستەكان بەربلاۋبوون، دەرەقەتى ئەو پەرگىرى و دەستەلاتى ئىسلامى سىياسى نەدەھاتن. بە ھۆكارى ئەۋى

كۆمەلگە لەبارتر و گونجاوترە بۇ گەشەکردنى بىرى ئىسلامى، بەلام سەرەپاي پەرش و بلاوى چەپەكان، نەخش و كارىگەرىيەكانيان ببوو بە ھۆى نىگەرانى ئىسلامىيەكان. كۆمۇنىستەكان لە ھەرەشەو تىرۆرى نەيارەكانيان بە دوور نەبوون، لە لاين ناسيۇنالىستەكانىشەو ھەرەشەيان لە سەربوو، تىرۆرکردن و ڤاونانى چەپەكان، يەكەك بوو لە نىت و خواستى ناسيۇنالىزم و ئىسلامىيەكان، چەند كادىرى بەرجەستە لە ناوچە جىياكان تىرۆركران و دۆسيەكەشيان بەلاڤىدا بىردرا. بۆرژواكان و ناسيۇنالىستەكان و ئىسلامىيەكان بەرووكەش ناكۆكبوون، بەلام لەبەرەمبەر ترس و توقاندن و تىرۆرى ئازادىخوازو چەپەكاندا كۆك بوون.

ئەو كىشەمەكىشمە لە مالى ئىمەدا بوونى نەبوو، ئىمە پىسكى ئەو ھىلە خراپەمان، لە زەين و تىگەيشتنەكانى خۆمان دەرکردبوو، لە بەشىكى چالاكى و دانىشتنەكانى ئەيووبدا بەشدار دەبووم، زۆر جار پىرسىارم بۇ درووست دەبوو، ئەو بابەتانەى باسدەكران، ھەمەجۆر بوون، بە گوڤرەى حالىبوونى خۆم، دەمپوانىيە بابەتەكان. ھىچ كات نىگەرانيان لى بەدى نەدەكرا، خۆمان ئەو كەشەمان درووستكردبوو، ئاگامان لە كارو كىردەوەكانى يەكديبوو، ئەوكاتەى ئەيووب دەداو باسى لە جوانىيەكانى خودا دەكرد، ھەموو گيانم دەبوو بەگوڤ، چىژم لە زانىارىيەكانى وەردەگرت. كاتىك تەواو دەبوو لە قسەكانى چى سەرنجى ھەمبوو لە لاڤەرەيەكم دەنووسى، ئەيووب ھەزى لەو ئىشەم بوو، نەرم ڤوانىن و پىرسەكانى دەگەياندن، لە گەرمەى بالابوونى ئىسلامى سىياسى، باوەرەم بە

چهپ و ئازاديخوازي توكمه تر ده بوو. هه ميشه كارم بۆ ئه وه ده كرد، هزرين و وابسته بوونم به فەلسەفەى ماركسىزم توكمه تر بكه م، جمووجۆلى ئىسلاميه كان، مه ترسى و دلّه پاوكيى درووستكردبوو، له چيشته نگاوئىكى پايزيدا، چه ند چه كداريىكى ئىسلامى پيشن و مه ترسيدار، به بازار و هربوون، هه ليان كوتايه سه ردووكانىكى مه شرووب فروش، پياويىكى كوردى ئيزيدى له سه ربوو، چى شووشه ي ناو دووكانه كه بوو شكا، دهنگى ته قه و سه داي ئازارى كريكاره كه و شكان و، ويرانبوونى شووشه كان، جهنگى مه غلوبه ي درووستكردبوو، شه قام له گريانى شووشه و پژانى ئه و هه موو پۆحه دا، باهوژى گريانه كانى ده چوو بۆ كه شكه لانى فه لك، خه يال و مه ستبوونى هه تاوى چيشته نگاو، له ژير چه كمه په قه كانى ئه و وه حشى گه ريه دا ئه نجن ئه نجن كرا، مروڤئىكى ئيزيدى، له ژير په حمه تى نيزه و شه قى چه ند پيشنيكى چلكن ده ينالاند، له و نيوه دا ده ستيك نه بوو، نووكى نيزه كان و پرووى تفهنگى چه كبه ده سته كانى به ربه ريه ت دوور بخاته وه. ئه و پۆژه شه قامه كان، ديواره گلينه كان، جۆگه كان، بۆ پژان و شكانى شووشه كان بۆ مه ستييه ك ده گريان، بۆنى شه راب به سه ر پۆحى هه مواندا ده يچريكاند، ته ميكي په ش ئه و ناوه ي له ترس هه لكيشابوو. خه لك زاره تره ك ببوون، ئه و پووداوه بۆ ئه يووب بوو به پرسىار. ده يگوت: «ئه وانه بۆچى به ناو خداو دينه وه ئه و كاره ده كه ن؟ چه ند كاريكى شه يتانانه و دووره له په يامى خدا، كوشتن و توقاندن و كارى واقيزه ون و نه شيوا، جگه له دووژمنانى خدا، جگه له وانه ي تووشى نه خووشى ده روونى بوون له كه سى ژيرو له خوا ترس ناوه شيته وه.»

سىتېرى ترس و توقاندن، بەھىزبۇونى ئىسلامى سىياسى،
 ژيانى تەنگ و نا رەھەت كىردىبوو، كچان و ژنان، لەلايەن
 تووندېرەو كەنەو، تىزاب بەلاق و لەتەرياندا دەرگا، لەبازار
 و شۆينە گىشتىيەكان، دەرگەوتنە ژىر تىوانچ و ھۆيا كىشان،
 سەرگىشى و مل نەدانى ئىسلامىيەكان، نەھاتنەوھيان لەگەل
 نەزمى نوئى جىھان، خۇ نەگونجاندنيان بوو بەھوى
 دروستبۇونى شەپكى نابەرەبەر. شەپكى درىژخايەنى
 لىكەوتەو، خەلكىكى زۆر بوو بەقۇربانى، شاعر، مەلا،
 جوتيار، ژن و مندا، مال نەبوو ئازار و نارەھەتى نەچىشتىن
 بەدەست ئەو شەپەرەو، شەپكىبوو سەگ ماخۇى خۇى
 نەدەناسىيەو، تىلە شاخ نەبوو شەپى نەچووبىتى، كەوتتى
 تەرم و سووكايەتى كىردن بەتەرم، خۇفو ترسىكى گەرەو
 دروستكىردىبوو، قىزىت لەبوونى مەرفۇ دەرگەو،
 ناخۇشىيەكان و بى ئومىدى وەلاتى خستە پۇخى ويرانبوون.
 مردن و زامداربوونى ھەستى خەلك، ژيان و گوزەرانى
 نابووت كىردىبوو. ئەو سەرگەدە پىرەو پۇژنىك لەمىنبەرى
 مزگەوت، دژى بەعس و زوولم و زۆرىيەكانى دەنگى دىلېرەو،
 ئەمرو بەھوى شىلبۇونى ھەنگاۋەكانى و شىكستى ھىزەكەى،
 كەوتتە دەستى چەند كۆرە گەرميانىيەك و شان و شەپىلكى
 داچۇراون و بەنا ئومىدىيەكى زۆرەو ناچارە ئەو زەمەنى
 بىدەستەلاتىيەى قەبوول بى! بەپاگەياندىكارەكانى پاكەياندى:
 ئىمە شىكستمانخوارد، لەدەنگى تىرپە ماندوۋەكانى دلم بىزارم،
 سەرور پىرچى سىپى و پىشم، ھەزاران تووكم لىدەكەن و ھەموو
 دەستىنۆيژەكانم فەيدانە ناو تىكە شاخەكان و تەپرىكى
 پەراگاندەش ناچىتەو سەريان. شەپكى قىزەون و نەفەت

لىكراوبوو، تەرمەكان چوار دەستەكى فريدەدران، گويم لە
 شكانى شەويلاكى تەرمەكانبوو، كاتىك سەريان بەر
 شۆستەكان دەكەوت، دەستى داىكيانم دەبينى دەيان جار ئەو
 سەرو پرچەيان شانەكردوو، پوومەتيان لەسەرسينەي
 دلخوازەكانيان داناو و چاوەكانيان لە نيگاي ياردا، گۆرانيان
 گوتوو

بەشى ھەژدە

ياقووب خەرىكى خۇ كۆكردنەوۋە بوو، ئەو جەند پۇژدە گەلىك
پەر كار بوو، سەرقالبوونى بەرىكخستنى كىتىخانە، گەرانەوۋە
بۇ پۇژانى نەخۇشخانە، ياداشتەكانى، نەخۇشخانە، لەگەل
نەخۇشەكان دەردەدلى دەكرد، لەبەر خۇيەوۋە دەيگوت: زۆر
جار دەمويست پىيگەنن، لەبەر خۇمەوۋە بە نەرمى گۇرانىم بۇ
دەگوتن، شىعەرم بۇ دەخويندەوۋە، ژنىكى بە تەمەن
نەشتەرگەرى بۇ كرابوو، دەچووم دەمىكى چاك لاي
دادەنىشتم و ۋەك كەسىكى نىزىكى خۇم، دەتگوت دەمىكە
دەيناسم، بانگى دەكردم، بۇ ھەر كارىك پىويستى ھەبا.
كچىكى خۇي لەگەل خەوتوو بوو، دەيگوت: «تەنھا ئەو تاقە
كچەم ماوۋە، كۆرپىكم لە شەپى پىشت ئاشان تىداچوو،
كۆرپىكىدىم بە نەخۇشە پىسەكە (شىرپەنجە) خوا بىردىوۋە،
بابى مىندالەكان خەرىكى خەم و ئازارى خۇيەتى، خىزم و كەس
و كارم زۆرە بەلام ئەوان لەبەر ژيان و دەردە سەرى خۇيان،
بە خەمى ئىمە پا ناگەن. كىژەكەى مىن بە مىندالى لە
گەورەبچووكەى پىكراوۋە، ھەر لىترە بىرۋىنە دەردەوۋە كىژەكەم
دەبەن و تەنبا لەگەل پىرە مىردەكەم دەمىننەوۋە.....»

گويم لە وشەى شەپى براكان بوو، مووچوپكى خەمبارى و
ئازارەكانى داراي ھاوپىم ھەمووگىيانى داگرتم، باوكى دارا،
يەكىك بوو لەو فەرماندە ئازايەى لە بەرامبەر بەعس و

دووژمنانى گه له كهى نمونه بوو، خاوهن كه سايه تيبه كى هه لگه وتوو، ده گرینه وه لى، هیزى كى گهره ی پړیم، به تانك و توپ و پیاده له گه ل چه ند هاوړیبه كى زور قاره مانانه تيك ده شكینى، بالانسى هیزی گوړى، تا ئیستاش ئه و چالابه كیه له زهینى خه لك و دۆست و دووژمندا به شكودارى ماوه ته وه. له دهیان چالاكى و پووبه پوو بوونه وه دا نه خشى كى بالاى هه بووه. شه پرى براكان چۆته ناو میژوو، وهك په لیه كى رهش به ناوچاوانى ديل كوژه كانه وهیه، شه پرى براكان وهك مۆته كه یه خه ی خه لكى كوردستانی بهر نه داوه، سه دهیه ك خوین له له نیشتمانى براكان ده چوړى، سه دهیه ك پاوانخوازی و خۆسه پاندنى هیزی بالا دهست، وهك جه لاد كه وتوته كوشت و برى نه یاره كانی، سه رانی پتكهاته سیاسیه كانی گه لى كورد، ئه وهنده ی خه رى كى زامدار كردن و رشتنى خوینی یه كتر بوون، ئه وهنده به په رۆشى سه ربه خوږى و سه قامگیرى ناشتى و ته بابى نه بوون. باوكى دارا، له گه ل هاوړیبه كى عهره ب، ده كه ویته ناو بۆسه ی نه یاره كانی، به ديل ده گیرین و چهك ده گرین، دواى شكاندنى شكو سوکایه تی پیکردنیا، ده درینه بهر ریژنه ی گولله.

ده گیرنه وه دواى به ديلكوشتنى بابى دارا، پرسىار له هاوړیبه كى ده كهن، ناوى خوږى و خه لكى چ شارى كى كوردستانه، له وه لامى قسه كانیدا ده زانن كه عهره به و خه لكى یه كيك له شاره كانی خوارووى عیراقه، پینده لاین: تو دوو جار تاوانبارى، یه كه میانى عهره بى و دووه میان شیوعى، ده بى دوو جار سزابدری.

فەرماندەى ھىزە سەرگە وتوۋەكە، پوو لە چەكدارەكانى دەكا،
 دلئى چۆن بە ئازارە سەرف و سوونيان كەن. كەرەستەكانى
 ۋەك چەك و مەخزەن و تاقمى مەخزن و رادىۋو لايت و باقى
 شتەكانى ناو گىرفانىيان دابەشى بكن بەسەر خۆتاندا.

چىرۋكى ژنە پىشمەرگە كەش لە ناو خەلك و ھىزى
 پىشمەرگەى ھەموو لايەنەكانىشدا دەنگى دايەۋە، دواى
 شەپكى گران و دەستەو يەخە، دواى پى برانى فېشەك، خۆى
 لە شاخەكە ھەلدە دىرى و نايەۋى خۆى تەسلىمى ھىزى
 سەرگە وتوۋ بكا، شەپى براكان دواى راپەرىنىش، بەھۆى مل
 نەدان و نەگەرەنەۋە بۆ مافە نەتەۋەبى و سەرۋەرى نىشتىمان،
 برىنەكانى قوولتركر دەۋە، ئازار و زامەكانى گەل تا ھەتايە
 ساپىژ نابن، ھەموو قەيرانەكان و بى ئومىد و بى ئىنتىماى
 خەلك، ھۆكارى سەرەكى شەپى براكانە.

لە نەخۆشخانە زەنگى ھەموو چىرۋكەكان لە زەينمدا
 دەزرىنگانەۋە، دەمگوت: «خۆزگە توانىيام ھەموو ئەوانەى لە
 نەخۆشخانە بوون نەجاتم دابان، دەبى ھىندەى چىژ لەو
 ھاۋكارىداھەيە، ھىچ شتىكىدى ھىندە چىژ بەخش بى؟»

بۆ حسابى كىتبخانە و كرىن و فروشتنى كىتب، گرفتىكم نەبوو،
 بەلام داراى ھاۋرىم، ھەرواى پى باش بوو، بەوردى چاو لە
 لىستى فروشتن و كرىن بكەم، خەرىكبوو نىگەرەن بىم، دارا
 دەستى گرتىم، لىتتىگەيشتم مەبەستى گومان خەراپ پروانىنى
 من نىيە، دەيزانى من كىشەم حىساب و كىتاب نىيە، گوتى:

«خويندەنەۋى تۇ بۇمن، لەخۇت باشتەر دەزانم، بەلام دەبى
حىساب بگەين.»

ئەو دۇستانەى دەھاتن بۇ كىتبخانە دلخۇش بوون
بەھاتنەۋەم، دەيانگوت: (بیرمان کردبووى، هیوادارم خالت
باش بى، دەستخۇش كە ئەو چەند پۇژە لای خالت بووى
دەزانين دلى زۇر بە تۇ دەكریتەۋە.)

دەمىكبوو نەمدىبوون زۇر قسەوباسمانکرد، سەبارەت
بەزۇرشت، پەخنەو گلەبیمان زۇر بوو، پروم لە ھاوپىكانم
کرد گوتم: «ئەو حالە بەقسە چاك نابى، ئەۋەى ئىمە دەيكەين
ئاسنى سارد کوتانە، ھەپارپوونى ئەوانە لەۋە دەپچوۋە بە
قسەى ناو كىتب و پەخنەگرتن بىنەۋە سەرخۇ.»

ئەۋەندى ھەستم لای رىحان بوو، ھىندە نەمدەۋىست سەرى
خۇم بەكارىك ئەستور بگەم نەتىجەيەكى ديارى نەبى، دلم
دەيگوت: «تۇ چەند پۇژە سەرت بە مالى خالت دانەکردوۋە،
خىزە رىحانت لە بىر کردوۋە؟» شەۋىكىان رىحان ھاتە خەونم
و دەسمالىكى ئاورىشىمى لەسەر بوو دەتگوت پەرى ئاسمانە،
ھىندە بۇنى خۇشبوو، بۇنى مېخەك ھەناسەى ژوورەكەمى
پىرکردبوو ئەو شەۋە ھەستم دەکرد لە بەھەشتم، شەۋىكى پىر
ماچ و پاموسىن بوو، كە بىر لەۋ شەۋە دەكەمەۋە خەرىكە
بال بگرم، رىحان دەيگوت: «ئەو پۇژانەى بى تۇ بووم لەگەل
ئاسمان قسەم دەکرد، بە نىگايەكت دەچوۋمە ناو پەنگەكان،
دەمەۋى ئاۋازىك بېژىم، چى وشە ھەيە لە سىنگى ماچىكى
شىرىنى بدەم و نىگەرانىم پىرەۋىنمەۋە، مالىكم دەۋى لە خۇت،
لە دەنگت، لە باۋەشىكى پىر لە مېھ، لە ئىۋارەيەكى زىبىندا،

ببين به و چيرۆكه ي چيژى خويندنه وه ي برژيته مالى هه موو
ئەويندارانه وه.»

خه يال و زه ينى ماندووى خۆى خسته سهر تاقه كه ي كتيبه كان
به نيگايه كي پر عيشقه وه ياقووب پرووى له كتيبه كان كردو
گوته: «ناهيلى ئوميد هه كانم بكه ون و په گي ئه و خه ونه
ئاويته ي دلى ريحاني ده كه م....»

كات ده ي سهر له به ياني بوو، خه يالىم په رت ببوو، ريحان
و دا يكي تيز به بهر دوو كانه كه ي مندا په تبوون، ريحان سلاوى
نه كرد، هيچ ئاوريشى نه دا به وه، لا يخۆم به هه زار شيۆم
خويندنه وه. خه يالىم بۆ زۆر شت ده چوو گوتم: «هه ر ده لى
ناشم ناسى، ئه ي ئه وه نازانى كه سيك هه يه له و دوو كانه
په نگه بى ئه و نه توانى هه ناسه بدا، نيگاكانى هه راسانى كردم،
ويستم برۆم ده رگاي جامخانه كه دا به خه م و دوايان بكه وم،
پيك ئه وساته دوو دۆستى ئازيز سلاويان كردو به ژوور
كه وتن. يه كترمان له ئاميزگرت و ده ميكي چاك ئاويزاني
يه كترى بووين، ئه وان هه ر خه ريكي قسه كردن بوون و منيش
ئاگام له هيچ نه بوو، ته نها بيرم هه ر لاي ريحان و دا يكي بوو.
ئه وان به ده م قسه كردنه وه چاويان به كتيبه كاندا ده خشاندا و
منيش له و شوينه نه بووم كه ئه وان لييبوون، دلى من له
جه نغيكي بى سه ركه وتندا بوو..... خه مى ئه وه م بوو، وابزاني
له بيرم كردو وه، ده چوو مه وه سهر به لينه كانى به نيگه رانييه وه،
خۆم ده دواندا، ئه و له خواي ده ويست له درزيكه وه من ببيني،
ده يان جار ده يگوت: هه ميشه چاوم له پيگه يه، ده ركه وتن چى
مه راق هه يه له بيرم ده با ته وه، تينم بو دى كه كار ه ساتيك ديته

پېتىش و دىلم ھەر لاي تۇيە، گەر تۇ لە كۆبۈنە ۋەكان نىت
 نىگەران و بى تاقەت دەبىم، ھەموان ھەستىم پى دەكەن، زور
 جار تۈنجىشىم لىدەدەن و بەسەر خۇمى ناھىنىم، ئەو پۇژەي
 لەگەل ھاورپىيان پۇيشتى، نەمدەزانى پەنا بۇ كى بىم، تەنھا
 دايكىم بەدەستە ۋە مابوو، چووم كەمىك خۇم ئاسۋودە كرد و
 چى لە دىلمدابوو ھەلمپشت. ئاخىر خۇ سووتان ھەر ئەۋە نىيە
 گىربرى و دۈجار بىكۇژى و كۇتايىت پىبېيتىن، سووتانى من
 بۇ تۇ ئەو دۆزەخىيە لە زۆربەي كىتپە دىنيەكان باسكراۋە،
 ۋاز لە باۋەپەكەم دەھىنىم بەلام ناتوانم ۋاز لەتۇ بېيىم، شەۋانە
 بە گۇرانييەكانى خالەقى و يەدوللاي موحەمەدى دەخەوم،
 بۇچى ناۋى ئەو دوو ھونەرمەندە دىنىم؟ ھا دەتگوت: ئەۋانە
 لەگەل پۇح قسە دەكەن، ناخى تۇ دەبىنن، ھەستەكانت
 دەگۈزانەۋە، كى ھەيە مەست نەبى بە گۇرانييەكانيان؟ ھەموو
 جارى دايكىم دەلى تۈزىك دەنگى گۇرانيەكە كەم بىكە، ھەر
 ئەۋەندەيە شەپ بە دايكىم نافروشم، ئاخى دلى من ۋا خەرىكە
 لە سىنەم دەردەچى و بى پەنا نازانى بۇ چ ھىلانەيەك ئۇغرىكا،
 بە دايكىم دەگوت: (بە سەرچاۋ خانم) دەيزانى نىگەرانم،
 دەيزانى دىلم دەكولىن، دەھات بۇلام (لەبەر خۇت ۋادەلىم، ھىندە
 خۇت بى تاقەت مەكە). دەيوست فەرامۇشىم بۇ بىنن، زۇرجار
 لەگەل گۇرانيەكە دەيگوتەۋە بۇ ئەۋەي من ۋاھەست بىكەم
 دايكىشم ۋا ھاۋبەشىم دەكا. ياقوب ھاتەۋەبىرى ئەۋرۇژەي
 گوتى: «تۇ تەنھا ھى دايكت نى تىكايە ئاگات لە خۇت بى، بەشى
 ئىمەشت پىۋەيە.»

ھەر دەمگوت و دەمگوتەو، بۆچى پووى لە دووكانەكەم نەکرد؟ خۆ گەر بەلێنى بە كەسكىدىكە داين، لە خۆم نابوورم، دەبى باجى ئەو كەمترخەمىيەى خۆم بەم، پاست دەكا، ئەو تا خوشەويستى كەى واى؟ چەند پۆژە ھەر سەرم لى وەسوئ نەناون، نەچووم لە داىكىشم نەپرسیو، خۆ داىكى منى لەگەل كۆرەكەى خۆى جياناكاتەو. دەيان جار خۆى بەقوربان كردووم و دەيگوت: «كە. پۆژىك نات بىنم تووشى خەمۇكى دەبم، پىتمخوشە تا چووى بۆ دووكان بەلاى داىكى خۆت دايتى.»

ريحان نا حەقى ناگرم، دەزانم وا بىر دەكاتەو دەلى، تەنھا بۆ دەست گەرمكردنەو، دەنا چىيە خۆ داىكم و كاكىشم لارىيان نىيە لە خوشەويستىمان، دەى بۆچى خۆى دوور دەگرئ؟ دلى من قەت نالى ریحان دۆستىكى دىكەى گرتو، قەت گومانى خراپ ناكەم، ئاخىر لە دلى خۆمەو دەپوانم، چونكە ناتوانم جگە لە ریحان كەسىدىكە بىتە ناو ژيانى من، بۆيە ریحانىش ھەمان تىگەيشتنى ھەيە، جارپس بووم ھىندەى خۆم بىنم و ببەم، سەرم ئەستوور ببوو، وەختەكە درەنگ بوو، دووكانم داخست و ھىندە سەرم لىتىكچوو بوو كلىلەكانم لە بىر كرد، كلىلىكىش بەدارا بوو، ئەويش لە مال نەبوو گەر نىوەرۆ نەھاتبايەو دەبوو قفلەى دووكانەكەم شكەندبا، بەھەر حال پىگەى مالم گرتە بەر، بەبەر دەرگەى مالى ریحاندا پۆيشتم، لەچاوى چۆلەكانىش ديار بوو ھىچ شتىك وەك خۆى نەماو، ئاراستەى فرىنيان و جريوھەكانيان بۆم جىگەى سەرنج بوون، دار تووھەكەى بەر مالىيان لە جوولە كەوتبوو،

كزە بايەكيشى نە دەھات، پۇژانى زوو سەماي درەختەكانى
ئەو ناو، غەرقى نەغمە و شايى بوون، ئەمىر نە من گۇرانىم
پىماو نە سىرووش، نەمن دەتوانم بخوئىنم نە بالئە.

ويستىم لە دەركەي مالى رىحان بەدەم و بلىم بۇ نانى نيوەپۇ
لىرە دەبىم، بەلام ئەختو چارم كرد دېدۇنگى و شلەژانم
نەيھىشت وابكەم، كەس بەدەرەو نەبوو جگە لە خۇم و
چۆلەكەكان، پۇيشتىم تا مالى خۇمان گير نەبووم.
كەوتىمە بەر تىروانىنى دايكەم، ئەو بە پەنگ پەپىوى و بى
حەواسى من، زانى دلم شتىكى دى دەلى، هېچى نەگوت تەنا
ئايىكى ھەلكىشاو دەستى بۇ لچكى سەر سەرى بردوو گوتى:
«ئەو خواردنەم لە بەر ئىو لىتاو، نەلەن برسيمان نىيە،
ھەموو ئەوشتانە دىنەپى، تىدەپەرن و ئەسەريان نامىنى،
وهرن نانەكەتان بخۇن.....»

ھېچ ئىشتىيائى نان خواردنم نەبوو، دەتگوت گاز لە گۇشتى
خۇم دەگرم، بەلام نەمويست زەوقى مالەو تىكبەدەم، ھىواش
ھىواش دەستم پىكردوو لەگەل دايكەم و ئەيووب لە نان
خواردن بوومەو، يارمەتىم لى خواستن و گوتى: «دەچم لە
ژوورەكەي ئەودىو پىشووئەك دەدەم.»

پالکەوتم ويستىم بە پالکەوتنەو پۇژنامە بخوئىنمەو، چاوم
بە بابەتەكانىدا گىرا، چوومە سەر لاپەپەي شىعر، چەند
شىعيرىكى ناسكى تىداوو، لەگەل شىرۇفەيەك لەسەر شىعيرى
دواي پاپەپىن، كرۆكى بابەتەكەم ھەلەنجا، شىعر دواي ئازادى،
ئەرك و ماف و گرینگىيەكانى بۇ بەرەو پىشچوونى زمان و
پاراستنى فەرھەنگى رەسەنايەتى نەتەو. خۇم ھىندە نەزەر

تەنگ و ناسىۋنالېست و تووند نەبووم، بەلام تېگەشتىنم بۇ
زمان و كولتورى نەتەۋەكەم، پاراستنى و بەرەو پىشبردنى
ۋەك ئەركىكى مەۋىي و گىشتىگىرىم سەير دەكرد. پۇژنامەكەم
خستە سەر تاقەي ژوورەكەو وىستم بخەوم، چەندى كردم
نەمتوانى، خۇنىشاندانى رىحان ۋەك بەرەنگارىەكى
كۆمەلايەتى و فېردانى پەيامىكى ئاگرىن بوو بۇ حالى كردم،
دەمگوت: «دەي بۇ لە بىر خۇتى دەپەيتەۋە، ئەي نەمگوت،
دەچم تاقەگەيەكت بۇ دروست دەكەم لە سىپىدەكانى پايز و لە
دوا پەيىقى ئىۋاران و لە پوناھى دلى دايكت و لە ئارامگرتنى
كانى.»

ھەر بۇ وشەيەك دەگەپام دلنەۋاي خۇم و رەۋىنەۋەي ئەو
رەۋداۋەي پىن ھىۋر بىكەمەۋە، پەيامى رىحان پېرەۋى ھەموو
كارەكانى پىگۇرېم. بەبەرچاۋمدا رەۋداۋەكان پىتمى خۇيان
تىكدابوو، رەۋشى كاركردنم بۇ ئايدىۋولۇژيا بىن رەۋناكى بوو،
بۇ ژيان برەو پىدان بە كارەكەم لە شكان و كەۋتندابوو،
دەمەۋىست كەس نەبىنم و رەۋم لە ھەموو كەس ۋەردەگىرا،
زۆر قسەي تووندم لەگەل ئەۋووب دەكرد و بەسەرىدا
دەمشىراند، دلەپاۋكى و نىگەرانىم خەرىكە ۋىرانم بكا، دەمبىنى
كىتەبەكانم فەرامۇش كەردبۋون و خۋىندەۋەم توۋر ھەلدابوو.

دەمبىنى دايكەم بە ترسەۋە دەيدواندم نەيدەۋىرا گلەيىم لىپكا،
بە ھەزەرەۋە بانگى دەكردم نان بخۇم، دەمبىنى خەلك بە
جۇرىك باسەم دەكەن ۋەك دىۋەزمەيەك و مەۋىەكى بەزىو
ۋەك شەيتانىك دۋور لە بەھا جوانەكان، دۋور لە نەرىتى
خىزان و دەمبىنى دەست بۇ ھەر شتىك دەبەم لىم پادەكا،

بىزار دەبووم پامدەكردە سەر گۆرەستان و ھانام دەبردە بەر
گۆرەكەى دكتور رەسوول، بە دواى گۆرى باوكمدا دەگەپام،
بىن خەبەر لەوھى باوكم بىن گۆرە ھاوارم دەكرد، ئەوانەى
لەسەر گۆرەستان بۆ سەردانى گۆرى ئازىزانىان ھاتبوون بە
چاوى پق و بىن بەزەبىيانە دەيانپوانى. چى شووشەى شكاوى
ئىوارە مەستەكانى دەروەشت ھەبوو دەچوون بە قورگمدا،
دەمم دەخستە سەر پەرداخە شەپابەكە ھەك ئاگر پوچى
دەسووتاندم، ھاوارم دەكرد، بانگم دەدا، سەلاوھتم لىدەدا،
شەوانە لەسەر گۆرەستان دەخەوتم، لە بەر پىيى مردووەكان
نويژم دەكرد و بۆ سىتېرى رىحانم دەپوانى، بۆ ھەستانەوھى
دكتور دەمقىژاند، جنىوم دەدا بە چى سىستەم و فەرھەنگ
ھەيە، تووپە، ناشىرىن، سووك، پىسوا، قىزەون، دەمدى دايكم
لە ژىر منارەكەى مزگەوت دەستەكانى بلىند كردوون و نزا بۆ
لە ناوچوونم دەكا، دەيگوت: «دەك پۆلە خوا لەكۆل منت
بكاتەوھە چەند شەرمەزارت كردووم.» ئەو حالەتانەم ھەمووى
بىنى، كەوتم و ويستم ھەلبىستەوھە دەنگىك گوتى: (دەبى پىگە
نەدەى خۆشەويستى ناشىرىن بكەى).

ئەو دەنگە، لە زۆر شوين كۆمەكى كردووم، دەستى گرتووم
بۆ بەردەوامبوونم لە عىشق، بۆ ناسىنى ژيان، بۆ خۆ
خەرىككردنم بە دونىاي تازە، نەمتوانى گويى لىتەگرم، ئەو
دەنگە شەويكى نووتەك لەسەر يەكلايكدەنەوھى پىگەكەم،
دەستى گرتم دوورى خستەوھە لە توفان، پىيى گوتم:
«پرويشتنىكى بىن بەرنامە دەپۆى، ئەو جىگەى مىلى پىگەت بۆ
گرتووە پىرە لە جەنگاوھرى پەش، پىرە لە مردنى خۆپايى،

لېرەۋە بۈەستە، با پېت بلىم، سىپىۋونى پىشم، ئاماژەيە بۇ
خۇلقاندى سەكۆيەكى بەرن، بۇ دەنگ بلىندىردنى شۇرپى
برىسەكان، ناھىلىم بخەۋى، دىم رەنگى رېگەكانت پىدەلىم،
ئەۋشۋىنانت بۇ دەست نىشان دەكەم، كە ھىچ كات بى ئومىد
ناى، ناھىلى كىتب و نووسىن و خويندەۋە لە بىر بگەى.»

ئەۋ دەنگە لەرېگەى قوتابخانە كەۋتم و پىشت مى گرتەم و پى
گوتەم: «بەردەۋام بە لە پۇيشتن، لە ھەر كۆيىك كەۋتى و بى
ئومىد بوۋى، بانگەم بگەۋ دىم.»

گوتەم: «دەنگە دەنگىردن لەگەل ئەۋ دەنگە دەمباتەۋە بۇ
خورافىات، بۇ جەنگى مەملاننى چىنەكان.»

زاتەم نەكرد بدویم و دەرېرىنىكى ناۋۇلا دەر بېرم، پۇژانىك
بوو، خەۋم بە پوۋكارى ئەۋ دەنگەۋە دەبىنى، ئاخىر نزام
دەكرد پۇژىك ئەۋ دەنگە بىت و بەدەستى دايكەم چايەك
بخواتەۋە، تەمەنناى ئەۋەم دەكرد، پىمبلى كورپى خۇم، ۋەك
زەنگى كلىساكان و ۋەك بانگى ئىمان و ۋەك گاتاكان و ۋەك
پۇناھى ماركس، دەمەۋى قۇلى لېھەمالىن، با تەخت و تاراجى
برىسەتى ۋەپىچىن. بىست بەبىست دىم و دەستمان بەخۇماندا
بەر نادەينەۋە، ھەرگىز شىۋەنى ژنان و قەلغانى مېھرەبانىان
لە بىر ناكەين.»

پەيام و دەنگە بلىندەكەى سەمەدى چەرموو بۇ ئەۋ حالەتەم
پسكى گۇپان و بىننەۋەى خەۋنەكانم بوو.

بەشى نۆزدە

دېدۇنكى و بېكردنەۋەى زۆر، ياقووبى تەپ و ماندووى
 كرىبوو، تا دەھات سەرى لە ژىر بارى خەم ئەستورتر
 دەبوو، نەدەپرايە سەرخۆى. لە دەفتەرى پۇژانە
 نووسىبووى: (پۇژانەش بە بەرچاومەۋە حالەتى زۆر قىزەون
 و ناخۆشم دەبىنى، ئەو پىاۋەى پۇژىك ھات بۇ دووكانەكەم
 بۇ ئەۋەى گەر كارىكم پىشكىبى ئاگادارى بكەم. لە كۆلانىك
 بەرچاوم كەوت، زۆر شلە ژابوو، بە پەلە سلاۋىكى كرد و
 تىپەپى، بانگم كرد كاكە لەگەل تۆمە، ئاۋرى نەدايەۋە، خەيالم
 بۇ مردنى ھاوسەرەكەى چوو. بەراكردن بە دواى كەوتم
 نەىگەىشتىمى لىم بزر بوو، لەكۆلانەكە ژنىكم بىنى لىم پرسى:
 «زەحمەت نەبى ئىستا پىاۋىك لىرەۋە پۇيشت نەترانى بۇ
 كۆى چوو؟» گوتى: «كەسم نەبىنى، گەر بە كۆلانەكەى دىكەدا
 پۇيشتىن.»

گوتم: «ئەو پىاۋە بۇيە دواى كەوتووم، دەمەۋى بىدۆزمەۋە،
 كارىكى زەرورم پىنە دەلنىابە بۇ ھىچ كارىكى خراپ بەدواى
 نەكەوتووم.» لەپووكارى ژنەم دەخوئندەۋە راستىم پى نالى،
 ئاخىر خۇمن، نە چەكىكم پىنە نە ھىندەش بەھىزم دەرەقەتى
 پىاۋىكى ئاۋا بىم. گەر ئەو پىاۋەى بەرچاۋ كەوتى گومانم نىيە
 ئەو بىركردنەۋەى نابى، من كەسىكى دالە گۇشت تەنیا چەند
 چلە ئىسقانىكم، ھەموو جارى گۆىم لە دايكم دەبوو دەىگوت:

«خۆزگه كه ميگ گۆشتت پيوه ده بوو به خواي كهس له تو
جوانتر نيبه.»

دهمگوت: «دايه ده لين ژيشك بيچووي خوي پي له هه موو
شتيگ نه رم و ئولتره، هه ره له بهرچاوي تو وا جوانم، ده نا
ئه وه تا خو گۆشتم به په راسوانه وه نيبه.»

دواي نه شته رگهري پيخول كويره، كه ميگ به ژنم پي بوو، ده نا
وهك قالوري وابووم، زور جار له گه له داراي هاوړيم كه
پياسه مان ده كردو ره شه بايه كي به هيزي هاتبا ده ستي
يه كتريمان ده گرت، تا ره شه بايه كه پاي نه داباين، ئاخه ئه وه
بووم چون ئه و ژنه پنيوايه من دهموي كارتي خراپ به سه ر
ئه و پياوه به ينم بو نا، خو من ماوه يه كي زور خوم وه زن
نه كردوه، كي ده لي كه ستي به هيز و به خوه ديار نيم،
بوچوونيكي سه يرم هه بوو، تا ئه و ساته ي پيوه نديشم به
هاوړيانه وه كردوه هه ره خوم به مندا له و بچووك ده زاني،
شه رم له كه ساني له خوم گه وهره تر ده كرد.

له كو بوونه وه كان شته كانم زور ورد و باش ده نووسي، به لام
ده ربړينم باش نه بوو، نه مده تواني له سه ر كاغه ز نه بي قسه
بكه م، خوم ده خسته ژير ره خنه، ئازاري خوم ده دا. ئاخه خو
له وه گه وهره تر نابي، شه رم له چي ده كه ي، ئه و خه لكه هيچي
له تو زياتر نيبه ده لي ئاوقاته، گويم له دايم بووه گه ر
كه سيك زور وريا با، ده يگوت: (ده لي ئاره سووه) ئه و ژنه
زور گوئي به پرسيا ره كانى من نه دا، تيژ پويشت، ئه وه بو من
بوو به خه ميكي دي، هيچ ري زي بو من دانه نا، هه ره نه با ده بوو
وه لاميك مني دابايه وه. جاريكيان له دانيشتنيكدا گويم له

كه سايه تيبه كي سياسي بوو، باسي له كتيبيك ده كرد، ناوي
كتيپه كه (مير) بوو له نووسيني مايكافيلي بوو، وهك ئيستم له
بيره، ده يگوت سه روگ نابي بچته ناو خه لك، تا شكوي
دانه به زئ، تا خوڤي هه بي و به زيپك بي، كه مدوي بي. ئه و
ژنه زور پفتاري هاو شيوه ي كتيپه كه ي ميري كرد، به سه روكي
گروويك ده چوو، ده يو يست ناچارم بكاو دواي بكه وم
ئاو پر دانه وه ي جوړيك بوو، غايله ي خراپم به دل داها، ئه و
ژنه وهك سه روگ په لكيشي كردم، زور قورس و سه نكين
ده دوا، گوتي: «گهر ده ته وئ تيبگه ي به دوام بكه وه، چي نهيني
ژيان هه يه ده تواني له مني وه ربگري.» بيرم كرده وه ده كرئ
ئه و حاله ته به هه ند وه ربگرم، كي ده لي نابيته هاو كاريكي باش
بو ناسيني ئه و پياوه، راسته به په رو شه وه م بو حالي ئه و پياوه
به لام رهنگه راستي و دروستي ئه و مه سه له يه لاي ئه و ژنه
بي، ئه وه پي كه وتيكي سه يره. خو من باوه رم به خورفيات و
نوويشته و گشته ك نيبه، لي ئه و حاله ته م وهك جادوو ديته
به رچاو، ژنيك له شيوه ي سه ركرده يه كي ژنان و به رپرسيكي
كومه لايه تي هه لسوكه وت ده كات. هه ر به يه ك په نجه ئاماژه ي
بو كردم بچم به دوايدا، په لكيشي كردم، خه ريكيوو ملم بشكي
هه له نگوتم و سه رسميكم برد، ده تگوت يه خترمه م، بي هيچ
مه به ستيك هوگري خو ي كردم، به دوايدا رو ييستم له بهر
خويوه ده دوا.

زه رفيتكي ره شي به ده سه ته وه بوو، پانتوليكي كوردي پياوانه ي
له بهر دابوو، پرچه كاني له دواوه به ستبوو له رو ييشتندا له
ئه سپيكي ره سه ن ده چوو پرچه كاني وهك يالي ئه سپ

ده جوولانه وه، ريگهي گرتبوو تاو ناتاوئيك ئاوړيكي ده دايه وه. زور جار بيستبووم له ناو پيشمه رگه كومونيسيته كاندا ژنان بهرگي پياوښتياو ده پوښتن و مه مكه كانيان وهك دوو نارنجوك به سهر سينگيانه وه ده لارينه وه، به نيگايه كي گهرم، به حه وسه له يه كي پر له جوانييه وه، بانگي كردم و گوتى: «ناوم مه له كه، خه لكى ئيره نيم، ليره له وديو بازاره كه وه ده ژيم، حه ز ده كم بيتته ماله وه قسه بكهين.»

دهنم گرېوو، خوښك ليم نېشت و كه ميك هه نگاهه كانم شل بوون و به سهر سوږمانه وه سه یرم كرد و گوتم: «په ننگه نه توانم بيم بؤ ماله كه تان، تو ژنيكي نه ناسراو، چون كه نجيكى وهك من بيت بؤ ماله كه تان؟» زه رده خه نه يه كي هاتى و راما، له چاويم خوښنده وه ده بى چى بى گه نجيك يا په گه زى به رامبه ر وهك دوو هاوړي قسه بكه ن و ئارېشه و كېشه و گرفته كانى مروږ و كومه لگا ده رده شه بكهين، ژنيك له چاوه كانيدا چه ندان خوزگه و ديدى جوانى هه بوو، به لام وه ختيك كومه لگا ئاماده نه بى، تيكلو بوون و به يه كه وه بوون نهنگى بى، نه و خواست و تيگه يشتنه ده كوژرين، ژيان وهك ته ونى جالجالو كه ي ليدى، شته كان ناچنه وه سهر يهك، خه ون و خه ياله باشه كان ده چنه په راويزه وه، خاوبونه وه ي هه نگاهه كان و سارد بوونه وه ي مروږه كان ده بيتته فاير و سيك و سه رجه م كومه لگه ده ته نى. گوتم: «ئاخر نه ي كه سيك له گه ل تو ناژيى؟»

پيكنه نى گوتى: «با، جا چ كېشه يهك هه يه، تو به دواى پياوئيك كه وتى و پرسيارت له من كرد، له وه يه بتوانم بؤ سوږاخى نه و

پیاوه هاوکارت بم، بۇ دۆزىنەۋە پىشتىۋانت بم، چىم پىنكىرى
 رېگەكەت نىشان بىدەم، مەن تۇ دەناسم و دەزانم چ كارىكىش
 دىكەي، ھەر لەپوانگەي كارەكەتەۋە تۇم ھەلۋاردوۋە، چەند
 پۇژى دى بەۋ كۆلەنە دا ھاتوۋمەتەۋە تا بىيىنم،
 رېگەكەۋتوۋە، ئەمىرۋ فرسەتتىكى باشبۇۋ وىستىم قىسە بىكەين
 پۇژىكىش ھاتم بۇ كىتەپخانەكەتان بىرادەرەكەت لە دوۋكان بوۋ،
 تۇ چۆن دەمخوۋىتتەۋە ئارەزوۋى خۇتە، بەلام مەن پەيامىتى
 مەۋىي بەرزم پىيە، دەمەۋى بىگەيەنم بە كەسانىك لە ماناۋ
 گىرنگى ئەۋ پەيامە تىدەگەن، تۇ دۇستى كۆمۋىستەكانى، مەنىش
 سەردەمانىك لەۋ ھىلە كارم كىردوۋە، سەروكارم لەگەل كىتەپ
 خويندەۋەۋ نوۋسىنە، كارى پۇژنامەۋانى دىكەم، ھىشتا
 ھۆگر و دلخۋازى ئەۋ دىد و پوانگە كۆمۋىست و چەپگەرايەم،
 دەمەۋى لىت نىكىم.»

ياقۇوب بە ناۋ ھىنانى چەپ و كۆمۋىزىم و كىتەپ و خويندەۋە،
 ئاراستەي تىگەيشتەكانى گۇرا، خۇي و ناخى خۇي
 خويندەۋە، سەرزەنشتى خۇي كىرد، بۇچى تىگەيشتى خراپ
 ھەبوۋ بۇ ئەۋ ژنە؟ ديارە ھىشتا ھەرزەكار و بى ئاگام لە
 كۆششى مەۋفە چالاكەكان، گومانى تىدا نىە دەبى بە خۇم
 دابچمەۋە، سەيركە چەند جوان و ئازايانە دەدوۋى، ئەۋ ۋەك
 ژنىك لە كۆمەلگەيەكى دواكەۋتوۋ، لە دەۋرو بەرىكى
 گوماناۋى قۇلى لىئەلكىردوۋە، ئەۋەتا مەن خەرىكە دىكەۋمە
 گومانى خراپ و بى بىنەما.

ياقۇوب سەرى ھەلۋى گوتى: «دەم بەلام ئىستانا، پۇژىكى
 دى دەم قىسە دىكەين، پىدەچى مەن و تۇ بىتۋانن كارىك بىكەين

بۇ ئاسوودەبى، بەلام پىرسىيارىكم ھەيە، ئايا چۆن دەتوانى ئەو
پىاۋەم بۇ بدۆزىتەۋە؟ تۆنەتبىنيۋە، نايناسى، تەنھا سەرم لەۋە
دەرنالچى، ئەو دۆزىنەۋەى تۆۋەك پەرچوۋىەك دەچى، بەھەر
حال دىمەۋە لات.»

خۆم گىرنەكرد پۇيشتم بۇ دوۋكان، دارا دوۋكانەكەى
كردبۆۋە، سلاوم كرد، باۋەشم پىداكردوۋ گوتىم باشبوو
ھاتىتەۋە كلىلى دوۋكانەكەم جىمابوو، ھەرباش بوو خۆم بزر
نەكردوۋە. دارا تىلەچاۋىكى دامى و گوتى: «كە دوۋكانەكەم
كردەۋە شلەژان و نارېكىكەم بىنى، دلم زۆر شتى دەگوت،
ھىوادارم كارىكى نەخوازراۋ نەھاتىتەپىش.»

تەۋاۋ سەرقالىيەكەيم بۇ گىزپايەۋە نىگەرانبوو، گوتى:
«گۆرانكارىيەكان خىران، رىحان نابى بەۋ شىۋەيە
ھەلسوكەۋتى كردبى.»

لەۋ بارەيەۋە زۆر قسەمانكرد، لە خالىكدا پاۋەستايىن كە دەبى
رىحان ھەتمەن كىشەيەكى ھەيى. رىحان ھەزى لە ھونەرى
تابلۆۋ تىكەلكردنى رەنگەكان بوو، سەرقالى دۆزىنەۋەى
ھەلكۆلېن و بە دوا داچوۋنى زانىارى كۆكردنەۋەى پاىە
تايىبەتمەندىەكانى ھونەرو ئەدەبىيات بوو، دەمگوت: «ژىرانە
دەيەۋى ھەلسو كەۋت بكا، ۋەك من سەرچىخ بۇ عىشق
نارۋانى، ئاخىر من دەم و جەمم نىيە، ھىندە ھۆگر و وابەستەى
رىحان بووم لىمبوۋە بە نەنگى، پىشەنگايەكى ھونەرى
كراپۆۋە بەيانىيەكە نەمتوانى بچم دواى نىۋەپۆكە چووم،
سەيرى تابلۆكانم كرد، رەنگ ئاۋىتە بە خەيال و تىگەيشتنى
مرو دۆستى و ھونەرمەندانە داگىرى كردم. چوومە سەر

میژی نووسینی یاداشته‌کان، چند سهره قه‌له میکم نووسی،
ته‌ماشایه‌کی نووسینه‌کانی پیش خۆم کرد، نووسینی ریحانم
به‌رچاو کهوت (ئه‌و ژیانه‌ی بۆی ده‌گه‌پیم، له‌ناو دێره‌کانی
شیعردا، له‌ناو په‌نگ و سیمای دره‌خت و هه‌لکۆلینی
به‌رده‌کاندا، له‌دلیکی شکاو، له‌په‌گه‌یه‌کی ونبوودا، ده‌مه‌وی
چاره‌په‌شی ئه‌و په‌نگانه‌ بنووسمه‌وه له‌ بیابانی دلیکی تینوودا
خه‌ریکی مردن.»

هه‌ستم به‌ نیگه‌رانی ریحان کرد، ناو دێره‌کانی ریحان خه‌م
تیدا بینی، خۆ منیش هه‌ روا به‌ دوا‌ی شکانی خۆمدا ده‌گه‌پیم.
پووم له‌ دارا کردو گوتم: «نووسنیکی ریحانم خۆنده‌وه،
په‌بوو له‌ نا ئومیدی، عاشق‌بوونی به‌ په‌نگ و تابلۆکان ئیمه‌ی
خستۆته‌ ده‌ره‌وه‌ی عه‌شقه‌وه.»

دارا گوتی: «مه‌رج نیه‌ به‌و جو‌ره‌ بی، په‌نگه‌ عیشتی تو و
په‌نگ و تابلۆکانی ئاوێته‌ی په‌کتر کردبی، هه‌ر که‌سێک هۆگری
شیعر و هونه‌ر بوو ناکرێ عاشق نه‌بی، هه‌لس و که‌وتیشی
ده‌گۆڕی.»

نه‌مه‌زانی چۆن باوه‌ر به‌وه‌ بکه‌م ریحان گرفتیکی نییه‌
شته‌کان هه‌ر وه‌ک خۆیان.

بیرم له‌و ماچه‌ ده‌کرده‌وه، په‌که‌م جار بوو ریحان گوتی ته‌نها
ماچیکت ده‌ده‌می و هه‌ستمکرد دوا‌ی نه‌خۆشکه‌وتنم و
نه‌شته‌رگه‌ری پخۆله‌ کوێره‌م بۆکرا، به‌زه‌یی پیمدا هاتۆته‌وه،
خه‌وشابووم، له‌ خۆمه‌وه‌ ده‌سته‌کانم ده‌جوولاندن و ده‌بزرگام،
دلم زۆر خۆشبوو، پیمگوته‌: «شیعریک له‌ دایکبوو، شیعر بوو

بە ھەتوان، بوو بە ھەستانەو ھەم و جوانىتان دەھۆنمەو، ئاوى
ژيان و ئاسوودەبى دەخۆمەو، بۆ ماچىكت بەسەر لوغم و
ئاگرادا دەپەرمەو. »

زۆر قوول چووبوومە نا ياداشتەكان، بەمن با كەس قسەى
لەگەل نەكردبام، لىك لىك داراش دەيدواندم و دەيوست
تىمبگەينى كە بەلاى بىرى خراپ دا مەچۆ، ئەوانەى عاشق
دەبن دەچنە جىھانكى تايبەتەو، شىت بووبووم، چاوم ھىچ
شىتىكى نەدەبىنى، كىتبخانە و كار و كاسىم لە بەرچاو
كەوتبوو، دەمويست بە دارا بلۆم: گەر بتوانى دووكانەكە
بەپىو ھەي خۆت ھەلبىگرەو، چىم پىكرا يارمەتىشت دەدەم،
دلىابە پشتت تىناكەم ھەر ئەو كەسەى جارەن دەبم، لەپووم
نەھات چونكە دارا نەك ھەر ھاوپرەم بوو، لە برا دلسۆزتر بوو،
شەو و نىوہشەو ئىشم پىي با، منگەى نە بوو، لە خۆبردو
بوو، دەيان جار كە سەرەتاي پەيوەندىمانبوو لەگەل پىحان،
دارا دەچوو نامەكانى دەگەياندن، ھۆگر بوونىشى بۆ
كىتبخانەكەش ھەر لەبەر ھاوپرەيتى من بوو، بۆيە زاتى ئەو ھەم
نەكرد ئەو پىشنيارەى بۆ بكەم، لى ھىندە سەرم لەخۆم
ئالۆزكردبوو خۆم لە خۆم نەدەگەيشتم، مەلەك و سۆراخى
ئەو پىاوہش، بەشىك لە زەينى داگىر كردبووم ھەلیدەپىچام،
پۆيشتەم بۆ ئىزان لە سەرى خۆم دەرکرد، لەو لایەو ھەم دايكەم
ئاسوودە كردبوو، ئەيووبىش ھەر منگەمنگى بوو، ئەدرەسى
تەواوى لەو دوو فارسە ھەرگرتبوو، دەيگوت: «دەچم
دەخوینتم، لىرە كەس پىناگا، پارەى ئىوہشەم ناوى، ئەو

دۆستانه م خوالتيان رازى بى هموو ئاسانكارىيه كيان
بۆكردوم.»

دايكم رۆحى له قهلبيدا نه مابوو، وهك گيسكى ههياسى
ليتهاتبوو، تامن كه لكه لهى چوونم بۆ ئيران له سهريدابوو ئه
دايكه قوربه سه رهى من چاوى وشك نه بوونه وه، شهويك به
دلئكى ئاسووده وه خهوى ليتنه كه وتوو. هه موو ئه و شتانه
ده بوو هه لوه سته يان له سه ر بكرئ، گومانى تيدا نيه
ئاريشه كان و پووداو ه كان ده كرئ شروقه بكرين و ده يان
ويتاو تابلويان بۆ بكيشرئ. دهى وه ره و سو راخى ئه و پياوه
و چوونى ئه يووب بۆ خويندن و شيتبوونى من و رينمايه كانى
داراو ئه و هه موو عه زابه ي عيشق، هاتنى دوو ئيرانيه كان بۆ
لاى ئه يووب، جه مسه رى باب ته كه ن، چه ند رۆژم پيچوون تا
خۆم خر كرده وه، بيريك له مه له ك بكه مه وه، ئه و پياوه ي بووه
به خه م، ناتوانم وازى ليتينم، هه ر ده بى بيدۆزمه وه ئه و دنياه
سه ره و ژوور بكه م، بزر بوونى ئه و پياوه نه نكييه، ئه و پياوه
خيزانه كه ي تووشى شير په نجه بووه، به دواى كاردا ده گه پئ،
ئه و جگه له من كه سيكيديكه ي شك نه بردوو، ده گه پيم تا
سه ره داويكى ليته لده كر ينم، ئه و باب ته گرنگ و هه ستياره،
لي ره پشت به ئايد يو لۆژيا ده به ستم، ئه وه ي خويندوومه و
بيستوومه، خزمه ت و دستگرتنى كه سانى پيداويستى تاي به ته،
وانه و ده رسه كانى خويندوومن خۆ به ستنه وه يه به كرۆك و
ئاريشه كانى ئه و پياوه. ئه وه كارى مه بده ئى من هه و كارى و
قوربانى بۆ خه لك، دهى باب ته ي له وه گرنگ تر هه ستيار تر

ھەيە؟ وىنەۋ جۈۋلەي ئەۋ پياۋەم بۇ دارا باسكرد، بەلايەۋە غەرىب نەبوۋ، گوتى: «ئەۋ پياۋەم بىنيۋە.»

تۈزىك پاما، گوتى: «ئەۋ پياۋەم دىتوۋە، سوور و سېي، كەلەگەت، چاوشىن و برۇ ئەستوور، كە وشەي شىنى لە زار ھاتە دەر، سەراپا ھەست و بىرکردنەۋەم بوو بە پىحان، شىن لەلای پىحان، زۆر پىرۋزبوو، دەيگوت: «حەزدەكەم كەنەكەشم شىن بى، مالەكەم شىن بى، كراسى بوۋكىنىم شىن بى.»

داۋاي دەسمالئىكى شىنى لىكردبووم، دەيگوت: «دەمەۋى بزانم زەۋق و سەلىقەت چۆنە.»

ئەۋەم زۆر پىخۇشبوو، ھەستم كرد خاۋەندارىەتى پىحان دەكەم، خەرىكە بەرپرسىيارەتەكەم كەۋتوتە سەرشان، پىحان ۋەك خەمخۆر و كەسىكى نىك تەماشىم دەكا، ئەۋەتا دەيەۋى بۆچۈۋنى من بزانى، دەيەۋى بە خواستى من يا باشتر بلىم، بۆچۈۋنى منىشى لەسەر بى، ئەۋ بەھا دانانە بۇ من جۆرىك بوو لە دلخۇشى ھەستكردن بوو بە خۇشەۋىستى پىحان، گويم لە دارا گرتبوو، ھەموو ئەندامەكانى جەستەم ببوون بەگۈي. دەيگوت: «ئەۋ پياۋە دەيىنمەۋە، بىخەم بە، بەلام سەبرم لىبگرە، ئەۋە ئىشى من بى.»

زۆر ئاسۋودەبووم و گوتم: «ئاخر زۆر بە پاستىمە دەبى ئەۋ بدۈزمەۋ.» دارا تۈزىك پاما، گوتى: «بىرم كەۋتەۋە لەۋ پۇژانەدا تۇلئىرە نەبوۋى، ھات و پىزى زۆرى ھەبوو بۆت، گوتى بە ھاۋرىكەت بلى ئىمە چۈۋىنەۋە كەركوك، گەر ھەۋلى

پەيداكرنى كارى داۋە، با ۋازى لىتھىتى، بە دلپرىەۋە، گوتى
ھاۋسەرەكەشم ئىۋە خۆش، لە مەملانەيەكى سەختى
شىرپەنجە دابوو چىدى بەرگەي نەگرت.»

شۆك بووم دەستى دارام گرت، گوتم: «باشە كوپى باش
بۆچى ئەۋ ھەۋالەت زووتر پىنەدەگوتم، دەزانى چەندە
پەرۋشى ئەۋ بابەتەۋەبووم؟» بىرم بۆ كوپە مامەكەم چوو،
لەۋ كاتەۋە كە مام قەھارى چەرموو بەۋ دېندەيە لە شەۋىكى
سارد و سېدا لە دۆلىكى چۆل و پېر مەترسىدا، پروتيان
كردبۆۋە و بە پىشتىندەكەي خۆي لە دەۋەنىكىان بەستېوو، تا
گيانى دەرچوو بوو، دايكەم بۆي گىراۋىنەۋە، ئەۋان چوونەتەۋە
كەركوك، بە ھۆي ئامۆژنم، پەيۋەندىمان ۋەك پىۋىست نەبوو،
بەلام بېرىارمدا ھەر بچم بەلكو سۆراخىكى ئەۋ پىاۋە بزانم،
ئاخر خۆ كەركوك گوندىكى بچووك نىيە تا بتوانم ئەۋ پىاۋە
بدۆزمەۋە؟ لە سەر سۆز و بېرىارى بېنەما، دەمويست ئەۋ
كارە بكەم. بېرىارەكەم ژىرانە نەبوو، بەلام مەغدورىيەت و
ئازارى ئەۋ خىزانە ھەراسانى كردبووم. خۆ سەدان خىزانى
دىكە لەۋ شىۋەيە لەدەۋروو بەرى خۆم ھەبوون، بەلام ئەۋ
حالەتەم ۋەك گرئىيەك لە دىلدا دروست بېوو. پەۋشى
كەركوكىش ھىندە لەبار نەبوو، ئەۋانەي لە كەركوك بوون،
لەلايەن پىاۋەكانى پېژىم سووكايەتيان پىدەكرا. بەھىچ
شىۋەيەك دايكەم پىگەي پىنەدام، پۆيشتىنى ئەۋ مالە ۋەك
بەردىكىان لە سەر دىلم دانابى، دەي خاتوو مەلەك گوتى:
«دەمەۋى ھاۋكارىت بكەم» تازە ھىچ كارىكم بەۋ نەماۋە،
پەنگە ئەۋىش بۆخۆي سەر ئىشەيەك دروست بكا، بەلام

به لئيم به و ژنه دابوو بچمه وه لاي، ده چم و باسي پويشتني ئه و
پياوه ناكهم، بزنام چي ئاكا ليتيه، سبه نه يه ك دواي نانخواردن
خوم ئاماده كرد، دايكم گوتي: «فكري چونه كه ركوك له
سه رت دهر بهيته، گهر به قسم نه كه ي شيري ئه و مه مكانه ي
خومت لي حهرام ده كه م.»

قسه ي دايكم هيلي سووره، ئه زموون و بيركر دهنه وه ي دايكم
له ئيمه باشتريوو، ئه و له و سه ري راهاتبووه، زور جار
دهيگوت: «گه نجه كان ژيرانه بير ناكه نه وه، وه له خه مي
ئه وه ش نين داخو دلي دايك چيتيدايه.»

ئه و دايكه ي ئيمه، نانكي به ئاسووده ي نه خواردوو، تا باهم
دهستي له سياسه ت و كاري حيزبايه تي وه ر دها، ئه وه
خه فه ت و دهرده سه رييه كان ي بو دايكم كه م نه بوون، ئيستاش
به ده ست ئيمه وه گيروده بووه... فكرم كۆكرده وه و چووم
چاويكم له جلكه كانم كرد، چه ند دلۆپه عه تريكم به كراسه كه م
داكرد، بو ن و به رامه م بلاو كرد، دايكم زه رديه كي هاتي،
تيگه يشتم خه يالي بو كوي چووه، ئه وه نده ي لاخوشبوو كه به
خو داهاتباين و چووباين دنباي لي پوون ده بووه. گوتي: «چل
سواره ي غه يبي ئاكا ي ليتان بي، به خوشي پوژه كه ت
به ريگه ن، ئه وه نده م ده وي دلتان خوشي.»

شانه يه كم به سه رم داهيتاو بيرم له خاتو مه له ك ده كرده وه،
نابي له به ليني خوم ژه وان بيمه وه، ته مه ن باقي بي ئه مړو
ده بي ببينم، پويشتم هه ناسه م ته نگ ببوو، وه ك له دووم بن،
ناسياويكم بيني گوتي: «كاكه خيره وا مه شغو ل ديارى؟»

دەستىڭم بۆ بلىند كىردوو، بە ئاماژە ھاللىم كىرد شىڭىك نىيە شايەنى باس بى. سەرى ھالىبوونى لە قاندى. غايەلى خراپم بە مېشىك داھات، نىزىك ئەو مالىبووم ئەو پۇژەي كە چوۋە ژوورەۋە، گوتىم بۆسەيەك نەبى و دركى پىن نەكەم، نا بابە ئەو خەيالا ئانە لە سەر دەرېكە، چىم تا بۆسەم بۆ دابىنن، بۆ ھەموو شىڭىك دەبى! خۇ دىكتور جگە لە چاكەو كارى خىرخوازى كىردەۋەيەكى خراپى نەبوو، تىرۆركىا بۆيە ھىچ كات ھىندە سادەنەبى. وىستىم تەقۇلبابى دەرگاي مالى خاتوو مەلەك بىكەم، چاۋم لە ژىر پىي خۇم نەبوو، ھەلەنگوتىم، تەختى ناۋچاۋانم بە دەرگاكە كەوت، بە ھىزى سەرم دەرگاكە كرايەۋە دەستەكانم دادان و كەۋتمە ناۋ ھەۋشەي خاتوو مەلەك، كەسيان لە ھەۋشەكە نەبوو، بە دەنگى دەرگاۋ تەپەي كەۋتنى من، خاتوو مەلەك ھاتەدەر، ئەو ھەر لە خۇر دەچو، سەرى كۆلمەكانى لە كۆكە سوۋرە دەچوون، ئەو شىعرانەي خويندەبوونمەۋە وىنا و رېتىم و تابلۇكانم لە نىگاۋ سىروۋتەكانى مەلەك دا بىنن. ۋەك لىۋەكانى رەنگى گەنمىيان نىشان دەدا، دەستەكانى بەر خۇرەكە كەۋتن ھەزاران گۇرانى لە پوۋنى پىستىدا بەر گوىم دەكەۋتن، تراكسودىكى تەسك و ئازاي بەندەنى دىاربوو، كراسىكى قۇل كورتى پەمەبى، پىستىكى سەرنچىراكىش، ھىندە شىرىنبوو ھەزەت دەكرد ئامبازى بى. خوۋم خەرا بوون، بەلام ھىندە شەرمەزار بووم، كەۋتنەكەم بوو بە ھۆي ئەۋەي نەتۋانى ھىچ دەر بېرم، دەستىڭم بۆ ناۋچاۋانم بىرد ھەستىم بە تەپايىەك كىرد، ھاۋارى كىردىم گوتى:

«چ خىرتە كاكە ناۋچاۋان تەۋىنى لىدى؟»

و ەختىبوو نە مناسىتەو، لىم ھاتەپىش و گوتى: «ئەو ە توى
بۆچى تووشى ئەو ھالەتە بووى؟»

مەسەلەكەم بۇ گىزپايەو، ناوچاوانى خاوين دەكرىمەو،
ھەندىك لەفاف و دىتۆلى ھىئا، لەگەل خاوينكرىدەو ە تەداوى
كرنى برىنەكە قىسەى دەكرىد: «چەند پۇژە چاوەرپىت دەكەم،
سۆراغت نەبوو، وىستىم بىم بۇ كىتەبخانەكەت لى بىرم كرىدەو
نەدەگونجا.»

چاوينكم دايە ناو مەكەكانى دەم پىرپوو لە ئاو، كە نزيك
دەكەوتەو ە لىم، مەكى لە شان و ملم دەخشانىد، زۆرجار خۆى
بەسەر شانى چەپمدا دادەدا، وروژانكى پۇمانسى بۇ
دروستكرىدبووم، بەلام شەرم ناخى سووتاندىم، دلەكوتەم گرت
و خەرىكبوو قىسەم دەپىزاندىن، دەمگوت: «دەبى پىحان ئاگای
لەو ھالەى من نەبى؟» پەنگە ھەر لە سەرەتاو ە ناخ و ھەستى
منى خويندەبىتەو ە كە نيازىم پىسەو ئەو ەتا كەوتومەتە ناو
پىرۇسەيەكى خىانەت و خەرىكە ھۆشم لە دەست دەدەم،
تووشى شەپكى دۇراو بووم، گومانى تىدانىيە پىحان باش
منى خويندەتەو ە، دلنيام لەو ماچەش پەشىمان بۆتەو ە ئىستا
دەستى خۆى دەشكىنەتەو ە، مەلەك بە ھۆشيارىەو ە كارەكەى
خۆى دەكرىد، ئەنگووستەكانى بەھىواشى لە پىومەتم
دەخشانىد، زۆرجار پەنجەى بەلىتوم دەكەوت و ئەو لەفافانەى
بەكارى دەھىتان دەخستە ناو ستلىكى نایلون و بەدەم
قىسەكرىدەو ە پەنجەكانى بە پىرچم دادەھىئا، دەيگوت: «بەداخەو ە
پىمناخۆش بوو ئاوات بەسەر ھات، بە خەتای خۆمى دەزانم،
نەمگوتبا سەرم بدە، تۆش تووشى ئەو ھالەتە نەدەبووى،

بۇنىكى خۇشت لە خۇت داوۋە دەلىنى ژوانت ھەيە، سىجىرى ئەو
بۇنانە لەوۋەدايە سەرنجى بەرامبەرەكەت را دەكىشى، بۇن
خەسلەتلىكى جوانى ھەيە، مروف چەند شىرىن بى شىرىنتى
دەكا.»

رووم تىكرد و گوتم: «سپاس بۇ پەرۇشىتان، ئىۋە سەنگىن
بە ماريەتن، ئەۋەتا دەمىكە خۇتان بە برىنى ناوچاوانم خەرىك
دەكەن، تا ئەو ساتەي لەگەل ئىۋەم ھەست بە شەرمەزارى
دەكەم، پرسىيارىكم ھەيە، دەتوانم بېرسىم بەرېزتان لەگەل كى
دەژىن، دەمىكە من لىرەم جگە لەتۇكەس نابىنىم؟» گوتى: «نا،
تەنيا نىم، لەگەل دايكم دەژىم، وا لە ژوورەۋەيە لە سەر
قەرەۋىلەكەي خۇيەتى بۇ دوو سال دەبى جەلتەي دەماغ
لىتىداۋە، بابىشىم لە سالى ھەشتاۋ نۇ رېژىم لە سىدارەي داۋە،
دوو براشم ئەنغان، خالەكانم ئاگايان لىمانە، حەزدەكەي دايكم
بىنى؟»

پەرۇشى ئەۋىش ھاتە سەر پەرۇشىيەكانى دىكە، ۋەك
ئاۋىكى ساردىم بە لەشى دا بكەن، زەۋوق و سەلىقەم نەما،
ھاتمەۋە سەر خالى سەرەتا، نىگام لە نىگاي مەلەك ترازازا،
شۇرپوۋمەۋە بۇ ناۋ خەم و ئەندىشەكانى، گوتم: «ئەۋ ھەموو
جوانىە و دىنبايەك خەمى قوۋل، گىرسانەۋە بە نەخۇشىك و
تەنبايى بوۋنىكى دوورو درىژ، ئاي چەند مروفىكى گەۋەرەو
پەر ھەستە!»

لە ترپەي دلى مەلەك ھىندە نىزىكبووم، ھەستم بە
ماندوۋبوۋنىكى رۇجى و جەستەيى مەلەك دەكرد، تەۋاۋى
جەستەم ببوۋ بە گوتى، لە دوۋرپانىكى سەخت دابووم،

بىر كىرگەن دەم پىگەي قوتاربونى نەدەدا، گىزاۋىك لولى دەدام، لەگەل خىكاندى خۇمدا دەيان پىسى نىوچەلم جىدەھىشت و نەمدەتوانى بگەپىمەو سەريان. بە دەنگىكى شەرمناھە گوتىم: «خەزەكەم، گەر بتوانم ھاوكارىيەكت بگەم خۇشحال دەبىم.»

چاۋىك پىر لە پىسىارى لىكردىم فەرموۋى ژوورەوھى لىكردىم. دىتم ژنىك پۇخى لە جوانى كىتپەكان دەچۆ، پىچىكى سىپى، سىپى، پووناھى چاۋەكانى شەوانى مانگەشەوان و سەماي پۇشىتنى گەنجىيەتى و چاۋەكانى مەلەكم تىدا خويىندەو، ھۇشى زۆر باش بوو، مەلەك منى پىناساندو دەستم ماچ كىرد، پىشتى پۇندەكانى وىرانى كىردىم، بە حال تۈانى دەستم پاكىشى و سەرم بۆي نەوى كىردو ماچى كىرد، بىنىم مەلەك پىشتى لە من كىردو لەگەل ھەنسك و دۇپرى خۇي ھەلدەبەزىو، دايكى مەلەك بە ئامازەيەك بۆ بىرىنى ناۋچەوانم ھەستم دەكرد نىگەرەنەو دەيەوئ پىرسى ئاخۇ بۆچى نىۋچەوانم زامداربوو، مەلەك نەيۈست فرمىسكەكانى بىنىم و دايكى خالىكرد شىتىكى وا پوۋى نەداۋە سەرى بەر دەرگاھە كەوتوۋە. گوتىم: «ھاوكارىيەكتان پىۋىست بى خەزەكەم چىم پىكىرى بىكەم، دەبى پۇم كات دەرەنگىوۋە پەنگە ھاۋپىكەم نىگەرەن بى لە دواكەوتىم.»

دەستم بۆ دايكى مەلەك بلىندكرد، مالاۋىم لىكرد و مەلەك گوتى: «دايە گيان ئىستا دەگەپىمەو.»

لە خەۋشەي مالى مەلەك، بىرم كەوتەو بۆچى ھاتووم، شەرم كىرد پىسىارى ئەو پىاۋە بگەم، لەبەر خۇمەو

منگە منگىكم كىردوو، ئەوھى ئەمپۇ بىنىم زۆر خەيالى پەرتكىردم
 ئەركىكى دىكەى بۇ زىادكىردم، دەكرى زىاتر خۆم كۆبكەمەو،
 سەرىكم بۇ لەقاندوو مالاوايم لىكىردو گوتى: «دەبى بىتتەو بە
 ھىواى دىدار.»

وام خۆ نىشاندا بىگومان سەر دەدەمەو، پىششەوھى لاقم
 بچنە دىوى دەرگای دەرۋە، گوتى: «كە ھاتتەو پرس
 گەلىكىدىكە باس دەكەين وھلامى پرسىارى ئەو پۇژشت
 دەدەمەو، ورياي خۆت بە مالاوا.»

بەشى بېستەم

ياقوب لەگەل خۇيدا دەدواو دەيوست ئەو حالەتە زياتر راڧە
بكات، لە حالەتى ماندوو بوونىكى دەروونىدا بوو، پىئابوو ئەو
تىكەلاو بوونە:

ئاخر بۇ دەبى سەر بدەمەو؟ هېشتا كۆمەلگەى ئىمە بەو
ئاقارە نەگەشتوو، ژن و پياو بەو شىوہە ھاوپى بن! پۇژىك
لە پۇژان بەر حالەتىكى نەخوازراو بکەوم، كى باوەرم پىدەكا
ئەو ھاوپىتەتەى ئىمە لە چوارچىوہى ھاوپىتەتەى ماو،
حالەتیکىدەى بەخووە نەگرتوو، ھەر ئەو حالەتەى شكانى
سەرم، ئەوئەندەى نەمابوو ھەزىكم بۇ دروست بى، ئەو كەم
و كوپى خۆمە، وا پىويست دەكا، خۆم پەرورەدە بکەم،
خەيانەت بە پىحان خەيانەتە بە خۆم. خۆ ئەو جارائەى
دەمەوئ شىعەرىكى ناسك لە كىتەبەكان بخوازم و بە نامەيەك
بىننەرم بۇ پىحان، وشەكان نابىنمەو بۇ جوانى و ئەوينى ئەو
بىيانچەم، وەك قەدىلەيەكى شىن، شىعەر بە پەرچەكانى
ھەلبواسم، وەك چارشتوپىكى شىن لەگەل وشە فرىوہەكانى
ياخى، بەسەر شانەوہ بنىشم، بە نىگای ئەودا سەرکەوم و
لەسەر گۆى مەمكى چەپى سروودى ئىئونەتەوہى بخوینم، لە
سەر گۆى مەمكى راستى، راستى دلى خۆمى لىبنووسم.
چىرۆكىك دەبى، لەسەر بالى فرىشتەيەك دەينووسم و تا
زامەكانى زەمەنى نامرادىمان تىپەپىننى و پەيامى دلخۆشىمان

بەریتەوہ بۆ ئاسمان. بابى پىحان و بابى من و خالم، لە
 كۆمەلەيەكى جوتيارىدابوون، پىحان وەك يادگار يەكى بابى
 لای دايكى و براپەكەى زۆر تاييەتە، شكان و بى حورمەتى
 پىكردنى سووكايەتى كردنە بە شكۆ و جوانيەكانى ئەو خىزانە.
 ھەمە پىحان لە زىندان بەربوو دواى سالىك پىحان لە دايك
 بوو، ھىندە ھەزى لەوہبوو مندالىكيان پەيدا بىي كچ بى.
 دلخۆش بوو ئاواتەكەى ھاتە دى، لە خۆشەويستى نازناوى
 خۆى ناوى لىتا (پىحان) پوژىكيان خالم بانگى كردم و لای
 خۆى دايىشاندەم وگوتى: «دەمەوى كەمىك باسى ژيانى
 خۆمانت بۆ بكەم، ئەو پوژانەى پىويستىمان بە ھەواجى مالى
 ھەبا، بچىن بۆ شار، دەبوو پى لە جەرگى خۆمان بنىين، ئاغا
 و پياوہەكانى، ماليان لە سەر پىگەى گوندەكەى ئىمەبوو،
 سەگەكانيان راھىتابوون، ئەو جوتيارانەى دەچن بۆ شار،
 بۆيان نىە بپۆن تا سەگەكان پىيان ھەلنەمىزن، بۆمان نەبوو
 چغەيان لىتەكەين، نابى بەرديان تىبگرىن، نابى لە بەر سەگەكان
 پابكەين، ھەموو گيانمان گلاو دەبوو، پاتەكانمان پى دەبوون
 لە مەز شلپە شلپى پىلاوہەكانمان دەنگى دەدايەوہ، پىنچكى ناو
 پاتەكانمان بە دەم و چاومان دەكەوت، تا سەگەكان تەواو
 نەبووبان ئىمە نەماندەتوانى بستىك دوور بكەوينەوہ، كە لە
 شار دەگەرپاينەوہ ديسان ئاغاكان ھەرشىتكەمان لە شار كرىيا،
 ئەوان باجى خۆيان وەردەگرت، گەر سەرپىنچىيمان كردبا شل
 و كوتيان دەكردىن، ديسان دەبوو چووبايەوہ بە قورپە سوور
 خۆمان گلاو كردبايەوہ، جوان خۆمان لە كانى ھەلكىشايا و
 خۆمان بىسمىل كردبا، ئەوہ ژيانى گوند نشيانا بوو، دەستەلات
 و ھۆكومت، ئاغاكانى ئىزن دابوون چۆنيان ئارەزوو لىين ئاوا

بەكن، ئەو ە ژيان و گوزەرانى ئىمەبوو، ئىمە چەند كەس لە گونەدەكە پىككەوتىن چارەسەرىيەك بدۆزىنەو، بەلام ئەستەم بوو، (الجمعية التعاونية الفلاحية) كۆمەلەى جوتيارى، پىكخراو پىكبوو لە لاين حىزبى شىوعىيەو پىشتىوانى دەكرا، پەيوەندىمان بەو پىكخراو كەرد، چىمان پىكراپا بە نەينى ئەنجاممان دەدا، هىزگەلىك ەبوون، چاوپان بەرايى نەدا كەسانىك ەبەن داكۆكى لە مافى خۆيان بەكن، ئەو پۆژەى بە ئاغاكانمان گوت نا، نا بوو بە گيانىكى زىندوو، بوو بە پرسىيارىكى جەوھەرى، بوو بە ئاوينەيەكى پۆشن و ەموو نادادىەكانى تىدا بىنرا، بوو بە سىبەرىك و پەنايەك بۆ پشودان، بوو بەو ەيزەى راوانانى سەگەكانى ئاغا، سەگەكان و ئاغاكان بوون بە مېژووئەى كەش و لە زەين و بىر كەرنەو ەى ئىمەدا ناسپىتەو.

چەند ئاغاىەكى وىژدان زىندوو ئەو زوولمەيان پى قەبوول نەدەكرا، خۆيان دوور دەگرت لە كارى وا قىزەون، تا خەلىكىيان ەبوو لە پىزى حىزبى شىوعى، كۆك نەبوون لەگەل كەردەو ەى ئاغا زالمەكان.»

ئەو چىرۆكانەم دە ەاتەو ەدا، بىبوورە رىحان ەندىك خەيال لە تۆيان دابرىم. دەگەپىمەو بۆ لای ەست و كەسايەتى رىحان، ئىمە ەردووكمان قوربانىن. ەلتەك ەلتەك، پۆشىتم بۆ دووكان، دارا دىتى نىوچاوانم زامدار بوو، ەندىك پىنچكە خوين بە يەخەى كراسەكەمەو بوون، نىگەران و سەرسام بوو، چاوپىكى لىكردم و بە خەمبارىەو گوتى: «ئەو چى روویداو؟»

رووداوهكەم بۇ گىراپاىەو، زۆر سەرزەنشتى كردم، نەدەبوو بە تەنيا پۆيشتباى بۇ ئەو شوپنە، كەى ئەو كارى تۆيە، بەمنت گوتبا بەيەكەو دەچوين. دارا هيچ گومانى خرابى لە من نەبوو، دەيان جار بۆيان گىراومەتەو بە كەسيكى داوين پاك و راستگۇ باسى منى كردوو، بۆيە پيىوابوو من جگە لەكارى باش، كارى خراب ناكەم، حەزى دەكرد بۇ ھەموو شوپنيك ھاوپيەم بى، ئەى گەر لە كونيكرا چاوى لە چۆنيەتى پيشوازي كردنى و خۇخشاندن و خۇنزيككردنەوھى لە ھەستەوھەريەكانم، گەر دەترانى لە چ ئۇخزنيەك و چ ھالەتيكى پۆمانسى دابووم، گەر شەرم و ترس و دلە راوكى نەبا، شەھەوتى لاويەتى خۆم دەرژاند و نەدەگەرامەو بۇ هيچ، ئەو ھالەتەى منى زيندانى كرد، تەقيەم لە زۆر شت دەكرد، ورووژان و دروستبوونی حەزيك بۇ باوھشيكي مەلەك، خەريكبوو دەيخزانمە ناو خەيانەتيكى قيزەون، خەريكبوو ياد و يادگارپەكانى پريحان لە ياد بكەم. ئەو تەسليمبوونە، لادانيكە لە پرهنسي چەپيك و كەسيك دا نيبە خوى بە داکوكى كارى كەسانى بەشمەينەت و زەحمەتكيش بزاني، ئەوھى ئەو پۆژە بۇ من ھاتەپيش، پرووى لە ھەر كەسيك كردبا نەيدەتوانى خۇ راگر بى. پرومەتەكانى مەلەك لەبەر تيشكى خۆردا دەرەوشايەو، پەونەق و پرونيەكەى ھەموو كەس بۆى حەيران دەبوو، مەمكى ھيئەدەى پرتەقاليك دەبوون، دەلين ئەو ژنانەى مەمكەكانيان گەورەن، ھۆكارەكەى ئەوھە زۆر لە لايەن دلدارەكانيانەو يارى بە مەمكەكانى كراو، بەلام ھى مەلەك زۆر سەرنج راكيش بوون وام دەخويندەو تا ئىستا دەستى كەسيان بەر نەكەوتوو. لە پۆيشتنيدا قيت و توند

ديار بوون، دووچار گۆي مه مكه كانى به سينگم كه وتن،
 ده مويست، به ددانه كانم روومه تي بگرم، خۆم فرتيده مه ناو
 كراسه كه ي، شه يتانيك هاتبيته ناو كليشه مه وه، ئه و شه يتانم
 نه ده ويست ده ري بكه م، ده مويست بيدوينم و به يه كه وه باس
 له و شه رابه ي به هه شت بكه ين، باس له و په ريه نازداره بكه ين
 ئه وه تا له بهر ده مم دايه. شه يتان زياتر هاني ده دام نزيك بيم
 نه هيلم له ده ستم بچن، شه يتان به هيتاشي حاله تي
 رووتبوونه وي مه له كي بۆ باس ده كردم، وه ك ئه وه وابوو
 مه له ك خۆي له بهر ئاوينه كه رووتكرديته وه، پرچه كانى
 به ردابنه وه تا سه رسمتي هاتبوونه خواره وه، له نيوان
 هه ردووك مه مكيدا لوزه وي ئه و شه رابه م به رچاو ده كه وت،
 له ويدا رقم له و خه ياله م نه ده بۆوه، زۆر جاريش خه ونه كانمي
 ده رازنده وه.

شه ويكيان لاي ريحان بووم، ده مم له ناو ده مي ريحان، پر
 ده بوو له گۆراني، هه زم ليئوو پۆژ نه بيته وه، ده مگوت: خودايه
 با له ناو مه مكه كانيدا بمرم و تا پۆژي قال و به لا، ريحان به
 سيما جوانه كه يه وه، به ستiane شينه كه يه وه، به چاوي خه وال
 و ده نگه نه رمه كه يه وه، پرچه خاوه كه ي به سه ر سينگمي
 داده يتاو ده يگوت: (ئيره مه له كه تي پۆج و مه نزلگاي
 ئاسووده ي منه). هه رچه ند به شه رمه وه ده مگوت: (ئه و خه ون
 و شه يتاني بوونه، شه وه كانت لاخوشت ده كات، ئه و خه يالت
 ده داتي، ئايا شه يتان هينده قيزه ونه پۆژانه له نويزه كاندا به
 نه فره تي ده كه ين؟) ره نگه هۆكاره كه ي ئه وه بئ، چيژوو خووشي
 ئه و شه يتاني بوونه، پشتت پين له هه موو شتيك ده كا، ئه و

حالاھتى ئۆزجاسمبون و ئاسوودەيىيە مروف لە خشتە دەبا،
ئاخر تو دلخوازىكت هەيە و خۆشت دەوئ و دەستت پىي
پاناگا.

هەولەكانت پىكدەخەي، دەتەوئ تەنها چەند قسەيەكى دلى
خۆتى پى بللى نەريت و چاوى عەيار پىگرن، خىل و
عەشیرەت و بنەمالە پىگرن، هەستىكت لا دروستبوو دەبى
وابەستەبى بەو پرەنسىپ و ويستانەي كۆمەلگە، گويم لە
بەسالاجوان دەبوو، يەكىك كاريكى چاك و جياوازي دەکرد،
دەيانگوت: (چەند شەيتانە، چۆن توانى ئەو بەكا!).

ئەو پوژانەي حالاھتىكى نەخواراو دەهاتە پىش، ئەيووبى
برام دەيگوت: «هېچ نىيە شەيتانى بەلەعلنەت بەكن.»

هەلۆستەيەكم دەکرد، پرسىارم بۆ دروست دەبوو (شەيتان
خودا خەلقى کردووو، ئەو گەر بى فرمانەكانى خودا هەر
كاريك بەكا، دەستەلات و حىكمەتى خودا، دەتوانن شكست بەو
كارە بهيئن، لىزەدا كۆك نيم، دەمەوئ پوونکردنەوهم بدەيتى،
بۆ مەگەر خاوەنى ئەو كەونە، بە هەموو بوونەوهرىەكانىەو
دروستكەرى خودا نين؟ شەيتان وەختىك ديت لەو هەموو
بەدبەختىەدا، ئاسوودەيىيەك دەهيتنى بۆ دەبى بە نەفرەتى
بەكين؟ گەر گومانم هەبى دەبى بمبوورى.)

ئاخواتنم بەو شىئو، ئەيووبى نىگەرانکرد، هەستم کرد
پوومەتەكانى سووربوون، مووى سەرى قرژبوون، بەتونىكى
تووند گوتى: «خەريكە پىتھەلەبىرى، ئەو بابەتەي تو باسى
دەكەي مەكرووھە لە دىن وەر دەگەپىي تكدەكەم.»

پەشىمان بووم تىگەيشتم واخەرىكە درز دەكەويتە ناو
برايەتيمان، هيچ داواي لىتووردنم نەكرد ھەلە بووم، تەواو
باوەرم بەو ھەبوو كە گوتم بۆيە ھەر وا بەكم پىتويست ناکا
داواي لىتووردن بەكم. پەرسىار گەلىكى لەو شىۋەيە ھەراسانى
كردووم، ئەو ھەر لاي من ئەو گومان و پەرسارانە دروست
نەبوون، پۇژانە گەتوگۆو بۆچوونى لەو شىۋەيە لە كىتبخانە
بەردەوامبوو، چونكە جۆرەھا كىتېبى پە زانىارى و لە بابەتى
كىشمەكىشى چىنايەتى و بىروپا لە دوكانەكەى ئىمە دابوو،
خويندەنەو بەردەوام و گەتوگۆكان كەشىكى لەو شىۋەيەى
دروستكردبوو. دارا بەو ھالەتەى كە لەبەر دەرگەى مالى
مەلەك پرويدا، نىگەرانبوو، گوتى: «تكا دەكەم، گەر كەسىك
زەبرى لىداوى بابزانم.»

گوتم: «ھيچ كات نامەوى درۆ بەكم، چى راستە ئەو ھەم بۆ تۆ
گىزپاوەتەو.» دارا ناحەقى نەبوو، پەوشى ناوچەكە باش
نەبوو، پۇژ نەبوو پىكدادان و شەپ و شۆپ دروست نەبى،
ھەرچەند ئىمە خۆمان دەپاراست، كارەكەى ئىمەش دوور و
نەزىك نەدەگونجا لەگەل كارى ئاژاوە، زۆر جار خالم
ئامۆزگارى دەكردم، دەيگوت: «كىتېب ئامرازىكە بۆ
گەشەكردنى كۆمەلگە، مالىك خويندەوارى ھەبى و كىتبخانەى
نەبى، كەم و كوپى و نەنگىيە، بۆيە زۆر دەستخۆشيت پىندەلیم
كىتېت كردووە بەكارى پۇژانە. خويندەنەو.»

ھاندان و پىشتىگىرى خالم، ھەك قەلایەكى پتەو، ھەك
سەنگەرىكى تۆكمە، مكوپترى دەكردم، مانەو ھەشم لەسەر
كارى كىتېفروشتن، گومانى تىدانى، ئەو پىشتىوانىيەى خالم

بوو. دهستم بۆكارىك نه ده برد زيانى بۆ كۆمه لگه هه بى، بۆيه هه رگيز شه ر و ئاژاوه كارى ئيمه نه بوو. پيشتر هه موو پروداوه كه م بۆ دارا باسكرد، به لام به گومان و دېدونكى لىيوه رگرتم، گوتم: «ريحان هه چ هه والى نيه؟ گه ر ريحان له سه ر ره قى ئه و كارهى به رده وام بى، ده بى چاره سه رى ئه و كيشه يه چۆن بى؟»

دارا گوتى: «ئو بابته په له ي ناوئ.»

خه رىكبوو ده نگم به رز بى، به لام زوو هه ستم به كه مى خۆم كرد، بۆچوونى دارا دروسته، رهنگه گرئيهك يا هوكارىك هه بى، ئه و پۆژه ي له كۆبوونه وه ي هاوړنيانش ئاماده نه بوو، برايه كه شى نه ها تبوو، نه مويست هه چ پرسىاريش بكه م، به لام يه كىك له هاوړىكان، گوتى: «ريحان و مه نسورى براى، گوتيان له بهر هه ندىك كارى پتويست رهنگه نه توانين به شدارى كۆبوونه وه ي پينچ شه ممه بين، نامه كه ي مه نسور و ريحانم خوينده وه.»

بىرم بۆ زۆر شتى نه خوازراو چوو، هه ولما د بچم بۆ مالىيان، به لام ددانم به خۆم داگرت، ويستم وا ئاسان نه چمه وه بهر ده مى، ئه و عه زابى من ددها، چۆن ده توانى له شكان و برينداربوونى دلى مندا هينده غه ددار بى؟ من هينده خۆپاگر نيم، وا جه رگم جه رگى ده خواته وه، خه و و خۆراكم نه ماوه، چ جيم له جىيان نين، زۆر جار له بهر خۆمه وه ده ليم: له وه يه ريحان بمخاته ژير تاقيكردنه وه، پنده چى چاوديريم بكا، ئه و سه نكين و خاوه نى خۆيه تى كه س كارىگه رى له سه ر نيه، بۆيه دلسۆزى و بىگه ردى ريحان لاي من كوتايى پىها توه،

گەر شتىكى نه خوازراویش پوویدایی دایکم دهیزانی و باسی دهکرد. دارا چه و سه له و بیرکردنه وهی له من باشتره، هیشتا له زۆر شتدا ههرزه کارم، زۆر په له دهکم، سیکه دانهم تهنگه، قسه یه کی دکتۆرم له یاده دهیگوت: «یاخوا تو کاریکت نه بی، ده لئی له سه ر ئاو و ئاورانی.»

ئه و کاته ی ده مویست به ریحان بلیم و ئاگاداری بکه م، هینده قه له ق بووم، ده م و چاوم یه کپارچه ببوو به زیپکه، چووم بۆلای دکتۆر هه ندیک چاره سه ری دامی و گوتی: «دردوڤنگی و بیرکردنه وهی زۆر و ته مه نی ههرزه ییش ئه و حاله ته دروست دهکا، هه ولبده که میک خۆت دووربگری له و حاله ته»

که لکه له ی چوونم بۆ که رکوک، بی تاقه تی کردبووم، دارا زۆر دلی به من وه بوو، گوتی: «به خت و خۆپایی هه موومان نیگه ران ده که ی، ده بی ئه و سه فه ره ی که رکوکیش له میتشکت ده ر بکه ی، گەر ئه و پیاوه کاری به تو بی دیته وه، خۆت ئاسووده بکه.»

بەشى بىست و يەك

ياقووب لەو گەفتوگۆيە دابوو، سىتېرىك نىزىكى دووكانەكە بوو، لە ھارەى گۆيەرۆك ھەلکىشرا بوو، تامى ئەو ھەستکردنە لە ھەنارىكى مېخۆشى پايز دەچوو، بەرامەى لە رىحانە كىوى خواستبوو، ئەو گۆزەرەى لە شەبەقى مانگ پۆشيبوو، ھەستت دەکرد سېئەدەيەكى پې نەسىمى پېئەو دەيەوئ بېژئ. وەك پلووسكى كۆيستانەكان، وەك دەنگى قورىنگەكانى ئاسمان، بە شابالى ئەوينەو، بە چراوگى ھەننەو، بە سىرووشكى نەسىمەو، بە سلاوھەتتىكى پې سۆزەو نىشت و نىگايەكى دايە كىتتەكان و بە زەردەخەنەيەكەو ھەستەكانى پۇنان و ياقووبى خستە ھەژانەو.

دارا واقى وپما! رىحان وەك ئاسمانى شىن و بە باوھەشەك خۆرەو، نىگەكانى دەداتە ياقووب. ئۆخژنى ھات و بە سىمايەكى پې لە موحىبەتەو ئاماژەى دايە ياقووب و ئەو رىحان ھات و ھەستەكانى لەگەل ھەستەكانى تۆدا يەكانگىرە، تۆ دەبى خەمى ئەو ئەوينە بخۆى، ھەول بەدە خۆت كۆ بگەيتەو، ھەستى مرقۇفایەتت لە بەرزى دايە، بەلام دلى رىحان، خەون و خولپاي رىحان دەبى گرنكى پېئەى.

سلاوى رىحان لەرزىنىكى تېدابوو، ھەستت بە ترس و دلەپاوكى رىحان دەکرد، ژاكان و نىگەرانى لىدەخويندرايەو، سىنگى پې لە قسەبوو، ددانى بەخۆى دادەگرت نامۆ نەكەويتە

به رچاویان. نیگه رانیه کانی ریحان قوولتر بوون، ژینگه یی
 کچیکی له توغیان، روومه تی پر له شووعله، له دهوروو
 به ریکی نهوسن و بی ئاگا، وهک نیچیر هه وهس باز و میباز و
 هه رزه یی سیکس و خه یالی خالی بوونه وه به له کی ریحان
 به رنادهن. ئاخو ریحان هه ره وه هیزه دهچوو په رجوو ئاساو
 دههری بوونی سیکس و ئه وینی به جۆشتر دهکرد، ریحان
 نیگا کانی له مالی جحیله کان جیده هیشت و به دهم وینه کانیانه وه
 دهتریقایه وه، پیکه نینه کانی له تابلۆکانیدا جیده هیشت و پروانی
 هه موو بینهریک، تابلۆکانی هه نین و سه مبولیه کانی مینیه کی
 تینوویان تیدا دهخوینده وه. له رویشتن و په یقینیدا ئاوی سۆزو
 خه نی بوونی لیده پرژا، سایه یی ده رکه و تنه کانی له سیوادیکی
 روشتن دهچوون، به رامه یی شه ونمه کانی له دهست دابوو، هه ره
 وهختی قردیله شینه که یی به ره خور ده کهوت، سه مایه که له دلی
 یاقووب دا بلند ده بوو، خه ونیک داده گیرسا، دلی یاقووب پر
 ده بوو له گۆرانی، یاقووب له په یامی ئه وینیکی سووتاو، له
 خنکاندن به رده وامی پیگا کانداهه نوزی ده دا، به دیار که و تنی
 نیگا کانه وه ده سووتا، ئاو پیکی دایه وه چرکه له پشتی هات،
 ماوه یه که له ناو عه زابیکی بی ئاماندا دهخولیته وه، لالووت
 بوونی ریحان و په یدابوونی له و ساته وهخته دا، ماناو
 په هه ندی جیا جیای لیده خویندریته وه، لووتی به لووتی ریحان
 کهوت و به زه رده خه نه یه کی ترس ئامیز و دردۆنگیه وه گوئی:
 «هاورچی ئه وه هه موو جوانیه چییه له و ساته دلته وندییه دا؟»

ريحان بە ھەزەرھوھ قسەى دەکرد و نىگايەكى دايە ياقووب و پووى وەرگىتپا، بۆلاى دارا، بە ئاماژە تىنگەياندا، تووشى کارىكى خراپ بووھ؟!

ياقووب بەوھى كە پرسارى لە خۆى نەکردوو، لەگەل دارا قسە دەکا ھىچ بوونىكى بۆ دانانى، چاوى چوونە پشەتە سەرى، رەنگى دىنان و دەبىردن، دلى دەلەرزى، دارا ھەستى کرد ھاوپىكەى نىگەرانە، وىستى ھالەتەكە ئاسايى بکا، گوتى: «شىتىكى وا پووى نەداوھ ناوچەوانى بەر سووچى رەفەى كىتبخانەكە كەوتووھ، ھەندىك چارەسەرى سەرەتايى بۆكراوھ، دەى ئەوھ خۆى لىرەيە بۆ لە خۆى ناپرسى؟»

ريحان گوتى: «دەترسم راستىم پىنەلى!»

ياقووب گووى لە دوان و پەيفىنى داراو ریحان گرتیوو. بەلام ھىندە دلتەنگ و نىگەرانبوو خەرىكبوو لەپىستى خۆى بچىتە دەر، بىرى كردهوھ زۆر گووى لە دايكى ببوو، كە دەىگوت ئارامگرتن كلىلى رەحمەتە. بەلام ھىندەى نەمابوو دل لە سىنەى بىتە دەر و خۆى وەخۆ ناگرئ. بە نەرمى دەستى لە شانى ریحان دا، بەو مەبەستەى پوو بۆلاى وەرسووپینى، بەلام ریحان بە نەقايلىهوە پووى تىدەكاو گوتى: «فەرموو بەپىز، بۆيە پرسىيارم لە ھاوپىكەت كەرد دەمەوى راستى برىنداربوونى ناو چاوانت بزانم.»

ياقووب كەوتە بىر كەردنەوھى سەير و گوماناوى، بۆچى ئەو بەو شىئوھى دەيەوى عەزابم بدا؟ دەبى كارىكى نەشیاوم كەردبى! يان ئەوھى دەبى ئەوھى مەلەكى بەجۆرىكىدى بىستى،

گەر وای ھەستکردبى دەستم لەگەڵ مەلەك تىكەلکردووھ
ناھەقى ناگرم، ئاخىر خۆ جگە لە خۆم و مەلەك كەس ئەو
حالتەى من و مەلەكى نەبىنوو، بىرکردنەو و پوانىنى رىحان
بەھىزە، دلى ئەو ھەموو شتىك دەبىن، گەر كەمىك خاوەن
بەلەن بام، نەدەبوو غايلەى خراپم بووبا، ئاخىر ئەو كاتەى مالى
مەلەك، ھەموو جەستەم ببوو بە پۇمانسىيەت و پانتۆل و
دەرپى كورتهكەم تەپ تەپ ببوو، بۆنى خيانەتم لىدەھات، پىر
ببوم لە درۆ، ھەموو ئەو چەمك و وشە و پستانەى لە
ئەوينى خۆم و رىحاندا بەيانم كردبوون، ئەو كاتەى مالى
مەلەك ھەمووى پىنچەوانە ببۆنەوھ.

ئەوھتا من بە ئايدىاو دىدىكى پادىكال و پىشكەوتوخوازەوھ،
وھك چەپىك و داكوكىكارىكى سەرسەخت لە چىنەكەى خۆم،
خۆم لە رىحان نىزىكخستۆتەوھ، ئەو ناسىنى منى بەلاوھ گىرگ
بوو، ئەو منى لەگەڵ ھونەرەكەى خۆى ئاوتتە كردبوو، لە
نامەيەكدا بۆى نووسىبووم؛ وختىك خەيالم بۆ كىشانى
تابلۆيەك دەچى دروست لە نىگای تۆوھ دەست پىدەكەم، ئەو
نىگايەى لە ئىوارەيەكدا بە ديار شىعەرىكى تەپ و گۆرانىيەكى
قوول، ھاتە ناو ھەستەكانم، پەلكىشت كردم و گوتم ماچىكت
قەرزدارم، گوتم باوھشىكت بۆ دەكەم بە تابلۆ لىو پىژ بى لە
سەما، نابى لىمدووربەكەويەوھ دەنا دەستەكانم ھەلدەوھرن،
پەنگ و بارىنى سروشكى تابلۆكانم دەبن بە تراويلەك ھاوړى
من زۆر لە خيانەت دەترسم.

جاننايەكەي لەشانی داگرت و پسوولەيەکی بانگهێشتنی دایە دەست دارا، گوتی: «خۆشحال دەبم ئامادەبن لە پیشانگاگەمان، هاتنتان گرنگە.»

زۆرتەر ئاراستەي قسەکانی ریحان پووی لە دارا بوو. یاقووب هەستی بە نامۆیی کرد، هەر ئەوەندەبوو نەگەوت، دلی خێرا، خێرا لیتی دەدا، پووی لە ریحان کرد و گوتی: «کچی باش ئەي من پێویست دەکا بێم؟»

ریحان سەرکەوتوانە و بە لە خۆ رازیبوونەو گوتی: «ئەو پسوولەيە بۆ هەردووکتانە، بێگومان خۆشحال دەبم، ئامادەبوونتان مکرپترم دەکات، بە پشتیوانی ئێوە دەتوانم بەردەوام بم.»

ریحان عیشقی هونەر و ئەدەبیات زۆر کاری تینکردبوو، کاتیەک هەرکەسیک پەيوەندی خۆشەويستی دروست دەبی گومانی تیدا نییە پەنا بۆ شیعر دەبەن، هۆگری هۆنەر و گۆرانی دەبن، پەنگەکان تیکەل دەکەن و پوومەتی یار لە تابلۆدا نمایش دەکەي، عیشقی ریحان لەو تێپەریبوو بگەڕیتەو بۆ هەندیک بابەت، ئەو شەپ لەگەڵ لەمپەرەکانی ئەوین دەکا، ناھیلێ ئەو پەگە خورت و پر چێژە وشک بێ، ئەو ناھیلێ پەنگی تابلۆکانی ژیان ژەنگ ھەلێنن. راستییەک بۆ ئەو دروست بوو دەيەوئ لەو راستیەدا ئېش بکاو وینەيەک لە ئۆخزنییەکانی بدات لە بەرۆکی ئەوین. ئاخیر یاقووب، لەو ھەموو نالینەي خۆي، بەو زام و ئازارەو کوا فریای خپرکردنەو و پێکخستنەو و وینەکان دەکەوئ! دەيەوئ لەو دوورپانە دەربچێ، دەيەوئ پێگاکان تاقی بکاتەو، بۆ ژیان

کوشش دهکا، بۆ دهسته بهرکردنی ئه وین گیانی خۆی ده به خشی، پی به لووغم دادهنی بۆ گه یشتن به دلخوازه که ی. یاقووب شه پی له گه ل خۆیبوو، ده یویست پۆخی هه رزه یی له ناخی خۆیدا بکوژی، ئه و رۆژه ی خه ریکبوو قایلی بۆ مه له ک، خه ریکبوو برووخی له ژیر پووتبوونه وه ی ژنیکدا، ئه و مه له کی به پروتی وینا کردبوو، خۆی له چیتژیکی هه رزه ida مه لاسدابوو، ئه ندیشه کانی یاقووب، بلاو بوون و ئه سته مبوون، ئه و وه ک ئه وه وابوو نووشته ی لیکرا بێ هه دادانی نه بوو، ئه و ویناو تابلۆیه ی پیاوه غه ربه که ی له بیر نه دچۆوه، خه م و بیرکردنه وه ی بۆ ژنه نه خۆشه که، قسه ی پیاوه که زۆر کاری تیکربوو، (ده مه وی به ره نجی شانی خۆم بژیم، نانی شه رمه زاری ناخۆم، کارم ده وی نه ک ده ست پانکر نه وه.)

یاقووب بۆ بنبرکردنی هه ژاری تیده کۆشا، خه می ئه وه یبوو دایکه ماندووه که ی پشوو بدا، ته بایی مال و په یوه ندی خۆی و ئه یووبی برای به به رزی به یلیته وه، خۆی خسته بۆ وه دۆخیکی خراپه وه، سه ره ده ری لیده رنه ده کرد، سه ری گیزبوو، ده سته ی له په فه ی کتیکان به ربوو، خۆی به دارا گرته وه، چاوی لیوو ریحان به لووت بلیندیه وه له دووکانه که چۆده ره وه، هه موو سه ره داوه کانی لیتیکه لبوون، نیگا کانی پڑانه ژیر پی ریحان، خۆی به جانتا شانی ریحانه وه بی، وه ک عاشقی ک خۆی خزانده بوو ژیر پرچه کانی له دله وه باوه شی له قردیله شینه که ی پرچیدا بوو، ریحان پویشته و یاقووب که وت.

دارا به که وتنی زۆر تیکچوو، هینده په رۆشی بوو، که وتبووه ناو گیزواو، شله ژا، ده سته کانی لیکده هالان، مه ترسی ئه وه ی

ھەبوو دايكى ھەوالى كەوتن و برىنەكەى ناو چەوانى بزائى
بى چەندوو چوون تۆبەى دل لىدەدا.

دايكى پۇچى لە سەر سەرى مندالەكانى بوو، سۆزى دايە
خەجى، ھەر بۇ مندالەكانى خۆى نەبوو، بۇ مندالى خەلكىش
مىھرەبان و دلسووتاو بوو، ژنىكى كورته بالا، كزولاوان،
گۆشتى پتوھ نەبوو، بەلام شىرىن و پرسۆن، كە نەزىلەو
بەسەرھاتەكانى بۇ ژنەكانى گەرەك دەگىزپايەو، ژنەكان
ھەموو لەشيان دەبوو بەگوئ، تا ئىستا ژنىك لىي نىگەرەن
نەبوو، دلى بەوھە خۆش دەبوو سەر لە ئىواران ژنەكانى
گەرەكى بانگ دەكردن و ھەموانى دەخستە دلخۆشى و
پىكەنىن، چىژى لەو دانىشتانە وەرەگرت، تا درەنگانى ئىوارە
بەيەكەوھ دەبوون، زۆر جار ژنەكان كىشەيان بۇ دروست
دەبوو لەلايەن مېردەكانىانەو، وەختىك دەيانگوت لای دايە
خەجى بووین و بە قسان گەرم داھاتبووین ئاگامان لە مال و
حال نەماو، پياوھكان ھىچ قسەيەكيان بۇ نەدەمايەو، ھىندە
دايە خەجىيان خۆش دەويست كەس قسەى لە قسەى دا
نەدەكرد.

پياوھكان لە رىزى پياوان داياندىنا، ئەوھى ناسىيائى وەك
دايكى خويان تەماشايان دەكرد، دلى لەگەل دلى ھەمواندا
لىدەدا. دارا نەيدەتوانى چۆن ئەو حالەتەى ياقووب پەردەپۆش
بكا، گەر بوورانەوھەكەشى بشارىتەوھ برىنى ناو چاوانى
ناشاردرىتەوھ، ئەو لەزگەيە بەقەد دوو پەنجە دەبى، ھەر دەبى
حالەتەكە بەجۆرىك باس بكرى دايكى بەلايەوھ ئاسايى بى.

دارا لەبىر كەردنەوھى ئەوھ دابوو بە شىۋەيەكى جوان و ژىرانە ئەو حالەتەى ياقووب پەردەپۆش بگا، بەلام ئەوھى بىرت بۆى ناچى ئەوھ دىتە پىش، خالى ياقووب دواى ئەوھى لەمەيدانى چەكفرۆشان برىنداربوو، ئەو چەك و تەقەمەنيەى لە مالى دابوون، بەسەرى داكەوتبوونەوھ رانەگوازرابوون، هىشتا قەرەوئلەكەى لا نەبردبوو، چەند قومبەلەيەك و سندوقىك فېشەك لە نزيك قەرەوئلەكەى لە سندوقىكى سەربازى دابوون، چەند جار لاي مالەوھ باسى كردبوو دەبى خەمىك لەو فېشەك و تەقەمەنيانە بخۆين، بەلام پىيوابوو نابى جگە لەخۆى كەسى دىكە ئەو كارە بكەن، ھەمىشە ترسى ئەوھى ھەبوو، با ھۆكار نەبم كەسىك لەدەستى من زەرەر مەند نەبى. پىيوابوو ھەر شتىكى نەخوازراو بىتە پىش، ھەر مىلى خۆى بگريتەوھ، لە زۆر دانىشتن و كۆر و كۆبوونەوھى خزماندا، دەيگوت: «دونيام قوونەكەو كردوو، بەشى خۆم ژياوم، ھىندەم ئىش بە ژيان نەماو، تاجووچكان لەخۆم دادەبېرم، دەنا تەنھا بەسەربەرزانە بمرم و شەرمەزار نەبم بۆ خىزانەكم باكم نىيە.»

ئاخر ئەو ماوھەيەى لە مەيدانى چەكفرۆشانبوو، چەندان حالەتى ناخۆش و دلتەزىنى بينىبوو، چەندجار بە فېشەك لە دەست دەرچوون خەلك زامداربووھ خۆى يەكىك لەوانە بوو. جاريكيان قومبەلەيەك لە دەست پياويكى كەرەكيدا تەقييەوھ بە خۆيەوھ سى كەسى كوشت و پىنج كەسىشى برىنداركر، ماوھەيك ئەو خەلكەى مەيدانى ھەموويان تووشى حەپەسان ببوون، دەيان حالەتى لەو شىۋەيە دووبارە

دهبوونهوه، بۆيه به هيچ شتوويهك چهزي لينه‌بوو نه
منداله‌كاني نه ياقووبيش تخووني ئه‌و شوينه بکه‌ون.

ئه‌و ته‌قه‌مه‌نييه سه‌ري خۆي خوارد، دواي ئه‌وه‌ي چه‌بي ئازار
و ده‌رمانی پشودانی خواردبوو چووبووه ناو خه‌ويکی قوول،
ده‌يان خه‌وي ده‌ربازبوون و دروستکردنی ژيانیکی نوێ و
دامه‌زاندنی منداله‌کان و په‌رۆشی و ئاگاليیوونی
خوشکه‌تاقانه‌که‌ی و خه‌ونی په‌نگاو په‌نگ، بێ ئاگا له‌وه‌ي
سۆپاکه‌ گر ده‌گرێ و خه‌به‌ري نابيته‌وه، له‌ شیرن خه‌ودا
ته‌قه‌مه‌نييه‌کان ده‌ته‌قنه‌وه، به‌پیکه‌وت ئه‌و ته‌نيا له‌ ژووره‌وه
ده‌بی، منداله‌کان له‌ مال نه‌بوون، ته‌قینه‌وه‌که‌ ئه‌و گه‌په‌که‌ی به
دووکه‌ل و ئاگر داپۆشی، هه‌موویان به‌سه‌رمالێکی سووتاوو
کاره‌ساتنیکي له‌ بیر نه‌کراودا هاتنه‌وه پۆژیکي چاوه‌پوان
نه‌کراو بوو، ئاپۆرای خه‌لک ریزی به‌ستبوو، هه‌مووی له
چاوه‌پوانی دامرکانده‌وه‌ي ئاگره‌که‌دابوون، هه‌ر بابا بوو
تۆزیک خۆي په‌نا گیربکا، ترسی ئه‌وه هه‌بوو ته‌قه‌مه‌نی له
ژووره‌که دامابن. یه‌کیک له‌ پیاوه‌کان هاواری ده‌کرد: تکایه
نزیك مه‌که‌ونه‌وه، هه‌رچی قه‌وماوه قه‌وماوه با له‌وه خراپتر
پوونه‌دا. دایه‌ خه‌جی به‌پاکرن رایده‌کرد، که‌ بیانی بلیسه‌ي ئاگر
له‌ په‌نجه‌ره‌کان گه‌رفه‌یه‌تی، ئه‌و چه‌شیمه‌ته‌ي بیانی چۆکی شکا
و که‌وت، ته‌نها نووزه‌یه‌کی له‌به‌ردامابوو، ده‌نگی ده‌رنه‌ده‌هات،
توانی ده‌ستیکی بلندبکاو بۆ بلیسه‌ي ئه‌و گرپ، ئاماژه‌یه‌ک بوو
ئه‌وه کاکي منه ده‌سووتی! براكه‌م نه‌ ده‌ستم پیتراده‌گا نه
ده‌نگ، تو نابن بمری و جیتمانبه‌ی، گومانی نه‌بوو تاقه‌براکه‌ي
به‌ قه‌ره‌ویله‌که‌یه‌وه بووه به‌ قه‌ره‌برووت، چی ناو خانوه‌که‌یه

خاپووربووه، مهرگى تاقه براكهى به چاوى خوى بينى،
جاريكى تر منداله كانى هه تيو كه وتنه وه، چونكه هيچ كات
منداله كانى هه ستيان به بى بابى نه ده كرد. هه ميشه ده يگوت:
«كاكه تا چاوم له تو بى، خوم پى شاژنه، خوابه مهرگم په پيش
مه رگت بكه وي»

ئاخر تا به رهى كوردستانى به چهند تانكه رى ئاو وه گه يشته
شوينى پرووداوه كه، خانوو ناو مال و خالى ياقووبش
كلوكويان دامرد. هه موو خه لك ده ستيان به خوياندا
به ردابوونه وه، هه مووى تووشى چه په سان ببوون، ئيمه
گه يشتين به سهر مهرگى پياويكى نوورانى و له هوش چوونى
دايه خه جى و گريان و له خودانى كور و كچه كانى خالى
ياقووب و كه وتنى ئه يوب به سهر داى كيداو فووغانى خالوژنه
زيننه ت و فاتيمه ي كچه خالى ياقووبدا، وهك پوژى
حه شروابوو، دلته زين و پر ئازار بوو، ياقووب چه په سا، واقى
و پرما! وهك كابووسيك هه موو گيانى داگرت وزمانى له زاريدا
گرموله بوو. به حال توانى خوى بگه يه نه ته داىكى و ئه يووبى
براى، كه وت و تيله نى گايه كى دايه خه لكه كه و تتيگه يشتن
دهيه وي بيگرن و نه هيلئ بكه وي، خه لكه كه ده روستى ئه و
كاره ساته نه هاتن، نه توانرا به سهر هه موو ئه و كاره ساته دا
زالبن، دارا پر به گه رووى هاوارى كرد: «تكايه يارمه تى،
ئه وانه بگه يه نينه نه خوشخانه حاليان باش نيه!»

مه ترسى ته قينه وهى ديكه هه ره هه بوو، به لام خه لكه كه به گشتى
نه يانتوانى چيدى خويان رابگرن له نيو دووكه ل و ئاگر دا،
به سهر سه لكه بزووت و گر شه و هالاوى به تينى بليسه كاندا

خۇيان بۇ ژوورى مەلا عوسمان دەكوتا، مخابن، ھىچى بەسەر ھىچەو ھەمابوو، كەس نەيدەتوانى يەك خولەك لە ژوورەو ھە بمىتنى، ئەو ھى لەو مالەدابووبى بوو بەسووتماك، چى زىپوھە لەو ئاگرەدا گىيانى لە بەردا نەماو.

تا ئاگرەكە تەواو خامۇش بوو، ئاويكى زۆر بەسەر ئاگرەكەداكرا، ھەندىك شوين دووكەلى ھەرمابوو، زۆر زەحمەت تەرمى سووتاوى مەلا عوسمان يان دەرھىنا، بۆنى بارووت و بۆن چەقەوئىرى برژانى لاشەى مەلاعوسمان و بۆن كپووزى ئەو شتانەى لە موو خوورى درووست كرابوون لەگەل بۆسووى جلك و بەرگ تىكەلى يەكتىرى بووون، بۆنىكى قورس و چەورى يەكجار ناخۆشى لى دەھات مرقى قېدەكرد، كۆخەو پشمين و ھەناسەتەنگى ورەى خەلكەكەى دانەبەزاند، بەلام ھەموويان خۇيان پىكەمتەرخەم بوو، لەخۇيان راندەبىنى دەرەقەتى ئەو ئاگرە كلىپە سەندووە بىن، ھەموويان بە داخەو ھەبوون كە نەيانتوانى مەلاعوسمان رزگار بكەن. ئەو پۆژە ھەك مۆتەكە دلى دانىشتوانى ئۆردووكاى تەنگكردبوو، كەس كونى دەلدیدا نەبوو، لە ھەموو مالىك پرسە ھەبوو، مردوو شۆرەكە دەيگوت: جگە لە ئىسك و پرووسك و كاسەى سەرى مەلا عوسمان ھىچى دىكەمان چەنگنەكەوتەو، مەلاى مزگەوت گوتى: « ئەو پياوھ شووشتنى ناوى، كفى كەن و نوئىزى لە سەر دەكەين و دەيشارينەو، كەسىك لەو دونيايە بەئاگر بسووتى، لای پەرەردگار بەخشاو.»

ئەيۇب دۆش دامابوو، بەدىار كۆتەلى لاشەيەكى سوتاتو،
خەيالى لاي دايك و ياقوب، گەرەبى كارەساتەكە و بوونى
ئەو ھەموو برىنانە تەواو ھەرەسى پېھىتابوو. پرسەي مەلا
عووسمان، قەرەبالغىيەكەي لەوھى دانەبوو، لە شارە
دوورەكانىش، دەستە، دەستە دەھاتن، لافىتەي ماتەمىنى
ھەموو حىزبەكان بە دىوارى مزگەوتەو ھەلواسرابوون، مەلا
عووسمان كۆنە شىوعى بوو، لاي خەلكى ناوچەكە شىوعى
بوونى مەلا عووسمان ببوو بە پرسىار! بەشىك لە ئىسلامىيە
تووندرپەوھەكان دەيانگوت: (ھەر كەسىك بېي بە شىوعى
دروست نىيە دۆستايەتى بكەي، وە تا بۆت بكرى خۆي لىندوور
بكرى، خواردنى مالى شىوعىيەكان دەبى وەك غەنىمەت
بىخۆي).

بەلام وەختىك پەرۋشى خەلك بۆ ئەو كارەساتەي بەسەر
مالى مەلا عووسمانداھات، ئەو پوانىنەي ئىسلامىيەكانى
دوورخستەو، لە پرسەكەيدا چەندان مەلاي خۆبەخش، تا دانى
ئىوارە، قووپئانىيان دەخويندوو كەس نەبوو زمانى خراپەي لە
مەلا عوسمانى بكوئى، باس باسى چاكەو دلخاوينى و
پاستگۆيى و خىرۆمەندى مەلا عوسمانى بوو. جگە لەوھى
مردنى مەلا عوسمان بەو شىوھىيە خەمىكى قوول و
كارەساتىكبوو زۆر زەحمەت بوو لە زەينى خەلك دەر بچى،
پەرۋشى بۆ ئەوانەي لەھۆش خۆيان چوو بوون خەلكەكەي
نىگەرانكردبوو، تا چەند پۆزىش دواي پرسە، ھەر لە
نەخۆشخانە بوون. دارا و مندالەكانى مەلا عوسمان، پىئەكيان
لە خەستەخانە بوو، پىئەكىشيان لاي مىوان و پرسەي بابيان

بوو، ئەوان ھېچ مال و ھالىيان نەما بوو، ميوانەكان و
 ھاوانەوھيان لە مالى دايە خەجى بوو. ئەيووب چاك مىلى
 دابۆيە بەرى، خوشى فاتىحاي دەخويند، ھەرچەند زۆر
 باوھپىشى بە فاتىحا خويندن نەبوو، بارى شانى زۆر گران
 ببوو بەلام چۆكى دانەدا، بۆ بەپتوھ بردنى پرسەى خالى، لەو
 تەنيايى و خەلوھتەى ھەيىبوو ھاتبۆدەر.

بەشى بىست و دوو

ئەيووب بۇ يەكەم جارىبوو بەرپرسىيارىتى مال و مىواندارى
 ۋەربىگىرى، ھەمىشە ياقووب ئەو ئەركانەى بە ئەستۆى خۆى
 گرتىبوو. سەرسام بوو بە مشوورخۆرى و لە خۆبوردەبى
 براپچووكە كەى، ئەو لەگەل تەمەنى خۆى نەپۆىشتىبوو، ۋەك
 پىياۋىكى كامى، ۋەك گەورەى خىزان دەر دەكەوت. ئەيووب
 پىشتى لىكردىبۆۋە خەمى ھىچ شىتىكى ئەو مالەى نەدەخوارد،
 چى ھەۋاجى مالى ھەبا خەمى ياقووب و دايكى بوو، ھەمىشە
 سەرزەنشى خۆى دەكرد، ئەو ئەرك و ماندووبوونەى مال
 دەبوو ئەۋبا، بەلام جوولەو بەرپرساىەتى و پەرۋشى ياقووب،
 بوارى نەدەدا كەس ئەو ئەركە بخاتە مىلى خۆى، زىاتر ھەستى
 بە خەمخۆرى و گورج و گۆلىيەكانى ياقووب كرد.

ئاخر قەۋم و قىلە ھەمىشە مېژۋوى دەردە سەرىيەكان
 دەگىرنەۋە.

ئەيووب و ياقووب، مېژۋوى دايك و بابى خۆيان دەزانى،
 بۆيە بەسەر بلندى لە كۆپو كۆبوونەۋەكاندا دەنگيان دلىربوو.

ئەيووب دەگەرايەۋە بۇ ھەموو ئەو دەردەسەرىيانەى بەسەر
 خىزانەكەياندا ھاتوۋە، ئەو چەند پۆژەى پرسەى خالى،
 پەرۋشى و نىگەرانى خەلك بە گىشتى بۆى ببوو بە پرسىار!
 شەرمەزار نەبوو لە مېژۋوى خىزانەكەى، ھەمدو سەناى
 دەكردو سپاسگوزاربوو، لە كۆتايى پرسەكەدا، نەرم و

لەسەرەخۇ بەھەستىكى پرەزىنەۋە قىسەى بۇ دەۋر و پىشتى خۇى كىردو، سوپاسى ھەموانى كىرد، ھىندە جوان پىناسەى خالى كىرد، كە خالى جىاۋازى پىنەكىردوون لەگەل مىندالەكانى خۇى و بى بابىيان پىۋە دىار نەبوۋە. جىمان مەھىلن و نزاو پارانەۋەش بۇ دايكم و ياقووب بگەن. ئەيووب دەبوۋ ھەندىك جار سەرى لە پرسەى ژنانىش دابا، خەمى پىداۋىستى مشوورى پىداۋىستىيەكان بخوا، ھەر جارى خۇى نىشانى خالۋژنى دەدا، خالۋژنى لە بانگى دەدا، پىحان و فاتىمەش بە چاۋى پر گىيان و پىشتى فرمىسكەكانىيان ئەيوبيان دەخستە حالەتى خەم و گىيانەۋە، چەند دەپھەۋىست بەسەر خۇيدا زال بى نەيدەتوانى، رىحان شەرمى دەكىرد ھەۋالى ياقووب بپرسى، بەلام ئەيووب بە دللىكى پرو دەنگىكى نووساۋ، پروى لە ژنەكان كىردوۋ گوتى: «تكا دەكەم بەھىزىن، كارەساتەكە گەۋرەيە، برىنەكە قوۋلە، ئەۋەتە ئەۋانىش ھەر لە نەخۇشخانەن، لەبەر خوا بپارپىنەۋە بەسەلامەتى بگەپىنەۋە، ھەردوۋكىيان حالىيان باش نىيە، تا ئىستا ھەر لە ژىر چاۋدىرى دىكتۇر دانە.»

رىحان دلى كەۋتە خوۋرپەۋ بە نىگەرانىەۋە لە ناۋ خۇيدا دەگىريا، گوتى: «پىگە دەدەن بچم سەريان لىبىدەم، سبەى دواى نىۋەپۇ لەگەل دايكم دەچىن، من خەرىكە دلم لە لىدان دەكەۋى.»

ئەيووب باۋەشى بە خالۋژنە زىنەتى داكىردوۋ بە گىيانەۋە گوتى: «پىمخۇشە سەريان لىبىدەن، ياقووب كەمىك لە دايكم باشتىرە، بەلام دىكتۇر پىگەى نەدا بگەپىنەۋە، چەند جار لە نەخۇشخانە بوۋراۋەتەۋە، داراى ھاۋپى دەيگوت، لە

كىتېخانىەش پېتىئەۋەى ئەو كارەساتە پروودات بووراۋەتەۋە،
رېگەتان دەدەن.»

رىحان ئاھىكى ھاتەۋەبەر بە بېستنى ناۋى ياقوب بە ھالى
باشترە، بەلام نېگەرانىيەكە كەم نەبوو، رىحان دەگەرپايەۋە بۆ
ئەو پۇژانەى ياقوبى پىشتىگوى خىستىبوو، دەيوست ھەر
چۇنىك بى قەرەبوى بىكاتەۋە و واز لەو يارىيە بېتى، ئەو
يارييە كووشندەيە، دىنيام ئەو پۇژەى پروم لىي نەبوو بە دەم
و چاۋيەۋە دياربوو، ھەستىمىر پەنگى زەردبوو،
پرومەتەكانى لەبەرچاۋم تىلخ بېوون، لەرزىن لە تۇنى دەنگىدا
ھەبوو، گويم پېنەدا، بەلام دىلم لاي جىھىستىبوو، ھەموو
چىركەيەك بېرم لايىبوو، دىلم بەۋە خۇشبوو دىت بۆ پېتىشەنگاكەو
پەنگ و پەرە موۋچى پۇخى من دەبىنى، بەژن و قەدى
شىرىنى خۇى لە دىۋە شاراۋەكانى تابلۇكاندا دەناسىتەۋە،
دىنيام دەبىنى ئەو باۋەرەى بەيەكەۋە كارى بۆ دەكەين، چۇن
لە ھۆلى نىمايشى پېتىشەنگاكەدا پرووناكى دەدا، دەموست بزانى
عېشىقى ئەو چ دونىايەكى خولقاندوۋە، دەموست بزانى ئەۋە
ھەر لە خەيالى نووسىنەۋەى ئەۋدام، ھەموو تابلۇكان لە
پۇخى ئەۋدا سەما دەكەن و تىكىستى ئەو ماچەى لە پايزدا
بەخشىم و لە گۇرانى كۆترەكانەۋە گويم لىبوو بىستەۋە.

ئىۋارەى پۇژى پىنج شەممە، رىحان و دايكى دەچوون بۆ
نەخۇشخانە، پىش ئەۋەى بېرۇن بۆ سەردانى نەخۇشەكان،
رىحان راۋىژى بەدايكى كرد، گوتى: (دايە مانتۇ شىنەكەم
لەبەرىكەم و قردىلەى شىنىش لە پرچم بدەم.) دايكى بەدەم
خۇ ئامادەكردنەۋە، عەباكەى لەناو چىلەكانى دەرھىتاۋ

لېككە رەشەكەي تووند لە ناوچاوانى بەست و پرووى لەريحان کرد، گوتى: «پېمباشە مانتۆ رەشەكە بېۆشى و بۆ پرچىشت كېتە نېيە، خۆت دەزانى كارەساتى سووتانى مەلا عوسمان ھىندە بچووك نېيە، دەبى ھەول بەدى خەلك بە چاويكى ديكە سەيرمان نەكەن، مردنى ئەو پياوھ پرسەي ھەموومانە، يەكە خۆشەويستى بابت بوو، برادەرى زىندان و گيانى بە گيانى يەكترى بوون، خەلك عەيبەمان دەلەين.»

دايكي راستى دەکرد، خەلكى زارو زمانيان پاناوہستى، ترسى لەوہ ھەبوو، نەيارەكانيان تۆمەتەشيان بۆ دروست بکەن، ھەموو جارى دايكي ريحان ئەو قسەيەي دەگوتەوہ، نابى پېش داب و نەرىتى خەلك بکەوى، چاوى خەلكيت دیتە سەر، خۆ ئەو خەلكەي تۆمەتى نا بەجتيان بۆ ھەلدەبەستەن، زۆربەيان راست نين و زارانگان، بۆيە دەبى خۆت بپاريزى دەناكەس ناتپاريزى.

ھەموو ئەو ژنانەي لەو سەر دەمەدا، مێردەكانيان سەر و كاريان ھەبوو لەگەل (الجمعيه التعاونيه الفلاحيه) كراوہتر و قسەزانتر بوون، ھۆكارەكەش ئەوہ بوو كۆر و كۆبوونەوہكان لە مالەكان دەكران، ئەو سەردەمە كاديرە جوتيارىيەكان، ھەوليان دەدا خيزان و خزم و دەور و بەريشيان لە ژير چەپۆكى ئاغاو بېرى تاريكى دەر بەيەن.

ريحان سەرىكى رەزامەندى بۆ دايكى لەقاند، لەوہ حالى بوو دەبى چۆن دەور و پىشتى خۆى ببينى، مرف ژيرانە ھەلس و كەوت نەكا دەبیتە جىگەي پرسار، ريحان بەرپويشتەوہ، ئەو چەند پۆژ پەناگيرىيەي لە ياقووب، ھەمووى بۆ دايكى باسکرد،

به دلپريه وه دهنگى گوزر ابوو، قسه كانى پچر پچر بوون، به دهم و چاويه وه ديار بوو نيگه رانى و خه مه قووله كانى ريحانى ويترانكردبوو، دله كوته و خه موكى نه يده هيشت بخه وي، ريحان له شيعريكي ته واو نه كراو ده چوو، وهك درختيكي بيابان و ده رياچه يه كي وشك و كيلگه يه كي بيروون وابوو، نهو له گه له خه تاكانى خويدا له شه پدابوو، به دواي ژير خولكردنى نهو ياريبانه وه بوو كه تيدا سهركه وتوو نه بوو، ئاخرا ئاگرى (عه زاب) عيشق به رده يته گيانى چياكانيش ده يكا به قهره برووت، نهى عيشقى مووسا كئوى توورى نه كرد به كل؟ ئاخرا تين و تاقه تى رووناكييه كانى تيشكى نه وينيكى سووتاو، ناكري ناخت هه لئه وه ريتنى و چى گه لاي ئوميد هه يه نه يخاته دهم ره شه با، گوتى: «دايه من خه ريكه هه لئه وه هرم، گهر نيگاكانى ياقوب نه بى گه شبوونه وهم له ده ست ده رچوو.»

دايكى سه رده مانىك به و نه وينه دا گوزهرى كردووه، له هه ست و سووتانى ريحان حالى ببوو، ده ورانىك بابى ريحان له توغيانى خوى دابوو، سميل ره شيكى قنچ و خوشكى خوى بوى هه يران ده بوو، نه بخوى نه بكه ي هه ر ته ماشاى بكه ي، به ژن زراف و تاقى كه له گه ت، دهم و چاويكى گه نمى، كاتى جلكه مرادخانويه كه ي ده پوشى، شيرين و له بهر دلان، گه ت و له فتى خوش، له شايبى و ره شبه له كي گونده كان، سه رچوپى هه ر له خوى جوانبوو، كچ و كال و ژنه كانى گوند، كه يفيان به حه مه ريحانى ده هات، ده گيرنه وه بونى پشتينده كه ي پوژه رتيه ك ده پويشت، وه ختيك ريحانه و گو له پايزه مه وسيميان بوو هه ميشه ژير پشتيند و گيرفانى كراسه كه ي پرى ريحانه و

گۈلە پايزەبوو، دەيانگوت پياوۋە بۇنخۇشەكە سەرچۆپى لى
جوانە، بەشىك لە گەنجەكانى گوند ئىرەييان بە ھەمە رىحان
دەبرد، ئاخىر كچانى گوندو دەور و بەرى گوندەكەى خەونيان
بە باوۋەشى دەيىنى، خۇيان بۇ لە گۈلى دەدا، دايكى، رىحان
لەكن دەستە خوشكەكانى خۇى دەيگوت: «كچىنە من يارى
خۇم گېداوۋە، ھەمەرىحان نادەم بەكەس.» ھەمەرىحان دواى
گەپانەوۋەى لە زىندان، دواى لە دەستچوۋنى سەمەدى
چەرموۋى ھاوپىئى نەخۇشىيەكى پىتوۋە نووسا، دەم چاۋى
چىچ و لۇچ بوون، توۋكى بەسەريەوۋە نەما، موو بە برۇكانى
وئەنەما، برژانگ و پىش و سىمىلىشى ھەلوەرەين، ھەرچى
خەلكى ناۋچەكەبوو دەيانگوت: (ھەبى و نەبى، دەرمان داۋيان
كردوۋە، بۇچى ئەو پياوۋە جوان و بەژن زرافە وا پووكايەوۋە؟)

دايكى چاۋىكى لە رىحان كردوۋ تىپىراما! پىيگوت: «كچى خۇم
پىشتىۋانت دەبم، تۇ دەبىنم جەرگم بە ئازار دەكەۋى، بەلام ھەر
لە داىە خۇت بکەۋى، كارىك نەكەين توۋشى عەببە وسەر
نەۋىكردن بىن، پووداۋىك بۇ كچى خۇم دەگىرەمەوۋە، چەند
مانگىك بابى پەحمەتەت وەفاتى كردبوو، پۇژىك زەماۋەندى
يەكىك لە دۇستەكانى بابت بوو، نەمدەۋىست خۇم بگۇرپم و
جلكى پەنگاۋ پنگ لەبەر بکەم، دەمگوت تا ھەتايە پەشپۇش
دەبم، بە زۆرى زۆردارى بەتۇبىزى، خىزمان و دۇستەكانى
بابت، گوتيان دۇستايەتى لەگەل مردوۋ ناگىرى، دەستە
جلكىكى پەنگاۋ پەنگيان بۇ ھىانم، تا جلكەكانم پۇشىن ئاۋ
لەچاۋەكانم بپا، ناخم ھەموۋى ھەلتەكى. لەو زەماۋەندە، كى

دۆستى بابت بوو، لە وئ بوون، دايە خەجى بەدىتى من
 رەنگى پەرى، وامهەستکرد زۆر نىگەرانه، نزيكبيومەوہ لىي
 گوتى: (هەى لەمنت نەكەوئ، هيج كات ئاوام تۆ نە نا سىوہ،
 خىرە بۆ كى وات خۆ تاس و لووس كردووہ

پاستى دەکرد، وەك دەلەين كەنى بابت زەرد نەببوو، دەرکەوتنم
 بەو شىوہىە بۆ كەسە دلسۆزەكانم جيگەى نىگەرانى و گومان
 بوو، بۆئەوہى خەلك بە چاوى گومان سەيرمان نەكەن،
 جلكىكى ئاسايى لەبەر بكە. پۆلە گيان ئامۆزگاريەكانى دايە
 خەجى، وەك نەخشى سەر بەردن، وەك ئەلقىەك لەگويم كرد،
 عومرم بەو عەيامە گەيشتوو بى ئەو دەستم دەئاوئ نەناوہ،
 گوئ رايلى بووم، نايشارمەوہ ئەو كارەساتەى سووتانى مەلا
 عوسمان و لە ھۆشچوونى خىزانەكەيان ئەو حالەى ياقووب
 تەزاندوومى، رەنگە بۆ ھەتاھەتايە لە بىرم نەچىتەوہ.»

ريحان لە خەيالى خۆيدا، ھەموو ئەو قسانەى بۆ پيشانگاگەى
 ئامادە كردبوون چۆن پيشوازى لە ميوانەكانى بكا، چۆن بە
 پير ياقووب و ھاوريكانىەوہ بچى، دەستى لە ئەژنۆى خۆى
 دەدا حەيف! بۆچى بۆ بەختى من و ساپۆزبوونى ھەستە
 بريندارىەكانى ياقووب ئەو پروداوہ ناخۆشانە دینە پيش، ئاخىر
 نەمن دەتوانم ئەوئەندە ھىوربىم و نەياقبوويش بەرگەى ئەو
 ھەموو عەزابە دەگرئ، من دەمەويست كارىك بكەم لەپىي
 تابلۇكانمەوہ سووتان و ئەوينى خۆم بنووسمەوہ، دەمويست
 بلىم: ھەناسەكەم، ئەوہ منم ساتەكانم كۆ دەكەمەوہ دەيانكەم
 بە قەسىدەيەكى نەنووسراو، دەيانكەم بە ئاويزەو بەسەر
 رەنگى تابلۇكاندا دەپرژىنم، دواجار لە ئاوینەيەكى پروندا

دەينەخشىنىم و وينەي دلى تو دەكىشىم، ئاخىر خۇ من شەوانە بەدەست پەرە موچ و رەنگەكانەوہ گۆرانى بۇ تو دەلېم، چاوم دەبىرمە سەر مىلى كاتژمىرەكەم و پىي دەلېم ھەلەشە مەبە، ھىشتا نەمتوانىوہ خودا لە خۇم پازى بكەم، خودا پروومەتى ياقووب جىئاھىلى، خودا سىرووشى رەنگەكانى داوہتە دەستم و ئايەتلىكى داوہ بە پەنجەكانم، ھەستى كردووم بەكانى، ھىوا لە ھىزىمدا ھەلدەقولى، ئەو پىم دەلې: شىرىنترىن تابلۇ چاوەكانى ئەون، پىم دەلې: كۆلكەزىرىنە بخەرە دەسەسپرىەك و بە بۆنى مىخەك بىرشىنەو ھەك نووشتەيەك بىدە لە شانى ياقووب، خودا كىتیبەكانى خۆى داوہ بە رۆحم، ھەك ئاوى حەيات سەراپا لەشى تابلۇكانى پىدەشۆم، بە ھەناسەى پايزدا دەينىرمەوہ بۇ باخچەكان، لە شىعەرىكدا چى جوانى يار ھەيە دەيھۆنمەوہ.

رىحان دەيوىست ھەك بووكى يەكشەوہ سەر لەسوئى نەخۆشەكان بنى، بچى و دەستى ياقووب بگىرى و پىي بلى: «ئەوہ من بووم، ھەك تىراوہيەك ئەوينم دەردەدار كرد و پىشتى ئومىدەكانم شكاند، چەمى خەيالەكانم بۆگەن كرد، خۆرى نىگاكانم راونا، ھاتووم لانەكەم وىرانىوہ و لە سووچىكى دلى خۇتدا جىم بكەوہ، دەزانم ئەو عەزاب و كەوتن و شكانى تو، نەبوونى پلانىكى ژىرانا بوو، بمبوورە ھەناسەكەم خۆشم دەوتى.»

بەشى بىست و سى

ريحان و دايكى، چوون بۇ گەراج تەنا جىيىكى لى بوو، سوار بوون، سەيارەكە جىيىكى كەچە و ھەلۋەشاو بوو، تەقە و پەقەى زۆر بوو، دەنگى تەسجىلەكەشى ھىندە زۆر بوو كەس گوتى لەكەس نەبوو، گۇرانيەكە،

گۇرانيەكى شادبوو، ریحان دوو جار نقورچى لەرانى دايكى گرت تا ئاگادارى شوفىرەكە بكا دەنگى تەسجىلەكە زۆرە، ریحانى حالى كرد، گرفتكى گەورە نىيە، ددان بە خۇتدا بگرە، سەرنشېنەكان ھەندىكيان ھەزىيان بەو گۇرانيە دەھات، يەككىيان لە پىشەو سوارببوو دەستى بۇ دووگمەى تەسجىلەكە برد، دەنگى زياتر كرد، چوار موکەبەرەى تىدابوو، پياويكى بە تەمەن، لەناوہ پاسى سوار ببوو دەنگى بەرز كردهوہ گوتى: « ئەرئ كاكە كەمىك دەنگى تەسجىلەكە كەم بکە خەرىك خۆم لە جامەكە فرى دەمە خوارەوہ، خۇ بزنت سوار نەكردون.»

شوفىرەكە لە ئاوينەى جىبەكە سەيرى پياوہكەى كرد، بە خۇيدا شكايەوہ، ھەستى بە شەرمەزارى كرد، تەسجىلەكەى كوژاندەوہ، وەك ئاويكى بە ئاگرى دابكەى ھەمووى قەرەقووپ دانىشتن و بىتدەنگ، پياوہ بە تەمەنەكە، بە زەردەخەنەيەكەوہ گوتى: «بزانن چەند خۆشە، كاكى شوفىر

توخوا لىم نىگەران مەبە، خۆت دەزانى تەمەنى ئىمە مانان
چۆتە سەر و بى تەحەمول بووين.»

دەنگە دەنگ دروستبوو، ھەريەكەو لەبەر خۆيەو قسەيەكى
فەي دەدا. شوفىرەكە گوتى: «نا مامە گيان، بېرات بى خۆم
ھەر ھەزم لە دەنگى بلىند نىيە، بەتايبەت ئەو گۆرانيانەش، گەر
تەنيام دوو كاسىتەم لايە، مەزھەرى خالەقى، تەنھا خالەقى
پىدەكەم، ئەو كاسىتە ھى گەنجىك بوو جىماو، دەلىم بەلكو
بە رىكەوت بىدۆزمەو بىدەمەو دەستخۆي، من خەجالەتى
ھەمووتانم.»

رىحان و دايكى، بە بىستنى ناوى خالەقى، تىلە چاويان دايە
يەكتر، ھەمىشە تەسجىلەكەى مالىەوھيان، كاسىتىكى خالەقى لە
سەر بوو، ياقووب بۆ رىحاتى كردبوو ديارى، ئەو كاتانەى
رىحان تەنيا دەبوو لە مالىەو، تەسجىلەكەى پىدەكرد و لەگەل
خالەقى دەيگوتەو. گەيشتنە ناو شارو پياوھ پىرەكە ھەستىكى
جوان و خاوھن ماريەتتىكى بەرز بوو، ئامبازى شوفىرەكە بوو
دەستى لە مل كرد و باوھشى پىداكرد، گوتى: «لە مامى خۆت
توورە مەبە، ھەر لەبەر خۆم نەبوو كەسانىدىكەش بەو دەنگە
بەرزە نىگەرانبوون، ئەو پىشەى خۆمە زۆر خۆم لەشتى
لاوھكى ھەلدەقورتىنم، دەمەوئ لە جياتى خەلكى دىكەش قسە
بكم، رەنگە خەسلەتتىكى باش نەبى، بەلام دلنيام گەنجەكان ريز
لە كەسى بەسالاچوو دەگرن، جەواب دەنگى ناكەن، گەردنم
ئازاد بكە.»

ئەو پرووداوانەى دىنە پىش، رىكەوتتىكى جوانن، ھاوکاری
باشن بۆ بەردەوامى، بەشىك لەو پرووداوانە رىگەت بۆ والا

دەكەن، دەتەنەو ھە سەر زەينى ئەدگار و ئەو كارانەي پۇژانە بەشداربوون لە مېژووي تۆدا، ھەر ويناكردنېك، ساتە ونبووەكان و كەوتنى ئەو قسانەت بېر دەخاتەو، چىرۆكەكان دینەو قسەي خۇيان دەكەن، تايبەتمەندى شوفىرى جىيەكە، جياوازتر بوو لەو كارەكتەرەي خوینەر چاوەپوانى دەکرد، بەشەرمەزارىيەو پووي لەريحان و دايكى كرد، گوتى: «بەخشىن ئىوھشم نىگەرەن كرد»

راستىيەكەي من ناتوانم چىرۆكەكە بە نىوچلى جىيەيلىم و يان بەمەوي كارەكتەرەكان تووشى ناومىدى بەكم، ھىشتا ياقوب گەنجەو دەيان خۆزگەو برياي ھەيە،

ريحان بەديار پەنگ و پەپە مووچەكەيەو ھەزاران تابلوى دلخوازەكەي كىشاو و شكاندوونى و نەيتوانىو، گوزارشت لە سووتانى دلى خوى بكات، چەندان جار برژانگ و برۆكانى كىشاوون و سكينچى ئاماژەكانى لىيلاو بوون، ئەو خالقي ھىلكارى و پەنگەكانى خستوونەتە پەنايەك، دەيەوي دەنگەكان بەيەكترى بناسينى، لە شىوھى گۆرانى جىيەنيك بخوولقيني، دەيەوي پۇمانەكە بەردەوامى پييدا، پالەوانى رۇمانەكەم خۆشدەوي، گەر نەتوانم ريحانى لى نزيك بخەمەو خالقيكى شكەست و سەر لىشيوام، ئەركى ئەو خالقي ئاگا لىبوونىەتى لە پوانين و تىگەيشتنەكان ژنيكى چاوشين و پىستىكى سېي و شىوھ پەري نيشانى ياقوب داو، بە پەنجە پوونەكانى و بسكى ئالۆسكاوي و پۆحيكى شيرينەو، ناو چاوانى ياقوبى سارپىژ دەکرد. ناكري پەونەقى مەلەك ئەو ناوھ پۆشن نەكا،

ئەو خالقه، شەيتانى خستۆتە ناو لەشى ياقووب، بە ئىشتياو
مەلەك دەخاتە ناو دلى خۆيەو، من ياقووبى لە بەر خاترى
تەواو بوونى پروداو، كە کوتايى پىناهيتم، ياقووب هىشتا
لەهەموو ناپەهەتتەكانيدا بابى خۆى دەبينى و بە پىي
پىنمايەكانى بابى كار دەكاو عىشق دەكا، لە پۆخى بابى
مووتوربە كراو، وەجاخ و پىشەى ئەوينىكى خاوينى
هەلگرتو.

ئەو چىرۆكانە خەون نىن و خەيالى شاعىرىك نىنە بتوانى
دەستكارى مۇسقىا و ويناكانى بكەى. حەمە پىحان، گەر باسى
زىندان دەگىرپىتەو، لە شوينى خۆتەو دەترسى مووچرەك بە
جەستەت دادى، كىتپىكم خويندەو، لە زمانى حەمە پىحانەو،
دەلى: (سالىكى پەبەق، دەست و پىتم، بە زنجىرى ئاسن
بەستراپوونەو، بىن پىخەف لە سەر زەوى دەخەوتم،
زەوىەكى شىدار، قالۆچەو جرو جانەو، مشك و دەيان
دەعباى سەير جەستەمىان پزاندىبو، نەمان دەتوانى لەسەر
چىچكان دابىشىن، ئەو كاتانەى وەك لە هۆش چوونىك لە
هۆش خۆمان دەچووين، كە بە هۆش خۆمان دەهاتىنەو،
وەك شىتان رادەچلەكىن و خوین لە دەست و پەنجەكانمان
دەچۆران، بەسەر دەمدا بەر دەبووينەو، پاسەوانەكان بە
شەللاقەكانىانەو بە ژوورى زىندان دەكەوتن و ئازاى
بەندەنيان پەش و شىن دەكردين. و هەزاران جار دايك و
باييان دەگايىن!) ناكړئ و نابى پۆلى حەمە پىحان فەرامۆش
بكرئ!

رىحان و دايكى نىزىكى نەخۇشخانىەكەبوون، بەردەمى نەخۇشخانىە، بە ئاپۇراي خەلك تەنرابوو، بەشى زۆرى بۇ سەردانى نەخۇش ھاتبوون، پاسەوانى بەردەم نەخۇشخانىەكە، خەلكەكەى بە پال دەخستەنە دەرەو، ھەزار جىئو بە پولىك بوو، كەس ئاگاي لەكەس نەبوو، خەلكەكە تووپە و نىگەران بوون، يەككە لە دوورەو دەشپىراند، دەيگوت: (لىيان راپەن خۇ ئەوانە لە بەس ئازتر نىن، با بە مەرەد پىاوەكانى بەسەيان بىيەن)

پاسەوانەكە، بانگى پاسەوانەكانى ژوورەكەى كردوو گوتى: «وهرن ئەو سەگبەى بگرن ئەو تەبوورى پىنچەمە، دەيەوى پشيتوى و ئالۆزى درووست بكا.»

پرووى لە خەلكەكەش كرد: «بەرەك لە سەرەخۇ بن، بەسەرە ھەمووتان دەكەينە ژوور.»

ھەندىك قسەى مەنتار و خۇ ھەلكىشانى كرد و خەلكەكە ھىتوربۆو، رىحان بە پىزەو پرووى لە پاسەوانەكە كرد، تىيگەياند ئىمە ھاتووين سەردانى نەخۇشەكانمان بگەين، ئىمە كەس و كارى ئەو پىاوەين ئاگر لە مالاكەى بەربوو خۇيشى سووتا كۆكۆى دامرد. پاسەوانەكە، ئەو ھەوالەى بىستبوو پۆژنامەش بلاوى كردبۆو، ياقووبىشى دەناسى و گوتى: «دەزانم، ياقووب لە نىزىكەو دەناسم، كەمىك ھاوكارىم بگەن، ھىواش بن، ھەموان ئىزن دەدەم، ئەو كارەساتە بۇ ھەموومان ناخۇش بوو.»

ريحان بە ناوى ياقووب شاگەشكە دەبوو، ئەو ھەندەي نەما بوو، دەنگى بلىند بكا بلى ياقووب دلخوازى خۆمە، لە چاوانى را دەخويندرايەو ھە چەندە پەشيمانە، ئەو ھەموو ھەزەبەي ياقووبى داو، ئىستەتالى دەبىن كە زيانى بەو خۆشەويستىيە گەياندوو، ھەك تابلۆكىشەك و ھونەرمەندىكى لاو، سەرى لەسەر كىتەبەكان بوو، ھەناسەيەك بوو بۆ ئەو، ئەگەر بىھوئى پەرھەمووچى دەستى لاربكاتەو ھەنگەكان بە ديويكىدا نەمايش دەبن، ئاراستەي ھەزەندان و ئاسۆكان مەرامەكان ئالۆز دەكەن. چەند جار پەرسىيار خۆي بۆ لە گەرووي ھەلداويشت، بە پاسەوانەكە بلى: (چۆن ياقووبى مەن دەناسى، ئايە لە باوەر و بىر كەردنەو ھەشدا ھەك يەكەن؟)

دايىكى ھەستى بە دلەراو كى و شەلەژانى كەردبوو، پەروى تىكردوو گوتى: «كەچم باش نايەيتە بەرچاوم، گەر شەتەك بوو ھە بزانم، كەسەيك قەسەيەكى ناخۆشى پەنەگوتوى؟»

بەو پەرسىيارەي دايىكى پام، چاويكى لە پەيش خۆي كەرد، دەستەيكى بە پەرجى داھىناو گوتى: «ھالەتيكى ناخۆشم تەوشبوو، ھەيچ نەيە تەدەپەپەي، ئەو پياو ھە ياقووب دەناسى، پەدەچى ھەك ئەيمە بىرەكەتەو، خەريكوو زۆر سادە و خۆماليانە قەسەي دللى خۆمى لا باس بەكەم.»

دايىكى بە چاويكى پە پەرسارەو، لىنى پام، پەيگوت: «ھەروا ئاسان بەو ھەختە كەمەو دەتويست چى لە دلەت داھە، لاى كەسەيكى باس بەكەي نە ديو و نەناس، خراپ خەريكە تەيكەچى، تا زياتر ھەلگەري پەيامى شاراو ھەي ناو ھەستەكانت بى، سەنگين و ئاسوودەتر دەبى.»

بەو قىسانەى دايكى بە خۇى داشكايەو، بېرى لە و حالەى
خۆيكردهو، گەر بەردەوامبى رەنگە بېت بە خوويەكى خراپ
و تووشى بى بە تووشى نەخۆشپيەكى دەروونى، كەمىك
باروو دۆخى نەخۆشخانە ھيور بۆو، پاسەوانەكە، يەك، يەك،
خەلكەكەى دەخستەنە ژوورەو، چوونە ژوورو، پرسىياريانكر،
ياقوب و دايە خەجتيان دۆزيەو، حالى باش نەبوو، ياقوب
باشتر بوو، وەختىك چاوى بە رىحان كەوت، وەك فىلمىك
تەواوى يادەوهرىيەكانى ھاتەوھىاد، ئەو بەو ئازارە رازىبوو،
بەو شەپە ھەستى ئەوينى بەھىزتر و درەوشاوەتر بوو، بەلام
ئازارەكان بەيەكەو ھاتن، وروژمى ئەو بەسەردادانە، لە
تاقەو قەوامى ژيانى ياقوب بەھىزتر بوون، خەم و خۆ
دوورخسەنەوھى رىحان، پڑان و ھەستى خرۆشاوى مەلەك و
رۆيشتنى ئەو پياوھ بە بىدەنگى و خەمى خىزانە نەخۆشەكەى،
برىن و لە دەستچوونى دكتور و سووتانى مالى خالى و مردنى
خالى تاقەت پرووكىش، ئەو پرووداوانە ئاسان نىن، ياقوب ئەو
خۆ راگپىھى، سەرچاوەكەى سرووشى لە چاوى عىشقەوھى،
لەبىر و باوھەرەكەيەتى، لى وەختىك دلخوازەكەى دى دللى لە
سەر ياقوب لايىا، گەر وەك شانۆگەرپيەكىش بى بۆ ياقوب
دەردىكى كوشەندەيە.

نەخۆشخانە يەكى دى نەدەبرد، پىشتەر ھەموو ئەوانەى
مۆلەتيان وەرگرتبوو سەردانى نەخۆشەكانيان بگەن نابى لە
چەند خولەكىك زياتر بىمىننەو، پاسەوانەكان، يەك يەك
ژوورەكان دەگەرەن، بوو بە غەلبە غەلب و ھات و ھاوار، زۆر
لەوانەى بۆ سەردان ھاتبوون بە تۆبى و بە پال دەيانخستەنە

دەرەو، دەرەو بە غەلبەغەلب و شەرە قسە ناچار پاسەوانەكان دەنگيان بلند دەکرد، نۆرە گەيشتە ئەو ژوورەى ياقووب و دايكى ليخەوتبون، ئەو پاسەوانەى لە دەرەو خەلگەكەى دڤستە ژوورەو، وەك تەواوى ئەو خەلگە سەردانى ياقووب و دايكى كرد، ئاماژەيەكى دا بە ياقووب و گوتى: «هاوړېم بەجېت دېلم، با ئەوانەش كە هاتوون بۆلات بړون دواى كەمېكى دېكە دكتور دى، هەر كارېكت هەبوو هەر.»

حالتەتيكى ئوخزنى و دلنەوايى بۆ ياقووب دروست ببوو، نەيدەويست وا زوو بړون و جېي بهيښ، ئەو تازه خەريكبوو برېنەكانى قەتماغەيان دەگرت، بەديار هاتنى ئەو ترووسكەيەو، لەو سەردانەدا ئاويتهى تابلوكان و هاتنەو، نووسينەكانى دفتەرى يادگارپەكان بو، هەموو خەيالەكانى كۆ دەكردەو، شكان و ئازەرەكانى دڤستە ناو پريسكەيەكى پەنگاو پەنگ، ئەو بە گريانيكى خويدا لە بەيانييەكى تەلخدا ناردنى بۆ پيشانگا، دەيويست خەيالى مەكو بكات، لە پريزى تابلوكانى پيچاندا ديوارەكە بلەرزىنى، دەيويست شانى ئەو كيوە نەوى بكا كە هەنگاوەكانى شل كرديون، ئاخىر زەمەن چەند دەتوانى ئەو كۆلە دانەنيټ و تا دەگاتە لووتكە! دفتەرى پيشانگا، ئەو پستەو وشانەى بۆ دەگپراپەو، نىكاو شرؤفەكانى خورى بۆ دەگپراپەو، ياقووب وایمەزەندە كرديوو، هەموان دەردى دلى ئەو بۆ پيچان دەنووسن، تابلوكانيش ئاماژەى دەدەنى هەتاوى خەونەكانت ليڤ مەكە. ياقووب بە نىگەرانييەو گوتى: «نەدەكرا

كەمىكىدىكەش مابانەوہ؟» پاسەوانەكەى ھاوپرېن ياقووب
تىچاويكى دايە ياقووب و گوتى: «ئەمپۆ با بەسېن، پوژىكىدى
قەرەبووى دەكەينەوہ، با برۆين كاتى سەردانى نەخۆش وا
تەواو دەين.»

ريحان و دايكى نزيكى نەخۆشەكە بوونەوہ، دايە خەجى بە
بينىنى ئەوان، فرمىسك بە چاۋەكانىدا ھاتەخوار، ئەوانەى لە
ژوورەكە بوون، بەو ھالەتەى دايكى ريحان و دايكى ياقووب
نىگەرەن و دلتەنگىبون.

بەشى بىست و چوار

ياقوب كەوتەو ئەو ھالەتەى كە خەرىكە بکەوئ، خەرىكە دەست و پىئى لىنگرىدەدرىن، نا ئومىد دەبى، ۋەك پىئىشوو ترىش پرووى ۋەركىرا، گوئى زرىنگانەو، ھەر ھىندە پىراگەىشت سىپاسى پاسەوانە ناسراۋەكەى بكا، دەم و چاوى سوور ھەلگەپان، لەبەر خۆيەو كەوتە قسە كردن.

بابە گيان، ئەو چەند رۆژە جىتنەھىشتووم، گەر دەستى تۆنەبا ئەو شكانە وىرانى دەكردم، ئەو ھەتا بە ھىزى دەستەكانى تۆ بە پىئەم، ئاگام لىئە چۆن ھەلسوور و داسوور بە دايكم دەكەيت، ناھىلى جىمبھىلى، ئاخىر خۆ دايكم زەحمەتە بەرگەى كۆچى تاقە براكەى بگرى، ئەو ھەتۆى خۆت خستۆتە ژىر شانەكانى و ناھىلى بکەوئ، تۆ ھىشتا ئەو جەنگە جىت ناھىلى، ھىشتا دەتەوئ پىنمايى و دلنەوايمان بى، راستە ۋەختى ئەو ھى نەبوو تۆ بپرويت و نەتبىننەو، خۆ دايكم ھەر دەلى: «بابى ئىو ھەمردو ھەكا پۆژىك بە ژووركەوت و بە لاوك و ھەيرانەو، بە سەربلندى و پىكەننەو، بە شايى و لۇغانەو باۋەشمان پىدادەكا و لە كۆل گريان و دلەپاوكىمان دەكاتەو.»

دەزانم دەگەپىتەو ھەبۆيە ناكەوم.

ياقوب كە دەكەوتە ئەو ھالەتەو، تەنھا چەند فرمىسكىكى ئۆخزنى دەپشت، بە دەنگىكى نەرم دەپەيى. ھەمووى چەند

پۇژىكە مەلا عوسمانى خالى بە ئاگرى مالاكەي سوتتا،
 برىننىكە تا بلتى قوولە، نەك ھەر بۇ ياقووب، تەواوى دەوروپەر
 تووشى شۆك ببوون، بەلام دەستپىكردى خەم و
 زامداربوونى ياقووب، لە پشتگوپىخستن و ساردى رىحان
 سەرى ھەلدا، سەردانى رىحان لەو ساتە ھەستيارەدا، لە
 ۋەختىكى گونجاۋدا، خەرىكە گرى و كۆسپەكان لادەبا، زيان
 ئەو مەملەكەتەي خستىۋو ھەراۋىزەۋە، دەرکەۋتنى خۆرىكى
 نوئى، ئەو دەنگە كپ و نووساۋانە جۆش دەداتەۋە، خانە
 نووستوۋەكان خەبەر دەكاتەۋە، چەندجار ئەۋىن برىندارىن بە
 سەمايەكى نەرمى ھەتاۋ ساپىژدەبى، برىنەكان ۋەك تىكى
 سەربانەكان بە پىژنە باراننىكى زۆر پىر دەبنەۋە. لەگەل دايكى
 پۇيشت و نىگايەكى دايە ياقووب، لە گەرمەي كەلەكەبووى
 ئازار و خەمى قوول و دېدۇنگىدا چاۋىكى داكرت، پەنگى برىن
 لىنىشتوۋى ياقووب، پوۋمەتەكانى سوور بوون، پەۋنەقى
 درەۋشانەۋەكەي دەبىندرا، ئەو ۋەك سىنبوورى و پوۋناھى
 دەپژايە ناو پۇخى ياقووب.

ئەۋان پۇيشتن بەلام زۆر شت جىما، ھاتنى بە مۆركردنى
 پەيامىكى دىلشىن، چاۋىكى پىر لە دلنەۋايى، سپاردنى
 ئۆخەيكە ئاسوۋدەيى، لە بەر. دەرگاي نەخۇشخانە،
 پاسەۋانەكان سەرقالى ئۆتۆمۋىيلىك بوون، بە خىراي دەرگاي
 نەخۇشخانە خرايە سەرىشت، بە پەلە كارمەندەكانى
 فرىكەۋتن بەراكردن ھاتن بۇ ھەۋشەي نەخۇشخانە، خىرا
 ژنىكى بە ساللاچوۋيان خستە سەر(نەقالە) تەنھا كچىك لەگەل
 شۆفىزەكە ھاۋكارى ژنە بەساللاچوۋەكە بوون، ياقووب لاي

دايىكى بوو، وەختى گوتى لە دەنگە دەنگەكە بوو، چاوى لە ھاتووچۆي خەلكەكەبوو، ترسى پىنىشت نەبادا شتىكى نەخواراۋ پرويداين، ئەوان ئىستا پۇيشتن، ھەر لە وەختى پۇيشتى رىحان و دايكىدا ئەو ھالەتە پرويدا، ئىزنى لە دايىكى وەرگرت، دايىكى ھۆشى ھەبوو ئەيۇبىش لەو كاتەدا گەيشت، بىنى ياقوب ئاچوۋغ و سەر ھەستەرە دلى خۇش بوو، دايىكى و ياقوب بە بىنىنى ئەيۇب شاگەشكەبوون بەلام ياقوب دلى ھەر لاي رىحان بوو لەو دەترسا ئەو ھالەتەي لە ھەوشەي نەخۇشخانەكە ھاتۆتەپىش پەيۋەندى بەوانەوېن، يارمەتى لە ئەيۇب وەرگرت چاۋىكت لە دايىك بى دەچم بزانم چى پرويداۋە، ئەيۇب بەو جوولە و بەرپرسىارىتەي ياقوب كەيفخۇشبوو.

كى لەگەل ئەو نەخۇشەيە؟ شوفىرەكە گوتى: «كچەكەي لە گەلىيەتى» شوفىرەكە گوتى: «وەرە خاتو مەلەك بزانە پزىشك چىدەلى سەبارەت بە ھالى دايكت.»

ياقوب گوتى لەناوى مەلەك بوو، ھەموو گيانى وەسەر ئارەقە گەرا، شەرم دايگرت، نابى بگەپتەو، ناگەپتەو مەلەك بە ھەموو يادگارپەكانىيەو دپتە بەردەمى، ئەو ئىستا لەگەل پۇخى خۆي بەلىنى داۋە ژيان بداتەو بەرخۆي، وروژان و ئەو ھەست و سۆزەي لە مېشكىكى ھەرزەيدا خرۇشاۋو تراۋىلكەيەكى بۇمن درووستكرد، دەي ئەو ياساى سرووشتە دەبى ئامانجى خۆي بپىكى، بىرمە مەلەك گوتى: «كە گەراپتەو وەلامى پرسىارەكەت دەدەمەو.»

ئەو دەزانم ژيان بەدوامدا دەگەپ، پەنگە بە ھەموو كېشە پېئازارەنە دەرەقەتى شەپى ژيان نەيەم، بەلام دەزانم گەر ئەو مەلەك بىن و دايكى بىن، ھېچ گومانى تېدا نىيە پىۋىستى بە من دەبىن، پەنگە ئەو ھالەتەى خىزانەكەمانى زانىبىن، چۆن نەيزانىۋە بۆكەس ھەيە بەو كارەساتەى نەزانىبىن، پۇرژنامەش ھەوالەكەى بىلاۋكردۇتەو. ياقوب نىكتىربو، مەلەك قۇلەكانى ھەلكرىدون، بە تىشېرتىكى پەنگ گەنمى، پانتۇلىكى پىاوانە، پىچەكانى لە دواۋە گرېدابو ھۆلى فرىاكەوتن شەوقى دەدا، پىك چاۋى لە چاۋى ياقوب ھەلەنگوت، بە بەر چاۋى ھەموانەو دەپىست باۋەش بە ياقوب دابكات، ياقوب بە بىنىنى توۋشى ھالەتتىكى ناخۇش بو، سۆزۈ دىسۆزى بۆ ھاۋپىيەتى مەلەك لە كۆلبو، گرىا، فرمىسك بە چاۋەكانىدا ھاتەخوار، مەلەك گوتى: «بىمبۈرە لەو پۇژەى تۆ پۇشتى، جىتەشتىن، دايكم ھالى باش نىيە، ئەو پوۋداۋەى ئىۋەشم بىست، ھەوالەكەم لە پۇرژنامە خويندەو، نەمتوانى دايكم جىتەيلىم، زانىۋىشمە لىزە لەگەل دايكت خەوتوون، ھالى ھەردوۋىكتان باش نەبوۋە، ئىستە دايكت چۆنە؟»

بە لاي ياقوبەو ھەسەير نەبوۋ چۆن مەلەك ئاگائى لە ھەموو شىتەكە، گوتى: «خەرىكە بەرەو باشى دەچىن، بەلام دايكم ھىشتا ھەوالى مردنى براكەى نازانى، گەر بزانى دىنىام بۆ ھەتا ھەتايە دەپوات و جىمان دىلى، ئەى ھالى دايكى تۆ چۆنە؟»

«باش نىيە، دايكم دەمرى، ئىدى من تەنيا دەمىنمەو، نازانم راپۇرتى پىزىشكى ئەمپۇش چىم پىدەلى.»

ياقوب بە وشەى مردن دلى گوشرا پەنگىكى ھىتاۋ پەنگىكى
 برد، ئەو ھەمىشە بىرى لەو دەكردەو دەيىكى بمرى ژيان چ
 مانايەكى نامىنى، نابى دايىم بمرى. مەلەك بە بىنىنى
 فرمىسكەكانى ياقوب دله كوتەى گرت و دەستىكى بە
 پەنجەرەكەو گرت، خوى بە ھىزكرد نەكەوى، ئەو عومرىكە لەو
 گىژاۋەدايە، كەوتنى واتا تەواۋبوونى، واتا دەستبەردانى لە
 ئومىدەكانى، ئەو پەروشىيەكانى قول و نەپراۋەن، بەلام
 ئومىدەكانىشى بلندن، لاي مەلەك مردن بابەتىكى سرووشتىيە،
 دەبى مروف خوى لەگەل رابىنى، تەنياش پراھاتنە، ھىچ شتىك
 نىيە لەسەرەتاۋە ئەستەم نەبى بەلام كاتىك پرايىتە ناو
 قوۋلايىكەى دەرىچەيەك دەدۇزىتەو بۇ دەربازبوون. نىگاي
 دىۋارەكانىش لەسەر ئاخاوتن و جوۋلە و ئەتەكىتى مەلەك
 بوون، نەرم و ھىۋاش سەرنجى دەور و بەرى پراكىشا، ۋەك
 كادىرىكى پۇڧە پىكراۋ. ياقوب ھەستى پاكىرت تا مەلەك لە
 قسەكانى تەواۋ بوو. گوتى: «دەمەوى دايىك بىنىم، با لەسەر
 دلم نەبى بەگى.»

بە چاۋ ئاماژەيەكى بۇ كردو فەرموو دايىم وا لە ھالى
 فرياكەوتنە، ھالەكە زور قەرەبالغ بوو، چەند ھالەتى
 برىنداربوون و پىكدادانى ئوتۇمبىل و نەخوشى جوراۋ جورى
 تىدابوو، نىزىكى قەرەۋىلەكەى دايىكى مەلەك بوو، بىنى ھالى
 خراپە و ئوكسىجىنى لەسەرە، بەھال چاۋەكان دەجوۋلان،
 ھىشتا ئەو خۇپراگىرىي لىدەخويندرايەو، چوۋە لاي و سەرى
 ماچكرد، گوتى: «دايە دەمناسىتەو؟»

گوئیکانی باش بوون دهنگه که ی لا غه ریب نه بوو، سه ری بۆ له قاند و حالیکرد که دهیناسی، یاقووب به شهرمه وه فرمیسه که کانی له سه ر چاوی لابر دن، ویستی مه له ک و ده ور و به ری ههستی پینه که ن. مه له ک له وه گه یشت که سایه تی یاقووب، ده رهاویشته ی خانه واده یه کی زه حمه تکیش و چه وساهه ن، خه ریکبوو به رگه ی سۆزی خرۆشاوی یاقووب نه گری، به هه لسه که وتیکی زیره کانه دهستیکی له پشتی دا کوتی: «سپاس بۆ ههستی دلسۆزیتان، ئه و چه ند پۆژه دایکم ته نانه ت چاویشی هه لئه هیناوه، به بیستنی دهنگی ئیوه، بینیم چاوه کانی کردنه وه، ئاخه ئه وه بۆ سینووری من یه کجار به نرخه، بچۆوه بۆ لای دایکت با ئه وانیش نیگه ران نه بن، ئاگامان له یه ک ده بی.»

حالی هه موو نه خۆشه کانی خهسته خانه خراپ بوون، داو و ده رمان که م بوو، ته نها چه ند ناو نیشانیکی داو و ده رمان هه بوون له خهسته خانه، ده بوو چووبایت له ده ره وه به دهستیان بهینی، بۆ ئه وانه ی ده سته کورت بوون زه حمه ت بوو. یاقووب سه ره پای ئه وه ی ئه و هه موو کاره ساته پووی تیکردبووه، ده بوو خه می په یدا کردنی داو و ده رمانیشی خواردبا، دارای هاو پێی حالی له و با شتر نه بوو به لام ئه و وه ک براهه ک مشوری هه موو پێداویستییه کانی ده خوارد،

که لای دایکی مه له ک پۆیشت و چۆه لای دایکی، دارای هاو پێی له گه ل ئه یوبی براهی قسه وباسیان گه رم بوو، ئه یوب ده یگوت: «دلیام له دلسۆزیتان، ئیوه براهه تیتان زۆر خۆشه،

ئۇەى ئىۋە دەيگەن لاي ئىمە بەرپىزەۋە تەماشىا دەكرى، لاي
خوۋن نابى.

ئەۋ چەند پۇژە گەر تۇمان نەبا كى ھىندە بە پەرۋشە بۇ
دايىم و ياقووب! تۇلە ئىش و كارى خۇت گرتۇتەۋە كۆلى
سەر شانى ئىمەت سووك كىردوۋە. «

دارا گوتى: «ئەركى خۇمە، دەبى زىاترىش ئاگام لە بنەمالەى
ئىۋەبى، گەر جار جارەش دەپۇمەۋە ناچارم، ھەندىك كار و
پىداۋىستى دوكانەكەشمان دەبى جى بە جى بكەم
دوكانەكەشمان ھاۋپىيەكى خۇمان بە پىۋەى دەبا تا ئەۋ
حالەتەى دايىك و ياقووب تى دەپەرى، دلىبابە ئىرە جى
ناھىلم.»

ياقووب بىنى دارا گەپراۋەتەۋە دىلخۇش بو، دارا بە
باشتربوۋنى حالى ياقووب زۇر خۇشحال بو، پوۋى
تىكىردوۋ گوتى: «دەرمانەكانىشم ھەموۋى ھىتاۋە بىخەمبە،
دەزانى چەندە دىلخۇشم رەنگ و پوۋت خۇشتىرە، دەمىكە
ھاتوۋم، دەرەنگ ھاتىەۋە، لە كۆى بوۋى؟»

گوتى: «دايىكى ئەۋ ھاۋپىيەم حالى باش نىيە چوۋم لىى
بىرسىم.»

بە ئامازە حالى كىرد گە دواتر قسە دەكەين، نەيدەۋىست
ئەيۋب بە مەسەلەى خۇى و مەلەك بزانى، نەكاتەكەى گونجاۋ
بوۋ نە ئەۋ بابەتەش بۇ ئەيۋب گىرەگ بوۋ. دارا چاۋىكى دايە
دايىكى ياقووب، نىكىبۇۋە لىى، گوتى: «دايە باشتىرى؟»

ئەو چەند پۇژبۇو تەندروستى زۆر خراپ بوو، زەحمەت چاۋەكانى دەكردنەۋە، بەلام بە بىستنى دەنگى دارا، سىلەي چاۋى دايە كۆرەكان و توانى سەرى بلەقېنى، فرمىسك بەچاۋەكانىدا ھاتتەخوار، ئەيۇب چاۋەكانى سېرىن، بە دەنگىكى خەمناك، بى ئومىدى پۇخى ئەيۇبى تەنىبۇو، بەلام ۋەك ئىماندارىك، بېوا بوون بە قەزاۋ قەدەر، خۇي لە ژىر ئەو خەمە گەۋرىيە پراھىتابۇو، گوتى: «دايە خۇم، ئەۋە داراي برادەرى ياقووب، لە ئىمە زىاتر بە پەرۋشە، ئەو چەند پۇژە جىي نەھىشتووين مەگەر ئىشى زەرۋورى بۇ ھاتىتەپېش.»

دايكى زمانى پېرپ بوو لە قسە، ئەو چەند بە خوۋلق و خۇ بوو بەلام جەخار دەرېرىنىكى نىيە، تەنھا توانى بە ئامازە سۆزى خۇي نىشان بىدا. دارا زەرفىكى دا بە ياقووب، گوتى: «ھاۋرېيان ئەۋەيان بۇتۇ داناۋە، گوتيان چووين سەردانىشمان كردوۋە بەلام جارى ھەر ئەۋەندەمان لە دەست دايە.»

ئەيۇب پوانى ياقووب زەرفەكەي خستە گىرفانى و ئەۋ پەيوەندى و ھاۋرېيەتى ئەۋانى لاجۋان بوو، ھەر ۋابوۋ لە ناۋ خەلكىش بېۋە قسە، دەيانگوت: «ئەۋ پېرە زۆر بە پەرۋشى يەكترن، تەزوۋىيەكى بە لەشى ھەر يەككىيان دابىت جىي ناھىلن، گەۋرەۋ بچوۋك لەدەۋرى كۆ دەبنەۋە، ناننىكان ھەبى لەتى دەكەن.»

ئاخر شەۋانى نەخۇشخانە، شەۋانى پېر ئازار و دەرەسەرىن، ئىدارەكردن و مانەۋە لاي نەخۇش ددان بە خۇداگرتنى دەۋى. دارا ھەموو شەۋەكان تا درەنگ، لاي ياقووب دەمايەۋە، ئازار

و ئالەبى نەخۇشەكانى ئاويتەي رۇخى كىردىبوو. ياقوب ئۈۋەندەي بە بوونى دارا خۇشحال بوو، ھېچ شىتېك ھېندەي ئاسوودەي نەدەكەرد. دەكەوتە ناو ئۈۋە ساتە ناخۇشانەي لە نەخۇشخانە بېنىونى، بە ديار ئازارەكانەۋە لە ناخەۋە دەرگىيا، شۆر بېۋە ناو مردن، مردنى ئۈۋە ھەناسانەي شەۋ لە مردوۋەكان جى دەمان، دەرگىيا دەيگوت: ئىرە بۆگەنى كىردوۋە. بۆنى مردن خەرىكە كاسم دەكا، ساتەكانى ئىرە بە ئازارن، دەنگى گىيان و رۆرۈ ۋەك ژەرەر دەرژىتە سەر ئومىدەكان، كەشېكى ئاقۇلا، وئىرانبوونى خىستۇتە ناو ھەستەكانم ناتوانم بىر بىكەم، وئىرانگەين رابكەين، نا ئومىدى خەل ك پىتەكانى زىجىر كىردوۋىن، كەمتر تۈانىۋمانە ترووسكاى لىكېنېين، ئۈۋانەي لاي نەخۇشەكانىيان بوون، كاتېك نەخۇشەكە گىيانى دەدا، دەستەكانىيان لەگۇ دەرگەۋتن، ھاۋارو ئالەبى كەس و كارى نەخۇش، نەخۇشخانەيان دە زەۋاق نابو، كارمەندەكان، لە سادەبىي و بى ئەزمونىيان بى دەستەلات بوون ھىچيان لە دەست نەدەھات، زۆر جار لەگەل كەس و كارى مردوۋەكان دەرگىيان، پاسەۋانەكان بى تاقەت و بى خەۋاس ھېچ دىيان بە ئەرەك و كارەكانىيان خۇش نەبوو، ئۈۋە بىرە پارەبەي لە بىر پاسەۋانى ۋەرىيان دەرگەت بەشى ژيان و بەرپىۋەبىردى ژيان نەبوو، نەفرەتىيان لە خالى خۇيان دەرگە. ھەموو شىتېك خىراپ دەپۋا، ئۈۋەي خۇلقاۋە بۇژيان بەر ئۈۋە دەۋرەبەرەي ئىمە ناكەۋى.

ژىنگەي نەخۇشخانە بە ژەرەيى كوشىندە داپۇشراۋە و داگىرەكراۋە، لە نىشىتمانىكى نەخۇش دەچى، لە دەرەختىكى

پووتاوۋەي بەر پەشەباي پايز و ھەرەسىكى گەورە دەچى.
تەۋىلى خەلكەكە مۆرى نا ئومىدى پىتو بوو، دلم بەكام وىنە
و تابلۇكان خوشبى، كاتىك نىگاكان پېن لە دېدۇنگى و
تارىكى. ئەو چەند شەۋە من و مردن لە جەنگى دەستە و
يەخەدابوۋىن، ئەو چىرۇكانەي مردن بۇ خۇم دەگىرەمەۋە، لە
دوا جار دەيانكەم بە كىتىكى قەبارە بچووك، ئاخىر ناتوانم
گەورەيى ئازارەكان لە كىتىكى گەورەدا بنووسم،
كىتىبەگەورەكان ئازادن و ئازارى ئىمەي تىدانىيە، كىتىبەكانى
گىرفان، دەتوانىن بيانپاريزىن، كىتىبە بچووكەكان يارى لەگەل
پۇحمان دەكەن زۇر ئۇخزنىمان پىدەبەخشن.

ئەو چەند شەۋە غروورىەتى رۇخى نەگرىسى مرقۇايەتىم
بىنى ئەوان بە برىنى ئىمە پىدەكەنن، سوۋزنى ژەنگاۋى
دەخەنە چاۋى گەلانى بەشمەينەت، بىنىم مرقۇايەتى غافل
گىرە، ناچىتەۋە سەر پەسەنايەتى و بەدۋاى سىستەمى
پاۋانخۋازىۋەيە. بىنىم ئەھرىمەنەكان ويرانبوۋن چۈنەتە ناو
ھەموو مانىفستۇكانەۋە، زامى نىشتىمانيان بۇگەن كىردوۋە،
دەنگى نالینەكان گۈيى شەيتانەكانيان كەپ نەكرد، ترس و
شەكەتى و مردنيان كىردۆتە ديارى، لەو ساتانەي ھەناسەكانى
دايكم توۋند دەبوۋن، دونيام لىۋىك دەھات، دىقەتم لە پروانىنى
دايكمدا نقووم دەبوۋن، دايكم لە ژىر پالە پەستۋى مردندا
خەرىكى گيانسپاردن بوو، بەدىار (ملك الموت) ۋە گىرى
خواردوۋە، دەيەۋى بگاتەۋە بە تراۋىلكەكان و بىتت بەو
چىرۇكەي تا كۆتايى لە فرمىسكەكاندا جاويدان دەبن. دەنگى
مردنەكان، دەنگدانەۋەيەكى ترسناكى دروستكرىبوۋ ھەر لە

سالەكانى تاعوون دەچوو، شەپى ناو نەخۆشخانە شەپى
 يەكلایکردنەوہبوو، دەستەو يەخەبوو، كەس نەبوو پرىنچكى
 ئازارەكانى مردنى پىنەكەوتىن، مرن ئەو چەند شەوہ، ژيانى
 لە زۆران ستاندهوہ.

بهشى بيست و پينج

دهبوو ئهو پروداوانهى شهو له بىربكه، ناكړي بى ئوميدى
 واتليكا دهستان له كراسى بيتيه در. زور گويم له كهسانى
 به سالاوو بووه دهيانگوت: ژيان تاقى كړنه وه، ئهوانهى
 دهن به خاوهنى سروشت، ههيمه نه وه دهست لاتييان به سهر
 درووستكراوه كان پاده گا، خاوهن ئيراده و سهر كه وتنه به سهر
 كوسپه كاندا، كليلى ئاسووده يى له دهست ئهوانه دايه ناكه ون.
 بىرم له مه لك ده كرده وه، بى پشتيوان و بيكه س و تاق و
 تنيا، بهرگه ي ئهو ناره حه تيبه دهگرى، سهره پاي
 زه حمه تيه كانى ژيان، هيتشتا له جوانيدا تاقانه يه، من بهرگه
 ناگرم پر به چاوم تهماشاي بكه، گرنبه ستيكى ئه خلاقيم
 له گه ل ريحان مور كرده وه كه كه لكه له ي مه لك و چى ژنى
 دونيايه له بىر خوم بيه مه وه، چونكه ريحان وهك خوين به دلم
 پاده گا، نيكاو پروانينى ته ختى ههسته كانمى له رزاند، چيروكى
 دلى خوى لاي من جي هيتشتووه، حه رام زاده دهم خيانت به
 ههسته كانى ريحان بكه، ئهو بومن هه موو شتيكه، ده توانى
 راستم بكا ته وه، له و ساته ي ئيستامدا هه ستيكى خوراگرى
 بلندى پنبه خشيوم، ئه وه تا دهيه ويى له ئالوزيه كان دهرم بكا،
 بمخاته سهر پيره وي عيشق و بمگه پرينتته وه سهر ئهو نامانه ي
 به ئاوى رۆح نووسيونى، لى هه ستي خورشاووم هه موو
 بىر كړنه وه ي راگرتووم به لاي ئاره زووه كانم داده خا، مه لك
 ئهو شهو تنيايه و دهچم، وهختى بىدهنگبوون و خهوتنى

نەخۆشەكان و درەنگانى شەو، ئەو بوونەوهرى ناو ېوح ختۆكەم دەدا، ېيگەكانم بۆ دەكاتەو، ئەمشەو دارا و ئەيوب ېۆيشتوونەتەو، خۆت و دايكت ماونەتەو دايكىشت حالى باشترە، حەبىكى خەوى بەدەيە با ئەمشەو پشووېدات، با ئەو چەند شەوھى بە ئازارەو بەسەرى ېردووه ھەندىك بەسەيتەو، دىكتورىش ئاگادارى كىردووى دەتوانى ئەو حەبەي ېيىدەي لە كاتى ېيويستدا، ھەموو شتىك باش ھاتۆتەپىش، جارىكى تر ئاوا ھەلناكەوېتەو، تەماشاكە چەند سەيرە! كە ېيگەوت نەبى چىيە؟ لەو كات و ساتەي تۆ لىرەي، مەلەك و دايكى ھاتوون، ېيۆيت بە ېيروھاتووه، دەلەين جارىك دەرگەي بە خىرت لىدەكاتەو كە فرىاي نەكەوتى جارىكى تر ئەو چانسەت لەدەست دەچىت. دەمى دەلەي نووقلە، ماچىكى ئەمشەو زىندووت دەكاتەو، دەي بچۆ دەمى بخە ناو مەكەكانى، ناودەمىكى گەرم، مەلەك، ھەمىشە بۆنېرى لەناو جانتاكەيدايە، ھەمووكات بۆنى بىنىشتى سەھم لەناو دەمى دى. ئەو ېۆرەش كە ھەناسەي نىزىك دەكرەو ھەمويست گازىك لە دەستەكانى بگرم، ئارەزووم بوو سەرم بخەمە ناو مەكەكانى، بە زمان سەر گۆي مەكەكانى بلىسمەو، تووند بىيانمژم، بەسەرخۆمى دابەر بەدەمەو، بە ئەسپايى كراسە كورپانەكەي لەبەر داكەنم، دەستم بخەمە ناو پانتۆلكەيەو ئەو ناوھ تەپ تەپ بگەم. خەيالم چاك كۆكرەبۆو، خۆم خستبۆھ ناو باوھشى و بەزمانم لىوھكانىم دەلستەو، دەستىكم خستبۆھ ناو مەمكى و گۆيەكانىم دەمژى، كەس بەخەبەر نەبوو كراسەكەم لىداكەند و لەسەر قەرەوئلەكە پالم خست، چاويكى لاي قەرەوئلەكەي دايكى بوو، دايكى ھەناسەدانى زۆر ئاسايى

بوو ئەو بە پۇخى خۇى ئەو ژوانەى بۇ من و مەلەك
 رېڭخستىبوو، زۆر بە ئارەزوۋە ناو دەمى لەگەل دەكرىم،
 تۈوند بە خۇيەۋە دەيگوشىم، دەستى خستە ناو گەلم
 بەھىزىكى زۆرەۋە دەيگوشى و خۇى پۈوت پۈوت كرىدەۋە،
 پا سەۋانەكان خەوتوون، قايشى پىشتىندەكەمى كرىدەۋە
 زنجىرەكەى ترازاند، دەستى راكىشام و پاچلەكىم و بە ھۇش
 خۇم ھاتمەۋە. گۈتم خەرىكبوو بەلئىنەكەم بشكىتم، گۈتم نا،
 دەبى ئەو حەزە بكورژم، ئەو پروداۋە ناخۇشانەى ھاتوونەتە
 پىش، پىسى و بىركرىدەۋەى خراپى من.

كەسايەتتە نەۋسنەكەى ناو ناخم، زىاتر پالى دەنام، خراپ
 كەوتبوومە ناو زەلكاۋ، دەمويست دەربچم و بىر لەكارىك
 نەكەمەۋە لە كەسايەتتەم بدا، بابم ھەمىشە لەغەببەۋە پىم دەلى:
 كورپى من نى، گەر ناپاكى بكەى، دەبى رېگەى راستەقىنەى
 ژيان ھەلبۇزىرى، مرقۇف ئەو كاتە بەكەلگە بۇ نىشتىمان و
 مرقۇفايەتى، كە ھەستە خراپەكانى ناخى بكورژى، خۇى خاۋىن
 نەكەتەۋە ناتوانى كار بۇ خاۋىنى بكا. خەرىك بوو پەيامە
 غەببەكانى بابم فەرامۇش دەكەم و بە دۋاى ئارەزوۋەكانم
 دەكەوم، ئا، چاۋە ئەفسوونەكانى مەلەك راكىشام و دەيان
 شانامە بۇ سرووتەكانى نىگاي دەھۇنمەۋە، ژيان ئەو
 فرسەتەى پىن بەخشىوم نابى لە دەست خۇمى بدەم، مەلەك
 بەلئىنى پىن داوم كەسايەتى و ژيانى ئەو پىاۋەم بۇ باس بكا،
 ئەو پۇژە گۈتى: (دەتۋانى سەرگوزەشتەى ئەو پىاۋە لە من
 ۋەر بگرى).

ئەمشەو فرسەت ھاتۆتەپېش ئاخىر جارىكى تر كوا كات و ساتىكى وا دروست دەبىتەوہ ئەو گرىتەى دلىشم دەكرىتەوہ ئاخىر ناسىنى ئەو پياوہ بۆم بووہ بە مەسەلە، پۆژ بە پۆژ لەگەل بىرکردنەوہم بەردەوام دەبن، خەرىكە لە پىستى خۆم دىمە دەر، زۆر پىچەوانەى خۆم بىردەكەمەوہ، واخەرىكم ناتوانم بەسەر ئارەزووہكانمدا زال بم، لە لايەكى دىكەوہ دىم دەمەوى بە كارىكى مړوى خەرىك بم، ئەوہتا ھەستىكى دىكەى ناخىم پىم دەلى: (ئەو پياوہ بدۆزە، راستە ژنە نەخۆشەكەى مردووہ بەلام ئەوہندە كەسايەتییەكى جوانى ھەبوو دەكرى سوودى لىبىنم).

ئەو (پاردۆكسە) دژ بەيەكە خەرىكە وىرانم دەكا، ئىستا چەند كەسايەتییەك لە من دا تەراتىن دەكەن، زەحمەت دەتوانم دەر بازىم. نەرم نەرم دەستم دەخەمە ناو پرچەكانى مەلەك وەك شانەيەكى شاش، پرچەكانى بۆ دادىنم و ھەردووك دەستم دەخەمە سەر پوومەتەكانى، بەرامبەرى دەوہستم و چاوم دەبۆمە چاوەكانى، تا دەبم بەو گریانەى كە دلدانەوہى شكان و نا ئومىدىيەكان دەداتەوہ، گردبوونەوہى دلۆپە فرمىسكەكانى مەلەك بۆ دايكى، تابلۆيەكى ھونەرى بەرزى خولقاندبوو، ھونەرى و كارامەى (رىحان) بە خولقانى فرمىسكەكانىيەوہ دياربوو، سەير شتەكانم باش لى تىكەل بوون. زۆر جار ھەموويان لە ھۆلى نەخۆشخانە دەبينم، ئەوہتا خالىم بە شەدەيەكى رەش رەش، لە سەر كورسىيە شكاوہكەى نەخۆشخانە دانىشتوہ چاوەرپى ھەوالىك دەكات، بابم بەسەر سەرى داكمەوہ وەستاوہ، بە پىشتىندەكەى لىك. لىك،

فرمىسكەكانى دايكم دەسپىت، ئەيۇب لەو سەرى پىرەوھەكەي
 ھۆلەكە كۆلۈھ سىپىكەي دەدرەوشايەو، دەستەكانى بەرز
 كىرەبوونەو ھۆ خودا. رىحان و دايكى، بەھمەنى براى و
 ھەمەرىحان چاۋەرۋانى ئىمە دەكەن. داراى ھاورپىم بە
 كۆمەلىك پىداۋىستى نەخۇشخانەو لە پەنا دەرمانخانەكە
 ۋەستاۋ، ئاگاي لە ھەموو كات و ساتەكانى مەو چىركە بە
 چىركە خەرىكى نووسىنەوھى چىرۆكەكانى ئىمەيە. قەھارى
 چەرموو، ھىشتا پۈش و پەلاشى ئەو شەوھى تىيدا مرد، بە
 برۆگەوھەكانىوھە تابلۆى رۆح دەرچوونى ھىتاۋ، بە خاۋو
 خىزانەوھە ھاتوون و دەيانەوئى لەگەل دايكم و بابم باسى
 رۆژانى رابردوۋ بىكەن، ئامۇژنم بەھەردوۋك دەستى
 چاۋەكانى خۆى داپۇشيوھە نايەوئى بە ھىچ شىۋەيەك دايكم
 بىيىن. ئەو پىاۋەي ژنەكەي نەخۇشى شىرپىنچەي ھەبوۋ بە
 دەستىك پالى بە عارەبانەكەي ژنەكەيەوھە دەنا، بە دەستەكەي
 دىكەشى دەرمانەكانى ھەلگرتىبون، ھەر زوۋ پىاۋەكەم
 ناسىيەوھە زوۋ زوۋ پەرچەمى سەرچاۋى ھاۋسەرەكەي لادەدا،
 بەھەستىكى ئاگرىنەوھە رۆى تىكەلى ئازارەكانى بىبو،
 پەنچەكۆلەي نىشانەيەكى ديار بوۋ بۆ ناسىنەوھى.

گوپم لە دەنگىكى نووساۋ بوۋ، تۆنى دەنگىم ۋەك ئاۋ و دۆ
 لەبەربوۋ، لە بىستىك مىندالىيەوھە ئەو دەنگەم لىدانەبراۋە لەگەلم
 گەورە بوۋ، لە گەمەي مىندالى و لە خەۋنەكانم و لە
 باۋەشەكانم و لە بانگ كىردنەوھەم، گوپم لەناۋى خۆم دەبوۋ
 بەو دەنگە بالم دەگرت، گوتى: (ياقوب ۋەرە راستم بىكەوھە تا
 قسەيەكت بۆ بىكەم، گوتى لە دايكى خۆت بىگرە).

خەنى بووم، دايكم چەند پۈژە دەنگى دەر نەھاتوۋە، بە پرتاۋ
ئاۋرپم لە دايكم دايەۋە بېنىم چاۋەكانى داخستن و پىشتىندەكەى
بابم جى مابوو لاسكى پىشتىندەكە تەپ تەپ بېوو، دايكىشم
توۋند، توۋند، پىشتىندەكەى گرتېوو. دەستم خستە سەر
پرومەتەكانى سارد، سارد، بوون، تەنيا مابوومەۋە كەس
لەدەۋەرم نەمابوو كەۋتمە ناۋ شەرىكى دەستەۋ يەخە لەگەل
خۆم، دايكم (خەجەى حاجى ئەسكەندەر) چىدى چاۋەكانى
ھەل نەھىنانەۋە.

سىكە سىكى كورسىيەكە، مەلا عوسمانى پەست كىردېوو، چەند
جار خۆى دەجوۋلاند، ھەستىكى ناخۆشى لای ھەموان
دروست دەكرد، ئەوانەى ناۋ ھۆلەك گورگە ئاۋرېكىيان
دەدايەۋە، نەفرەت لە چاۋى دايكم دەپژا، ئاخىر
نەخۆشخانەيەكى گەۋرەۋ گران، تا ئىستا كەرەستە كۆنەكانى
پىش پاپەرىنن، تىاخ دەنگىكى ئىزعاج و ناخۆشى جاپسى ھەيە،
مەلا عوسمان ھاتېوو دەستى دايكم بگىرىت و چىدى بە ئازارى
نەخۆشپەۋە نەئالېنن، دەيان جار بەيەكەۋە قسەيان دەكرد،
دەيانگوت: (ھىچمان بى يەكترنەژىن) دايكم لە سەر نۆيژەكانى
دەپارايەۋە: (مەرگم رەپىش مەرگت بکەۋى).

قەھارى چەرموو خىزانەكەيان عەيامىك بوو سۇراغى نەبوو،
چوۋبۇە بۇ ناۋ قەۋم و قىلەى، خەرىكى خىركردنەۋەى ئەۋ
يادو يادگارنەى باب و باپىرانى. بوو ئاخىر برىن و خوينى
ۋەچەى (حاجى حىسامەدىنى چەرموو) و خىزانەكەيان، دەر
بەدەر بوونيان و مېژوۋەكەى دەبىن بچىتە ناۋ ئەۋ كىتەبەى

شانازىيەكانى تىدا دەنوسرىتەو، پاونان و ئەو غەدرەى لە
چەرموويەكان كرا لە حەسەن و حوسىن نەكراو.

هېشتا لاقى شوينى ئەو حەبلەى پېوھىيە كە لە شەويكى
ئەنگوستەچاو، ساردو سەرما، بە دەستىكى ناديار لە دۆلىكى
چۆل و ھۆل پىي بەسترايوو، لەژىر تەعزىب و ئەشكەنجەدانى،
گيانى سپاردبوو، خۆى بە دەستە سېربوووھەكانى پووش و
پەلاشى لەخۆى دەتەكاند، جار ناجارىك مەچكەكانى
دەگووشى، پرووى لە ئاسمان دەكردو دەيگوت: (خودايە سەد
جار شوكر، چى تۆ بەسەرم بەينى ئەويان جوانە، لە دوا جار
ھەموومان دىنە بەر قاپىيەكەى تۆ، گەر تۆ حەقى ئىمە بستىنى).

ئەيووب، تاو نا تاويك كىتەكەى دەكردەوھە لە بەر خۆيەوھ
پرتە پرتىكى دەكرد و فوويكى بە دەو روو بەرى خۆيدا دەكرد،
بە بىدەنگى قسەى لەگەل خۆى دەكرد، پششىندەكەى شل دەبوو
لۆيەكى دەكەوتە سەر كاشىيەكانى ھۆلى نەخۇشخانەكە، لۆى
پششىندەكەى بەرز دەكردەوھە دەيتەكاند، دەيگوت: (زۆر
زەحمەتە ئەو كاشىيانە خاوين بن، دلنiam پششىندەكەم لە نوژ
چوو بوو، پەنا بە خوا لە كاتى تەنگانە و ناپەحەتەكاندا دەبى
خۆ راگر بين، بۆ مەرگى دايكمان چۆن بتوانين بەسەر خۆماندا
زال بين، ئەو ناخۇشيانەى لە پىي خوداوە دىن ديارى بە
نرخن، ئەيووب ماخوولانى بوو، ھەدادانى نەبوو، دەھات و
دەچوو، چاوى دەبېرە ھەموان حەزى لەوھ بوو چى لە ناخى
داهەيە لە بەردەم ھەموان دەرى بېپى، پەيامى كۆكراوھى
ناخى بە ئامادەبووان بلى، ئەيووب ئەو پۆژەى بەلاوھ جوان
بوو، تەماشاي دەكرد ھەمويان ئامادەن، ھەرچەند مەرگى

دايك جەرگ دەپزىنى بەلام ئەو واى ھەست دەکرد پوژى
دوايى و لىپرسىنەوھىيە، دەيگوت: (سوبحانەللا بابم و خالم و
دايكم و مامم و ئاموزاكان و كەس و كارو دوستەكانى بابم
و دكتورى بە غەدر كوژراو، زۆربەى ھاورپىكانم، چ كەشىكى
قيامەتى دروست كردوو، ھەموومان لە چاوەروانىيەكى سەير
داين).

خەمە گەورەكەى ياقووب، بۆ ئەو پياوھى ھات بۆ
دووكانەكەى و يارمەتییەكەى لىوھرنەگرت، ئەوھتا خۆى و ژنە
نەخۆشەكەى لە ھۆلى نەخۆشخانەكەى، باس لە ژيانى خۆى
و ئازەرەكانى بۆ مەلەك دەگىرتەو، مەلەك دەفتەرىك و
قەلەمىكى پىنە گەتو و گۆيەكە دەنووسیتەو، مەلەك لىك لىك
سەرى بۆ نەوى دەكات، گوئى بۆ ئازارەكانى را دەگرئ،
پياوھەكە ئاماژە بۆ پەنجە كۆلەكەى دەكا و دەمىكى چاك ئەو
گەتو و گۆيە بەردەوام دەبئ، گويم لى بوو پياوھەكە دەيگوت: (
دەگىرتەو، ئىمە بنەمالەيەكى جوولەكە بوو، تىكەلاويمان
ھەبوو لەگەل خىزانى چەرمووھەكان، باپىرە گەورەى ئىمە
وھەك دوستىكى گيانى بە گيانى ھۆگرى ئەو بنەمالەيە بوون،
لە لايەن بەشىك لە كەسانى دەروون نەخۆش، سووكايەتيان
بە باپىرە گەورەى ئىمەو، گوايە ئىمەى جوولەكە
چۆن دەبئ وابەستەى پىياز و ئەو رىپرەو كۆمەلايەيتە بىن،
خىزانى چەرموو، بئى جياوازى، بئى ھىچ بنەمايەكى دىنى و
ئايدىلوژى و تائىفى خەلكى ناوچەكەى خستبوو ژىر
سىتەرى دەستەلاتى خۆى، دواى قەلاچۆكردى ئەو خىزانە
گەورەيە، ھەولئى سىپىنەوھى ئىمەش درا، لە گىرتانەوھى دەماو

دەم، ئەو ئازارەي خۆمانم خويندۇتەو، بۆيە لاي خۆم بېيارم دا، بە دواي ئەو مېژوۋە بىكەم دەمويست چى نەھىتى و دىوى شاراۋەي ئەو پروداۋە ھەيە بىزانم، ئەو پەيويىندىە قوۋلەي باپپىرانم و خىزانى چەرموو بدۆزمەو، بەدواي گومانەكان كەوتم، پىرسىياري زۆرم دەكرد، كەمتىن وەلامى درووستم دەست دەكەوت، بەردەوام دەچووم بۆ كىتېخانەكان، بەدواي سەرچاۋەدادەگەپام، نەم دەۋىرا بە ئاشكرا داۋاي سەرچاۋەي مېژوۋى ئىمەو ئەو خىزانە بىكەم.

ئىۋارەيەكى درەنگ، چەند كەسىكى دەمامك دراۋ لە يەكىك لە شەقامەكانى كەركوك، ھاتنە پىنشم و بەرىبىنگيان پى گىرتم، چواردەورىان تەنيم، يەكىكيان ھاتە پىنشم و بەرۋكى گىرتم، دوانى دىكە پەلامارىان دام و ھەردووك دەستيان گىرتم، بە پەرۋىەكى رەش دەم و چاۋيان بەستم خەرىك بوو ھەردووك چاۋم دەرپەرن، بە شەق و زللە و مست پالايان نام بۆ كۆلانىك، خىستميانە ناو ئوتۇمبىلىك، ئازاي بەندەنيان رەش و شىن كىردم، چەقۋىەكى زامدارم لە گىرفان دابوو دۆزىانەو، بەگالتەو تۈنەجەو يەكىكيان كە سەردەستەيان بوو گوتى: «ھا جەنابت چەقوۋكىشىشى وايە بۆ چەقۋىەكەت بەكار ناھىتى؟»

گوتم: «چەقوۋكىش نىم ئىۋە چىتان لەمن دەۋى؟»

گوتى: «پىت دەللىن چىدى خۆت بەو بابەتە سەرگەرم مەكە ئىمە دەمىكە چاۋدىرىن بەسەرتەو، ئاگامان لە ھەموو جموۋجۆل و كارەكانتە، بۆ ئەۋەي خۆشت و ئەۋانەي وەك تۆش بىردەكەنەو وەنەيەكت فىردەكەين تا بۆ ئەبەد لە بىرى نەكەن.»

به سى چواركهس ئامبازم بوون، سواری سهرم بوون، دهست و پييان توند بهستم، پهړويه كيان خسته ناو دهم، گوتيان: «بويه ناتكوژين تا تو بى به عيبرت، بهو چه قويهى خوت په نجهى گورت لى دهكهينه وه بو هتا هتا په جووله كه بوونت له بير بچيته وه.»

دواى چهند پوژ منيان به چاو به ستروى لای مزگه و تيك فريدا بوو، خيزانه كه م دهستى له ژيانى من شوو شت بوو، چهند مانگ چاره سهریم و هرگرت تا توانيم بييمه وه سهرخوم، خيزانه كه مان په رش و بلاوه، هر يه كه مان كه و تو وینه ته قوورژبنى كه ئه و دونيا په، شه جهره و ژيانى ئيمهى جووله كه خويناو په ميژوو ناتوانى بينووسيته وه.)

بابم بوى باس دهكردين تيكه لاوى و ژن و ژنخوازيمان له گهل چه رموويه كان زور بوو، ئيمه كوردستان به نيشتمانى خومان دهزانين، ئيمه خوينمان تيكه لى په كترى بووه.

پيچان و دايكى و حه مه پيچانى باوكى و به همهنى كوپيان، به ئينجانه يه ك گولى سوور، به په شه پيچانه هر چوار دهورى ئينجانه كه يان پى پازاند بووه، بو نيكى خوش هولى نه خوشخانه كه ي پر كړد بوو، بو ن دهړا به سهر پوومه ته كانى دايكدا، جلکه كانى له بخورى به هشت ه لكيشرا بوون، سهر قهره ويله كه ي په ونه قى ددها، دهستى حه مه پيچان به سهر شانى بامدا سلاوى خوشه ويستى دهنارد، په يامى سوورى به گوى ئاماده بواندا ده چرپاند، به لك و قوله كاتى نيشانى خه لكه كه ددها، ده يگوت: (جگه له زنجيره كانى دهستان هيچ شتيك له دهست ناده ين به لام جيهانيك به دهست دينين.)

ئەو وتەيە دەيان چار لە بۆنەى كرىكارى بەرەنگاربوونەو
گويم لىتى بوو، درەوشانەوئەى مانيفىستى حىزبى كۆمۇنىستە،
بە دەسمالە شىنەكەى پرومەتەكانى بابى دەسپرى، ماندوو
بوونى دەحەساندەو، وەك پشتىوانىيەكى بەهيز لەگەل بابى
درووشمەكانى دەگوتهو، لە تابلۆيەكى پەنگىندا وىنەى
ئاپۇراكەى كىشابوو، لە سووچىكى تابلۆكەدا دوو دەستى
بلىندى كىشا بوو ئەو شعر و باوەشانەى لە ژوانەكانمان
جىمابوون خەنى بوونى ئەويندازيان بەسەر تابلۆكەدا دەپژا.

دكتۆر بە پەرتاو پەت بوو، ئەو گلەبىيەكانى لەسە كورسىيە
شكاوئەكەى نەخۆشخانە دانا، سىنگى پە لە قسە بوو، لە دايكم
نزيك بۆو چەمبەو دەستەكانى ماچ كردن و چاوى بە
پشتىندەكەى بابم كەوت و پارچەيەكى لى دادپرى و خستىيە
گىرفانى و غەيب بوو، لەشەقەى بالى دا پۆيشت.

تەمىكى تاريك و تۆقىنەر ژوورەكەى داپۆشيبوو، ئەو ھەموو
گريان و ھەناسە بركىنى دايكم كەوتنى تا ھەتاھەتايى
تراويلكەيەكى دايە ئومىدەكانم، لە پە دەنگى گريانىكى ھەزىن
و مات ھاتە بەرگويم، لەرزىم، چاوەكانم تىژ بېرىبوونە دايكم،
سەدان چىرۆكى دەردەسەرى و ماندووبوون و سووتان و
تلانەوئەى پۆحى دايكم لە ژوور سەريدا دەخۆلانەو.
جاريكيان خالم بۆى گىزەمەو، دايكم چەند خۆپاگرو بە
پەروشى ئىمەوئەبوو، دەيگوت: (پىمگوتوو ھوشكى ھەز
دەكەم مىزدى بەكەيتەو، تۆ لەوئەتى ھەى ھەرى بى مىزد بوويت،
ئاخر خۆ قەت خۆشيت نەبىنيو، بېروات بى لىت وەرەس نىم،
ھەمىشە لە سەر سەرى خۆمت دادەنيم، ئاگاشم لىتان دەبى،

به لّام شوفارو پياو خراپ و توش بهو جوانی و جحيّليه وه
دابنيشی و چاوی غهددار و ته ماعکار تيژه. (دایکم له ولامیدا:
(کاکي خۆم، دواي سه مه د، هه موو خه لک باب و برای من).

گوتم: من رازیم، هیچ پيشم شهرم و نهنگی نییه، تو مال و
میزدیکي دی بۆخۆت درووست بکه یته وه، مندا له کانیش
جیاوازیان پیتاکه م له گه ل مندا له کانی خۆم، ده ستیان به سه ریدا
دینم، ده یان پارێزم به لیتت پیده ده م، ده ور و به رمان که سی
خراپی تیدایه، خه لک له هیچ شتیک ناپرینگیته وه، گه ر ئه وه شم
به قسه نا که ی، ده بی شتیکیدی که م به قسه بکه ی، جووته
پیلایوکی کونی سه مه دی له بهر ده رگه که دابنی، نه بادا که سی
خراپ و بی حه یا چاوت تیبرن و زه فه رت پیبهن، وه ختیک
ده زانن پیلایو پياو له ماله که دا هه یه ته قیه ده که ن و
ده سه له میته وه و ناویرن تخوونت بکه ون. ته رمی دایکم،
هه زاران چیرۆکی جیهیشتوه، چه ندان چیرۆک خویان له
گه رووم هه لداویش، سه ره تاتکییان له گه ل ده کردم.

ده مگوت: رۆژیک ده بی بیان نووسمه وه بییانکه م به رۆمان،
نه مه ده زانی چۆن ئه و چیرۆکانه بکه مه سه ریه ک و دلی خۆمیان
پیتده مه وه. دایکم له بهر چاوم وه ک رووخانی کینۆک، زه مین
له رزه ئاسا، ته ختی هه سه ته کانمی هه ژاند.

بۆ هه تا هه تایه له یادم ناچیته وه، جارێکیان دلی دایکم شکاند،
تازه ده گه یشتمی، مووم له سمیلان نه ها تبوون، گه رمه
ته ریه قه ت بووم، زۆر هۆگری رادیوی پيشمه رگه کان بووم،
هه رچۆنیک بی بره ک پارهم کۆکرده وه رادیویه کی بچوکی
تووشی بام کړی، زۆرم خۆش ده ویست، شه وان هه له سه ر

سېنگى خۇم دادەنا تا خەوم لىدەكەوت، دەچووم بۇ بازار لە سەر پەنجەرەكە جىمھىشتىبوو، نىوہ پۇ درەنگ گەپامەو، گەيشتمەو، دايكم پۇحى بى نەمابوو، پەنگى زەرد ھەلگەپابوو، بە پىرمەو ھات، گوتى: (چم لىدەكەى، خۇ رادىۋىيەكەم لە دەست كەوتە خوارەو ھەشكا، دەمويست بۇت بىرپمەو). مەنىش زۇر جىرپەن و لە خۇرازيووم، نەپاندەم و گوتم: (بۇچى دەستكارى شتى مەكەى؟ نازانى ئەو رادىۋىيەم چەند خۇش دەوئ، ھەموتان لە لايەك و رادىۋىيەكە لە لايەك).

دايكم لە ھەژمەتان نەيتوانى بە پىو ھەستى، پۇنىشت و دەستەكانى دەلەرزىن و لىك لىك، بىسكە سىپىيەكانى لەسەر دەم و چاۋى لادەدا، بە ئەنگوۋچكى كراسە پەشەكەى فرمىسكەكانى دەسپىن. ھىچم بە چاۋان نەدى، پۇ بەگەرووم گريانم ھات، ويستم بليندى بىكەم ھەلىبىستىنمەو، دايكم نەجوۋلا ھەپەسا! خۇم بەسەر نەلەدراۋەكانى دادا، دايكم ھەك كابووسىك گرتى زەق پامابوو، پامكر دە ژوورەو ھە جامە ئاۋىكم ھىنا، ھەرچۇنىك بى ئاۋەكەى خوارەو، گوتم: (دايە بەرى پىيەكانت دەلىسمەو لىمبىوور، گوتى: (پۇلە لە دارى دەدونىايە ھەر ئىو ھە تاقە برايەكەم شەك دەبەم، ھىچم لەبەر دل نىيە، جووتىك گوارەى يادگارى سەمەدى ماومەن لە ھەموو تەنگانەيكە پاراستووم دەيانفرۇشم بىاندە بە رادىۋىيەك لە ھى خۇت باشتر، تۇ دلئەنگ مەبە).

خەيالىم لاي مەرگى دايكم و سەرگوزشتەكانى بوو، گريانەكە نىزىكر دەبۇو، ئاۋىم دايەو مەلەك بوو، گوتى: «دايكم تۇ

خۆش، هاتووم هاوکاریم بکهی، به لکو کاریک بکهین بیبه مه وه
ماله وه.»

منی به و حاله وه بینی وای و پرما، فرمیسک به کۆ
دههاته خوار، قورگیکی نووساو، لاشه یه کی ساردوو سپ،
تووشی حاله تیکی سهیربوو، ته و او بیئومیدی پرووی له
ههردوو کمان کرد، هه ناسه یه کی قوولم هه لکیشا، که و تمه ناو
دوو پیا نیکی ئالۆزه وه. یادگهی مندالی لیک لیک، دههاته وه
ناو زهینم و میتشکم به هه ژان ده که وت، گویم له گریان ی خۆم
بوو، ئه وه موو نازه ی له سه ر دایکم ده مکرد بئ مانا بوو،
دهم و جه م نه بوو بۆ باوه شی دایکم، به سه د تکاو په جا لئی
جیا نه ده بوو مه وه، له سه ر کورسی مه که تب له ته نیشت من
داده نیشت تووند ئه نگوو چکه کانم ده گرتن و نه مده هیشت
بستیک له من دوو ربکه و یته وه، به پێوبه ری قوتا بخانه که پێزی
دایکی ده ویست و هاوکاری ده کردین، له ناو پۆل داوام له
دایکم ده کرد بچه باوه شی، دایکم ده یخا فلاندم، تا وایلێهات
دایکم تکای له به پێوبه ری قوتا بخانه که کرد، له کاتی پشوو ی
وانه کان یارمه تیم بدهن بچه مه وه لای دایکم بۆنی سینگ و
په یحانه و میخه کی به رۆکی بکه م، ئه و دیوی چه وشه ی
قوتا بخانه مالی ئیمه بوو، زۆر جار بئ ئیزنی مامۆستا به سه ر
چه وشه دا خۆم هه لده دا و تێر ماچم ده کرد و ده مو یست وه ک
ساوا یه ک مه مکی دایکم بمژم و به سه ر چه وشه دا دایکم سه ری
ده خسته مه وه دههاته مه وه ناو چه وشه که، چه وشه ی قوتا بخانه که
هینده بلیند نه بوو کۆسپه یه کیشی هه بوو ده تگوت بۆمن
درۆست کراوه، هه موو جار ی که دایکم سه رگوزشته ی منی

دەگىرپايەۋە ئارەرزووم دەکرد بچمەۋە ناۋ باۋەشى و مەمكە
چەرچەكانى ماچ بكم و تىرتىر بۆنى بسكەكانى بكم و ھەزار
جارىدىكەش بەسەر ھەۋشەى قوتابخانەكەدا خۇم ھەلبىدەم.

ئۆكسجىنەكەيان لەسەر لاپردوو چاۋەكانى لەسەر يەك
دانابوون، ۋەك ئەۋەى لەگژ خەۋنەكانى راچووبى، ۋامھەست
نەدەكرد مالاۋىي يەكجارىم لىدەكا، گەلىك جار لەمالەۋەش
دايكم دەخەۋت، دەچووم تەماشام دەكرد ئاخق ماۋە، دەمىكى
باش بەدىارىيەۋە رادەۋەستام توۋشى دلەكوتە دەبووم، تا
چاوم لەھەناسەدانى نەبوۋيا دلم ئاسۋودە نەدەبوو، دايكم
پرخە و دەنگى ھەناسەى نەبوو زۆرجار دەخەۋتىش
چاۋەكانى كراۋە بوون، كەرويتشكە خەۋانە دەنوۋست. دەنگى
پىنى ئەيۈب و ھەست و بەژوور كەۋتنى، ئومىدەكان كەۋتنە
ژىر ھەلۋەرىنى ھەناسەكانى دايكم، بەمەرگى دايكم دونيا
جۆرىكىدى بۆ ئىمە دىتەپىش، يادگارى سەمەدى چەرموو،
خەجەى ئەسكەندەرو من و ئەيۈب وچەند كەل و پەلىكى
توۋفە، لەگەل روانىنىكى تىشك ھاۋىژ و پىشتىندىك،
پارچەيەكى ئەۋ پىشتىندە لەگەل كفنەكەى دايكم دەبى و
پارچەيەكى دىكەى لەنەۋچەۋانى ژنانى رۆژھەلات بەستراۋە،
زۆر جار سەرچۆپپەكەى رەشەلەكى پىن گەرم دەبى و
دوآجار ۋەك و بەيداخى سەرگەۋتن بلىند دەبى سرودو
پەيامى برسىيەكان بەردەۋام بوون بەكۇرس دەلىينەۋە!

(كۆتايى)

2023/5/29

•
 ئەو ژيانەى بۆى دەگەپىم، لەناو
 دىرەكانى شىعرىدا، لەناو رەنگ و
 سىماى درەخت و ھەلكۆلىنى بەردەكاندا،
 لە دلىكى شكاف، لە رىگەيەكى ونبوودا،
 دەمەوى چارەپەشى ئەو رەنگاتە
 بنووسمەو لە بىابانى دلىكى تىنبوودا
 خەرىكى مردن.